

Stadsmonografie **Gent**

2003

Uitgave van

Project Stedenbeleid
Administratie Binnenlandse Aangelegenheden
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Markiesstraat 1
1000 Brussel
tel. 02 553 40 38
fax 02 553 40 31

Opgemaakt door

Administratie Planning en Statistiek
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Boudewijnlaan 30
1000 Brussel

Verantwoordelijke uitgever

Guido Decoster
Directeur-generaal

Depotnummer

D/2003/3241/121

Productie

LS-Communication, Sint-Niklaas

Druk

Enschedé Van Muyswinckel, Evere

Stadsmonografie **Gent**
2003

Leeswijzer	1
1 Inleiding	5
Historische situering	5
Geografische ligging	9
Demografische ontwikkeling	9
2 Een bereikbare stad?	13
Mobiliteit	15
Bestaande lijninfrastructuur	15
De binnenstad	15
Openbaar vervoer	17
Parkeerbeleid	19
Verkeerstellingen	21
Diensten	23
Kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening	23
Flexibele uren – virtuele bereikbaarheid	25
Website	27
E-loket	29
3 Een bruisende stad?	31
Demografisch	33
Natuurlijke loop	33
Migraties	35
Verhoudingen van de leeftijdscategorieën	39
Vreemdelingen	43
Economie	45
Nijverheid	45
Diensten	47
Bruisende economie?	51
Startende bedrijven en faillissementen	51
Tewerkstelling in nieuwe bedrijven	53
Toerisme	55
Verblijfstoerisme	55
Sport en cultuur	57
Gebruikers van de gemeentelijke sportaccommodatie	57
Podiumkunsten, exposities en educatieve activiteiten	59
Culturele participatie	61
Sociale ontmoetingsruimten	65
4 Een veilige en gezonde stad?	67
Verkeersveiligheid	69
Verkeersongevallen	69
Ernst van de verkeersongevallen	71
Zwakke weggebruikers	77
Zwakke weggebruikers per categorie	79
Criminaliteit	83
Aantal geregistreerde feiten	83
Criminaliteitsgraad	83
Criminaliteit naar hoofdruimte	85
Eigen beleving	89
Algemeen onveiligheidsgevoel	89
Mijdingsgedrag	91
Gezondheid	95
Mortaliteitsratio's	95

5 Een leefbare stad?	97
Wonen	99
Verkoopprijs bouwgrond	99
Verkoopprijs woningen	99
Onderhoud en kwaliteit van de buitenruimten	103
Inkomen	105
Mediaaninkomen	105
Inkomensverdeling	107
Spreidingsmaten	109
Leefloners (bestaansminimumtrekkers)	111
Werkloze jongeren	111
Milieu	113
Groene ruimte en recreatief groen	113
Afval	115
Milieuklachten	117
Leefbaarheid van wijken en buurten	121
Verkeer	121
Vermogensdelicten	123
Bedreiging	125
Verloedering	125
Evolutie in de statistische sectoren die in 1996 als kansarm zijn gedefinieerd	127
Totale bevolking	127
Gemiddeld inkomen per aangifte in de personenbelasting	127
Bevolking en fiscaal inkomen gecombineerd	127
Cultureel erfgoed	131
6 Een leidinggevende stad?	133
Onderwijs	135
Secundair onderwijs	135
Hogere studies	137
Economie	139
Bedrijfseconomische slagkracht	139
Haven van Gent	141
Economisch belang	141
Maritieme statistieken	143
7 Een participatieve stad?	145
Participatie	147
Samenstelling gemeenteraad	147
Aantal blanco en ongeldige stemmen	149
Hoorzittingen en informatievergaderingen	151
Vrouwen in stedelijke diensten	153
Verkozen vrouwen	153
Bijlage: facetbenadering	155
Verklarende woordenlijst	206
Bibliografie, bronvermelding	208

Leeswijzer

Deze stadsmonografie is een cartografische en sociografische weergave van de economische, fysische en sociaal-culturele situatie van Gent. Deze weergave gebeurt vanuit het oogpunt van de bewoners en de gebruikers. We maken hierbij gebruik van cijfers, statistieken en indicatoren. Meestal zijn deze gebaseerd op objectief meetbare omgevingsfactoren. Maar soms zijn ook meningen, opinies en belevingen opgenomen zoals ook de cijfers van de Veiligheidsmonitor.

Gent wordt zowel doorheen de tekst als in de cijfergegevens steeds vergeleken met Vlaanderen in zijn geheel en met de groep van de dertien Vlaamse centrumsteden: Aalst, Antwerpen, Brugge, Genk, Gent, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout. Deze centrumsteden telden op 1 januari 2002 1.469.275 inwoners. Gent neemt met zijn inwonersaantal van 226.220 inwoners 15,3% van het inwonersaantal van de centrumsteden voor zijn rekening.

Behalve met Vlaanderen en de centrumsteden worden de cijfergegevens van Gent in de opgenomen tabellen ook vergeleken met een vergelijkbare stad. In het geval van Gent is deze vergelijkingsstad Antwerpen met haar 448.709 inwoners.

De meeste opgenomen cijferreeksen beschouwen een periode van tien jaar: 1991–2000. Alle cijfergegevens zijn samengevat rond kwaliteitstrefwoorden zoals bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid. Elk hoofdstuk draait rond een trefwoord en gaat uit van de vraag in welke mate Gent aan deze kwaliteit beantwoordt. Hierna worden de thema's die in deze stadsmonografie aan bod zullen komen kort overlopen.

Deze monografie maakt deel uit van een reeks van 13 monografieën over de Vlaamse centrumsteden. Een monografie geeft van een stad een samenhangend beeld en situeert haar ten opzichte van de andere Vlaamse steden en ten opzichte van Vlaanderen in zijn totaliteit. Diverse cijfers en statistieken worden gebundeld in één leesbaar document en de trends die daarin vervat zitten, worden verduidelijkt via aangepaste grafieken, toelichtingen en synthetische beschrijvende statistiek.

Deze reeks is een initiatief van de Vlaamse overheid en wordt aangeboden aan de betrokken steden. De monografieën zijn bedoeld voor zowel beleidsmensen, investeerders, middenveld als geïnteresseerde burgers.

Inleiding

Een inleidend hoofdstuk situeert de stad op historisch, geografisch en demografisch vlak. Hierbij beperken wij ons niet tot de laatste tien jaar maar gaan we verder terug in de tijd, zo mogelijk tot aan het ontstaan van de stad. Dit stelt ons in staat om de huidige gegevens in de juiste context te plaatsen.

Een bereikbare stad?

Steden worden gemaakt en kapot gemaakt door hun bereikbaarheid, wegeninfrastructuur en transport¹. Enerzijds is de ontwikkeling van de stad niet zonder gevolgen voor mobiliteitskeuzen en anderzijds bepalen de mobiliteitskeuzen de toekomstige ontwikkeling van de stad.

Hoe bereikbaar zijn onze steden? Hoeveel verkeer maakt dagelijks gebruik van de toegangswegen tot de stad? Hoe groot is de bereikbaarheid in de steden zelf? Zijn de verschillende transportsystemen op elkaar afgestemd, onder andere via een goed openbaar vervoer en een consequent parkeerbeleid?

Een heel andere vorm van bereikbaarheid betreft de toegankelijkheid van de stedelijke diensten. Zijn de openingsuren klantvriendelijk? Is de kwaliteit van de dienstverlening gegarandeerd? Heeft de stad een ombudsman of kan de bevolking ergens anders met haar klachten terecht? Is de stad ook virtueel toegankelijk? Beschikt de stad over een website? Zijn de stadsdiensten bereikbaar via e-mail?

¹ P.Hall & U. Pfeiffer, *Urban future* 21, London, 2000, p. 261–262, 327–329

Een bruisende stad?

In een bruisende stad hoor je kinderstemmen, is er economische bedrijvigheid, ontmoeten mensen elkaar, doet men samen aan sport en cultuur. Een stad is aantrekkelijk omdat er verrassingen zijn op elke hoek van de straat. Er is niets zo doods als stilte in de stad.

Mensen zijn voortdurend in beweging. De stad is de plaats bij uitstek waar mensen verhuizen: ze komen in de stad wonen en trekken weer weg. Per saldo hebben we lange tijd een stadsvlucht vastgesteld: meer mensen trekken weg dan er binnen komen. Sinds kort is die trend gekeerd. De huishoudens in de stad zijn doorgaans klein. De stad oefent een grote aantrekkingskracht uit op nieuwkomers allerhande: allochtonen, asielzoekers en illegalen. Hoe groot zijn de migratiebewegingen in de stad? Hebben deze een grotere impact op de bevolkingsevolutie dan de natuurlijke loop van de stadsbevolking? En wat zijn de gevolgen van deze bevolkingsevoluties voor de doorstroming op de arbeidsmarkt?

De stad is het centrum van economische activiteiten van een regio. Voortdurend starten nieuwe bedrijven op maar gaan er ook failliet. De tertiaire sector wint aan belang ten nadele van de secundaire sector. De stad wordt meer en meer een centrum van de diensteneconomie. Dit zijn zowel diensten aan bedrijven (verzekeringen, banken) als diensten aan personen (horeca, toerisme). Maar is de stad ook economisch klaar voor de toekomst? Wat is de evolutie van de tewerkstelling in nieuwe economische sectoren?

Wie de nieuwe trends in het culturele leven wil kennen, moet in de stad zijn voor podiumkunsten, tentoonstellingen, educatieve activiteiten. Waar mensen samen wonen, vindt men verenigingsleven, sportactiviteiten en sociale ontmoetingsruimten. Welke accommodaties vinden we hiervoor in de stad? Hoe actief is de stad in het culturele veld?

Een veilige en gezonde stad?

2 A.O. Verwey e.a., *Jaarboek
Grootstedenbeleid, Assen, 2000,*
p.81-83

Veiligheid is een belangrijk maatschappelijk probleem². Wanneer de burgers gevraagd wordt met welk probleem de overheid zich zeker zou moeten bezighouden, scoort veiligheid al een aantal jaren erg hoog.

Steden worden traditioneel gezien als haarden van criminaliteit en onveiligheid. Dit heeft natuurlijk te maken met armoede, met uitgesproken sociale ongelijkheid, met gebrek aan sociale controle en samenhangsgevoel, met de aanwezigheid van marginale en illegale groepen, met de centrumfunctie van steden, ...

Hoe hoog ligt de criminaliteitsgraad in de steden? Is er een verandering waar te nemen in de frequentie van verschillende delictsvormen? Is er bijvoorbeeld een verschuiving van de vermogensdelicten naar de geweldsdelicten?

Veiligheid heeft ook veel te maken met de eigen gevoelens. Het is best mogelijk dat het aantal misdrijven daalt, maar dat het gevoel van onveiligheid toeneemt. Hoe groot is het onveiligheidsgevoel in de steden? En in welke mate beïnvloedt dit het gedrag van de bevolking? Gaan mensen bepaalde plaatsen of situaties trachten te vermijden?

Een tweede belangrijk aspect van veiligheid is de verkeersveiligheid. Hoeveel verkeersongevallen gebeuren er in de steden? Neemt dit aantal toe of af? Hoe ernstig zijn deze ongevallen? Hoe veilig zijn de zachte weggebruikers, met name de voetgangers, fietsers en bromfietzers?

We gaan ook de gezondheid na van de mensen in de stad. Aan welke ziekten sterven mensen in de stad?

Een leefbare stad?

De ene stad is "leefbaarder" dan de andere. Een leefbare stad is in de eerste plaats een stad waarin het aantrekkelijk is om te komen wonen en te blijven wonen. Belangrijke stimuli hiervoor zijn de bouwgrondprijzen, de prijzen van de woningen en de kwaliteit van de buitenruimten. Daarnaast heeft een leefbare stad heel wat te bieden aan recreatief groengebied en cultureel-historisch erfgoed.

Binnen de steden is de ene buurt ook leefbaarder dan de andere. Toen de mensen zich nog te voet verplaatsten, woonden de rijken en de armen in elkaars buurt want ze waren afhankelijk van elkaar. De armeren werkten in de huishoudens, tuinen en stallingen van de rijken. Een van de kenmerken van de moderne steden is de ruimtelijke segregatie van kansarmen in zogenaamde achterstandsbuurten. Deze segregatie zien we met het blote oog wanneer we door de stad wandelen maar we stellen ze ook vast wanneer we de inkomensverdeling over de verschillende buurten bestuderen. Daarnaast is ook het oordeel van de burgers over hun buurt en buurtproblemen een belangrijke indicator voor de leefbaarheid van de stadswijken.

Een leidinggevende stad?

De ruimtelijke structuur is de neerslag van sociaal-economische processen, en het zijn de steden die de Vlaamse ruimte structureren, omdat zij de concentratiegebieden zijn van de economische activiteiten. Steden hebben een enorme aanzuigkracht op de omliggende gebieden. Aan de andere kant gebeurt vanuit de steden een uitzwerming over de omliggende gebieden. Deze uitzwerming geldt zowel voor het wonen (suburbanisatie), als voor economische activiteiten³. De motor van deze bewegingen is steeds de stad. Wat is de concrete aantrekkingskracht van de stad?

Hoe aantrekkelijk is de stad als onderwijsverstrekker voor onderwijs? Hoe groot is de economische slagkracht van de steden? Welke centrale rol neemt de stad op zich als zorgverstrekker?

Een participatieve stad?

De Blijde Inkomst, Vrijheden, Burgers, Revolutie: het zijn begrippen die samenhangen met de stedelijke ruimte. "Stadslucht maakt vrij". Nieuwe politieke bewegingen ontstaan in de steden.

Voelen de inwoners van de stad zich nog steeds de burgers van hun stad? Brengen zij een geldige stem uit bij de verkiezingen? Stemmen zij niet blanco?

Hoe verloopt de bottom-up en top-down communicatie: hoorzittingen, adviesraden?

En hebben de burgers gelijke kansen? Hoe is de aanwezigheid van vrouwen in de leidinggevende functies van de stedelijke administratie en de stedelijke politiek?

Bijlage: facetbenadering

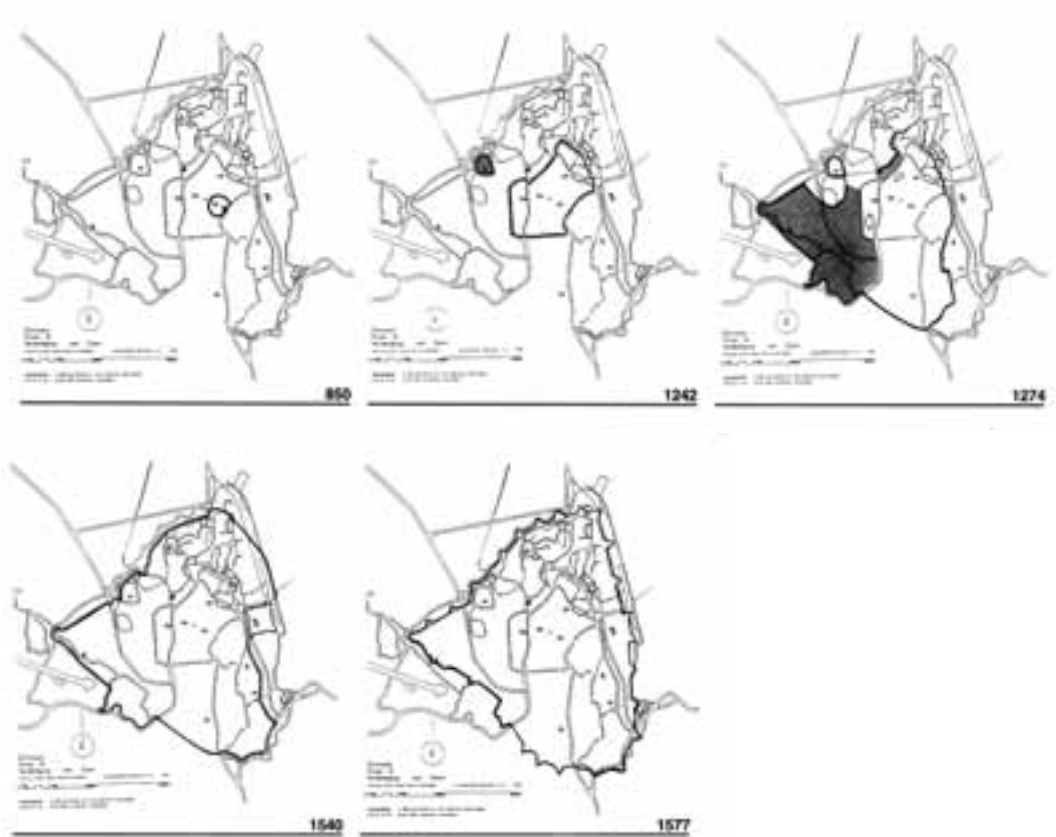
De facetbenadering geeft cijferreeksen weer die kunnen gebruikt worden in een kwantitatieve analyse van de stad. Samen met de integrale benadering geven deze cijferreeksen een goed beeld van de economische, fysische en sociaal-culturele situatie van de stad. Hiermee kan van de stad in kwestie een totaalanalyse gemaakt worden en kan ze ook vergeleken worden met een vergelijkbare stad, met het totaal van de dertien steden en met Vlaanderen in zijn geheel.

De cijferreeksen zijn gegroepeerd volgens de volgende elf facetten: bestuur, cultuur, demografie, dienstverlening, economie, huisvesting, jeugd, milieu, onderwijs, sport en recreatie, tewerkstelling en welzijn. Binnen een facet geeft de cijferreeks per jaartal het cijfer voor de betrokken stad, en voor zover de gegevens beschikbaar zijn, voor de vergelijkende stad, voor het totaal van de dertien steden en voor Vlaanderen in zijn geheel. De cijferreeksen onder de facetbenadering werden echter niet geselecteerd voor de monografie, en daarom achteraan, in een afzonderlijk deel, geformuleerd.

³ *Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen*, Brussel, 1998, p. 35 en volgende, p. 129 en volgende

1 1 Groeifasen van Gent (850 tot 1577)

Bron: Ruimtelijk Structuurplan Gent – Gent Gisteren, Gent, juni 2000, p.9

1 2 Gent in 1778 – gedeelte Ferrariskaart

Bron: Ruimtelijk Structuurplan Gent – Gent Gisteren, Gent, juni 2000

1 Inleiding

Historische situering

De oudste sporen van menselijke aanwezigheid in de Gentse regio dateren van ca. 35.000 voor Christus. Maar voor het ontstaan van Gent refereert men aan de Romeinse overheersing die startte in 58 voor Christus met de verovering van Gallië. Toen al sprak men over 'Ganda', een naam met Keltische oorsprong, die 'samenvloeiing' of 'monding' betekent. Gent is immers ontstaan aan de samenvloeiing van twee rivieren: de Leie en de Schelde. In die tijd was Ganda een belangrijk dorp op een hoge zandrug. Verderop lag een andere zandige opduiking: de Blandijnberg, waar zich destijds een Romeinse villa bevond.

Na de grote Germaanse invallen van 406–407 na Christus waren de Romeinen voorgoed verdwenen. De Germanen (ook Salische Franken) zouden vanaf dan heersen.

In de 7de eeuw zijn Amandus (edelman en geloofsverkondiger) en Bavo, diens volgeling, gestart met de bouw van twee kloosters: Sint-Baafs, dat ten oosten van de samenvloeiing werd opgericht en het Blandiniumklooster, de voorloper van de Sint-Pietersabdij. Deze abdijen kenden tijden van hoge bloei ten tijde van Karel de Grote. Deze abdijen richtten kerken op voor de landelijke domeinbewoners. Omheen de abdijen ontstonden kleine dorpsgemeenschappen.

Een eerste afbakening van het prille Gent kunnen we vinden rond 850. De 'Portus Gandavum', zoals deze wordt genoemd, is een nederzetting van circa 7 ha en situeert zich op de linkeroever van de Schelde. De toenmalige los- en laadkade van de portus lag ter hoogte van het huidige Geraard de Duivelsteen. Op het kruispunt van de twee belangrijkste wegen bouwde men de Sint-Janskerk, die de voorloper van de Sint-Baafskathedraal werd. Aan dit vredige tafereel kwam een einde met de invallen van de Vikingen en Noormannen (omstreeks 879–883) die via de Schelde de nederzetting bereikten en de twee abdijen plunderden. Een nieuwe uitbreiding zou pas een aantal decaden later volgen. Dankzij toedoen van Graaf Boudewijn II de Kale heerste er tijdens zijn graafschap weer rust en orde. Hij liet een versterkte burcht bouwen op de linkeroever van de Leie, waar thans het Gravensteen prijkt. Rondom deze veilige beschutting hergroepeerde de bevolking zich. De Graslei en de Korenlei vormden de trekpleister voor de kooplieden. Omstreeks 950 kregen de abdijen hun status weer terug en kwamen ze opnieuw in het bezit van hun kerkelijke gebieden en landbouw-domeinen. Door de snelle groei van de stad diende men bijkomende bidplaatsen op te richten. In 942 werd de Sint-Baafskathedraal ingewijd. Nog voor 1100 werden de voorlopers van de huidige Sint-Jacobs-, Sint-Niklaas-, en Sint-Michielskerk opgericht. De grachtengordel die de handelsnederzetting omringt, komt nu ongeveer overeen met wat men in de volksmond de 'Kuip van Gent' noemt. De watergordel omsluit een gebied van om en bij de 80 ha.

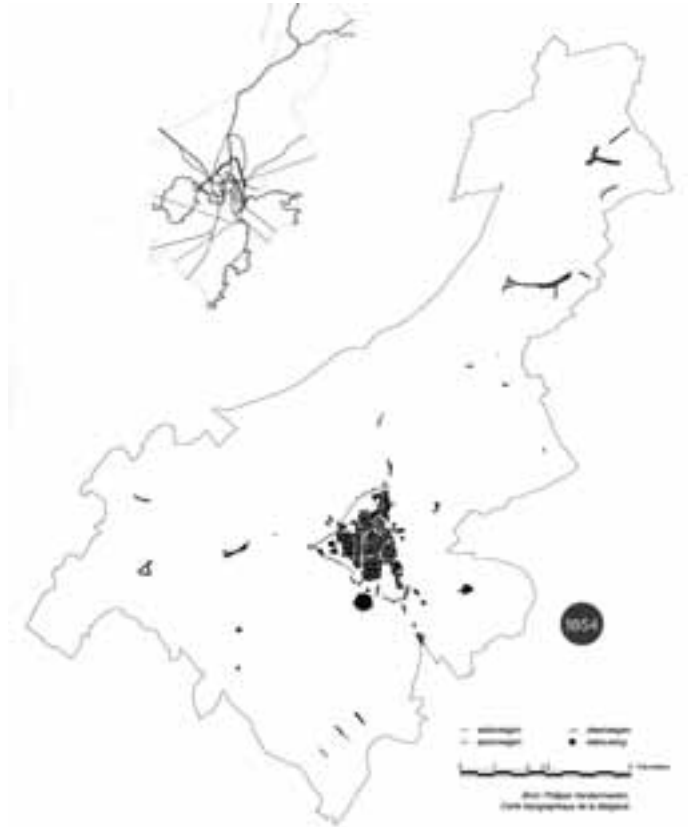
Tijdens de Middeleeuwen telde Gent minstens 30 pleinen met een maritiem-commerciële functie. Waterlopen speelden een belangrijke economische rol waardoor ze steeds werden aangepast aan de noden van toen. Verschillende grachten werden gegraven om nog meer ruimte te maken voor overzeese handel. De belangrijkste verbinding was wel deze tussen Gent en Damme: de verbinding met de zee, gegraven tussen 1251 en 1269.

Tussen 1100 en 1400 hield ongeveer 60% van de huisgezinnen zich bezig met de vervaardiging van wollen lakens. De wol haalden de Gentse wevers uit Engeland. Het vervaardigingsproces bestond enerzijds uit sorteren, wassen en spinnen van wol, wat vaak door de plattelandslieden werd gedaan. Het weven, vollen en verven gebeurde anderzijds binnen de stad. De afgewerkte lakens werden afgezet tot in noordelijk Afrika. Wijn, zout en andere goederen vormden de retourvracht. De macht van de stad lag in die tijd in handen van de rijke koopliedenfamilies die ook zetelden in het 'schepencollege'. Ze bestuurden de stad, onderhielden de financiën en stonden in voor de rechtspraak. De andere kant van de medaille toont de uitbuiting en armoede van het grootste deel van de bevolking. Zij werden stil gehouden door aalmoezen die hen geschonken werden. Vanaf de 14de eeuw gingen ook zij zich organiseren in ambachtsgilden.

De lakenindustrie kende in Gent een teruggang tijdens de 100-jarige oorlog (1337–1453) tussen Frankrijk en Engeland, maar dankzij Jacob van Artevelde ging deze niet geheel ten onder doordat hij vrede sloot met de koning van Engeland. Op die manier bleef de aanvoer van wol toch door-

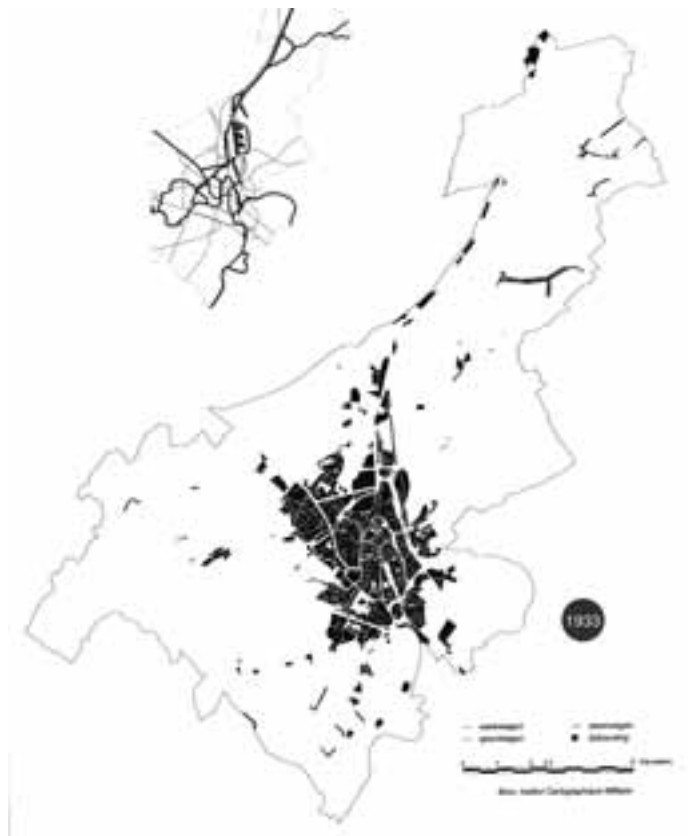
1 3 Gent in 1854 – Philippe Vandermaelen

Bron: Ruimtelijk Structuurplan Gent – Gent Gisteren, Gent, juni 2000, p. 12

1 4 Gent in 1933 – Institut Cartographique Militaire

Bron: Ruimtelijk Structuurplan Gent – Gent Gisteren, Gent, juni 2000, p. 14

gaan, ondanks het feit dat de koning van Frankrijk opperste leenheer was van Vlaanderen en dus afhankelijkheid afdwong. Bovendien had Gent concurrentie van de nieuwe textielcentra in Noordwest-Europa.

Omstreeks 1540 werd een grachtenstelsel aangelegd omheen de nieuw verworven territoria. Het geheel omvatte dan circa 644 ha.

De 16de eeuw was een erg bewogen eeuw: buiten de culturele en artistieke groeperingen die Gent rijk was en die ook luide kritiek uitten op godsdienst en samenleving, werden de bewoners met de komst van Karel V met ijzeren hand klein gehouden. Hij schafte o.a. de machtsuitoefening buiten de stadsmuren geheel af. In de geschiedenisboeken staat dit beter bekend als de 'Carolinse Concessie'. De ene catastrofe volgde de andere op: kettters werden op de brandstapel verbrand, in 1566 was er de beruchte beeldenstorm waarbij elk klooster, elke kapel en elke kerk door protestantse burgers werd geschonden. In 1584 tenslotte, maakte de hertog van Parma een einde aan het protestantisme door Gent te veroveren voor de Spaanse koning. Vele Gentse bewoners zijn toen uitgeweken naar de noordelijke Nederlanden. De geuzenvesting omheen Gent, die werd aangelegd tussen 1577 en 1584 tegen het Spaanse optreden, was niet voldoende om hen te beschermen. Een eeuw van katholieke heropleving stond hen te wachten.

Van stadsuitbreiding kon men in die tijd niet echt spreken, want door de geldboetes die Karel V had opgelegd, werd er geen nieuwbouw meer gerealiseerd. Buiten de omwalling en het Fort van Monterey (ter hoogte van de Kortrijkse Poort) bestond Gent voornamelijk uit houten huisjes. Pas met de invoering van het premiestelsel (1618) werden deze vervangen door huizen met stenen gevels.

Na de Spaanse machthebbers volgden later nog de Oostenrijkse (1717), de Franse (1794) en de Nederlandse (1814) vorsten. Gent was vaak het mikpunt van militaire doeleinden, maar beleefde ook tijden van economische bloei. In het begin van de 18de eeuw (1714–1715) lieten Gentse kooplui schepen uitvaren naar China en India. Dit tijdperk werd getekend door internationale handel met o.m. de Oostendse Compagnie als voorbeeld. Onder de Oostenrijkse keizerin Maria-Theresia (1740) kende Gent ook nog andere vormen van economische welvaart: de eerste suikerraffinaderijen verschenen in het landschap en de katoenbaronnen namen hun plaats in met hun spinnerijen, ververijen en drukkerijen voor de verwerking van katoen. Het openstellen van de Nederlands-Indische markt zorgde nog voor een verdere bloei van de Gentse textielmarkt tijdens het begin van de 19de eeuw. Ook de mechanisering ervan deed Gent industrieel ontwaken. Wegen werden aangelegd; vervoer hoefde niet enkel meer via het water en ook de komst van de stoomtrein in 1837 (lijn Mechelen–Dendermonde–Gent) zorgde voor ingrijpende veranderingen. Het gevolg van deze industriële revolutie was dat de bevolking spectaculair steeg van 61.000 in 1800 naar 108.000 inwoners in 1854. Het was toen dat plattelanders massaal naar de stad kwamen en zich vestigden nabij de fabrieken. Grote binnentuinen en open ruimten werden omgevormd tot 'beluiken'. De oppervlakte van de stad bleef echter gelijk. De bewoners leefden er in mensonterende omstandigheden: lage lonen, lange werkdagen, gebrek aan hygiëne en opduikende cholera-epidemieën waren maar enkele van de problemen waarmee ze te kampen hadden.

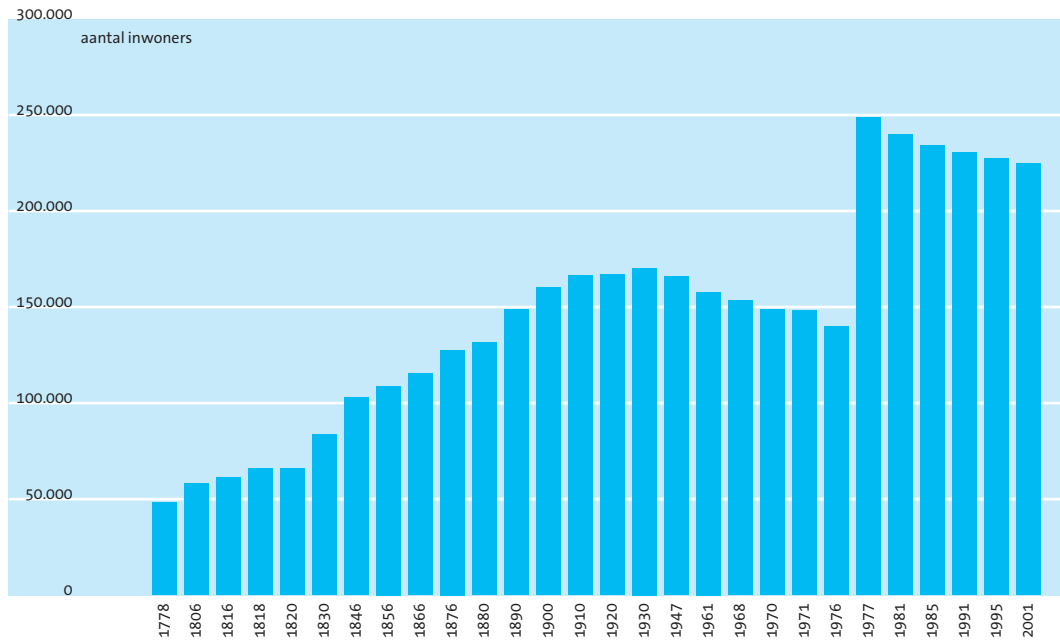
Met de opheffing van de octrooirechten en het slopen van de vesten kon de horizontale uitbreiding van de stad beginnen. De omliggende landbouwgronden werden ingepalmd en tussen 1854 en 1933 werd de oppervlakte van de stad verviervoudigd. De negentiende-eeuwse gordel ontstond, de industrialisatie werd een feit. In 1896 bestonden er ongeveer 5.000 textielbedrijven, terwijl dat er in 1846 nog maar 1.500 waren. Daaronder bevonden zich veel kleine bedrijven. De bevolking steeg tot 175.000 in 1933.

Door de wereldtentoonstelling in 1913 werd het aanzijn van de stad Gent grondig veranderd: riolen werden gedempt, krottenwijken werden gesloopt en de binnenstad werd gerestaureerd en verfraaid. De aanleg van het Sint-Pietersstation van 1908 tot 1912 en het Citadelpark ging hier ook mee samen.

Na de crisis tijdens en na de oorlogsjaren veranderde het stadszicht in hoge mate: de koopkracht steeg dankzij hogere lonen, de middenklasse kreeg meer vrije tijd en de verbindingsmogelijkheden werden sterk uitgebreid. De auto bepaalde het straatbeeld en de mogelijkheid tot het bouwen van een huis met tuin in de suburbane gemeenten werd een feit. Zo zwermde de bebouwing verder

1 5 Bevolkingsevolutie van de stad Gent (1778–2001)

Bron: Vrielinck, NIS, Dienst Bevolking stad Gent

uit naar de buurgemeenten en langs de diverse steenwegen. Wat de industrie betreft, werden er belangrijke industriegebieden aan het Grootdok en aan het noorden van het kanaal ontwikkeld. Door de verdieping en de verbreding van het kanaal en de aanleg van belangrijke spoorwegen en expreswegen trok de haven belangrijke grote bedrijven aan zoals Volvo (1965) en Sidmar (1967). Deze bedrijven zorgden voor een belangrijke heropleving na de terugval van de textielbedrijven.

Geografische ligging

De stad Gent is de hoofdstad van de provincie Oost-Vlaanderen. Ze bestaat uit 10 deelgemeenten waarvan Gent-centrum het meest centraal gelegen is. De andere deelgemeenten zijn Wondelgem, Oostakker, St.-Amandsberg, Ledeborg, Gentbrugge, Zwijnaarde, St.-Denijs-Westrem, Drongen en Mariakerke. De stad heeft een oppervlakte van 15,818 ha.

Gent heeft een goede verbinding met zijn omgeving. Op internationaal vlak zijn de autosnelwegen de belangrijkste lijninfrastructuren. Zo heeft Gent goede internationale verbindingen door de E40 (Oostende–Brussel) en de E17 (Lille–Antwerpen). Het kanaal Gent–Terneuzen zorgt voor de verbinding met de zee. Daarnaast toont Gent een radiaal patroon van gewestwegen die instaan voor de verbinding met de dichte omgeving. De twee stations in Gent (St.-Pieters en Dampoort) voorzien ook de bereikbaarheid via het spoor. Daarnaast zijn er nog natuurlijke waterwegen die een groot deel van de Gentse morfologie bepalen. De Leie en de Schelde vloeien immers in deze stad samen.

In het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen wordt de stad Gent gedefinieerd als grootstedelijk gebied. Ze vormt samen met Antwerpen, Brussel en Leuven een van de hoekpunten van het stedelijk netwerk 'de Vlaamse Ruit'. Dit stedelijk netwerk bevat potenties om de concurrentie met andere gebieden in Noordwest-Europa aan te gaan. De Vlaamse Ruit wordt beschouwd als een van de zes structuurbepalende regio's van internationale betekenis naast Londen, Parijs, Rijn-Mainz, Rijn-Ruhr en de Randstad. Verder kan ook de Westerschelde oeververbinding (W.O.V.) aangestipt worden. Op langere termijn zou deze, bij uitbreiding, door de 'rechtstreekse' verbinding vanuit Rotterdam naar de N49/A11, samen met de R4, een internationale verbindingfunctie kunnen krijgen.

Demografische ontwikkeling

Op de grafiek zien we de evolutie van de Gentse bevolking van 1778 tot 2001. We dienen er rekening mee te houden dat de afstanden op de horizontale as onregelmatig zijn. Bij elke observatie gaat men een eenheid verder op de grafiek, ongeacht het aantal tussenliggende jaren. Dit kan een vertekend beeld geven.

Voor 1778 had de stad Gent al een periode van bloei gekend. In het midden van de 14de eeuw had de stad tussen de 50.000 en de 60.000 inwoners en was ze, na Parijs, de grootste stad van Noordwest-Europa. De stad kon veel inwoners houden dankzij de bloeiende wol- en lakenindustrie in die tijd. De bevolking groeide in de volgende eeuwen maar nauwelijks aan. De 16de, 17de en 18de eeuw worden gekenmerkt door militaire interventies en oorlogen. De stad was vaak het mikpunt en werd meermaals veroverd door andere machthebbers. In 1778 had Gent een bevolking van ongeveer 48.400 inwoners.

Door de mechanisering in het begin van de 19de eeuw en de verdere bloei van de textielmarkt groeide de bevolking aan. Mensen die op het platteland woonden, kwamen massaal naar de stad om er zich nabij de bloeiende fabrieken te vestigen. Deze toename gebeurde binnen de stadsomwalling. De oppervlakte van de stad bleef ongeveer gelijk, wat betekende dat het stedelijke weefsel verdichtte. De bevolking steeg toen van 58.199 inwoners in 1806 naar 108.925 in 1856.

Na 1854, toen de octrooirechten werden opgeheven, kon de stad in horizontale richting uitbreiden. De stad had in 1900 160.133 inwoners of een goeie 51.000 inwoners meer dan vijftig jaar daarvoor. De bevolking steeg daarna minder sterk tot in de jaren dertig. Volgens Vlierinck woonden er in 1930 nog 170.358 mensen in Gent. Na de crisis- en oorlogsjaren daalde het bevolkingscijfer. In 1947 telde de stad nog 166.096 inwoners. De daling bleef duren tot in 1976. Velen gingen zich door de toenemende welvaart en betere infrastructuur in de suburbane gebieden vestigen waardoor de bevolking in de stad afnam tot 139.812 inwoners in 1976.

De plotse sprong van het aantal inwoners in 1977 is te verklaren door de fusie van Gent. De stad (Groot Gent) telt dan 248.657 inwoners. Kijken we in dat jaar enkel naar het inwonersaantal van Gent (als deelgemeente) (136.851) dan zien we nog steeds een daling t.o.v. 1976. De suburbanisatie bleef zich, ook in de jaren nadien, verder ontwikkelen.

De stad Gent heeft op 1 januari 2002 een bevolkingsaantal van 226.220 inwoners (volgens het NIS) en staat hiermee binnen de groep van de dertien centrumsteden op de tweede plaats, na Antwerpen dat er op dat moment 448.709 heeft. De bevolkingsdichtheid bedraagt 1448 inwoners per km², dit ligt iets hoger dan het gemiddelde voor de 13 centrumsteden (1218 inwoners per km²) maar reikt ver boven het Vlaamse gemiddelde (442 inwoners per km²). Gent staat hier op de vierde plaats na Antwerpen, Oostende en Leuven.

2 Een bereikbare stad?

Gent heeft een goede lijninfrastructuur om zowel internationaal als voor de nabije omgeving bereikbaar te zijn. Voor de stad Gent is de bereikbaarheid met de wagen zeker een vereiste maar dat mag de leefbaarheid van de stad en de veiligheid niet in gevaar brengen. De stad koos in 1997 voor een ingrijpende wijziging met de invoering van het mobiliteitsplan 'Gent binnenstad'. In de eerste plaats werd het doorgaand verkeer geweerd en het bovengronds parkeren afgebouwd ten voordele van het ondergronds parkeren. Het verkeersluw maken van een groot deel van de binnenstad zorgt er onder meer voor dat de nadruk nu meer verschuift naar het openbaar vervoer en de zachte weggebruiker.

Het effect van het mobiliteitsplan op het openbaar vervoer is duidelijk. Na een minimum aantal busreizigers in 1997 steeg dat aantal weer tot in 2001. Over de periode 1991-2001 kende Gent een stijging van 17,1% van het aantal busreizigers met biljet of stadsrittenkaart. Er waren 9,2% meer abonnementsreizigers. Ook het aantal tramreizigers met biljet en kaart steeg met 37% tot 7,9 miljoen en het aantal met een abonnement steeg met 35% tot 9,2 miljoen.

Naast een ingrijpend mobiliteitsplan is ook een goed parkeerbeleid nodig. Aangezien het aantal parkeerplaatsen binnen de ring is gedaald, is de druk op deze plaatsen verhoogd. Men tracht de rotatie van het gebruik van de parkeerplaatsen te verhogen door het plaatsen van parkeerautomaten. Er zijn in 2002 ongeveer 550 automaten meer dan in 1996. Het straatparkeren is ook duurder geworden. Via de parkeerroute rond de ring worden langparkeerders hoofdzakelijk naar de ondergrondse parkeergarages geleid. Die parkeerplaatsen in de ondergrondse parkeergarages samen met die op de parkeerterreinen in de binnenstad, zijn goed voor 3.881 plaatsen. Het aantal bewonerskaarten is fel gestegen. Deze kaart is vanaf 2000 immers gratis geworden voor de bewoners.

De Vlaamse autowegen hadden in 2001 gemiddeld 0,1% en de Vlaamse gewestwegen gemiddeld 1,0% meer voertuigen te verwerken dan in 2000. In Gent is het verkeer op de E17 gedaald in de periode 1999-2001. Op een gemiddelde weekdag rijden er 7,8% minder voertuigen dan in 1999. Voor de E40 is het aantal voertuigen t.o.v. 1999 gestegen, maar t.o.v. 2000 gedaald. Op sommige gewestwegen rond Gent steeg het wegverkeer, op andere plaatsen nam het verkeer af. De toe- of afname doet zich voor zowel in de week als in het weekend.

Een stad dient niet alleen fysiek bereikbaar te zijn. Burgers verwachten ook dat de diensten die de stad aanbiedt goed bereikbaar zijn. De kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening was volgens een studie van Test-Aankoop zeer goed. Gent scoorde enkel minder goed voor de openingstijden van de diensten. De meeste openingstijden zijn niet aangepast aan de noden en gewoonten van de mensen. De virtuele bereikbaarheid aan de andere kant is zeer goed. Bijna alle diensten in Gent beschikken over een e-mail adres.

De website van Gent kent een enorm succes. In 2001 werden meer dan 14 miljoen pagina's opgevraagd. Vooral de uitbreiding van het e-loket naar de Jeugddienst, bibliotheek, Sociale dienst en dienst Economie lokte heel wat bezoekers. Uit onderzoek van de Vlaamse Uitgeversmaatschappij kwam de website van Gent naar voren als beste site van de Vlaamse gemeenten.

2 1 Bestaande lijninfrastructuur Gent en aanduiding van de verkeersposten

Bron: Ruimtelijk Structuurplan Gent – Gent Gisteren, Gent, juni 2000, p. 10

Mobiliteit

Bestaande lijninfrastructuur

Gent is het kruispunt van verschillende internationale en regionale wegen, spoorwegen en waterwegen. Deze wegen hebben een zeer belangrijke structurele functie en zorgen voor samenhang tussen de verschillende gebieden.

Op internationaal niveau zijn de autowegen E40 (Oostende–Brussel) en E17 (Lille–Antwerpen) de belangrijke wegen. Ze kruisen ter hoogte van Gent. De ringweg R4 vormt de verbinding met de Gentse zeehaven en met de N49 (Antwerpen-Zeebrugge). De gewestwegen vormen een radiaal patroon. Het zijn de vroegere steenwegen. Ze worden met elkaar verbonden via de R4.

Al vroeg is men in Gent begonnen met een spoorwegnet. Gent heeft twee stations: Gent-Sint-Pieters en Gent-Dampoort. Momenteel is Gent-St.-Pieters het station waar het meest op- en afgestapt wordt in Vlaanderen. Het is een belangrijk knooppunt voor personen- en goederenverkeer. Het heeft een goede verbinding met o.a. Antwerpen, Mechelen, Brussel, Kortrijk, Brugge en Oostende.

Naast wegen en spoorlijnen spelen de tramlijnen een belangrijke rol in de Gentse binnenstad. Ook de trolleybus en de buslijnen zijn belangrijke lijninfrastructuren voor de stad.

Ten slotte zijn er nog enkele waterwegen. De Schelde en de Leie zijn de natuurlijke waterwegen. De Ringvaart, de Brugsevaart en het kanaal Gent–Terneuzen zijn de aangelegde waterwegen. De Ringvaart verbindt de natuurlijke rivieren met de Brugsevaart en het kanaal.

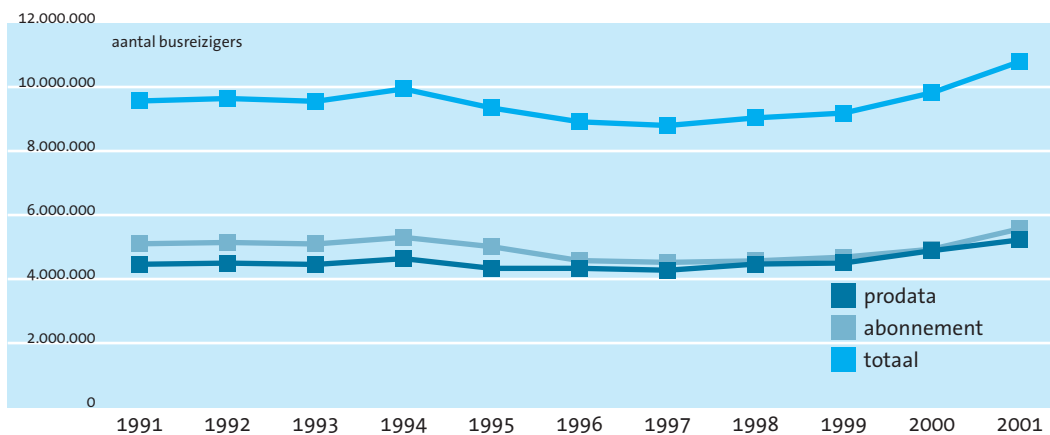
De binnenstad

In 1997 voerde het Gentse stadsbestuur het mobiliteitsplan voor de Gentse binnenstad in. Het verkeersgedrag veranderde hierdoor op ingrijpende wijze. Het doel bestond erin de binnenstad veilig, leefbaar en aantrekkelijk te maken. De manier waarop dit kon verwezenlijkt worden was in de eerste plaats door het doorgaand verkeer en bovengronds parkeren te weren. Dit kon door het verkeersluw maken van een 30 ha en het omleiden van het autoverkeer rond het centrum via de P-route naar parkings op deze route. Dit brengt met zich mee dat de automobilist nog een eindje te voet moet gaan of dat hij het openbaar vervoer moet nemen om het centrum te bereiken. Om het de voetganger aangenamer te maken, werd de binnenstad aangepast door straten en pleinen heraan te leggen. Deze aanpassingen boden eveneens voordelen aan de fietser. Fietsers worden nu permanent in het verkeersvrije voetgangersgebied toegelaten. Ook het openbaar vervoer ondervindt minder hinder van het autoverkeer. Op een aantal toegangswegen werden er eigen beddingen voor tram en bus aangelegd.

In de volgende paragrafen willen we nagaan wat het effect geweest is van dit ingrijpende plan op het openbaar vervoer en het parkeerbeleid.

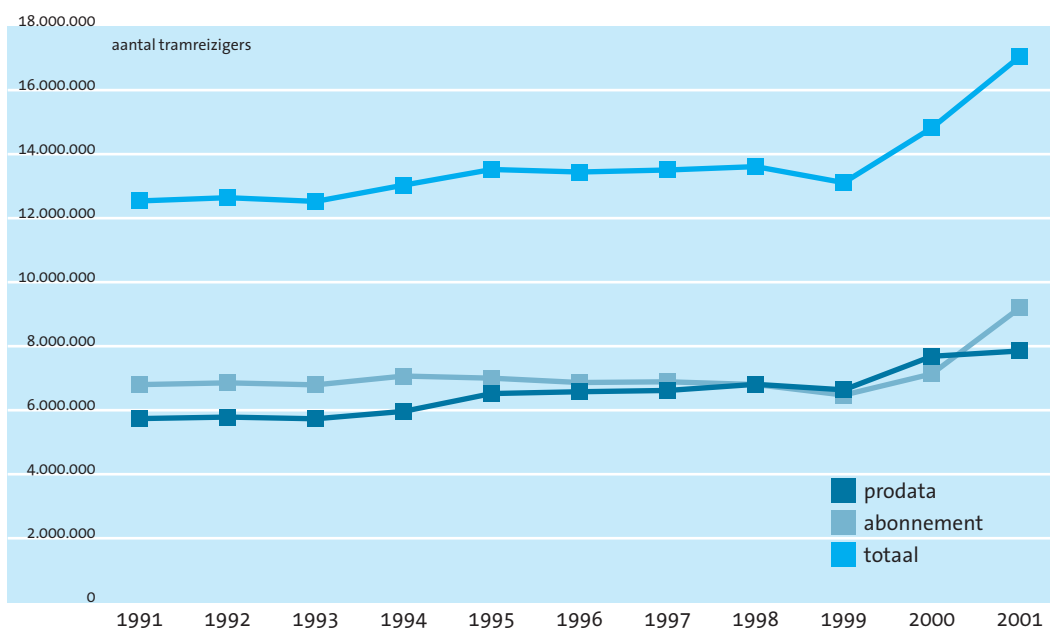
2 2 Aantal busreizigers op het Gentse stadsnet (1991–2001)

Bron: De Lijn Oost-Vlaanderen

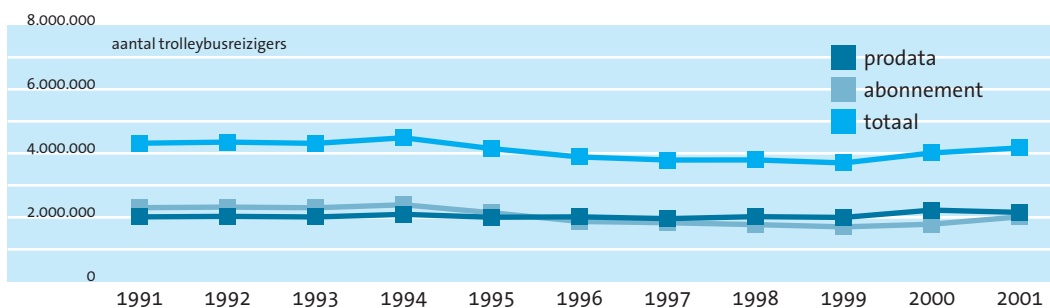
2 3 Aantal tramreizigers op het Gentse stadsnet (1991–2001)

Bron: De Lijn Oost-Vlaanderen

2 4 Aantal trolleybusreizigers op het Gentse stadsnet (1991–2001)

Bron: De Lijn Oost-Vlaanderen

Openbaar vervoer

De stad Gent had in 2001 verschillende buslijnen, drie tramlijnen en één lijn voor trolleybussen. We gaan het aantal reizigers na op bus-, tram- en trolleybuslijnen. We maken hierbij onderscheid tussen de prodatagegevens en de abonnementen. De prodatagegevens gaan over het aantal reizigers dat een biljet koopt of reist met een stadsrittenkaart. Ze bevatten ook de registraties van de gratis abonnementen (65+, 6 tot 15-jarigen, ...). Prodatagegevens worden dagelijks bijgehouden.

De cijfers die hier worden gegeven, zijn enkel de reizigersaantallen op de stadslijnen en niet op de streeklijnen. Deze gegevens zijn dus een onderschatting van het totale aantal reizigers in de stad. De streeklijnen doen immers ook stadsgebieden aan.

Busreizigers

Het totale aantal busreizigers op het Gentse stadsnet stijgt met 12,9% van 9,6 miljoen in 1991 naar 10,8 miljoen in 2001. 1997 vertoont een minimum waarna het aantal reizigers terug stijgt tot 2001. Over de periode 1991–2001 stijgt het aantal reizigers met biljet, stadskaart of gratis abonnement het sterkst met 17,1%. Er zijn 9,2% meer mensen die rijden met een busabonnement. In 2001 zijn er iets meer abonnementsreizigers (5,6 miljoen) dan reizigers met biljet, kaart of gratis abonnement (5,2 miljoen).

Tramreizigers

Het totale aantal tramreizigers in Gent steeg met 36% van 12,5 miljoen in 1991 naar 17 miljoen in 2001. De grootste toename deed zich voor in 2000 en 2001. Toen steeg het aantal reizigers met 30% op twee jaar tijd. Het aantal mensen met trambiljetten en tramkaarten had een ander verloop dan het aantal mensen met een abonnement. Tussen 1993 en 1998 steeg het aantal prodatareizigers, het aantal abonnementsreizigers daalde echter tussen 1994 en 1999. In 2000 en 2001 steeg het aantal reizigers voor beide groepen, maar de stijging was het grootst bij de abonnementsreizigers. De stijging is grotendeels te verklaren door het succes van de Buzzy Pazz voor jongeren tot 25 waarmee men onbeperkt kan reizen met alle bussen en trams van De Lijn.

Trolleybus

In 2001 reden er in totaal 4,2 miljoen mensen met de trolleybus. Dit is iets minder dan in 1991. Toen waren er nog 4,3 miljoen reizigers. In 1999 was het aantal trolleybusreizigers het laagst. In 2000 en 2001 steeg dit aantal terug. Vanaf 1996 zijn er meer mensen die reizen met biljet of kaart dan met een abonnement en dit is nog steeds zo in 2001. Het aantal prodatareizigers steeg over de periode 1991–2001 met 7%, het aantal abonnementsreizigers daalde met 12,4%.

- ▶ Er zijn in Gent meer tramreizigers dan bus- of trolleybusreizigers.
- ▶ Het aantal bus- en tramreizigers is gestegen. Deze stijging zette zich in vanaf 1998 voor de buslijnen en vanaf 2000 voor de tramlijnen.
- ▶ Het aantal trolleybusreizigers nam licht af.
- ▶ Over de ganse periode nam het aantal reizigers met biljet, stadskaart of gratis abonnement sterker toe dan het aantal abonnementsreizigers, zowel op tram, bus als trolleybus.

2 5 Betalend straatparkeren stad Gent, 1996–2002

Bron: jaarverslag 2000, Gent; cijfers 2001–2002: Parkeerbedrijf Gent

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
aantal parkeerautomaten	222	288	291	463	591	680	771
aantal parkeerplaatsen	3.976	4.645	4.443	7.818	10.901	12.576	15.363
aantal bewonerskaarten		1.313	1.670	2.153	5.827	7.064	7.670

2 6 Aantal parkeerplaatsen in parkeergarages en parkeerterreinen, 2000

Bron: Parkeerbedrijf Gent

	2000
parkeergarage Vrijdagmarkt	648
parkeerterrein Belfort	86
parkeergarage Sint-Michiels	472
parkeerterrein Ramen	107
parkeergarage Zuid	1.041
parkeerterrein Sint-Baafs	129
Ketelpoort	512
parkeergarage Kouter	425
Center Parking	461

2 7 Aantal aangevraagde maand- en jaarabonnementen voor de parkeergarages Vrijdagmarkt en Sint-Michiels, 1998–2001

Bron: jaarverslag Gent, Parkeerbedrijf Gent

	1998	1999	2000	2001
Vrijdagmarkt				
maandabonnementen	963	1.173	1.420	1.755
jaarabonnementen	113	127	128	148
in- en uitritten van kortparkeerders	357.128	388.502	428.983	422.701
Sint-Michiels				
maandabonnementen	102	1.194	1.416	1.420
jaarabonnementen	49	49	54	35
in- en uitritten van kortparkeerders	356.852	367.692	378.875	347.487

Parkeerbeleid

We behandelen in deze paragraaf enkel de door het Gentse Parkeerbedrijf beheerde parkeerplaatsen en de terreinen die tot de P-route behoren. Over andere privé beheerde terreinen en/of garages wordt geen uitspraak gedaan. Het Parkeerbedrijf heeft wel zicht op het totale aantal parkeerplaatsen (ook vrije). Deze zijn binnen de ring¹ gedaald van 17.705 in 1996 naar 16.800 in 2002.

- 1 De hier bedoelde ring is de ingekorte stadsring lopende via de Blaisantvest, Opgeëistlaan, Begijnhoflaan en Nieuwe Wandeling, gehanteerd binnen het Mobiliteitsconvenant.

Betalend straatparkeren

De organisatie en exploitatie van het *straatparkeren* wordt beheerd door het Gentse Parkeerbedrijf. Daarnaast zorgen zij ook voor de levering van de bewonerskaarten. Vanaf 1996 is het aantal parkeerautomaten steeds de hoogte ingegaan. In 2002 zijn er 771 automaten, in 1996 waren dat er 222. Het aantal steeg sterk vanaf 1999. Een van de redenen hiervoor is dat het Mobiliteitsplan voorziet in het vlot en dichtbij parkeren in het stadscentrum binnen de ring. Anderzijds voorziet het in een parkeeroute rond de kern. Bedoeling is zoveel mogelijk verkeer uit de stadskern te weren, maar toch nog parkeermogelijkheden te voorzien op minder dan 400m loopafstand. De verplichting om te betalen aan een parkeerautomaat verhoogt de rotatie van het gebruik van de parkeerplaatsen. De langparkeerders worden afgeschrikt door een maximale parkeerduur en een progressief uurtarief zodat zij meer aangewezen worden op de ondergrondse parkeerfaciliteiten (met een langparkeertarief) of op het gebruik van alternatieve vervoersmiddelen. De toename van het aantal automaten zorgde in 2002 voor de bediening van 15.363 betalende parkeerplaatsen. Dit zijn er 11.387 meer dan in 1996!

Met het betalend parkeren wil men zoveel mogelijk automobilisten uit de stadskern weren, maar dit mag niet ten koste van de bewoners gaan. Daarom konden de bewoners van Gent de bewonerskaarten vanaf maart 2000 (onder bepaalde voorwaarden) gratis aanvragen. Het gevolg was dat er veel meer bewonerskaarten werden aangevraagd, zoals ook te zien is aan de cijfers. Op 31 december 2002 waren er 7.670 kaarten in omloop. In 1997 waren er dat maar 1.313. Dit aantal is continu gestegen.

Parkeergarages

In het Gentse stadscentrum zijn er negen parkings die goed zijn voor 3.881 plaatsen. Vijf hiervan worden ook door het Parkeerbedrijf Gent beheerd en geëxploiteerd, namelijk de parkeergarages Vrijdagmarkt en Sint-Michiels en de parkeerterreinen Belfort, Ramen en Sint-Baafs. Vier andere (parkeergarage Zuid, Ketelpoort, Kouter en Center Parking) worden beheerd door privé ondernemingen (Interparking en Cityparking). Acht van de negen parkings behoren tot het parkeergeleidingssysteem dat ook door het Parkeerbedrijf wordt geëxploiteerd². Dit systeem geeft via elektronische en statische verkeersborden de weg aan naar de dichtstbijzijnde parkeergelegenheid en duidt ook het aantal vrije plaatsen aan. Ze behoren allen tot de P-route, die kan beschouwd worden als een mini-ring rond de stad die de verschillende parkings met elkaar verbindt. De garages hebben enerzijds abonnementsparkeerders en anderzijds mensen die maar voor kortere duur parkeren. Het is vooral uit de daling/stijging van het aantal kortparkeerders dat het dalend/stijgend gebruik van een parking kan afgeleid worden. Het totaal aantal in- en uitritten van kortparkeerders voor de parkeergarage Vrijdagmarkt is gestegen t.o.v. 1998. In 2001 waren dat er 422.701. Het aantal daalde wel t.o.v. 2000. Voor de parkeergarage St.-Michiels steeg het aantal in- en uitritten tot in 2000. In 2001 daalde het met 8,2%. Er waren dan nog 347.487 in- en uitritten. Uit de aanvraag van maand- en jaarabonnementen voor de parkings Vrijdagmarkt en Sint-Michiels kunnen we afleiden dat er jaar na jaar meer permanent gebruik wordt gemaakt van beide parkings. Vooral het aantal maandabonnementen voor de Sint-Michielsparking steeg sterk. Van de 1.420 maandabonnementen in 2001 is het grootste gedeelte dagabonnement (616), nog een groot gedeelte dag- en nachtabonnement (608) en tot slot het kleinste deel (196) avond/nacht/zondagabonnement.

Het centrumparkeren (zowel de parkings als het straatparkeren) wordt ook duurder voor de bezoeker. Hiermee tracht men het autoverkeer naar de rand te leiden door er goedkopere alternatieven aan te bieden zoals een *park&ride* terrein.

- ▶ Het aantal betalende parkeerplaatsen is in Gent continu gestegen, maar het sterkst vanaf 1999. Het centrumparkeren wordt voor de bezoeker ook duurder.
- ▶ Voor de parkeergarages en parkeerterreinen in de stad worden jaarlijks meer jaar- en maandabonnementen aangevraagd.

- 2 In juli 2000 werd de parking Ketelpoort uit het systeem verwijderd.

2 8 Verkeerstellingen op autowegen, Gent

Bron: LIN, afdeling Verkeerskunde

	werkdag	zaterdag	zondag	weekgemiddelde
E17 Lille – Gent – Antwerpen	<i>opgemeten te Gentbrugge – Heusden</i>			
1999	108.200	72.700	68.300	97.400
2000	103.400	69.300	65.000	93.000
2001	99.600	66.300	64.400	89.800
E40 Brussel – Gent – Oostende	<i>opgemeten te St.-Denijs-Westrem – Drongen</i>			
1999	87.300	78.900	78.300	84.800
2000	91.000	79.900	80.600	87.900
2001	89.700	78.300	79.300	86.600
E40 Brussel – Gent – Oostende	<i>opgemeten te Wetteren – Merelbeke</i>			
1999	109.300	87.100	83.600	102.400
2000	113.500	87.800	84.900	105.700
2001	110.200	84.100	81.600	102.400

2 9 Verkeerstellingen op ringwegen, Gent

Bron: LIN, Afdeling Verkeerskunde

	werkdag	zaterdag	zondag	weekgemiddelde
Ringweg rond Gent	<i>opgemeten op de N9 - Wondelgem</i>			
1999	20.800	14.700	12.800	18.800
2000	22.900	15.600	12.400	20.400
2001	23.400	16.000	12.800	20.800
Ringweg rond Gent	<i>opgemeten op de N424 - uitrit</i>			
1999	32.500	16.200	14.000	27.600
2000	33.800	16.200	13.600	28.400
2001	33.600	16.100	13.500	27.700
Ringweg rond Gent	<i>opgemeten op de N49 Sidmar - Industriepark</i>			
1999	17.800	11.400	10.100	15.700
2000	18.500	10.900	9.600	16.100
2001	18.300	11.100	9.800	16.000

2 10 Verkeerstellingen op gewestwegen, Gent

Bron: LIN, Afdeling Verkeerskunde

	werkdag	zaterdag	zondag	weekgemiddelde
Dampoort Gent – Oostakker	<i>opgemeten op de N424 - Oostakker</i>			
1999	26.700	15.500	13.200	23.200
2000	25.400	14.400	12.300	22.000
2001	26.100	14.700	12.200	22.500
Gent – Kortrijk – Moeskroen	<i>opgemeten op de N43 - St.-Denijs-Westrem</i>			
1999	21.100	19.300	12.400	19.600
2000	21.200	19.300	12.300	19.700
2001	22.400	20.100	13.100	20.700
Brussel – Gent – Oostende	<i>opgemeten op de N9 - Melle</i>			
1999	18.800	15.000	11.500	17.200
2000	19.500	15.400	11.600	17.800
2001	20.700	16.300	12.600	18.900
Brussel – Gent – Oostende	<i>opgemeten op de N9 - Lovendegem</i>			
1999	25.100	22.000	19.300	23.900
2000	24.100	21.100	18.200	22.800
2001	23.300	20.400	17.700	22.100
Gent – Valenciennes	<i>opgemeten op de N60 - Eke</i>			
1999	29.200	23.200	17.900	26.800
2000	29.200	23.000	17.500	26.600
2001	29.400	22.900	17.700	26.800

Verkeerstellingen

3 Deze lusdetectoren functioneren op basis van een elektromagnetisch veld dat opgewekt wordt via elektrische draden die permanent in het wegdek aanwezig zijn. De metalen massa van het voertuig dat over de lus rijdt, geeft een puls aan een detector. De genoteerde intensiteiten worden elke minuut (voor de gewestwegen elke 24 uur) doorgestuurd naar het computercentrum. De genoteerde intensiteiten worden uitgedrukt in aantal voertuigen.

4 Slangdetectoren horen bij verplaatsbare of mobiele telapparaten en reageren op de puls die ontstaat telkens wanneer de wielen van een as over deze slang rijden. Het aantal geregistreerde pulsen wordt gedeeld door 2 en op die manier bekomt men het aantal voorbijgereden personenwageneenheden. Deze tellingen worden periodiek uitgevoerd. Naast intensiteiten kunnen eveneens voertuigcategorieën, snelheden en combinaties van snelheden en categorieën gemeten worden.

Automatische tellingen verlopen op twee verschillende manieren: enerzijds continu op vaste locaties met vaste installaties voorzien van lusdetectoren³ en anderzijds periodiek of occasioneel op variabele locaties met mobiele toestellen voorzien van slangdetectoren⁴. De installaties met lusdetectoren op vaste locaties zijn zowel aanwezig op autosnelwegen en ringen als op gewestwegen. Ze worden geïnstalleerd en onderhouden door de afdeling Elektriciteit en Mechanica te Brussel, Gent en Antwerpen. Het plaatsen en de controle van de mobiele telposten gebeuren onder toezicht van de afdeling Verkeerskunde te Brussel en de afdeling Wegen van de Vlaamse provincies.

Vlaanderen telt 5.100 km gewestwegen en 900 km autowegen. De evolutie van het wegverkeer op de autowegen in 2001 bedraagt +0,1% t.o.v. 2000. Dit houdt dus ongeveer een status-quo in van het wegverkeer ten opzichte van het jaar 2000. De gewestwegen hadden gemiddeld 1,0% meer voertuigen te verwerken.

De tabellen geven per autoweg, gewestweg of ring de gemiddelde dagintensiteiten aan op een werkdag, een zaterdag, een zondag en gemiddelde weekdag. Dit telkens van 6 u 's ochtends tot 22 u 's avonds. De tellingen zijn uitgevoerd o.b.v. lusdetectoren.

Er zijn twee **autosnelwegen** die Gent doorkruisen. Dit zijn de E17 Lille–Gent–Antwerpen en de E40 Brussel–Gent–Oostende (waarvoor we twee meetpunten hebben). Uit de cijfers is op te maken dat het wegverkeer via de E17 in de periode 1999–2001 gedaald is, zowel op werk- als op weekenddagen. Op een gemiddelde weekdag rijden er in 2001 7,8% minder voertuigen dan in 1999. De meeste wagens tref je aan op werkdagen, gemiddeld 99.600. Het verschil tussen weekend- en weekvervoer is minder opvallend op de E40 te Drongen. Daar rijden in 2001 echter gemiddeld 2,1% meer wagens dan in 1999. Het weekgemiddelde bedraagt er 86.600 voertuigen. Op het gedeelte Wetteren–Merelbeke rijdt er nog meer verkeer, in 2001 gemiddeld 102.400 voertuigen per dag. Dit aantal is gelijkaardig aan het aantal in 1999.

Op de **ringweg** rond Gent was het drukst tussen de N424 en uitrit 2 (ter hoogte van Oostakker) waar er in 2001 dagelijks gemiddeld 27.700 wagens reden. Op de N9 in Wondelgem werden er 20.800 geteld en op de N49 te Sidmar 16.000. Overall werd het drukker t.o.v. 1999. Tussen de N424 en uitrit 2 werden er tweemaal zoveel wagens geteld in de week als in het weekend. Ook op de andere plaatsen is er een groot verschil tussen weekend en week.

Op de **gewestwegen** rond Gent zien we dat de weekgemiddelden zich situeren tussen 18.900 (Melle) en 26.800 (Eke) wagens. Op twee plaatsen nam het verkeer toe: in St.-Denijs-Westrem en in Melle, met respectievelijk 5,6% en 9,9%. Op twee andere plaatsen nam het af: in Oostakker met 3% en in Lovendegem met 7,5%. Waar het verkeer toeneemt, is dat zowel in de week als in het weekend. Voor plaatsen waar het verkeer afneemt, geldt hetzelfde. Te Eke blijft het weekgemiddelde gelijk. De drukte is toegenomen op werkdagen maar afgenomen in het weekend. Op werkdagen is er steeds meer verkeer dan op zaterdagen en zondagen.

- ▶ Op de E40 en op de ringweg rond Gent was het in 2000 drukker dan in 2001.
- ▶ Op de autowegen en gewestwegen rond Gent is er geen duidelijke trend op te merken.
- ▶ Waar er een toename, respectievelijk afname is van de verkeersdrukke, doet die zich voor zowel op werkdagen als in het weekend.

2 11 De kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening

Bron: Het Gemeentelijk Gemis, Test-Aankoop, oktober 2000

	Gent	Antwerpen	13 steden
Openingstijden	3	3	2,7
Affichering van de openingstijden	9	9	5,9
Loketten of kantoren gemakkelijk te herkennen	9	9	7,9
Toegankelijkheid voor mensen met een handicap	9	9	5,6
Eindbeoordeling kantoren	8	8	6

1= zeer slecht, 3= slecht, 5= middelmatig, 7=goed, 9= zeer goed

Diensten

Naast de bereikbaarheid via de weg is ook een andere soort bereikbaarheid van de stad belangrijk voor de burgers. Hoe verloopt de communicatie met de stadsbewoners en weten deze steeds waar ze terecht moeten/kunnen voor formaliteiten of problemen? De gemeentelijke dienstverlening is hier van groot belang. In deze paragraaf bespreken we eerst de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening, gebaseerd op een studie van Test-Aankoop, en daarna gaan we dieper in op de openingsuren en virtuele toegang van de verschillende stadsdiensten.

Kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening

In oktober 2000 peilde Test-Aankoop naar de kwaliteit van de dienstverlening aan de gemeentelijke balie. In totaal kregen 159 gemeenten een bezoek: 70 in het Vlaamse Gewest, 70 in het Waalse Gewest en de 19 Brusselse gemeenten. Zo werd 60% van de bevolking vertegenwoordigd. De onderzoekers confronteerden de gemeenteadministratie met 4 situaties aan het loket, één aan de telefoon en één per post. Naast de afhandeling werd ook gekeken naar de openingstijden en de affichering ervan, de informatieverstrekking en de toegankelijkheid voor gehandicapten. De beoordeling gebeurde op basis van een puntentelling van zeer slecht (1) tot zeer goed (9 punten).

Voor de *openingstijden* trokken ze na gedurende hoeveel uren de administraties 's avonds en zaterdagvoormiddag open waren. Eén van de dertien centrumsteden behaalde een 5, de andere scoorden lager. Gemiddeld scoren de dertien steden 2,7. Gent en Antwerpen scoren iets beter met een 3, maar dit houdt nog steeds een slechte score in. De meeste openingstijden zijn niet aangepast aan de noden en de gewoonten van de mensen.

Voor de *vermelding van de openingstijden* aan de buitenzijde van het gebouw scoort Gent zeer goed (9). Dit is beter dan gemiddeld in een stad, waar de zichtbaarheid maar middelmatig tot goed is. Ook Antwerpen scoort een 9.

Bijna overal in de dertien steden zijn de *loketten* gemakkelijk te vinden. De centrumsteden hebben een score van bijna 8 punten. Gent en Antwerpen hebben ook hier weer de meeste punten.

Ook voor de *toegankelijkheid voor mensen met een handicap* blijven de twee grootsteden zeer goed scoren. Dit houdt onder andere in dat ze beschikken over een hellend vlak zonder treden, en automatische – en voldoende brede – deuren. Dit in tegenstelling tot enkele andere centrumsteden, waar de toegankelijkheid maar middelmatig is. De centrumsteden krijgen gemiddeld 5,6 punten.

Bij de *algemene eindbeoordeling* scoort Gent een 8, wat tussen goed en zeer goed ligt. Enkel voor de openingstijden krijgt Gent een 3. De stad scoort overal beter dan het gemiddelde van de centrumsteden. Hetzelfde geldt voor Antwerpen.

- ▶ Gent scoort overal zeer goed, behalve voor de openingsuren.
- ▶ De gemeentelijke dienstverlening in Gent is opmerkelijk beter dan in de centrumsteden in het algemeen.

2 12 Flexibiliteit van de dienstverlening – Stad Gent

Bron: Stadsinfo Gent 2001–2002, website Gent

	flexibele openingsuren	virtuele bereikbaarheid
Dienst Bevolking	1	100
Dienst Burgerlijke stand	1	100
Stedelijke Jeugddienst & JIP	0,5	100
Hulp- en preventiediensten (1)	0,6	50
Interne diensten (2)	1	100
OCMW	0	0
Hulpverlening (3)	0,67	100
Bibliotheek (met filialen)	2,7	100
Sportdienst	1	100
Dienst Leefmilieu en dienst Openbare gezondheid	0	50
Dienst Toerisme – info toerisme	3 (zomer)/0 (winter)	100
Technische diensten (4)	0	100
Sociale zaken, welzijn (5)	1	100
Economie, Werkgelegenheid en Externe relaties	0	100

(1) Politie (interventie, administratie en alg.), brandweer (adm. en preventie)

(2) Selectie en examens, Financiën en Dienstencentra

(3) Ombudsdienst, dienst Voorlichting, Lokale preventie en Veiligheid

(4) Dienst Administratie en dienst Stedenbouw en Ruimtelijke planning

(5) Dienst Sociale zaken en Huisvesting, dienst Drugpreventie

Flexibele uren – virtuele bereikbaarheid

We hebben de diensten ook zelf bevraagd over hun bereikbaarheid met focus op die items, die van belang zijn in het contact met de burger. Naast de Stafdiensten zijn er 7 departementen (Politie, Brandweer, Onderwijs, Interne diensten & Bevolking, Technische diensten, Economie, Milieu & Volksgezondheid en Cultuur, Recreatie & Welzijn) in Gent⁵.

5 In de loop van 2003 wordt een nieuwe departementale structuur geïmplementeerd.

De scores voor flexibiliteit van de openingsuren en de virtuele bereikbaarheid zijn in de tabel weergegeven. Ze werden op basis van volgend puntensysteem berekend: wanneer een dienst open is op zaterdag dan krijgt hij 1 punt toegewezen. Per avond dat deze dienst open is tot minstens 18.30 uur krijgt hij een punt bij. De maximumscore is echter drie. Is een dienst drie avonden in de week open tot 18.30 uur en niet op zaterdag, dan krijgt hij dus gewoon 2 punten. Een stadsdienst die op geen van deze tijdstippen open is, krijgt nul punten.

Bij het toepassen van dit puntensysteem werd er geen rekening gehouden met de relevantie van de openingsuren (tot 18.30 uur open) voor verschillende diensten. Eerder bleken deze openingsuren voor de dienst Economie, Werkgelegenheid en Externe relaties bv. weinig efficiënt te zijn.

De virtuele toegang werd berekend in procent. Een dienst met e-mailadres of e-loket is steeds bereikbaar en zal 100% virtueel bereikbaar zijn.

De dienst Toerisme krijgt de maximumscore bij de openingsuren. Dit geldt enkel in de zomer. In de winter is de dienst noch op zaterdag, noch tot 18.30 uur open. De bibliotheken (waartoe de hoofdbibliotheek en alle bibliotheken in de deelgemeenten behoren) krijgen ook een erg hoge score toegewezen. Deze diensten zijn dus het meest toegankelijk voor mensen die er na hun werk gebruik van willen maken. Verschillende diensten krijgen 1 punt toegewezen. Veelal zijn deze diensten open op zaterdag. De dienst Bevolking en dienst Burgerlijke stand zijn woensdag wel tot 18 uur open. Het OCMW, de dienst Leefmilieu en Natuurontwikkeling en de dienst Openbare gezondheid, de diensten Administratie en Stedenbouw en Ruimtelijke planning en dienst Economie, Werkgelegenheid en Externe relaties krijgen een score van nul punten op basis van bovenvermeld puntensysteem⁶.

6 Het personeel van de dienst Leefmilieu staat echter dag en nacht ter beschikking om correct op te treden bij calamiteiten en grote evenementen. Klachten kunnen ook on-line worden doorgestuurd naar de dienst. Het OCMW is ook 24u op 24 telefonisch te bereiken.

Voor de virtuele bereikbaarheid liggen de cijfers anders: bijna alle diensten zijn nu constant bereikbaar. De meeste diensten hebben een e-mailadres. De dienst Bevolking en Burgerlijke stand, Jeugddienst, de bibliotheek, dienst Sociale zaken en Huisvesting en dienst Economie (detailhandel) hebben een e-loket. De dienst Openbare gezondheid en het OCMW hadden bij de uitgave van de stadsgids (2001–2002) geen elektronisch adres. Begin 2003 zouden deze diensten wel via e-mail te bereiken zijn.

- ▶ De bibliotheek en de dienst Toerisme hebben flexibele openingsuren.
- ▶ Het OCMW heeft geen flexibele openingsuren.
- ▶ De virtuele toegankelijkheid in Gent is bijna overal 100%.

2 13 Website van de stad Gent, startpagina

Bron: www.gent.be

2 14 Inhoudsanalyse van de gemeentelijke website

Bron: Steyaert, J., KUL, 2000

	Gent	Antwerpen	13 steden
inbreng gemeenschap	3	8	2,7
interactiviteit	5	6	3,9
informatie	8	8	6,1
e-diensten	3	5	1,2
democratie	3	4	3,1

Website

In 1995 begonnen verschillende Vlaamse gemeenten aan de opmaak van een website. Sindsdien is er al heel wat veranderd en hebben de Vlaamse gemeenten internet ontdekt als instrument voor hun interne, maar vooral externe communicatie. Het groeiende belang van internet en andere communicatiemiddelen zorgde ervoor dat digitale communicatie tussen stadsdienst en burger aan belang toenam en nog zal toenemen. Een website is, vandaag de dag, een uithangbord van de stad. Een website biedt niet alleen meer de mogelijkheid informatie te verstrekken, maar het is ook een middel waarmee de stad letterlijk met de burgers in verbinding kan staan.

In de loop van 2000 publiceerden de KULeuven en de Katholieke Hogeschool Mechelen een onderzoek met betrekking tot de inhoud van de gemeentelijke websites in Vlaanderen⁷. Een vergelijking van de inhoudsanalyse van de gemeentelijke websites maakt duidelijk hoe het gesteld is met de graad van informatieverstrekking, dienstverlening en beleid door de gemeentelijke websites. Zoals we reeds gezegd hebben, evolueert een website voortdurend. De toen geanalyseerde inhoud is vandaag reeds aangepast. De cijfers worden echter wel in de tabel opgenomen. In wat volgt schetsen we in het kort de evolutie van de website van Gent.

Zoals vele andere gemeenten startte Gent in 1995 met een website. In augustus 1999 pakte het stadsbestuur van Gent uit met een volledig vernieuwde website. De hoofdstructuur daarvan vinden we nu nog steeds terug: op de startpagina vinden we verschillende rubrieken terug: Gent historisch, economie, werk & jobs, wonen & leven, bestuur & administratie, cultuur & bibliotheek, onderwijs, verkeer, milieu & gezondheid, vrije tijd & toerisme en een multimediapresentatie van de stad Gent. In het jaar 1999 kende de website 1.958.032 raadplegingen.

In 2000 kende deze website een ongelooflijk succes met 7.465.906 raadplegingen. Een deel van dit succes ligt aan het feit dat mensen meer en meer gebruik maken van het e-loket (zie verder). In de loop van 2000 bood de stad Gent ook een forum aan de visueel gehandicapten aan (brailenet). Op een aangepaste manier (audioformaat) kunnen zij persmededelingen, het stadsmagazine en nog verschillende andere pagina's op de site raadplegen. Ondermeer hiervoor kreeg de stad Gent een prijs. De website kreeg op 5 september 2002 twee European E-City Awards: voor 'best design' en 'best practice tool'. Dat laatste heeft te maken met de wijze waarop met doelgroepen (blinden en slechtzienden) wordt omgegaan. In 2000 werd ook de catalogus van de bibliotheek op de site gezet. De webcatalogus wordt elke vier minuten gesynchroniseerd zodat uitleningen vrijwel onmiddellijk zichtbaar zijn op het web.

In 2001 is het aantal bezoekers nog gestegen. Meer dan 14 miljoen pagina's werden er opgevraagd. Er werden ook enkele nieuwe applicaties op de site gezet waaronder een uitbreiding van het e-loket, informatie omtrent de openbare werken in de stad, opvragen van verslagen (o.a. hoorzittingen), het stadsarchief en een virtuele bewandeling van het Gravensteen. Uit onderzoek⁸ kwam de website van Gent naar voren als beste site van de Vlaamse gemeenten.

In 2002 kan men nog steeds via de 10 voornoemde rubrieken de site doorlopen. Bovendien kan men ook via een snelknop een thema kiezen om zo tot de gewenste pagina te komen. Een kijkje op www.gent.be zal je de weg wijzen doorheen de elektronische stad.

⁷ Hiervoor werden vijf dimensies nagegaan (de graad van de gemeentelijke administratieve informatie, de graad van online dienstverlening, de graad van de inbreng uit de lokale gemeenschap, organiseren van inspraak in het beleid (democratie) en de interactiviteit van de website) waarbij elke dimensie 8 items bevat. Enkel dienstverlening heeft 7 items. Er werd gekeken of de site het item aanbood (1) of niet (0). De maximumscore is dus 8 (dienstverlening 7).

⁸ Een onderzoek van de Vlaamse Uitgeversmaatschappij en een enquête van Computer Magazine.

2 15 E-loket stad Gent

Bron: www.gent.be

E-loket

In april 2000 heeft Gent het e-loket opgericht. Het werd opgericht voor de dienst Bevolking. Eind 2002 beschikt Gent over een e-loket voor verschillende diensten die via de website van de stad zijn te bereiken. Met het e-loket wil men een continue toegang bieden aan de burgers. Via het e-loket kan de burger allerlei documenten, premies, subsidies en toelagen aanvragen. De bezoeker kan eveneens een heleboel informatie raadplegen over de verschillende loketfuncties, werkloosheid, demografie e.d. De diensten die beschikken over een dergelijk loket zijn de dienst Bevolking en Burgerlijke stand, de Jeugddienst, de bibliotheek, de dienst Sociale zaken en Huisvesting en de dienst Economie, Werkgelegenheid en Externe relaties (detailhandel). Dit zijn er heel wat meer dan gemiddeld in een gemeente. Wie op het net kan, hoeft dus niet meer noodzakelijk naar de stadsadministraties. De bezoeker doet een aanvraag op een beveiligde server zodat de stad de bescherming van persoonlijke gegevens kan garanderen.

- ▶ De stad Gent beschikt reeds over verschillende diensten met een e-loket.

3 Een bruisende stad?

Op basis van demografische cijfers blijkt Vlaanderen een heel stuk bruisender te zijn dan de centrumsteden. Hiermee wordt bedoeld dat Vlaanderen beter scoort op een aantal demografische aspecten die staan voor een bruisende omgeving. In Vlaanderen sterven er in verhouding minder mensen dan in de centrumsteden. Daarnaast kan men spreken van een meer uitgesproken positieve bevolkingsgroei en een positief migratiesaldo. In verhouding zijn er ook meer 10 tot 24-jarigen dan 50 tot 64-jarigen. In de centrumsteden zijn er wel meer geboorten per 1.000 inwoners te constateren dan in Vlaanderen.

Gent was in vergelijking met het gemiddelde van de centrumsteden lange tijd minder bruisend. Gent had een hoog sterftecijfer, een negatief migratiesaldo en een negatieve bevolkingsgroei. Vanaf 1998 echter was het natuurlijk saldo hoger dan dat van de centrumsteden. Het migratiesaldo werd positief vanaf het jaar 2000. In 2000 had Gent een bevolkingsaan-groei van 2,7 per 1.000 inwoners. Dit is zelfs meer dan het saldo in de centrumsteden en Vlaanderen. Na een periode van gelijke verhoudingen tussen de 10 tot 24-jarigen en 50 tot 64-jarigen in Gent nam het aandeel jongeren terug toe.

In de centrumsteden en Vlaanderen neemt de secundariseringsgraad af tot 21,4 in 2001. In Gent neemt die ook licht af, maar de nijverheidssector blijft het daar goed doen. De secundariseringsgraad is er in 2001 nog 25,4. De sector van de metaalverwerking is er het grootst in 2001. De tertiëriseringsgraad kende in Vlaanderen en de centrumsteden een enorme toename. Ook in Gent nam de tertiëriseringsgraad toe tot 72,4 in 2001. De tertiëriseringsgraad is er hoger dan in de centrumsteden. De sector van de maatschappelijke dienstverlening en gezondheidszorg was in 2001 de grootste in Gent. Ook de tewerkstelling in de financiële instellingen, het verzekeringswezen en diensten aan bedrijven nam sterk toe. Ook de handel en horeca winnen nog steeds aan belang.

Economisch gezien vertonen zowel Vlaanderen als de centrumsteden een afname van het aantal startende bedrijven. Daarenboven neemt het aantal oprichtingen in verhouding tot het aantal faillissementen af in Vlaanderen en de centrumsteden. De ratio in de centrumsteden is hierbij kleiner dan in Vlaanderen. Ook in Gent daalde het aantal oprichtingen. Hoewel ook de ratio oprichtingen/faillissementen kleiner wordt, bekleedt Gent een goede positie binnen de centrumsteden. Vanaf 1998 is de ratio ook groter dan die in Vlaanderen. De tewerkstelling in nieuwe bedrijven in Vlaanderen en de centrumsteden is wel enorm gestegen in 2001. Voor Vlaanderen was dit een toename van 45%, voor de centrumsteden 25% t.o.v. 1993. Gent kan bruisend genoemd worden als het gaat over de tewerkstelling in de nieuwe bedrijven. Deze steeg er immers met 30%.

In Vlaanderen nam het aantal dagbezoekjes in 2001 met 34% toe t.o.v. 1992. Ook het aantal overnachtingen bleef stijgen tot 17,4 miljoen in 2001. De toename (7%) was kleiner dan in de centrumsteden (45%). Gent heeft heel wat toeristische attracties en kon in 2001 rekenen op 600.000 overnachtingen. Dit is een stijging van maar liefst 64% t.o.v. 1992.

Gent is ook erg bruisend als het over culturele activiteiten gaat. De stad beschikt over een heel gamma muziek- en theaterinstellingen en musea. Volgens een studie van Colpaert beschikt Gent in verhouding over meer infrastructuur dan de centrumsteden. De stad doet het vooral goed voor theater, popmuziek en exposities. Ook voor het aantal voorstellingen scoort de stad, met uitzondering van operavoorstellingen en film, in verhouding beter dan de centrumsteden.

3 1 Evolutie van het geboortesaldo, 1992–2000

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1992	12,8	12,9	12,7	12,1
1993	12,3	12,6	12,2	11,7
1994	12,2	12,2	11,9	11,1
1995	12,0	12,0	11,6	11,0
1996	12,2	12,0	11,5	10,9
1997	11,9	12,5	11,7	10,9
1998	11,6	12,4	11,4	10,7
1999	11,7	11,8	11,2	10,4
2000	12,1	12,2	11,3	10,4

3 2 Evolutie van het sterftesaldo, 1992–2000

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1992	11,4	12,2	11,1	9,7
1993	11,9	12,7	11,2	10,0
1994	11,4	12,0	10,9	9,6
1995	11,4	12,2	11,0	9,7
1996	11,2	12,0	11,0	9,6
1997	11,5	12,0	10,9	9,6
1998	11,0	12,2	10,9	9,6
1999	11,0	11,9	10,9	9,7
2000	11,2	11,9	10,9	9,7

Demografisch

Op 1 januari 2001 had Gent 224.685 inwoners, waaronder 109.142 mannen en 115.543 vrouwen. Voor verdere analyse van de evolutie van de bevolkingsomvang moeten enerzijds de natuurlijke loop van de bevolking en anderzijds de migratiebewegingen gekend zijn. Dan pas kunnen we een uitspraak doen over de toe- of afname van de bevolking. De natuurlijke loop analyseert men aan de hand van het geboorte- en sterftesaldo. Wanneer het verschil tussen beide positief is, spreekt men van natuurlijke aangroei. Bij het migratiesaldo bekijken we het aantal in- en uitwijkingen. Bij een positieve balans spreken we hier van een positieve migratiecoëfficiënt. Als de som van de natuurlijke aangroei en de migratiecoëfficiënt positief is, neemt de bevolking toe.

Naast de omvang van de bevolking is ook de samenstelling ervan een belangrijk gegeven. We gaan enerzijds de grootte van de verschillende leeftijdscategorieën na. Heeft een stad bv. een relatief jonge of oudere bevolking en wat zijn de verhoudingen tussen deze leeftijdsklassen? Anderzijds kunnen we de verschillende nationaliteiten nagaan. Heeft een stad veel vreemdelingen en van welke nationaliteit zijn ze?

We bespreken hier achtereenvolgens de natuurlijke loop van de bevolking, de migratiebewegingen, de verhoudingen van de leeftijdscategorieën en de vreemdelingen in Gent.

Natuurlijke loop

Geboortesaldo

Het geboortesaldo geeft het aantal geboorten weer per 1000 inwoners. In het Vlaamse Gewest is het geboortesaldo continu gedaald met 1,7%punt van 12,1 in 1992 tot 10,4 in 1999. In 2000 is het saldo gelijk gebleven. In de centrumsteden nam dat saldo ook af (met 1,5%punt) van 12,7 in 1992 naar 11,2 in 1999. In 2000 worden er weer iets meer kinderen op 1000 geboren namelijk 11,3. Algemeen worden er meer kinderen geboren in de centrumsteden dan in Vlaanderen.

Gent en Antwerpen liggen nog boven dit centrumgemiddelde van 11,3. Gent heeft in 2000 een saldo van 12,1 (absoluut zijn dat 2.707 geboorten). Ten opzichte van 1992 is het geboortesaldo gedaald, toen werden er per 1000 inwoners nog 12,8 kinderen geboren. De afname (0,7%punt) is minder groot dan in de centrumsteden of Vlaanderen. Sinds 1999 is er opnieuw een lichte stijging van het saldo op te merken.

- ▶ In de centrumsteden worden er in verhouding meer kinderen geboren dan in Vlaanderen. In Gent is dat nog meer.
- ▶ De daling van het geboortesaldo is kleiner in Gent dan in de centrumsteden en Vlaanderen.

Sterftesaldo

Het sterftesaldo geeft het aantal sterfgevallen per 1000 inwoners weer. Het sterftesaldo is, zoals het geboortesaldo, hoger in de centrumsteden dan in Vlaanderen. Gemiddeld sterven er 11 op 1000 inwoners in de steden, in Vlaanderen zijn dat er gemiddeld 9,7. Het saldo is er nagenoeg constant gebleven, met 1993 als uitzonderingsjaar.

Gent en Antwerpen liggen iets boven het centrumgemiddelde wat het sterftesaldo betreft. Het saldo voor de stad Gent varieerde tijdens de jaren. In 2000 zijn er 11,2 sterfgevallen per 1000 inwoners, wat een lichte daling is t.o.v. 1992. Antwerpen heeft in 2000 een saldo van 11,9.

- ▶ In Gent sterven er in verhouding meer mensen dan in de centrumsteden en Vlaanderen, maar minder dan in Antwerpen.
- ▶ Het sterftesaldo varieert in Gent gedurende de jaren.

3 3 Evolutie van de natuurlijke aangroei (saldo), 1992–2000

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1992	1,3	0,7	1,6	2,4
1993	0,3	-0,1	0,9	1,7
1994	0,8	0,2	1,0	1,5
1995	0,5	-0,2	0,6	1,3
1996	1,0	-0,1	0,5	1,3
1997	0,5	0,5	0,8	1,4
1998	0,7	0,1	0,5	1,0
1999	0,7	0,0	0,3	0,8
2000	0,9	0,2	0,4	0,7

3 4 Evolutie van het immigratiesaldo, 1992–2000

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1992	34,8	39,2	38,4	40,2
1993	36,3	38,4	38,8	40,7
1994	37,8	37,7	39,1	41,5
1995	38,2	38,9	39,4	41,6
1996	37,4	37,6	39,0	42,0
1997	40,5	38,3	40,5	42,2
1998	40,2	38,0	40,3	42,1
1999	43,0	41,0	42,2	42,4
2000	43,7	40,5	42,0	41,7

Natuurlijke aangroei

Het verschil van geboorte- en sterftesaldo geeft de natuurlijke aangroei weer.

Vlaanderen zag zijn natuurlijke groei met de jaren kleiner worden. In 2000 is deze nog 0,7, een afname van 1,7%punt t.o.v. 1992. Het natuurlijk saldo in de centrumsteden is steeds kleiner geweest dan in Vlaanderen, maar is altijd positief gebleven.

Gent vertoont nogal wat variatie in zijn natuurlijke aangroei. Vanaf 1998 kan men wel terug van een stijgend saldo spreken. Er is in 2000 een verschil van 0,4%punt t.o.v. 1992. Het saldo is ook hier steeds positief gebleven, wat niet gezegd kan worden van Antwerpen: daar duiden de negatieve saldi op een natuurlijke afname van de bevolking. Gent heeft in 2000 een saldo van 0,9 wat ver uitsteekt boven het saldo van Antwerpen (0,2), de centrumsteden (0,4) en het Vlaamse Gewest (0,7).

- ▶ Vanaf 1998 stijgt de natuurlijke aangroei weer in Gent, in tegenstelling tot de algemeen dalende trend in Vlaanderen.
- ▶ In 2000 steekt het saldo van Gent ver uit boven dat van de andere centrumsteden.

Migraties

We hebben het hier over migraties binnen een bepaalde entiteit. In een stad zoals Gent zullen we het hebben over de inwijkingen in de stad en uitwijkingen uit de stad. Voor Vlaanderen moeten we echter opletten: we behandelen hier het totaal der in- en uitwijkingen tussen steden en gemeenten van het Vlaamse Gewest, en niet alleen de migraties naar of vanuit het buitenland.

Immigraties

Tot de immigranten behoren alle inwijkelingen die uit andere gemeenten komen, zij die afkomstig zijn uit het buitenland en de heringeschrevenen (personen die in het vorige jaar ambtshalve geschrappt werden en die in een andere (meestal) of in dezelfde gemeente (zelden) worden ingeschreven).

De algemene trend, zowel in Vlaanderen als de in 13 steden, is stijgend. De immigratiecoëfficiënt van Vlaanderen nam toe met 1,5%punt, die van de centrumsteden met 3,6%punt. Enkel in 1998 en 2000 is er sprake van een daling. In de dertien steden was er ook een kleine afname in 1996. De immigratiecoëfficiënt van de centrumsteden is steeds lager geweest dan die van Vlaanderen. Dat geldt niet meer in 2000 want met een coëfficiënt van 42 overtreffen de centrumsteden het saldo van Vlaanderen (41,7).

Ook in Gent is de trend gedurende het laatste decennium stijgend. We merken op dat die stijging sterker is dan bij de centrumsteden of Vlaanderen (8,9%punt). Gent telt in 2000 43,7 inwijkelingen per 1000 inwoners of 25% meer dan het saldo van 34,8 in 1992. In 2000 is het saldo in Gent groter dan dat van de 13 steden of Vlaanderen. Antwerpen vertoont meer variatie door de jaren heen en heeft een minder sterke toename van de immigratiecoëfficiënt dan Gent.

- ▶ Gent kent een zeer grote toename van het aantal inwijkelingen. Ook in de centrumsteden en Vlaanderen is de trend stijgend. Antwerpen vertoont meer variatie.
- ▶ De immigratiecoëfficiënt is steeds groter geweest in Vlaanderen dan in de centrumsteden, in 2000 is het omgekeerde het geval.

3 5 Evolutie van het emigratiesaldo, 1992–2000

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1992	38,0	41,3	39,7	37,5
1993	42,5	43,1	41,7	38,6
1994	43,1	45,7	43,0	39,7
1995	42,1	43,8	42,5	39,9
1996	43,2	43,9	42,9	40,3
1997	45,5	46,3	44,2	41,4
1998	43,6	43,6	42,8	41,0
1999	44,3	44,2	43,3	41,2
2000	41,9	43,9	41,8	40,4

3 6 Evolutie van het migratiesaldo, 1992–2000

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1992	-3,1	-2,0	-1,3	2,7
1993	-6,2	-4,7	-3,0	2,1
1994	-5,3	-8,0	-3,9	1,8
1995	-3,9	-4,9	-3,1	1,7
1996	-5,8	-6,3	-3,9	1,7
1997	-5,0	-8,0	-3,7	0,8
1998	-3,4	-5,6	-2,4	1,2
1999	-1,3	-3,2	-1,1	1,2
2000	1,8	-3,4	0,1	1,3

Emigraties

Tot emigranten rekenen we alle personen die uitwijken naar een andere gemeente of naar het buitenland en zij die ambtshalve zijn geschrappt (personen die uit de registers zijn geschrappt nadat men hun verdwijning heeft vastgesteld). Ze worden weergegeven per 1000 inwoners.

In het Vlaamse Gewest blijft de emigratiecoëfficiënt stijgen tot 1997 dat, ook voor de steden, een hoogtepunt blijkt te zijn. Na dat jaar toont het Gewest een gevarieerder beeld, maar zakt de coëfficiënt tot 40,4 in 2000. Dit is nog steeds 2,9%punt hoger dan de waarde in 1992. De centrumsteden tellen in verhouding een groter aantal emigranten dan Vlaanderen. Opvallend in de cijfers is de lage waarde in 2000 (41,8) t.o.v. de waarde in 1999 (43,3).

Gent en Antwerpen zitten boven het gemiddelde van de 13 steden en tellen dus gemiddeld meer emigranten. Gent heeft een hoge emigratiecoëfficiënt in 1997 (45,5) en 1999 (44,3). Deze daalt uiteindelijk sterk in 2000. Er emigreren dan nog ongeveer 42 mensen op 1000. Antwerpen blijft nog steeds veel emigranten hebben, in 2000 emigreren er nog ongeveer 44 op 1000.

- ▶ In 1997 was de emigratiecoëfficiënt het grootst voor zowel het Vlaamse Gewest als de dertien centrumsteden. In 2000 is de waarde overal groter dan in 1992.
- ▶ Gent kende, gelijkaardig aan de centrumsteden, een daling in 2000.

Migratiesaldo

Het migratiesaldo maakt het verschil tussen immigratie en emigratie. Een positief saldo wijst op een zekere aantrekkingskracht van een regio of stad, een negatief saldo duidt op een uittocht.

Wat het Vlaamse Gewest betreft, is het migratiesaldo gedurende de laatste tien jaren steeds positief geweest. Eerst daalde het tot het minimum van 0,8 in 1997, daarna steeg het weer tot 1,3 in 2000.

Zowel voor Gent als Antwerpen en in het algemeen voor de dertien steden zien we bijna over de hele lijn een negatief migratiesaldo. Na het dieptepunt van -3,9 in 1996 is het migratiesaldo terug gestegen in de centrumsteden en zelfs zo dat er in 2000 weer sprake is van een positief saldo van 0,1. Voor Gent lag het laagtepunt in 1993 (-6,2) en ook deze stad volgt de algemene stijgende trend. In 2000 heeft de stad opnieuw een aantrekkingskracht en komen ongeveer 1,8 mensen op 1000 terug naar Gent (absoluut zijn dat er 401). Antwerpen heeft daarentegen nog steeds een negatief saldo in 2000 evenals Kortrijk, Genk en Mechelen.

- ▶ De laatste 10 jaren zijn er nog steeds meer mensen die Vlaanderen binnenkomen dan mensen die emigreren.
- ▶ Hoewel er in de centrumsteden gedurende jaren meer emigranten dan immigranten waren, is de trend in 2000 toch doorbroken. Dit is ook het geval in Gent.

Het verschil tussen het natuurlijk saldo en het migratiesaldo geeft aan of er een toe- of afname is van de bevolking. In Vlaanderen is de bevolkingstoename geleidelijk aan gedaald van 5,1 tot 2. Nog steeds neemt de bevolking toe. De centrumsteden zagen hun bevolking afnemen, met een dieptepunt in 1996. De bevolkingsafname minderde en ging over in een bevolkingstoename in 2000 (0,5). Het tij lijkt ook gekeerd in Gent. Na een lange periode van bevolkingsafname (1992-1999) is er een toename in 2000 (2,7). In Antwerpen minderde sinds 1997 de bevolkingsafname, maar het resultaat is in 2000 nog steeds negatief.

- ▶ De bevolkingstoename in Vlaanderen neemt af met de jaren.
- ▶ De centrumsteden hebben lange tijd een bevolkingsafname gekend, maar in 2000 neemt de bevolking terug toe. Gent volgt dezelfde trend, Antwerpen heeft dan nog met een bevolkingsafname te kampen, maar die wordt geleidelijk kleiner.

3 7 Evolutie van de groene druk (%), 1991–2001

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1991	39,0	39,6	40,7	43,7
1992	38,7	39,7	40,6	43,4
1993	38,7	40,0	40,6	43,2
1994	38,6	40,2	40,6	43,1
1995	38,7	40,7	40,7	43,0
1996	39,0	41,1	40,9	43,0
1997	39,1	41,5	40,9	42,8
1998	39,0	41,7	40,8	42,7
1999	38,7	41,8	40,6	42,4
2000	38,6	41,7	40,4	42,1
2001	38,1	41,4	41,1	41,6

3 8 Evolutie van de grijze druk (%), 1991–2001

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1991	42,0	46,9	41,5	36,1
1992	42,0	47,4	41,9	36,5
1993	42,3	47,6	42,4	37,1
1994	42,4	47,7	42,7	37,5
1995	42,7	48,3	43,2	38,1
1996	43,0	48,6	43,8	38,6
1997	43,3	48,8	44,2	39,0
1998	43,2	49,0	44,5	39,5
1999	43,3	49,2	44,8	40,1
2000	43,2	49,0	44,9	40,5
2001	42,6	48,5	45,1	40,6

Verhoudingen van de leeftijdscategorieën

Groene druk [(0-19j)/(20-59j)*100]

De groene druk geeft de verhouding weer tussen het aantal jongeren (0-19 jaar) en de actuele beroepsbevolking, hier bepaald als de groep tussen 20 en 59 jaar. Het is een indicatie voor de verhouding tussen de toekomstige (op langere termijn) en de huidige beroepsbevolking. M.a.w., in welke mate zullen de 20 tot 59-jarigen worden vervangen?

De groene druk in het Vlaamse Gewest daalt geleidelijk gedurende de laatste tien jaren. Dit houdt in dat het aandeel van de groep jongeren steeds kleiner wordt t.o.v. de actuele beroepsbevolking. De daling bedraagt 2,1%punt. In de dertien steden is de groene druk in 2001 met 0,4%punt gestegen t.o.v. 1991. Tijdens dit decennium schommelden de waarden regelmatig tussen de 40,4 en 40,9. In 2001 is de groene druk 41,1, maar blijft hij net onder het niveau van die van het Vlaamse Gewest (41,6).

Gent kent een lagere waarde voor de groene druk dan de centrumsteden. Er zijn dus minder jongeren t.o.v. de actuele beroepsbevolking in deze stad. In 2001 is de waarde 38,1 en 0,9%punt lager dan in 1991. De groene druk is gedurende de jaren niet erg onderhevig aan verandering. Antwerpen daarentegen kent een stijgend verloop van de groene druk. In 2001 benadert dit cijfer (41,4) dat van het Vlaamse Gewest.

- ▶ De groene druk daalt geleidelijk in het Vlaamse Gewest. De centrumsteden kennen een lichte stijging van de groene druk t.o.v. het begin van het decennium.
- ▶ Gent kent een lage groene drukwaarde, maar deze waarde is niet spectaculair gedaald. In Antwerpen is de trend stijgend.

Grijze druk [(+60j)/(20-59j)*100]

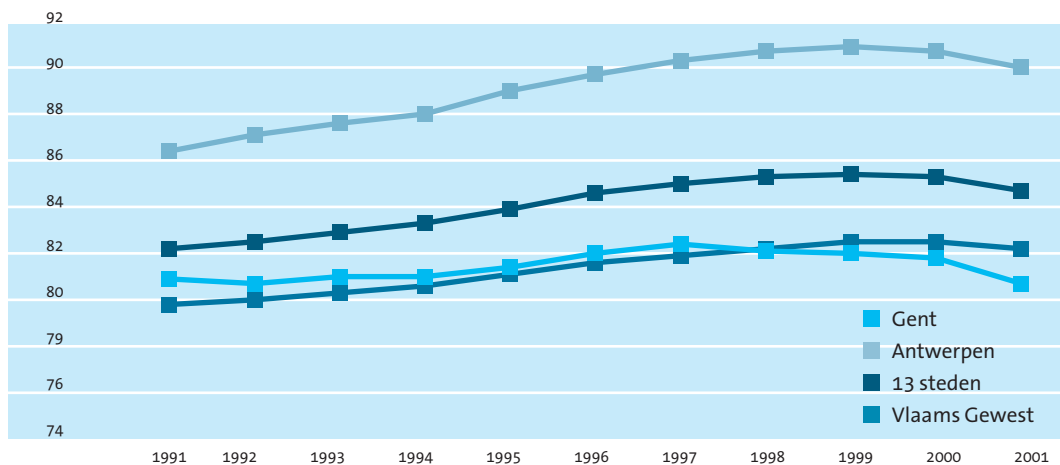
De grijze druk geeft de verhouding weer tussen de 60-plussers en de actuele beroepsbevolking (van 20 tot 59 jaar). Hoe groter de grijze druk, hoe groter de groep ouderen t.o.v. de bevolkingsgroep van 20 tot 59 jaar. Zoals men kan zien, is de waarde in het Vlaamse Gewest gestegen van 36,1 in 1991 naar 40,6 in 2001. Ook in de dertien steden zien we een toename. De grijze druk is er steeds groter geweest dan in Vlaanderen. In 2001 is deze 40,6 in Vlaanderen en 45,1 in de centrumsteden.

Gent is gekenmerkt door een iets kleinere grijze druk dan de centrumsteden. Gent kent dus een kleiner aandeel ouderen. De waarde is niet spectaculair gestegen (0,6%punt) t.o.v. 1991. Dit heeft o.a. met de daling van de grijze druk in 2001 te maken. Deze daling treedt ook in Antwerpen op, maar daar blijft de grijze druk nog steeds hoog. In 2001 hebben Gent en Antwerpen een grijze druk van respectievelijk 42,6 en 48,5.

- ▶ De grijze druk stijgt in het Vlaamse Gewest en in de centrumsteden.
- ▶ Gent kent na een stijging, sinds 2000 weer een daling van de grijze druk en heeft gemiddeld een iets lagere score dan de andere centrumsteden.

3 9 Evolutie van de afhankelijkheidsgraad (%), 1991–2001

Bron: NIS

3 10 Evolutie van de doorstromingscoëfficiënt, 1991–2001

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1991	105,7	94,2	104,8	115,3
1992	106,1	95,4	105,3	115,0
1993	105,7	96,4	105,5	114,3
1994	104,3	96,5	104,8	112,7
1995	103,0	96,1	103,7	110,8
1996	103,0	96,1	102,9	109,2
1997	101,0	95,4	101,5	106,9
1998	100,9	95,3	100,9	105,2
1999	101,0	95,7	100,7	103,8
2000	101,4	96,8	101,0	102,8
2001	102,2	98,1	101,2	102,1

Afhankelijkheidsratio $[(0-19j)+(60j)]/(20-59j)*100$

De afhankelijkheidsratio geeft de verhouding weer tussen de niet-actieve bevolking (zowel jongeren als ouderen) en de actieve beroepsbevolking. Bij een waarde kleiner dan 100 is de groep van de niet-actieven kleiner dan deze van de actieve bevolking. Deze ratio geeft een maat weer van afhankelijkheid ten opzichte van de actieve beroepsbevolking.

De algemene trend is stijgend, zowel in de steden als in het Vlaamse Gewest. De waarde van de toename bedraagt respectievelijk 2,5 en 2,4%punt. In de steden is de ratio steeds iets hoger geweest dan in Vlaanderen. In Gent zien we dat de ratio in 2001 (80,7) licht is gedaald t.o.v. 1991 (80,9). Tot 1997 steeg de afhankelijkheidsratio, maar vanaf dan bleef ze dalen. In 2001 is ze lager dan die van de centrumsteden en Vlaanderen. Antwerpen daarentegen steekt met een ratio van 90 (in 2001) ver boven het gemiddelde van de dertien centrumsteden (84,7) uit. De ratio steeg er met 3,6%punt t.o.v. 1991.

- ▶ De niet-actieve bevolking wordt steeds afhankelijker van de actieve in de dertien steden en Vlaanderen. De steden hebben bovendien een hogere ratio dan Vlaanderen.
- ▶ Gent is een uitzondering hierop en kent reeds sinds 1997 een daling van de afhankelijkheidsratio.

Doorstromingscoëfficiënt $[(10-24j)/(50-64j)*100]$

Met de doorstromingscoëfficiënt tracht men een idee te geven van de verhouding tussen de instroom en uitstroom op de arbeidsmarkt op een redelijk korte termijn. Een waarde die lager is dan 100 duidt op een onevenwicht: er zullen meer mensen uittreden dan er nieuwe gaan werken.

In Vlaanderen is de doorstromingscoëfficiënt erg gedaald, met ongeveer 11,5% t.o.v. 1991. De daling in de steden is iets minder sterk (3,4%), zij kennen een geleidelijke stijging sinds 2000. Dit betekent dat het aandeel jongeren opnieuw begint te stijgen. Dezelfde trend kan gevonden worden in Gent waar de coëfficiënt in 2001 102,2 is, terwijl deze eerder nog rond de 100 lag, toen de verhoudingen tussen oud en jong ongeveer gelijk waren. In Antwerpen behoren meer mensen tot de leeftijdsklasse 50-64 dan tot de leeftijdsklasse 10-24 en dit gedurende het hele decennium. In 2001 is de coëfficiënt 98,1.

- ▶ Vlaanderen kent een sterke afname van de doorstromingscoëfficiënt en beschikt in 2001 nauwelijks over meer 10-24-jarigen dan 50-64-jarigen.
- ▶ Gent kent na een periode van gelijke verhoudingen tussen beide leeftijdsklassen terug een toename van het aandeel jongeren.

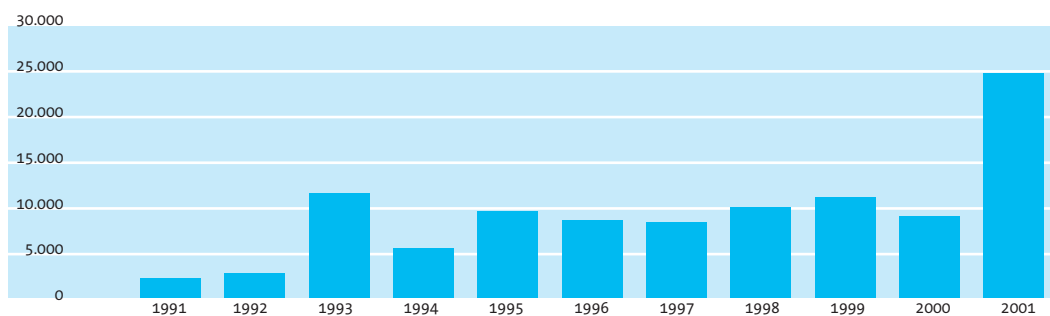
3 11 Evolutie van het aantal vreemdelingen, 1991-2001

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1991	16.822	53.707	111.744	258.848
1992	17.473	55.127	116.891	268.901
1993	17.830	57.788	119.145	273.272
1994	17.786	59.808	121.771	281.137
1995	17.459	59.016	120.652	283.117
1996	17.260	59.585	119.954	283.429
1997	17.128	60.319	121.016	288.307
1998	16.876	59.998	120.016	288.007
1999	16.651	59.397	119.137	289.065
2000	17.232	59.520	120.334	293.650
2001	15.888	55.062	111.319	280.962

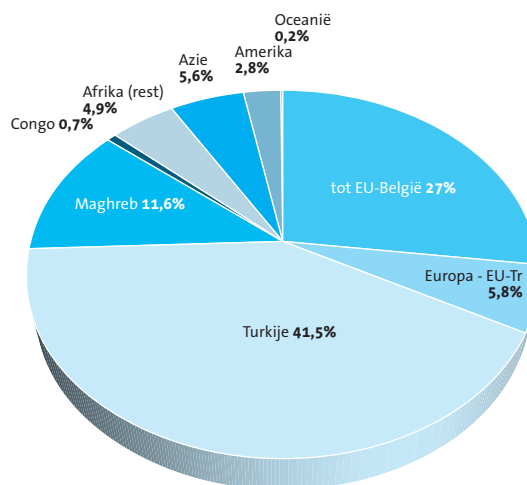
3 12 Evolutie van het aantal naturalisaties in het Vlaamse Gewest, 1991-2001

Bron: NIS

3 13 Aandeel vreemdelingen volgens nationaliteit in Gent, 2001

Bron: NIS

Vreemdelingen

Evolutie

Het Vlaamse Gewest telde in 2001 280.962 vreemdelingen of 4,7% van de totale bevolking. Het aantal vreemdelingen is sinds het begin van het decennium fors gestegen met ongeveer 8,5% t.o.v. 1991. In 2000 was het aandeel in de totale bevolking het hoogst en was bijna 5% vreemdeling. Het aandeel in de steden is steeds groter geweest dan in Vlaanderen. Opvallend aan de cijfers is de sterke daling van het aantal vreemdelingen in het jaar 2001 en dit voor zowel Vlaanderen als de steden. Dit kan verklaard worden door het grote aantal naturalisaties die in dat jaar hebben plaatsgegrepen. De genaturaliseerden krijgen de Belgische nationaliteit waardoor ze niet langer als vreemdelingen worden opgeschreven. Zo komt het dat het aantal vreemdelingen in de dertien steden (111.319 in 2001) zelfs onder het niveau duikt van 1991 (111.744). In 2000 waren dat er nog een goeie 120.000.

Gent herbergt gemiddeld 17.128 mensen met een andere nationaliteit. Dit is ongeveer 7,5% van de totale Gentse bevolking en 14,5% van het totaal van de centrumsteden. Voor Antwerpen ligt dit percentage een stuk hoger: 49% van alle vreemdelingen in de centrumsteden woont in deze stad. Het aantal vreemdelingen in Gent kende ook een zekere fluctuatie: het aantal stijgt tot 17.830 in 1993 en daalt dan tot 16.651 in 1999. In 2000 is er weer een toename tot 17.232 vreemdelingen. Het aantal mensen met vreemde nationaliteit ligt in 2001 uiteindelijk 5,6% lager dan in 1991.

- ▶ Het aantal vreemdelingen in het Vlaamse Gewest is gestegen tot in 2000.
- ▶ Door het grote aantal naturalisaties in 2001 is het aantal vreemdelingen fors gedaald. Voor de centrumsteden en Gent is dit zelfs gedaald tot onder het niveau van 1991.
- ▶ Het aandeel van de vreemdelingen in de bevolking is groter in de steden dan in Vlaanderen. Gent heeft een aandeel dat iets kleiner is dan het gemiddelde van de centrumsteden.

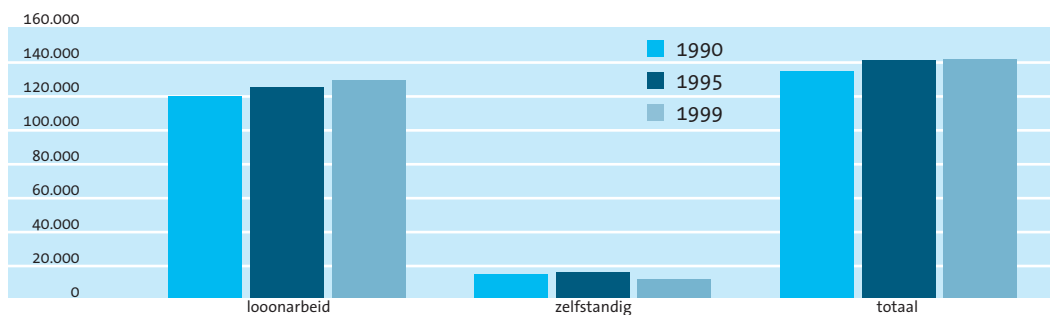
Nationaliteit

Het taartdiagram geeft het procentuele aantal vreemdelingen naar nationaliteit weer in Gent in 2001. De grootste groep vreemdelingen in Gent zijn de Turken die 41% van het totaal uitmaken. Op de tweede plaats komen de Europeanen (26%), gevolgd door de Maghrebijnen (12%). Vergeleken met de dertien steden heeft Gent een erg groot aandeel Turken. In de centrumsteden zijn er gemiddeld maar 14%, in Vlaanderen nog minder, nl. 10%. In Gent is het aandeel van de Europeanen en Maghrebijnen wel kleiner dan gemiddeld in een centrumstad. Gemiddeld is 40% van de vreemdelingen Europeaan (t.o.v. 26% in Gent) en 26% Maghrebijn (t.o.v. 12% in Gent).

- ▶ De Europeanen maken het grootste gedeelte uit van de vreemdelingen in de centrumsteden en Vlaanderen.
- ▶ Het grootste gedeelte van de vreemdelingen in Gent is afkomstig uit Turkije.

3 14 Evolutie van de tewerkstelling in Gent, 1990, 1995, 1999

Bron: NIS

3 15 Economische structuur Gent (%) – enkel loonarbeid

Bron: RSZ gemeentestatistieken

	primair	secundair	tertiair	quartaal
1999	0,6	26	33	40,4
2001	0,2	26,1	32,1	41,7

3 16 Evolutie van de secundariseringsgraad (%), 1993–2000

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1993	27,4	23,5	23,2	17,1
1994	26,8	22,4	22,5	16,7
1995	26,6	22,4	22,5	16,6
1996	26,4	22,4	22,3	16,3
1997	25,8	22,4	22,1	16,0
1998	25,4	21,4	21,6	16,0
1999	25,7	21,3	21,5	16,0
2000	25,4	20,8	21,4	16,1

3 17 Tewerkstelling in Gent opgedeeld per sector, 1994, 2001

Bron: Sociaal-economisch profiel Gent, RSZ gemeentestatistieken

	tewerkstelling 1994	tewerkstelling 2001
Primaire sector	132	203
Secundaire sector	37.255	35.017
voedings-, drank- en tabaksnijverheid	2.332	2.461
textiel-, kleding-, leder- en schoennijverheid	1.773	1.175
metaalverwerking, machines, elektrische en elektron, precisie-instrumenten, transport	10.724	12.281
papier-, karton- en houtnijverheid, uitgeverijen en drukkerijen, meubelnijverheid	2.880	1.818
bouwnijverheid	5.845	5.546
chemische nijverheid, rubber- en kunststofnijverheid	4.176	4.208
energiehoudende delfstoffen, metallurgie, elektriciteit, gas en water, diverse industrie	9.525	7.528
Tertiaire sector	86.625	99.274
handel en reparatie	11.594	12.501
horeca	2.914	3.403
vervoer, opslag en communicatie	8.484	8.001
financiële instellingen, verzekeringswezen, diensten aan bedrijven	15.908	19.220
openbaar bestuur	10.696	12.984
onderwijs	16.843	17.754
gezondheidszorg, maatsch. dienstverlening	14.797	20.685
diverse	5.389	4.576

Economie

De economie, waarvan werkgelegenheid een aspect is, wordt o.a. geanalyseerd aan de hand van het aantal aangeboden RSZ-jobs en dit per subsector (primaire, secundaire en tertiaire). De RSZ gebruikt de indeling van de NACE-code. Na 1993 werd gebruik gemaakt van de NACE-BEL-code, waardoor de cijfers van voor 1993 niet meer volledig vergelijkbaar werden. Deze nieuwe classificatie was voornamelijk nodig om de verandering in de dienstensector op te vangen.

Algemeen is de werkgelegenheid in Gent tussen 1990 en 1999 gestegen met 5,2%. In 1999 waren er 142.043 werkenden, waarvan er 129.717 of 91,3% in loonverband werkten en de overige 8,7% als zelfstandige. De tewerkstelling in loonarbeid is gestegen tussen 1990 en 1999, het aantal zelfstandigen gedaald. Bij opsplitsing van de loonarbeid naar sector blijkt dat het grootste gedeelte (41,7%) in de quartaire sector werkt. 32,1% werkt in de tertiaire en 26,1% in de secundaire sector. De primaire sector is maar goed voor 0,2% van het geheel.

In dit hoofdstuk gaan we niet verder in op de primaire sector. Deze is klein, wat normaal is voor een stad. Hij heeft in omvang weinig verandering ondergaan gedurende de jaren. We gaan wel dieper in op de secundaire en de tertiaire sector om de economische structuur verder in kaart te brengen¹.

¹ We beschouwen hier de tertiaire sector in de brede zin van het woord. Ook onderwijs, openbaar bestuur en maatschappelijke dienstverlening behoren hier toe. Recent spreekt men van de quartaire sector.

Nijverheid

Tot de secundaire sector behoren de voedings-, drank- en tabaksnijverheid, de textiel-, kleding-, leder- en schoennijverheid, metaalverwerking, papier-, karton- en houtnijverheid, bouwnijverheid, chemische nijverheid en de metallurgie.

Het ligt hier niet in onze bedoeling elke subsector afzonderlijk te analyseren, maar wel eerder een algemene maat te geven. Dit doen we via de secundariseringsgraad. Deze geeft het aantal uitgeoefende (bezoldigde) jobs in de secundaire sector (in de stad) weer t.o.v. de potentiële beroepsbevolking van 20 tot 64 jaar binnen die stad. We dienen hierbij op te merken dat er bij deze groep van 'potentiële beroepsbevolking' ook werklozen en niet-werkenden behoren. Bovendien dienen we er ons ook van bewust te zijn dat er mensen zijn die een job uitoefenen binnen een bepaalde stad, maar er niet wonen. Zo zijn er velen die in het Brusselse Gewest werken, maar in het Vlaamse Gewest wonen. Daarom zijn de cijfers voor het Vlaamse Gewest kleiner dan de werkelijkheid. De secundariseringsgraad is er sinds 1993 gedaald van 17,1 naar 16 in 1998 en bleef dan min of meer constant. In 2000 is die nog steeds 16,1.

De 13 steden kennen een iets sterkere afname van de secundariseringsgraad dan het Vlaamse Gewest. Waar deze in de steden in 1993 nog 23,2 was, is dat in 2000 nog 21,4. In Gent en Antwerpen werken er procentueel gezien nog meer mensen in de industrie. Dit kan verklaard worden door de havenactiviteiten die in beide steden aanwezig zijn. In Gent is de graad ook lichtjes gedaald t.o.v. 1993, maar toch bedraagt hij nog 25,4 in 2000. Dit is procentueel gezien een hoger cijfer dan in Antwerpen. Deze goede score is o.m. te danken aan het industriële verleden van Gent. Denken we maar aan de vele textielbedrijven die zich er vestigden in de 19de eeuw. Toch heeft deze sector (textiel-, kleding-, leder- en schoennijverheid) veel moeten inleveren. Zo bedroeg de bezoldigde tewerkstelling in deze sector in 1994 1.773, terwijl die in 2001 nog maar 1.175 was². Dit houdt dus een daling in van 33,7%. Deze sector levert op één na het meest in. De papier-, karton- en houtnijverheid kende in die periode de sterkste afname met 36,9%. In 2001 was de sterkste sector die van de metaalverwerking, machines en transport met 12.281 (bezoldigde) jobs. Deze sector kende ook de sterkste toename van bezoldigde jobs (14,5%). De sector van de energiehoudende delfstoffen, metallurgie, elektriciteit, gas en water stond in 2001 op de tweede plaats met 7.528 (bezoldigde) jobs. Het belang ervan nam af met 21% t.o.v. 1994.

² uit: Socio-economisch profiel van Gent en zijn pendelgewest, 1998

- ▶ De secundariseringsgraad daalt in het Vlaamse Gewest en de centrumsteden.
- ▶ Ondanks deze daling scoort de nijverheidssector nog vrij goed in Gent, beter dan het gemiddelde voor de centrumsteden.

3 18 Evolutie van de tertiëriseringsgraad (%), 1993–2000

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1993	61,7	64,4	58,7	32,0
1994	62,4	63,8	59,3	32,3
1995	64,2	65,1	60,6	33,1
1996	65,0	65,7	61,3	33,7
1997	68,7	67,6	63,5	34,9
1998	68,7	69,5	65,2	36,1
1999	70,1	70,5	66,0	36,9
2000	72,4	71,1	66,8	37,4

Diensten

De tertiaire sector wordt de sector van de diensten genoemd. Tot deze sector behoren o.m. (detail)handel en reparatie, horeca, vervoer, opslag en communicatie, financiële instellingen, verzekeringswezen en diensten aan bedrijven, openbaar bestuur, onderwijs en maatschappelijke dienstverlening. Na de algemene bespreking van de evolutie in de tertiaire sector willen we dieper ingaan op (detail)handel en horeca.

De tertiëriseringsgraad geeft het aantal uitgeoefende (bezoldigde) jobs in de tertiaire sector (in de stad) weer t.o.v. de potentiële beroepsbevolking van 20 tot 64 jaar binnen die stad. Het is een maat om de activiteit te meten in deze sector. Ook hier gelden dezelfde opmerkingen als voor de secundariseringsgraad.

De tertiëriseringsgraad is in het Vlaamse Gewest geleidelijk gestegen van 32 in 1993 tot 37 in 2000. Een iets sterkere stijging vinden we in de centrumsteden. Daar zijn in 2000 67 jobs op 100 potentiële jobs tertiair. Globaal gezien is de activiteit in de dienstensector veel hoger in de stad dan in het Vlaamse Gewest. Dit komt uiteraard door het feit dat een stad een centrumfunctie heeft t.o.v. zijn omgeving. Er worden heel wat diensten ter beschikking gesteld. In Gent speelt onder meer de onderwijsfunctie een erg grote rol. Die verklaart voor een groot deel de hoge tertiëriseringsgraad die gestegen is van 61,7 in 1993 naar 72,4 in 2000. Daarmee ligt Gent aan de kop van de centrumsteden. De bezoldigde tewerkstelling in het onderwijs bedroeg in 2001 17.754 en steeg met 5,4% t.o.v. 1994. Er zijn echter nog twee grotere sectoren, namelijk de sector van de financiële instellingen, verzekeringswezen en diensten aan het bedrijfsleven die 19.220 bezoldigde jobs heeft, en de sector gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening die er 20.685 op zijn naam heeft staan. Beide sectoren namen nog toe met respectievelijk 20,8% en 39,8%. De sector van de gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening is hiermee de sterkste sector. Vervoer, opslag en communicatie nam in bezoldigde jobs af met 5,7% tot 8001 jobs in 2001.

- ▶ De tertiëriseringsgraad stijgt in de centrumsteden en het Vlaamse Gewest.
- ▶ In Gent is de tewerkstelling in de dienstensector nog groter dan in de andere centrumsteden.

3 19 Aantal panden / winkels per winkelgebied te Gent

Bron: Detailhandelsatlas Gent

1997

winkelgebied	detailhandel	horeca	dienstverlening	leegstand	totaal
Kuip van Gent	521	215	143	96	975
Centrumring	642	178	167	120	1.107
grootschalig	528	142	175	41	886
kleinschalig	659	179	205	67	1.110
deelgemeenten	346	82	198	19	645
totaal	2.696	796	888	343	4.723

2000

totaal	3.050	1.299	1.276	737	6.362
---------------	--------------	--------------	--------------	------------	--------------

2002

winkelgebied	detailhandel	horeca	dienstverlening	leegstand	totaal
Kuip van Gent	496	218	86	50	850
Centrumring	592	364	267	215	1.438
grootschalig	823	347	424	149	1.743
kleinschalig	608	316	319	279	1.522
deelgemeenten	447	144	270	62	923
verspreid	10	9	9		28
totaal	2.976	1.398	1.375	755	6.504

3 20 Verdeling van het detailhandelsaanbod gemeten in m² verkoopsvloeroppervlakte

over de verschillende branchegroepen

Bron: Detailhandelsatlas Gent

1997

winkelgebied	levens- middelen	hypermarkt warenhuis	mode en cosmetica	in/om huis	vrije tijd	overige	totaal
Kuip van Gent	4.650	5.000	36.000	10.800	8.300	2.750	67.500
Centrumring	8.800	2.600	11.650	22.650	7.450	7.000	60.150
grootschalig	20.250	25.250	21.200	62.750	7.600	25.150	162.200
kleinschalig	17.400	0	12.800	19.250	6.200	8.100	63.750
deelgemeente	17.650	2.750	7.500	17.500	3.850	8.250	57.500
totaal	68.750	35.600	89.150	132.950	33.400	51.250	411.100

Handel

In 1997 waren er in de stad Gent 16.040 zelfstandigen op een totale tewerkstelling van 140.052 personen. Van die 16.040 werkten er 6776 in de handel, dit is 41% van het totale aantal zelfstandigen. Daarnaast werkten er ook 11.594 loontrekkenden in de handel (meer bepaald in distributiebedrijven), die 9% van het totale aantal loontrekkenden uitmaken. Samengeteld waren er dus 18.370 mensen tewerkgesteld in de handel, wat neerkomt op 13%.

Voor de detailhandel in het bijzonder zijn er in 1997 2696 ondernemingen opgeschreven. Dat aantal is gestegen naar 3050 winkels in 2000, maar weer lichtjes gedaald begin 2002 naar 2976 winkels. Beschouwen we de verschillende winkelgebieden³, dan zijn in 2002 de meeste winkels te vinden in de grootschalige winkelgebieden (823 of 28%). Dat is ooit anders geweest: in 1997 was de meerderheid te vinden in de Centrumring en de kleinschalige gebieden. De grootschalige gebieden hadden toen maar een aandeel van 20%. De verschuiving naar grootschalige gebieden kan verklaard worden door het feit dat mensen moeilijkheden ondervinden met parkeren in de binnenstad en winkels gaan opzoeken die makkelijker bereikbaar zijn. Ook in de deelgemeenten is het aantal winkels recent opnieuw toegenomen.

Wanneer we het detailhandelsaanbod onderverdelen naar branche onderscheiden we levensmiddelen, hypermarkt en/of warenhuis, mode en cosmetica, in/om het huis, vrije tijd en overige. Omdat het aantal winkels niets zegt, maar wel de oppervlakte die ze innemen, hebben we ook naar m² verkoopsvloeroppervlakte een indeling gemaakt. Hier valt op dat, voor Gent als geheel, de in/om huis-branche de grootste oppervlakte inneemt (133.000m²), gevolgd door mode en cosmetica (89.000m²) en levensmiddelen (69.000m²). Vergelijken we de winkelgebieden, dan steken de grootschalige winkelgebieden er met kop en schouders bovenuit. 39,5% van de vloeroppervlakte nemen zij voor hun rekening. Per gebied staat ook een bepaalde branche centraal: voor de Kuip is dat mode en cosmetica, voor de Centrumring en de grootschalige gebieden is dat in/om het huis en voor de kleinschalige winkelgebieden en de deelgemeenten is dat de branche van de levensmiddelen.

Horeca

De horeca wint nog steeds aan belang. Door de kortere werktijd, hogere inkomens, technische mogelijkheden, vlottere verplaatsingsmogelijkheden en de veranderende mentaliteit is er meer vrije tijd en meer geld voor een restaurant- of cafébezoekje. Op enkele jaren tijd evolueerde het aantal horecazaken van 796 (in 1997) naar 1398 (in 2002). Dit is een toename van maar liefst 76% t.o.v. 1997. Naar winkelgebied zijn er voornamelijk in de Centrumring en in de klein- en grootschalige winkelgebieden horecazaken bijgekomen. In 2002 zijn daar ook nog steeds de meeste horecazaken te vinden (respectievelijk 26, 25 en 23%).

3 De winkelgebieden in Gent kunnen onderverdeeld worden in de Kuip van Gent, de Centrumring rond Gent, de grootschalige winkelgebieden langs drukke invalswegen, de kleinschalige winkelgebieden en de winkelgebieden in de deelgemeenten. Elk gebied heeft zo zijn eigen karakteristieken. Tot de grootschalige gebieden behoren o.a.: de Antwerpsesteenweg, Brugsevaart, Brusselsesteenweg, Dendermondesteenweg, Kortrijksesteenweg, Martelaarslaan, Oudenaardsesteenweg, Rooigemlaan en de Vliegtuiglaan/Afrikalaan. Tot de kleinschalige behoren: de Bevrijdingslaan, Blaisantvest, Brugsesteenweg, Kortrijksepoortstraat, Sint-Annaplein, Sint-Kwintensberg, Van Rijnhovenlaan, Maïsstraat, Wondelgemstraat en de Zwijnaardsesteenweg. Tot slot de winkelgebieden van de deelgemeenten: Drongen, Mariakerke, Oostakker, Sint-Amandsberg, Wondelgem en Zwijnaarde.

3 21 Evolutie van het aantal oprichtingen, 1990–2001

Bron: Graydon

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1990	1.560	3.759	10.371	33.993
1991	1.583	3.695	10.168	33.168
1992	1.551	3.438	9.885	33.403
1993	1.642	3.577	10.208	34.637
1994	1.562	3.446	9.951	34.091
1995	1.549	3.360	9.985	35.087
1996	1.523	3.276	9.468	35.531
1997	1.464	2.951	8.924	32.277
1998	1.511	3.082	9.207	32.397
1999	1.274	2.542	7.733	27.636
2000	1.367	2.677	7.903	28.625
2001	1.199	2.663	7.541	28.024

3 22 Evolutie van het aantal faillissementen, 1990–2001

Bron: Graydon

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1990	87	362	766	1.724
1991	87	422	850	1.962
1992	147	492	1.083	2.435
1993	126	585	1.168	2.838
1994	170	615	1.362	3.148
1995	159	671	1.498	3.546
1996	183	819	1.653	3.884
1997	212	859	1.722	4.106
1998	168	687	1.521	3.758
1999	168	686	1.408	3.627
2000	157	687	1.434	3.573
2001	149	745	1.483	3.678

Bruisende economie?

Hoe 'bruisend' is de economie van een stad? Om daar een mogelijk antwoord op te kunnen geven gaan we kijken naar de evolutie van het aantal startende bedrijven, het aantal faillissementen en de verhouding daartussen. Tevens trachten we inzicht te verwerven in de tewerkstelling in nieuwe bedrijven.

Startende bedrijven en faillissementen

Het aantal registraties geeft een indicatie van het aantal startende bedrijven en faillissementen⁴. Die geregistreerde oprichtingen omvatten nv's, bvba's, cv's, firma's en eenmanszaken.

⁴ We dienen hier echter op te merken dat als een bedrijf zijn activiteiten in meerdere entiteiten opsplijst, het bijgevolg meerdere oprichtingsakten zal neerleggen. Om deze reden is het aantal oprichtingsakten niet altijd gelijk aan het aantal nieuw opgerichte bedrijven. Hiermee dienen we rekening te houden.

Startende bedrijven

De voorbije twaalf jaar werden in Vlaanderen een kleine 389.000 oprichtingsakten neergelegd bij de Rechtbank van Koophandel. Het jaarlijkse aantal startende bedrijven vertoont heel wat variatie. We zien het aantal startende bedrijven van 1990 tot 1996 licht stijgen tot een maximum van 35.531 in 1996. Vanaf dan zien we een dalende trend. In 2001 werden er nog 28.024 oprichtingsakten ingediend. 1998 en 2000 worden gekenmerkt door een toename van het aantal opgerichte bedrijven. Deze trend komt niet alleen voor in Vlaanderen, maar ook in Gent, Antwerpen en de dertien centrumsteden. De daling bij de dertien steden zette zich trouwens al vroeger in dan in Vlaanderen. In deze centrumsteden is sinds 1990 een dalende trend waar te nemen (met uitzondering van 1993). In vergelijking met 1990 is het aantal startende bedrijven er dan ook met 27% gedaald. Voor Gent slonk het aantal al sinds 1993. Het aantal registraties ging van 1.642 in 1993 naar 1.199 in 2001. Gentse bedrijven vertegenwoordigen ongeveer 16% van het totaal van de centrumsteden. Dit aandeel is iets gestegen t.o.v. 1990 (15%).

T.o.v. 1990 kende Vlaanderen in 2001 een afname van het aantal startende bedrijven van 17,6%, tegen 27,3% in de centrumsteden, 23% in Gent en 29,2% in Antwerpen. In 2001 is ongeveer 27% van de startende bedrijven opgericht in een van de dertien steden.

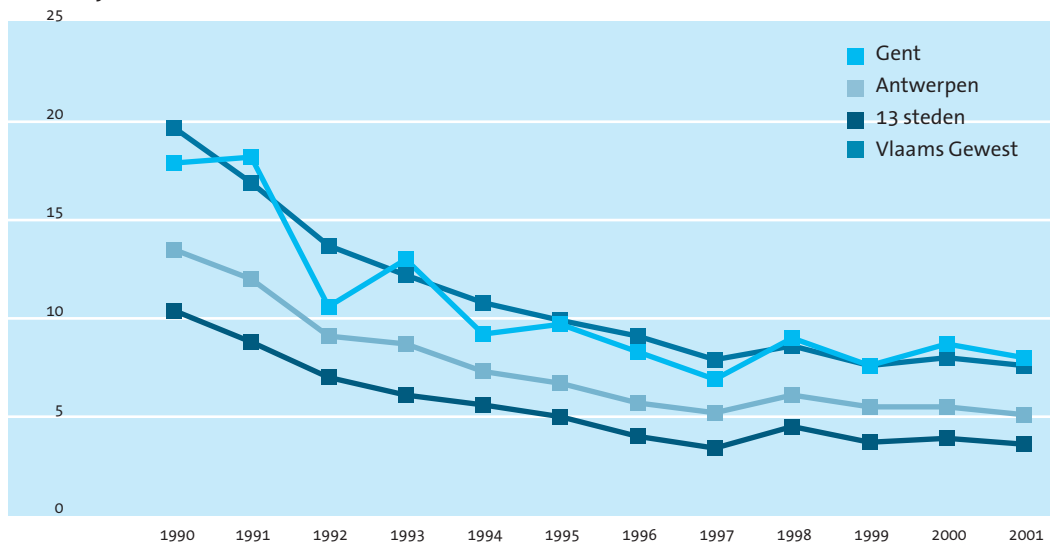
Faillissementen

Het aantal faillissementen is tijdens de eerste helft van het decennium gestegen in Vlaanderen, tot 4.106 in 1997. In 1998 zijn er overal minder faillissementen genoteerd door een verandering in de wetgeving: door een afschaffing van de ambtshalve faillissementen daalt het cijfer. De twee volgende jaren (1999–2000) zijn weer gunstiger voor Vlaanderen tot het aantal opdoeking weer stijgt tot 3.678 in 2001. Algemeen spreken we van een toename sinds 1990 met 113%. We merken hetzelfde verloop op in de 13 steden met een globale toename van 94% sinds 1990.

Gent kent een beetje een ander verloop wat de faillissementen betreft. De eerste jaren van dit decennium zijn er wat schommelingen waardoor het aantal nu eens stijgt, dan weer daalt. In het algemeen kunnen we ook wel van een stijgende trend spreken tot 1997. Ook hier weer is 1997 het minst gunstige jaar met 212 opgedoekte bedrijven. Vanaf 1999 lijkt de trend te keren. Sinds dat jaar is het aantal gedaald, tot 149 in 2001. De afname gedurende die periode (1998–2001) is sterker (11,3%) dan die in de dertien steden (2,5%). In totaal is het aantal faillissementen sinds 1990 met 71% toegenomen.

3 23 Evolutie van de ratio oprichtingen/faillissementen, 1990-2001

Bron: Graydon

3 24 Evolutie van de tewerkstelling in nieuwe bedrijven, 1993-2001

Bron: RSZ

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1993	2.606	8.467	23.592	46.003
1994	2.657	7.997	22.608	45.614
1995	2.757	7.774	22.746	47.068
1996	2.982	7.741	23.376	48.845
1997	3.107	8.256	23.833	51.491
1998	3.135	7.219	23.475	53.844
1999	3.409	8.327	25.690	57.569
2000	3.638	9.088	28.131	63.005
2001	3.402	9.008	29.391	66.561

Ratio oprichtingen/faillissementen

Een afname van het aantal oprichtingen, met een toename van het aantal faillissementen zal voor een steeds kleiner wordende ratio zorgen, zoals we (in het algemeen) kunnen zien in de tabel. Hoe groter het aantal oprichtingen is in verhouding tot de faillissementen, hoe groter de ratio. We zien dat Gent steeds een grotere ratio heeft dan de centrumsteden, wat een iets gunstigere positie betekent voor Gent. Sinds 1998 is de Gentse ratio ook groter dan die van Vlaanderen. In 2001 is de ratio in Antwerpen het laagst met 3,6 in vergelijking met 5,1 in de centrumsteden, 7,6 in Vlaanderen en 8 in Gent.

- ▶ Algemeen daalt het aantal startende bedrijven met de jaren.
- ▶ Het aantal faillissementen steeg tot in 1997. Gent wordt gekenmerkt door een dalende trend in de periode 1998–2001.
- ▶ Gent bekleedt een gunstige positie binnen de dertien centrumsteden.

Tewerkstelling in nieuwe bedrijven

In algemeen overleg is overeengekomen dat onder de rubriek 'nieuwe bedrijven' volgende sectoren worden opgenomen: de vervaardiging van kantoormachines, computers, audio-, video- en telecomapparatuur, groothandel in kantoormachines en kantoormaterialen, de telecommunicatiesector, informatica en aanverwante activiteiten, radio en televisie⁵. Het aantal mensen dat tewerkgesteld is in deze sectoren wordt weergegeven in de tabel.

⁵ Deze indeling gebeurt op basis van de NACE-codering en is internationaal vergelijkbaar.

Op het jaar 1994 na is de tewerkstelling in nieuwe bedrijven steeds toegenomen in Vlaanderen. In 2001 zijn er 66.561 bezoldigde jobs in deze sectoren, in 1993 waren dat er maar 46.003. Dit betekent een stijging van ongeveer 45%. Ook in de centrumsteden trekt deze sector jaarlijks steeds meer (op 1994 en 1998 na) mensen aan. In 2001 zijn 29.391 mensen tewerkgesteld in een nieuw bedrijf of ongeveer 44% van het totaal in Vlaanderen. De stijging is er weliswaar kleiner dan in Vlaanderen, namelijk 25%.

Ook in Gent is dezelfde evolutie op te merken. De tewerkstelling stijgt er met de jaren van 2.606 in 1990 naar 3.638 in 2000. Enkel in 2001 kan de stad minder mensen tewerkstellen in nieuwe bedrijven dan het jaar voordien. We spreken van een bruisende stad met een stijging van het aantal jobs in deze sector van 30,5%. In Antwerpen kent de sector schommelingen, met een daling in de eerste helft van de jaren negentig en daarna een stijging.

- ▶ De tewerkstelling in de nieuwe bedrijven stijgt nog met de jaren in Vlaanderen, de centrumsteden en Gent.

3 25 Evolutie van het aantal overnachtingen, 1992–2001

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1992	367.384	924.248	3.452.410	16.224.004
1993	392.110	1.114.047	3.632.928	16.906.510
1994	413.783	1.054.705	3.731.498	16.764.554
1995	403.554	1.053.385	3.768.722	17.622.167
1996	473.310	1.122.466	4.005.448	17.741.56
1997	475.480	1.178.939	4.294.530	17.331.887
1998	529.714	1.344.211	4.651.146	17.329.257
1999	573.298	1.325.127	4.772.685	17.521.226
2000	622.112	1.387.617	5.041.929	17.862.657
2001	603.426	1.357.514	5.007.669	17.364.496

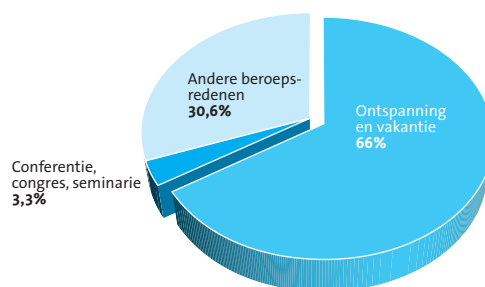
3 26 Redenen voor overnachtingen in Gent, opgesplitst volgens nationaliteit, 2001

Bron: Toerisme Vlaanderen

	totaal	vakantie/ ontspanning	conferentie/ seminarie	andere beroepsredenen	reden onbekend
Belg	109.761	64.181	6.922	37.303	1.355
EU-België	426.593	286.836	15.900	123.719	138
niet EU	67.072	36.834	3.961	26.276	1
totaal	603.426	387.851	26.783	187.298	1.494

3 27 Redenen voor dagtoerisme in Gent, 2001

Bron: Toerisme Vlaanderen

Toerisme

Er zijn heel wat toeristische attracties in Gent. Vooreerst is er het historische centrum met de drie torens (van het Belfort, de Sint-Niklaaskerk en de Sint-Baafskathedraal), het Gravensteen, het stadhuis, de mooie gevels aan de Korenlei en Graslei, de Sint-Pietersabdij en het Patershol. En dat is nog maar het begin. Er zijn ook vele winkelstraten, galerijen en er is het horeca-aanbod in het algemeen. Aan culturele activiteiten is er ook geen tekort; denken we maar aan de vele tentoonstellingen in het Stedelijk Museum voor Actuele Kunst (beter bekend als het SMAK), het museum voor Schone Kunsten, het Oudheidkundig Museum van de Bijloke, het Museum voor Industriële Archeologie en Textiel (het MIAT), het Design Museum, de Sint-Pietersabdij en de concerten in de Vooruit, het Gentse Filmfestival, het Festival van Vlaanderen and last but not least de jaarlijkse Gentse Feesten.

Als maat voor het 'bruisende' toerisme wordt het aantal overnachtingen en aankomsten in de stad bekeken.

Verblijfstoerisme

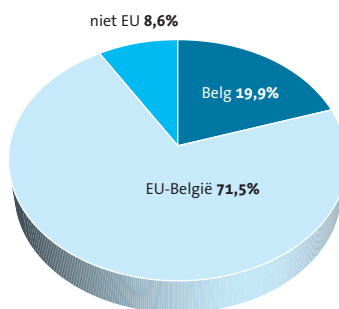
Het aantal overnachtingen in Vlaanderen is sterk gestegen het laatste decennium: van 16,2 miljoen in 1992 naar 17,4 miljoen in 2001: een stijging van ongeveer 1,2 miljoen of 7%. We merken echter op dat het aantal overnachtingen in Vlaanderen niet continu is gestegen. Zo waren er bv. 17,9 miljoen overnachtingen in 2000, een 3% meer dan in het jaar 2001. In 2001 greep 28,8% van de overnachtingen in Vlaanderen plaats in een van de dertien steden. Dat was in 1992 nog maar 21,3%. Het aandeel van de centrumsteden nam dus toe. In deze steden is het aantal overnachtingen wel steeds geleidelijk gestegen en dit met 45% t.o.v. 1992. In 2001 telden de centrumsteden in absolute cijfers ongeveer 5 miljoen overnachtingen. 27% daarvan staat op rekening van de stad Antwerpen, 12% is voor de stad Gent.

In 2001 was er een heel kleine daling, wat te verwachten was na het toeristische Keizer Kareljaar (2000). Gedurende de laatste tien jaren is het aantal overnachtingen toch met 64% gestegen! In vergelijking met Antwerpen (47%) of de centrumsteden in het algemeen (45%) is dit toch een spectaculaire stijging. Het duidt op het feit dat de stad Gent voor zeer velen *the place to be* is. Het grootste deel (64,3%) van de overnachtingen gebeurt in vakantieverband. Wat nationaliteit betreft, zijn het vooral Europeanen (70,7%) (zonder Belgen) die overnachten in de stad.

- ▶ Het aantal overnachtingen is vooral in de steden sterk gestegen.
- ▶ Gent blijkt voor zeer velen 'the place to be' te zijn.
- ▶ Het aantal overnachtingen in Gent is tijdens het laatste decennium spectaculair gestegen.

3 28 Nationaliteit van de dagtoeristen in Gent, 2001

Bron: Toerisme Vlaanderen

3 29 Evolutie van het aantal gebruikers van de gemeentelijke sportinfrastructuur, 1992–2001

Bron: Jaarverslagen Gent

	sportzalen	openluchtinfrastructuur			zwembad*
		sportief	recreatief**	camping**	
1992	751.520	156.165	338.140	60.058	787.002
1993	757.569	152.352	270.617	57.070	758.151
1994	823.921	163.957	327.300	58.767	794.605
1995	886.679	169.261	329.170	58.145	814.748
1996	891.267	171.521	225.616	48.357	757.126
1997	923.746	170.101	167.789	50.563	664.244
1998	945.518	175.766		53.075	654.396
1999	961.475	175.699		51.861	702.233
2000	942.602	180.816		52.039	838.394
2001	916.185	195.416		52.971	682074***

* Tot de cijfers behoren ook de gebruikers van zwembad Neptunus dat ook een openluchtzwembad is. Jan Yoens zwembad dicht vanaf 1997. Palm Beach zwembad dicht vanaf 1998.

** geldt enkel voor Blaarmeersen

*** zonder bezoekcijfers zwembad Van Eyck; gesloten wegens renovatiewerken.

Sport en cultuur

Naast over de bevolking en de economie willen we ook meer weten over de gebruikers van de sportaccommodatie en over de algemene culturele participatie. Het al of niet 'bruisend' zijn van een stad hangt niet enkel af van de aanwezigheid (of afwezigheid) van een jonge bevolking, de stad dient ook aan elke bevolkingsgroep faciliteiten en culturele mogelijkheden aan te bieden. Bovendien moet ze deze ook in stand kunnen houden. Bij de sportaccommodatie kunnen we dit meten via het aantal gebruikers, bij de culturele aangelegenheden kijken we naar de participatiegraad.

Gebruikers van de gemeentelijke sportaccommodatie

Naast de gemeente zijn er nog heel wat privé-ondernemingen die sportzalen en pleinen ter beschikking stellen. We pogen hier echter hoofdzakelijk een inzicht te verwerven in de evolutie van de gebruikers van de gemeentelijke faciliteiten. Met deze beperking moet rekening gehouden worden bij de interpretatie van de gegevens.

De openluchtcentra zijn steeds vrij te bezoeken en zullen meer gebruikers hebben dan het eigenlijke cijfer weergeeft. Zo zijn er bezoekers die eens komen pootje baden in Blaarmeersen en/of een potje voetbal komen spelen op een grasveld: deze 'sportbeoefenaars' worden evenwel niet meegeteld in de officiële registraties.

Sportzalen

Gent telt in 2001 8 sportzalen (Bourgoyen, Driebeek, Hekers, Keiskant, Neptunus, Rozebroeken, Tolhuis en Wolfput). Zeven daarvan staan op grondgebied van de verschillende deelgemeenten, één staat in Gent. Het aantal gebruikers is fors gestegen van 1992 (751.520 bezoekers) tot 1999 (961.475). Vanaf 2000 daalt het aantal gebruikers lichtjes tot 916.185 in 2001. Alles samen zien we het aantal sporters stijgen met 22% t.o.v. 1992.

- ▶ Het aantal gebruikers van sportzalen in Gent is gedurende het laatste decennium gestegen, met als topjaar 1999.

Openluchtinfrastructuur

Er zijn twee openluchtcentra in Gent: Blaarmeersen en Jan Yoens. De gebruikers van beide sportcomplexen worden weergegeven onder 'sportief'. Daarnaast is er nog een camping, die vlakbij het sport- en recreatiedomein Blaarmeersen gelegen is en waarvan de bezoekcijfers apart worden gegeven. Niet elke campingbezoeker maakt immers gebruik van Blaarmeersen. Het aantal bezoekers varieert sterk; gemiddeld telt de camping 54.291 bezoekers per jaar.

Naast de campingbezoekers, worden de gebruikers van het recreatiedomein Blaarmeersen ook afzonderlijk weergegeven. Opvallend is dat het aantal gebruikers van dit recreatiedomein fel is gedaald. In 1997 waren er nog ongeveer 168.000. De cijfers voor het sportcentrum wijzen op een stijgend gebruik. In 2001 zijn er 195.416 sportievelingen, een stijging van 25% t.o.v. 1992.

- ▶ Gent blijft gestaag gebruik maken van de openlucht-sportinfrastructuur in de stad.

Zwembaden

Overeenkomstig het jaartal is een verschillend aantal zwembaden in gebruik in Gent. In 2001 zijn er 5 zwembaden (Rooigem, Rozebroeken, Strop, Neptunus en Van Eyck) toegankelijk te Gent. Het Van Eyck-zwembad was gedurende het jaar 2001 in renovatie, wat het verschil in bezoekers tussen 2000 en 2001 kan verklaren. In 2000 bezochten 122.778 zwemliefhebbers alleen al dat zwembad. In 1992 maakten 787.000 mensen gebruik van de gemeentelijke zwembaden. Dit aantal steeg, met als hoogtepunt 1995 met ongeveer 815.000 gebruikers. In 1997 ging het Jan Yoens zwembad dicht, in 1998 het Palm Beach zwembad. Het gebruikersaantal daalde tot in 1998. In 1999 en 2000 steeg het gebruikersaantal opnieuw tot 838.400.

3 30 Evolutie van de bezoekerscijfers van enkele Gentse muziek- en theaterinstellingen, 1999–2002

Bron: Departement Cultuur, Recreatie en Welzijn, Gent

	seizoen	1999–2000	2000–2001	2001–2002
Vlaamse Opera				
operavoorstellingen			29.228	35.831
concerten			4.184	4.658
liederen			551	417
receptief			3.163	4.392
niet betalende bezoekers			5.469	6.471
totaal			42.595	51.769
Kunstencentrum Vooruit				
totaal		55.635	51.887	53.675
Publiekstheater				
Gentse Feesten		8.242	12.172	8.920
eigen producties		75.835	57.736	45.785
films		3.404	2.031	438
concerten		8.051	2.783	
receptief		14.743	12.158	
totaal		110.275	86.880	55.143
Nieuwpoorttheater*				
eigen organisatie		16.002	10.534	11.098
andere		14.589	3.271	4.829
totaal		30.591	13.805	15.927
Victoria				
totaal		2.109	111	3.012
Tinnenpot				
eigen organisatie				26.392
reisvoorstellingen				4.124
totaal				30.516
Minard				
eigen programmatie			12.711	14.911
volkstheater			8.143	5.583
stadsdagen			3.146	4.245
andere			642	
totaal			24.642	24.739
Kopergietery				
gasten		11.853	8.205	6.275
eigen producties		9.390	9.011	11.101
totaal		21.243	17.216	17.376
Centrale				
totaal				12.584

* werkt niet per seizoen, maar jaarlijks (1999–2000–2001)

Podiumkunsten, exposities en educatieve activiteiten

De kennis over data van de verschillende Gentse culturele instellingen is diffuus en versnipperd. Voor de stedelijke en niet-stedelijke musea worden de cijfers weliswaar op een centraal punt verzameld, maar voor de podiumkunsten en de muzieksector is dat niet het geval. Een globaal overzicht van activiteiten en bezoekersaantallen voor theater, muziek, dans, audiovisuele voorstellingen, tentoonstellingen en educatieve activiteiten kan dus niet gegeven worden. We beschikken wel over bezoekcijfers van een aantal individuele muziek- en theaterinstellingen. Ze werden bijgehouden door de culturele actoren zelf. We bespreken er enkele hiervan.

Vlaamse Opera

De Vlaamse Opera domineert als instelling kwalitatief het operagebeuren in Vlaanderen. Zij is als erfpachter de eerste gebruiker van het Gentse operagebouw, dat het best geëquiperde plateau in de stad is. Mede daarom stelt de Vlaamse Opera het gebouw ook open voor derden. Het operagebouw te Gent heeft zowel operavoorstellingen, concerten, liederen, als andere (receptieve) voorstellingen op het programma staan. Ze trekt het hoogste aantal bezoekers aan voor, logischerwijs, de operavoorstellingen die in de twee seizoenen telkens 69% van het totale aantal bezoekers lokten. In het seizoen 2000–2001 had de Vlaamse Opera 42.600 gasten. Dit steeg nog in 2001–2002 tot bijna 51.800. Voor alle programma's, met uitzondering van de liederen, stijgt het aantal gegadigden.

Handelsbeurs

De Handelsbeurs is de jongste concertzaal van Gent. Wereldmuziek, folk, jazz, klassiek, roots, cross-over en singer-songwriters worden er kriskras door elkaar geprogrammeerd in een ruim internationaal aanbod van meer dan 100 concerten per seizoen. Aangezien de Handelsbeurs pas sinds september 2002 open is, beschikken we nog niet over cijfergegevens.

De Centrale

Het interculturele ontmoetingscentrum De Centrale biedt via een eigen programmatie en een uitgebreide receptieve werking op zijn beurt concertinfrastructuur in overvloed aan talrijke multiculturele muziekgroepen en -uitvoerders. In 2001 kwamen er 12.584 bezoekers voor de eigen activiteiten over de vloer.

Naast deze professionele muziekpodia beschikt Gent ook nog over een aantal instellingen die specifiek voor theater en andere podiumkunsten ingericht zijn:

Kunstencentrum Vooruit

'De Vooruit', zoals het centrum wel eens genoemd wordt, werd in 1912 als feestlokaal gebouwd. Het geldt als een van de meest toonaangevende huizen qua podiumkunsten in Vlaanderen en is als dusdanig ook erkend en navenant betoelaagd door de Vlaamse Gemeenschap. De Vooruit dankt zijn faam echter niet enkel aan zijn functie als receptief centrum. Vandaag programmeert het Kunstencentrum een hedendaags en vernieuwend repertoire van artistieke creaties zoals dans, theater en muziekvoorstellingen. De Vooruit is tenslotte ook partner in een Vlaams en een Europees netwerk van cultuurhuizen en ontwikkelt zo ook een internationale werking. In 2001 woonden 53.675 mensen een activiteit bij.

Publiektheater

Het Publiektheater, opvolger van het NTG, werkt met een vast gezelschap op drie locaties (Groot Huis, Minnemeers en Arca) en ontvangt als een van de drie erkende stadstheaters in Vlaanderen een aanzienlijke financiële ondersteuning. Mensen komen voornamelijk naar de eigen theaterproducties kijken. In 1999–2000 ging 69% van de bezoekers naar de eigen producties. In 2001 was dat 66,5% of 57.736 personen. Met de andere receptieve evenementen erbij kwamen in totaal 86.880 bezoekers naar het Publiektheater.

3 31 Aantal leners en gebruikers van de Gentse bibliotheken, 1995–2000

Bron: Jaarverslagen Gent

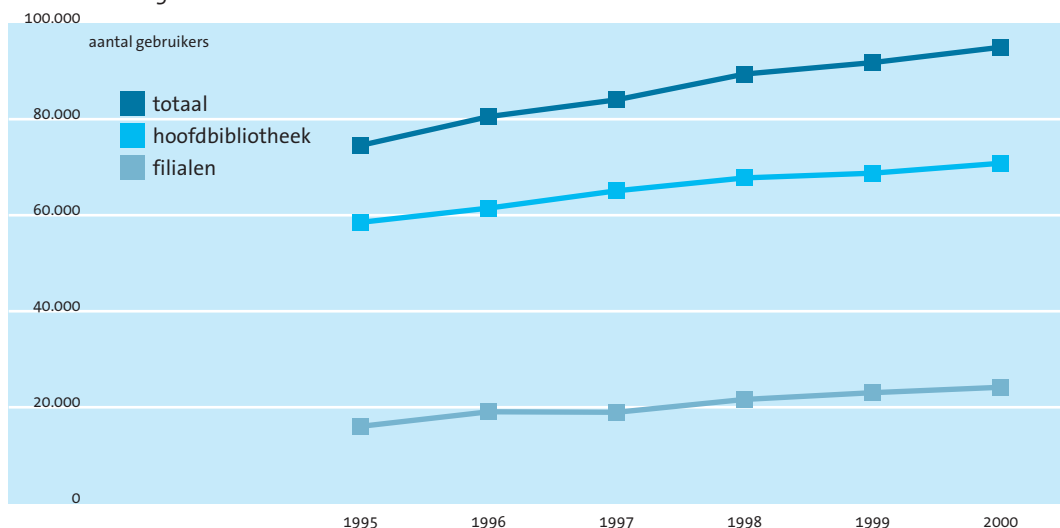
		leners*	gebruikers**			totaal gebruikers
			kinderen (< 10)	adolescenten (11–20)	volwassenen (> 20)	
1995	filialen		4.055	2.436	9.535	16.026
	hoofdbibliotheek		5.559	5.852	47.105	58.516
	totaal	70.145	9.614	8.288	56.640	74.542
1996	filialen		5.660	2.697	10.700	19.057
	hoofdbibliotheek		5.718	5.964	49.800	61.482
	totaal	76.646	11.378	8.661	60.500	80.539
1997	filialen		5.724	2.673	10.557	18.954
	hoofdbibliotheek		5.858	6.184	53.048	65.090
	totaal	78.993	11.582	8.857	63.605	84.044
1998	filialen		6.382	2.985	12.266	21.633
	hoofdbibliotheek		6.100	6.032	55.641	67.773
	totaal	82.893	12.482	9.017	67.907	89.406
1999	filialen					23.037
	hoofdbibliotheek					68.756
	totaal	82.712				91.793
2000	filialen					24.164
	hoofdbibliotheek					70.824
	totaal	84.435				94.988

* bij 'leners' worden geen raadplegingen bijgeteld

** bij gebruikers zijn er vaak dubbeltellingen voor personen die uit verschillende filialen boeken ontlenen

3 32 Evolutie van het aantal gebruikers van de hoofdbibliotheek en filialen, Gent, 1995–2000

Bron: Jaarverslagen Gent

3 33 Aantal ontleningen, opgesplitst in boeken en audiovisueel materiaal, 1998–2000

Bron: WVC, Administratie Cultuur

		Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1998	audiovisueel	331.668	553.764	2.118.871	5.379.975
	boeken	1.723.324	3.380.811	11.614.362	45.956.404
	totaal	2.054.992	3.934.575	15.068.201	51.336.379
1999	audiovisueel	341.866	650.200	2.403.142	6.113.902
	boeken	1.083.614	3.422.651	11.423.981	45.694.751
	totaal	1.425.480	4.072.851	15.127.174	51.808.653
2000	audiovisueel	401.595	696.863	2.747.688	6.608.915
	boeken	1.684.924	3.572.854	12.632.548	45.557.970
	totaal	2.086.519	4.269.717	15.380.236	52.166.885

Nieuwpoorttheater

Het Nieuwpoorttheater is het tweede kunstencentrum van Gent. Het wil zich –naast zijn zaal-programmatie– profileren als onderzoekscentrum. Het Nieuwpoorttheater is met het ‘Openbaar Onderzoek’ een laboratorium voor nieuwe richtingen in de podiumsector. Dit vanuit een sterke publieke en maatschappelijke betrokkenheid. Het heeft onder impuls van een nieuwe ploeg de bakens hiervoor reeds uitgezet. Zo’n 15.927 bezoekers gingen in 2001 in het Nieuwpoorttheater een kijkje nemen.

De Kopergieterij

De Kopergieterij bekleedt ook na de fusie met het Speeltheater een speerpuntfunctie in de sector van het jeugdtheater in Vlaanderen. Het heeft naast de eigen theaterproducties een lange traditie op het vlak van internationale samenwerking met aanverwante cultuurhuizen. Centraal staat de missie om kinderen op een stimulerende manier in contact te brengen met theater. Zowel productief als receptief ligt de klemtoon op kwaliteitsvol kinder- en jeugdtheater. In 2001 kwamen 17.376 mensen –voornamelijk kinderen– op bezoek in de Kopergieterij.

Andere

Er zijn nog een aantal andere instellingen zoals Victoria, Tinnenpot en Minard waar voornamelijk theatervoorstellingen worden opgevoerd. Ze zijn samen goed voor 58.267 bezoekers in 2001–2002. De Tinnenpot (30.516) en de Minard schouwburg (24.739) zijn de grootste trekkers.

Culturele participatie

Bibliotheekbezoeken

Hoeveel gebruikers en leners kennen de Gentse bibliotheken? En wat ontlenen ze daar? Op deze vragen proberen we hier een antwoord te geven.

Eerst en vooral telt Gent in 2000 15 bibliotheken: 1 hoofdbibliotheek en 14 filialen. In 1995 waren er maar 7 filialen en 4 uitleenposten (kleinere filialen). In de tabel staan cijfers voor leners en gebruikers. Het aantal gebruikers geeft het aantal leners weer plus het aantal raadplegingen. Men dient wel op te merken dat sommige gebruikers dubbel geteld worden wanneer die uit verschillende filialen boeken ontlenen. Voor beide zien we een sterke stijging.

Op het einde van het decennium hebben de Gentse bibliotheken 20,4% meer leners en tellen ze 27,4% meer gebruikers dan in 1995. Wat de gebruikers betreft, zien we dat de stijging de eerste vier jaren voornamelijk op naam van de kinderen tot 10 jaar en de volwassenen (+20) staat. 30% meer kinderen gaan in 1998 naar de bibliotheek, bij de volwassenen is dat 20% meer. De meeste gebruikers ontlenen nog steeds in de hoofdbibliotheek. In 2000 is dit 74,6%, maar toch hebben de filialen iets aan belang gewonnen t.o.v. 1995. Het aandeel van de hoofdbibliotheek in het totaal was dan nog 78,5%.

Ontleningen

In het Vlaamse Gewest worden er in 2000 52,2 miljoen attributen uitgeleend, waarvan zo een 45,6 miljoen (87%) boeken. De overige 13% is audiovisueel materiaal. Het totale aantal ontleningen is hierbij in de periode van 1998 tot 2000 gestegen met 1,6%. In Gent werden er in 2000 2,1 miljoen stuks uitgeleend, dit is iets meer dan in 1998. 1999 was een iets minder gunstig jaar in Gent, toen werden maar 1,4 miljoen stuks uitgeleend. Het aantal boeken dat is ontleend, is gedaald, maar blijft in verhouding tot het aantal ontleningen hoog, met name 4 op 5. Het aantal ontleningen wat audiovisueel materiaal betreft, is gestegen sinds 1998 en doet het dus goed in Gent. Dit is tevens zo in gans Vlaanderen.

3 34 Aantal museumbezoekers, Gent, 1995–2000

Bron: Jaarverslagen Gent

	Museum voor Schone Kunsten	Stedelijk Museum voor Actuele Kunst	Bijloke-museum	Museum voor Sierkunst en Vormgeving	Museum voor Industriële Archeologie en Textiel	totaal
1995	37.673		11.335	27.779	23.350	100.137
1996	29.238	18.746	14.297	33.150	19.407	114.838
1997	234.583**	13.671	8.209	41.718		298.181
1998	36.551		14.003	53.557	17.157	121.268
1999	42.911	133.555*	7.430	37.336	33.463	254.695
2000	49.519	255.973	14.751	45.760	37.135	403.138

* groepsbezoeken niet meegeteld

** de tentoonstelling Brussel/Parijs lokte 214.000 belangstellenden naar het MSK

3 35 Evolutie van het aantal bezoekers van de Kunsthal St.-Pietersabdij, 1996–2001

Bron: Departement Cultuur, Recreatie en Welzijn, Gent

1996	38.495
1997	54.443
1998	25.983
1999	81.914
2000	100.850
2001	86.338

Museumbezoeken

6 Tot deze musea behoren het Museum voor Schone Kunsten, Stedelijk Museum voor Actuele Kunst (SMAK), Bijlokemuseum, Ruïnes St.-Baafsabdij & Steenmuseum, Museum voor Sierkunst & Vormgeving (of sinds kort het Design museum), Museum voor Industriële Archeologie en Textiel (MIAT), Museum voor gerechtsvoorwerpen in het Gravensteen en het Museum Arnold Vander Haeghen.

Er zijn zo'n 26 musea in Gent, waarvan een zevental beheerd worden door het departement Culturele zaken⁶, drie door het departement Onderwijs en nog een aantal door de universiteit. Twee musea die vroeger stedelijk waren, werden verzelfstandigd in stedelijke vzw's. Het SMAK en het Huis van Alijn krijgen zo de kans om een nieuwe dynamiek te creëren.

Omdat ook hier de museumbezoeken niet centraal worden bijgehouden, beperken we ons tot deze waarvan de bezoekersaantallen wel gekend zijn. Dit zijn o.a.: het Museum voor Schone Kunsten, het SMAK, het Bijlokemuseum, het Museum voor Sierkunst en Vormgeving en het MIAT. Van deze cijfers kunnen we het volgende zeggen.

Het aantal bezoekers hangt vooral af van de hoeveelheid en bijzonderheid van de tijdelijke tentoonstellingen. Zo lokte het Museum voor Schone Kunsten in 1997 214.000 belangstellenden voor de tentoonstelling Brussel/Parijs. Hetzelfde geldt voor het Bijlokemuseum dat met zijn tentoonstelling 'Gentse stadszichten' in 2000 9509 bezoekers telde. Ook het SMAK telde extra bezoekers in 2000 met zijn 22 tentoonstellingen. Gemiddeld komen de meeste bezoekers naar het SMAK (105.486), het Museum voor Schone Kunsten en het Museum voor Sierkunst en Vormgeving volgen op de tweede en de derde plaats met respectievelijk 71.746 en 39.883 bezoekers.

Gent beschikt ook over de Sint-Pietersabdij

Kunsthall Sint-Pietersabdij is de organisator van cultuurhistorische tentoonstellingen in de gelijknamige abdij, een van de mooiste monumenten van Gent. Men toont er telkens weer andere objecten en kunstwerken, zorgvuldig gekozen in een bijzonder verband. Men wil het verleden toegankelijk maken. Als een slijpsteen om je inzicht in de maatschappij van vandaag op aan te scherpen. Daarnaast wil Kunsthall Sint-Pietersabdij ook de kans geven aan kwaliteitsvolle Gentse actuele beeldende kunstenaars om in professionele omstandigheden hun werk te exposeren. In 2001 bezochten 86.338 mensen de tentoonstellingen in Kunsthall Sint-Pietersabdij.

3 36 Kencijfers van de infrastructuur van sociale ontmoetingsruimten in Gent, absoluut en per 10.000 inwoners, 2000

Bron: Studie Colpaert, J.

absoluut	Gent	Antwerpen	13 steden	% Gent in 13 steden	% Antw in 13 steden
dans	14	23	66	21,2	34,8
theater	59	82	240	24,6	34,2
klassieke muziek	24	39	130	18,5	30,0
opera, operette, musical, muziektheater	10	19	50	20,0	38,0
populaire muziek	51	64	201	25,4	31,8
expo	40	89	226	17,7	39,4
film	31	58	187	16,6	31,0
per 10.000 inwoners	Gent	Antwerpen	13 steden		
dans	0,6	0,5	0,5		
theater	2,6	1,8	1,6		
klassieke muziek	1,1	0,9	0,9		
opera, operette, musical, muziektheater	0,4	0,4	0,3		
populaire muziek	2,3	1,4	1,4		
expo	1,8	2,0	1,5		
film	1,4	1,3	1,3		

3 37 Aantal voorstellingen in sociale ontmoetingsruimten in Gent, absoluut en per 10.000 inwoners, 2000

Bron: Studie Colpaert, J.

absoluut	Gent	Antwerpen	13 steden	% Gent in 13 steden	% Antw in 13 steden
freq. dans	122	258	608	20,1	42,4
freq. theater	1.556	3.023	6.574	23,7	46,0
per titel theater	317	533	1.733	18,3	30,8
freq. klassieke muziek	315	387	1.198	26,3	32,3
freq. opera, operette, musical, muziektheater	92	402	709	13,0	56,7
freq. populaire muziek	630	1.006	2.586	24,4	38,9
expo (aantal)	205	484	1.201	17,1	40,3
expo (dagen)	4.658	10.726	27.863	16,7	38,5
freq. film	24.689	64.763	189.032	13,1	34,3
per titel film	591	835	3.261	18,1	25,6
per 10.000 inwoners	Gent	Antwerpen	13 steden		
freq. dans	5,4	5,8	4,2		
freq. theater	69,4	67,7	45,0		
per titel theater	14,1	11,9	11,9		
freq. klassieke muziek	14,1	8,7	8,2		
freq. opera, operette, musical, muziektheater	4,1	9,0	4,9		
freq. populaire muziek	28,1	22,5	17,7		
expo (aantal)	9,1	10,8	8,2		
expo (dagen)	207,8	240,2	190,7		
freq. film	1.101,3	1.450,4	1.294,1		
per titel film	26,4	18,7	22,3		

Sociale ontmoetingsruimten

7 J.Colpaert, R.Laermans,
K.Lauwerysen en H.Waeghe,
uitgevoerd in het kader van
PBO99A/11/49 beurs met
ondersteuning van de Vlaamse
minister van Onderwijs
en Vorming.

De gegevens waarover we beschikken komen uit een studie van J.Colpaert en co⁷. Met behulp van de databank De Tijd analyseerden ze de infrastructuur van sociale ontmoetingsruimten en het aantal culturele voorstellingen in deze ontmoetingsruimten. Beide gegevens werden ook per 10.000 inwoners beschouwd. Onder infrastructuur verstaan we alle overdekte plaatsen waar er minstens tweemaal een culturele activiteit plaatsvond.

De studie wijst uit dat Gent in absolute aantallen het meest ruimten heeft voor theater, namelijk 59. Op de tweede plaats staat de popmuziek met 51 ruimten. Van het totaal van de 13 steden heeft Gent gemiddeld, voor alle culturele activiteiten, 20% van de sociale ontmoetingsruimten. Antwerpen, in vergelijking, heeft 34% van de totale infrastructuur van de centrumsteden in zijn stad staan. Als we het aantal sociale ontmoetingsruimten relateren aan de bevolking, dan zien we een geheel andere uitkomst. Gent doet het dan op alle vlakken beter dan de 13 steden en dan Antwerpen (expo uitgezonderd). De stad doet het vooral goed voor theater, populaire muziek en exposities. Gemiddeld heeft de stad 1,5 sociale ontmoetingsruimten per 10.000 inwoners.

Wat het aantal voorstellingen betreft, staat film op de eerste plaats met 25.000 voorstellingen of 591 verschillende titels. Het aantal dagen expositie staat op de tweede plaats. Voor dans, theater, klassieke muziek en popmuziek heeft Gent een aandeel van meer dan 20% van het totaal van de centrumsteden. Ondanks het grote aantal filmvoorstellingen blijkt dit aanbod per 10.000 inwoners niet op te wegen tegen dat van de gemiddelde stad. Dit geldt ook voor operamuziek. Er worden dan wel meer verschillende films getoond in Gent dan gemiddeld in de centrumsteden, men kiest duidelijk voor de kwaliteit.

- ▶ Gent scoort voor de infrastructuur beter dan de centrumsteden. Dit is, met uitzondering voor opera en film, ook zo voor het aantal voorstellingen.
- ▶ Ruim 20% van alle ontmoetingsruimten in de centrumsteden bevindt zich in Gent.

4 Een veilige en gezonde stad?

Op vlak van verkeersveiligheid zien we in Vlaanderen en de centrumsteden een eerder positieve ontwikkeling. Na een maximum aantal ongevallen in 1991 daalde het aantal tot in 1996. Na dit jaar kenden zowel Vlaanderen als de centrumsteden opnieuw een stijging van het aantal verkeersongevallen. In 2000 lijkt het aantal ongevallen in het verkeer weer te verminderen. Vlaanderen en de centrumsteden kenden een daling van respectievelijk 10,5% en 26% t.o.v. 1991. Het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen is continu gedaald in Vlaanderen. Toch is dit aantal in 2000 nog hoger dan in de centrumsteden. Het aantal lichtgewonden daalde sterker in de centrumsteden (27%) dan in Vlaanderen (3%). Dit geldt ook voor het aantal slachtoffers onder de zwakke weggebruikers. Fietsers en voetgangers blijven evenwel de grootste categorieën onder de doden.

In Gent was het aantal verkeersongevallen in 2000 met 69% gedaald t.o.v. het begin van het decennium. Dit betekent dus een sterkere daling dan in de centrumsteden. Vooral in 1999 en 2000 was de daling spectaculair. Sinds 1997 vallen er in verhouding echter meer doden en zwaargewonden in Gent dan in de centrumsteden. Het aantal doden, zwaargewonden, lichtgewonden en het aantal slachtoffers onder de zwakke weggebruikers is afgenomen in Gent. Fietsers en voetgangers blijven er de categorieën met het grootste aantal doden onder de zwakke weggebruikers.

Het aantal geregistreerde criminele feiten is tussen 1998 en 2000 gedaald in Vlaanderen. In de centrumsteden werd er in 1999 het hoogste aantal feiten genoteerd. De steden hebben een hogere criminaliteitsgraad dan Vlaanderen: 8,8 t.o.v. 5,7. Naar hoofdrubriek ingedeeld, kent Vlaanderen het grootste aandeel diefstallen en afpersingen. Dat aantal feiten is in 2000 licht gestegen t.o.v. 1999. In de centrumsteden zijn ze afgenomen, maar de criminaliteitsgraad blijft er veel hoger dan in Vlaanderen.

Ook in Gent werd in 1999 het grootste aantal criminele feiten geregistreerd. De criminaliteitsgraad was er dan hoger dan gemiddeld in een stad. In 2000 schommelt die rond de 8,5. Naar hoofdrubrieken kan men stellen dat het aantal feiten tussen 1999 en 2000 overal gedaald is, behalve voor verdovende middelen. De criminaliteitsgraad voor milieu en misdrijven tegen de lichamelijke integriteit is in 2000 hoger in Gent dan in de centrumsteden.

Het onveiligheidsgevoel in Vlaanderen is iets toegenomen. Vlamingen zeggen het grootste mijdingsgedrag te vertonen als het om hun kinderen gaat. Ongeveer 35% zegt dit altijd of vaak te hebben. Bij het brengen van waardevolle spullen naar een veiligere plaats is dit 31% en voor het opendoen voor onbekenden zegt 26% altijd of vaak mijdingsgedrag te vertonen. De situaties 'bij duisternis vermijden weg te gaan' en 'bepaalde plaatsen in de gemeente mijden' staan respectievelijk op de vierde en de vijfde positie.

Ook in Gent is het algemene onveiligheidsgevoel gestegen. Het percentage dat zich altijd of vaak onveilig voelt, is groter in Gent dan in Vlaanderen. Ook het mijdingsgedrag in elk van de vijf situaties is groter bij de Gentse respondenten dan bij die in Vlaanderen. In dalende trend zeggen Gentenaars mijdingsgedrag te vertonen door het niet toelaten aan hun kinderen ergens naartoe te gaan, het niet opendoen voor onbekenden, het brengen van waardevolle spullen naar een veiligere plaats, het mijden van bepaalde plaatsen in de gemeente en het vermijden weg te gaan bij duisternis.

Wat de gezondheid van de Gentse bevolking betreft, ligt de mortaliteitsratio voor de Gentse man voor alle kwalen hoog. Ook voor de Gentse vrouw ligt de mortaliteitsratio hoger dan in Vlaanderen. Het sterftcijfer ligt er hoger als het gaat om ziekten aan het ademhalingsstelsel en ziekten aan maag, darm, lever en pancreas. Er zijn minder doden als het gaat om verkeersongevallen.

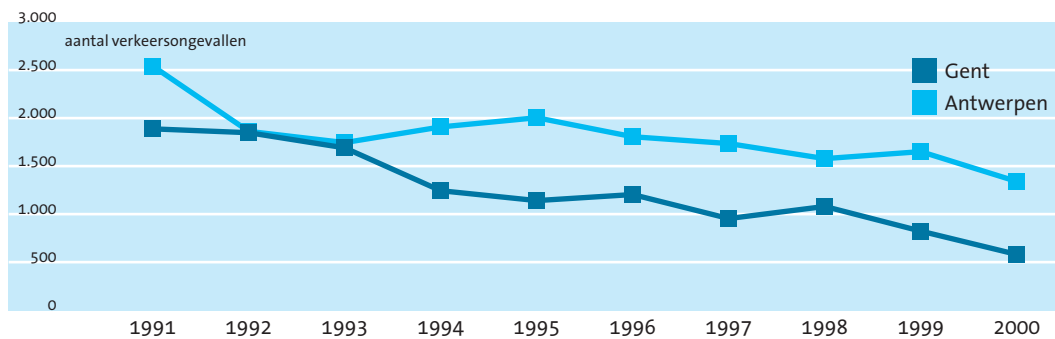
4 1 Evolutie van het aantal verkeersongevallen, 1991–2000

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1991	1.888	2.542	11.213	36.908
1992	1.848	1.862	10.214	35.968
1993	1.690	1.745	9.695	35.129
1994	1.244	1.908	9.487	34.179
1995	1.141	2.004	9.110	32.487
1996	1.204	1.806	8.857	31.505
1997	954	1.735	9.127	33.050
1998	1.080	1.578	9.160	33.581
1999	823	1.651	9.138	34.353
2000	580	1.340	8.282	33.023

4 2 Evolutie van het aantal verkeersongevallen in Gent en Antwerpen, 1991–2000

Bron: NIS

Verkeersveiligheid

Verkeersongevallen

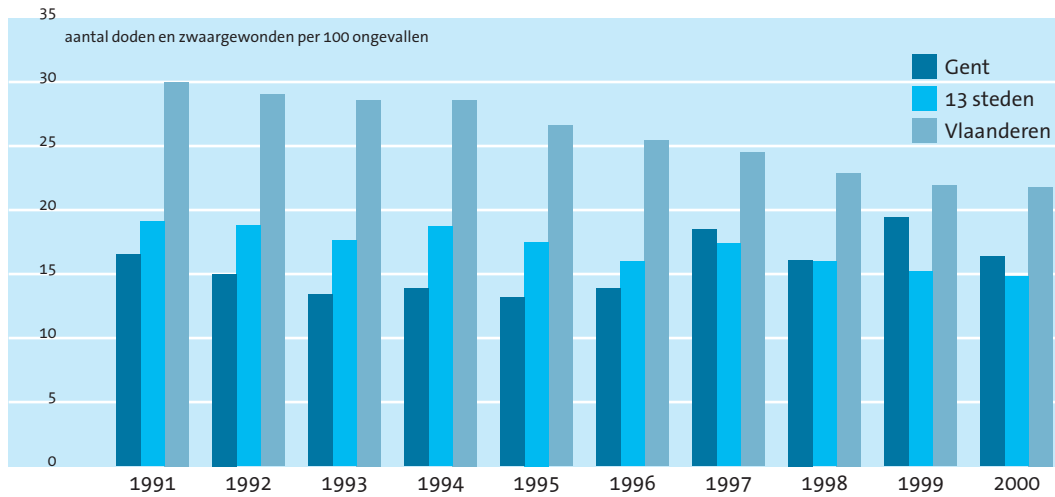
De evolutie van het aantal verkeersongevallen in Vlaanderen heeft een tweeledig verloop. In de eerste helft van de jaren negentig daalt het aantal verkeersongevallen. In 1991 waren er 36.908 ongevallen. Dat aantal daalde tot in 1996, dat een minimum vertoont van 31.505 ongevallen. Gedurende die vijf jaren trad er een daling op van 15%. De drie volgende jaren zijn gekenmerkt door een toename, weliswaar minder sterk dan de daling in het begin van het decennium. In 2000 daalde het aantal verkeersongevallen opnieuw tot 33.023. Vijfentwintig procent daarvan gebeurde in een van de dertien centrumsteden. Voor de 13 steden onderkennen we dezelfde trend, maar minder uitgesproken. Eerst trad er een daling op van 1991 tot het minimum van 8.857 ongevallen in 1996, daarna steeg dat aantal terug. In 2000 grepen er nog 8.282 ongelukken plaats in het verkeer, dit is 26% minder dan in 1991. Vlaanderen kende een daling van 10,5% t.o.v. 1991.

Wat Gent betreft, kunnen we zeggen dat het aantal ongelukken van 1991 tot 1995 met 40% daalde. 1996, 1997 en 1998 zijn gekenmerkt door schommelingen. In 1999 en 2000 daalde het aantal opnieuw. Op twee jaar tijd daalde het aantal ongelukken bijna met de helft! In 2000 zijn er in Gent nog 580 verkeersongelukken, in vergelijking met 1991 is dit 69% minder. Antwerpen stond in 1992 ongeveer op dezelfde hoogte als Gent, maar deze stad kende daarna een ander verloop. In 2000 gebeurden er in Antwerpen nog 1.340 verkeersongelukken, dit is 47% minder dan in 1991.

- ▶ Tot 1996 daalde het aantal ongevallen in Vlaanderen en de centrumsteden, waarna opnieuw een stijging optrad. Deze trend is in de centrumsteden minder uitgesproken.
- ▶ Gent kende een enorme daling van het aantal verkeersongevallen in vergelijking met de centrumsteden en Vlaanderen.

4 3 Evolutie van het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen, 1991–2000

Bron: NIS

Ernst van de verkeersongevallen

Doden en zwaargewonden per 100 ongevallen

In Vlaanderen is het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen in de voorbije tien jaar continu gedaald. In 1991 viel er in één op drie ongevallen een dode of zwaargewonde. Gelukkig is het percentage gedaald tot ongeveer 22 in 2000, wat nog erg hoog is. De centrumsteden tellen ongeveer 15 doden en zwaargewonden per 100 ongevallen in 2000, wat een stuk minder is dan Vlaanderen. De steden kennen een daling, maar die is niet continu zoals in Vlaanderen het geval is.

Gent heeft een minder rooskleurig verloop. In de grafiek valt op dat er tot 1996 minder slachtoffers vielen in Gent dan in de centrumsteden. Na dit jaar keert het tij en tellen we meer doden en zwaargewonden in Gent. In 1999 vielen er het meest, namelijk 19 op honderd ongevallen. Ook Antwerpen kent een minder gunstige situatie vanaf 1997. Dat jaar heeft Antwerpen 20 doden en zwaargewonden per 100 ongevallen. Het aantal daalt daarna licht. In 2000 zijn het er nog 17,6. De stad telt er dan meer dan in 1991. In Gent zijn er in 2000 ongeveer evenveel als in 1991.

- ▶ Het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen daalt in Vlaanderen en de centrumsteden.
- ▶ Vlaanderen telt er nog steeds meer dan de centrumsteden.
- ▶ Gent scoorde in de eerste helft van de jaren negentig beter, in de tweede helft slechter dan de centrumsteden. Dat geldt ook voor Antwerpen.
- ▶ Op het einde van het decennium heeft Gent nog ongeveer evenveel doden en zwaargewonden per 100 ongevallen als in het begin ervan. Antwerpen telt er meer.

In wat volgt, gaan we afzonderlijk na wat de evolutie is van het aantal doden, zwaargewonden en lichtgewonden.

4 4 Evolutie van het aantal verkeersdoden, 1991–2000

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1991	39	50	213	1.097
1992	29	41	187	990
1993	27	29	140	987
1994	24	33	170	966
1995	19	32	122	771
1996	28	27	140	787
1997	20	51	132	751
1998	34	44	161	855
1999	36	30	137	806
2000	16	45	130	871

4 5 Evolutie van het aantal zwaargewonden, 1991–2000

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1991	273	340	1.931	9.973
1992	248	302	1.733	9.456
1993	199	279	1.567	9.061
1994	149	297	1.604	8.819
1995	131	329	1.472	7.873
1996	139	253	1.273	7.204
1997	156	301	1.453	7.358
1998	140	252	1.306	6.838
1999	124	256	1.250	6.714
2000	79	191	1.099	6.334

Verkeersdoden (binnen 30 dagen)

Een verkeersdode is een persoon die binnen de dertig dagen na het ongeval overlijdt.

Tot 1995 daalt het aantal verkeersdoden in Vlaanderen. Hetzelfde geldt ook voor het aantal ongevallen. Daarna blijft het aantal doden min of meer constant tot 1997 en stijgt dan opnieuw. In 2000, het jaar dat het aantal ongelukken daalde, vielen er 871 doden te betreuren. In de centrumsteden valt er helemaal geen gelijkenis op te meten tussen het aantal ongelukken en het dodenaantal; er zijn heel wat schommelingen. Het enige feit is dat ook daar, gelijkaardig aan Vlaanderen, minder slachtoffers vallen in 2000 (130) dan in 1991 (213). In Vlaanderen is dat een daling van 20,6%, in de steden 39%. In 2000 valt 15% van de slachtoffers in Vlaanderen in de steden. In 1991 was dat nog 19%.

Gent zag zijn dodenaantal dalen tot in 1995. Vanaf dan treden er schommelingen op. In Gent valt het hoge aantal verkeersdoden op in 1998 en 1999, dat bijna even hoog is als in 1991. In 1998 en 1999 vallen er respectievelijk 34 en 36 doden, een jaar later zijn dat er nog maar 16. Dit houdt een daling in van 56%. Gemiddeld heeft Gent 27 doden in het verkeer, in Antwerpen ligt dit een pak hoger, namelijk 38 doden. Gent telt over de hele periode een afname van 59%. Het dodenaantal in Antwerpen neemt af met 10%. 25% van de doden in de centrumsteden valt in Antwerpen, 18% in Gent.

- ▶ Er treedt algemeen een daling op van het aantal doden in de centrumsteden en Vlaanderen.
- ▶ Gent en Antwerpen hebben een groot aandeel van het aantal verkeersdoden in de centrumsteden.
- ▶ Het aantal daalt in Gent, maar niet continu. Vooral in 1998 en 1999 waren er veel doden in Gent.

Zwaargewonden

Een zwaargewonde is een persoon die bij een ongeluk gewond raakt en waarbij een opname van meer dan 24 uur in het ziekenhuis noodzakelijk is.

In tegenstelling tot het aantal ongelukken waren er, op het jaar 1997 na, steeds minder zwaargewonden in Vlaanderen. In 1991 vielen er 9.973 zwaargewonden, in 2000 was dat 36% minder (of 6.334 slachtoffers). Dezelfde trend zien we in de centrumsteden. Behalve in 1997 is het aantal gewonden ook in 1994 iets gestegen. In 2000 vielen er nog 1099 zwaargewonden, in 1991 waren dat er nog 1931. Dit houdt een afname van het aantal zwaargewonden in van 43%.

Ook in Gent daalde het aantal zwaargewonden spectaculair met 71% t.o.v. 1991. De jaren 1996 en 1997 waren uitzonderingen. In 2000 zijn er nog 79 slachtoffers. Dit lage aantal is wellicht te verklaren door de plotse daling van het aantal ongelukken. Antwerpen kent over de gehele lijn een hoger aantal zwaargewonden dan Gent. In 2000 zijn er nog 191 slachtoffers in Antwerpen of 44% minder dan in 1991.

- ▶ Ook bij een stijgend aantal ongelukken in de tweede helft van de jaren negentig daalt het aantal zwaargewonden in Vlaanderen en de centrumsteden.
- ▶ Gent kent een gunstige situatie in 2000.
- ▶ In Antwerpen vallen over de gehele lijn meer zwaargewonden dan in Gent.

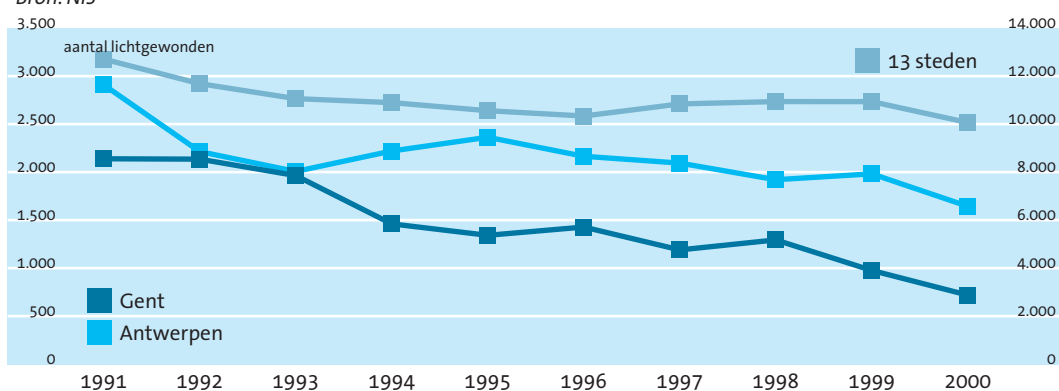
4 6 Evolutie van het aantal lichtgewonden, 1991-2000

Bron: NIS

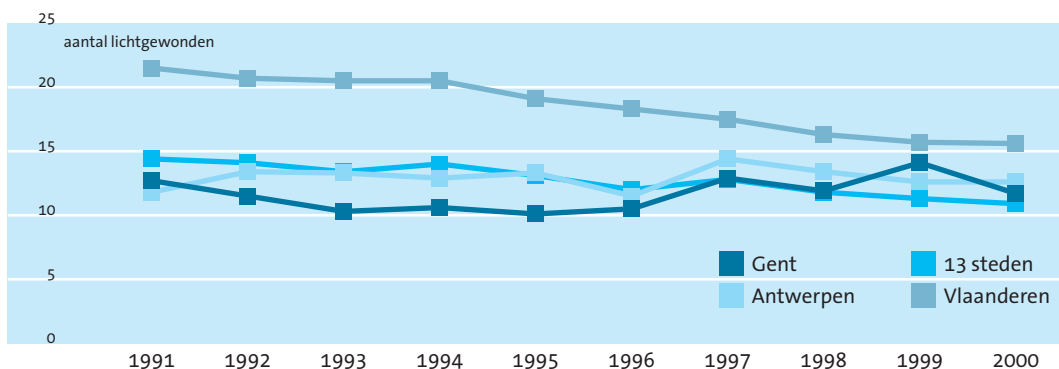
	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1991	2.139	2.909	12.707	40.350
1992	2.135	2.214	11.685	39.948
1993	1.964	2.007	11.061	38.927
1994	1.461	2.220	10.895	37.939
1995	1.342	2.363	10.559	36.626
1996	1.428	2.165	10.337	35.691
1997	1.190	2.094	10.840	38.367
1998	1.294	1.921	10.939	39.446
1999	976	1.982	10.936	40.295
2000	719	1.644	10.064	39.086

4 7 Evolutie van het aantal lichtgewonden in Gent, Antwerpen en de dertien steden, 1991-2000

Bron: NIS

4 8 Evolutie van de ernstigheidsgraad, 1991-2000

Bron: NIS

Lichtgewonden

Onder lichtgewonden verstaan we personen die in een verkeersongeval betrokken raken, maar op wie de bepaling van dodelijk of zwaargewond niet van toepassing is.

Het aantal lichtgewonden ligt erg hoog in Vlaanderen: per ongeval vallen er wel 1,2 slachtoffers in 2000. Het aantal is licht gedaald t.o.v. 1991. Per ongeval vielen er toen 1,1 slachtoffers. De evolutie van het aantal lichtgewonden is gelijkaardig aan die van de ongevallen: een daling tot een minimum in 1996, gevolgd door een stijging van het aantal slachtoffers, waarna het wederom daalt in 2000.

In de dertien steden, Gent en Antwerpen lijkt het patroon erg op dat van het aantal ongevallen. Algemeen zien we een daling t.o.v. 1991. In 2000 valt 26% van de lichtgewonden in een van de dertien steden, in 1991 was dit 31%. Het aantal lichtgewonden in Gent is met 66% gedaald van 2.139 in 1991 naar 719 in 2000.

- ▶ Het aantal lichtgewonden gaat samen met het aantal ongevallen in Vlaanderen, de centrumsteden, Gent en Antwerpen.
- ▶ Algemeen zien we een daling van het aantal lichtgewonden. In Gent is die daling zeer uitgesproken.

Ernstigheidsgraad

De ernstigheidsgraad geeft een indicatie van het aantal doden en zwaargewonden per 100 slachtoffers.

In het begin van het decennium was het aandeel van de doden en zwaargewonden in het totale aantal slachtoffers in Vlaanderen iets meer dan één op vijf. Gelukkig is de ernstigheidsgraad gedaald tot 15,6 in 2000. Dit is nog steeds meer dan in de centrumsteden, waar in 2000 in ongeveer 11% van de gevallen een dode of zwaargewonde valt. Evenals de centrumsteden heeft Antwerpen een gemiddelde ernstigheidsgraad van ongeveer 13%. Gent scoort beter met een gemiddelde van 11,6%. 1999 was voor Gent het slechtste jaar, met een graad van 14,1. In 2000 vallen er nog 11,7 doden of zwaargewonden per 100 slachtoffers.

- ▶ De ernstigheidsgraad in Vlaanderen daalde gestaag.
- ▶ De centrumsteden hebben een kleiner aandeel doden en zwaargewonden dan Vlaanderen.
- ▶ Gent kent een wisselende graad, maar deze graad is gemiddeld kleiner dan in de dertien steden.

Algemeen komt het aantal lichtgewonden sterk overeen met het aantal ongevallen. Voor zwaargewonden en doden is dit niet altijd het geval. De aard van het ongeluk en nog meer de aard van de slachtoffers (verkeerszwakken of niet), zijn ook belangrijke factoren. In volgende paragraaf gaan we de slachtoffers onder de zwakke weggebruikers na.

4 9 Evolutie van het aantal slachtoffers onder de zwakke weggebruikers opgesplitst in lichtgewond, zwaargewond en dood, 1991–2000

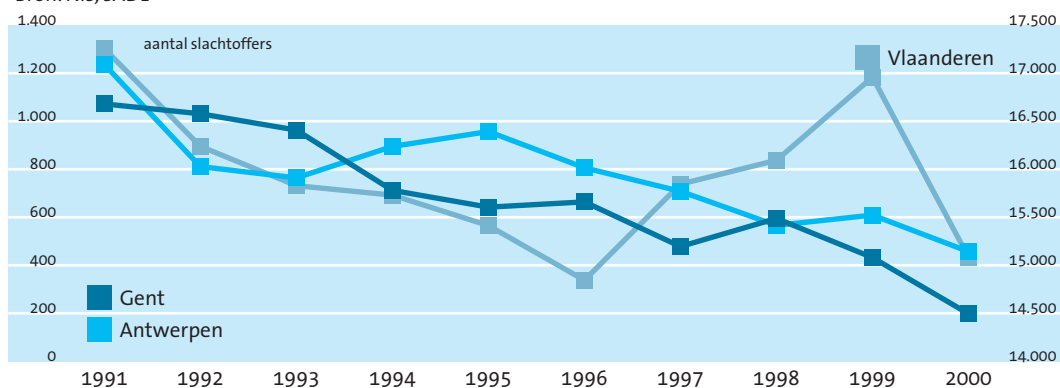
Bron: NIS, SADL

	Gent				Antwerpen			
	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal
1991	916	139	17	1.072	1.038	170	28	1.236
1992	897	120	14	1.031	680	116	15	811
1993	838	113	12	963	648	100	16	764
1994	633	72	7	712	761	119	15	895
1995	574	59	9	642	803	142	12	957
1996	586	67	11	664	694	103	9	806
1997	387	82	9	478	589	96	23	708
1998	516	65	14	595	467	85	14	566
1999	380	44	8	432	521	81	7	609
2000	169	24	5	198	386	56	15	457

	13 steden				Vlaanderen			
	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal
1991	4.985	958	105	6.048	12.814	4.021	421	17.256
1992	4.469	827	79	5.375	12.154	3.730	354	16.238
1993	4.307	748	67	5.122	11.922	3.538	369	15.829
1994	4.299	766	66	5.131	11.888	3.481	361	15.730
1995	4.345	707	53	5.105	11.888	3.240	285	15.413
1996	4.196	627	66	4.889	11.622	2.927	295	14.844
1997	4.328	676	62	5.066	12.583	2.991	271	15.845
1998	4.435	581	57	5.073	13.010	2.771	312	16.093
1999	4.523	595	52	5.170	13.847	2.801	311	16.959
2000	3.865	442	51	4.358	12.410	2.380	294	15.084

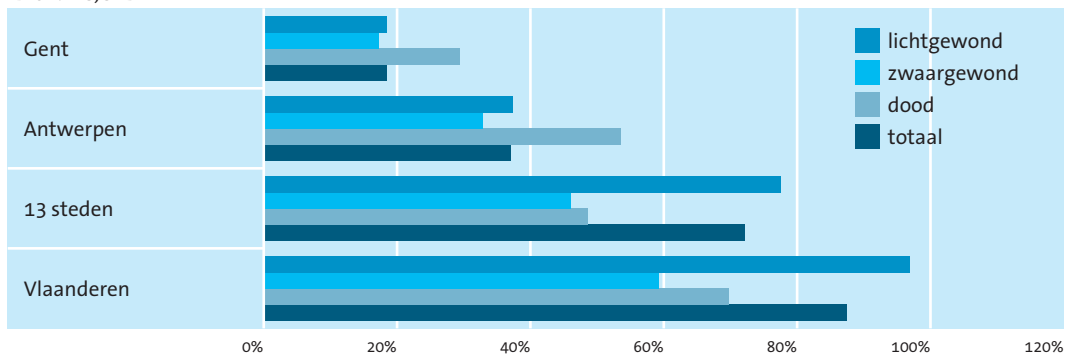
4 10 Evolutie van het totale aantal slachtoffers onder de zwakke weggebruikers, 1991–2000

Bron: NIS, SADL

4 11 Groei-index van de slachtoffers onder de zwakke weggebruikers, 2000 t.o.v. 1991 (1991=100)

Bron: NIS, SADL

Zwakke weggebruikers

- 1 Een bromfiets A is beperkt tot 25km/u waarbij er geen rijbewijs noodzakelijk is. Een bromfiets B mag tot 45km/u rijden. Hiervoor is wel een rijbewijs nodig.

Tot de zwakke weggebruikers behoren voetgangers, fietsers, bestuurders van een bromfiets A en B¹ en motorrijders met motorfiets <400cc en >400cc. De slachtoffers worden hier opgesplitst in lichtgewond, zwaargewond en dood. 31,8% van de lichtgewonden in Vlaanderen was in 2000 zwakke weggebruiker. Voor de zwaargewonden was dit 37,6% en bij de doden 33,8%.

De evolutie van het totale aantal zwakke weggebruikers is weergegeven in de tabel. We zien dat Vlaanderen in 1991 17.256 slachtoffers had onder de zwakke weggebruikers. Dit aantal is eerst gedaald tot in 1996, waarna het fel steeg tot 1999. In 2000 is dat aantal weer gedaald tot 15.084 slachtoffers. Dit betekende dus een daling van 11% op 1 jaar tijd. Ten opzichte van 1991 is het aantal met 22,6% gedaald. Het aantal lichtgewonden, dat in 2000 82,3% uitmaakte van het totaal, is het minst afgenomen t.o.v. 1991. Dit is ook uit de grafiek van de groei-index op te maken. Dat aantal is afgenomen met 3,2%. Het aantal zwaargewonden (15,8% van het totaal in 2000) en doden (1,9%) neemt af met respectievelijk 40,8% en 30,2%.

Van de 15.084 slachtoffers in 2000 in Vlaanderen vallen er 4.358 (28,9%) in één van de dertien steden. Dit aandeel was nog 35% in 1991. De evolutie van de slachtoffers in de centrumsteden is gelijkaardig aan die in Vlaanderen. Ook in de centrumsteden is het grootste deel van de slachtoffers lichtgewond. In 2000 vielen er 3.865 lichtgewonden, 442 zwaargewonden en 51 doden. De groei-indexen t.o.v. 1991 zijn in de centrumsteden kleiner dan in Vlaanderen. Dit houdt in dat ze in verhouding meer zijn afgenomen en dat er minder slachtoffers vielen.

Nog kleiner zijn de groei-indexen voor Gent waar zowel het totale aantal zwakke weggebruikers als het totale aantal zwaar- en lichtgewonden is afgenomen met meer dan 80% t.o.v. 1991. Het aantal doden onder de slachtoffers is het minst gedaald met 70,6%. De evolutie verloopt echter anders dan bij de centrumsteden en Vlaanderen. Het totale aantal slachtoffers onder de zwakke weggebruikers daalt bijna continu (op 1996 en 1998 na) van 1.072 in 1991 tot 198 in 2000. Van deze 198 zijn er 169 (85,4%) lichtgewond, 24 (12,1%) zwaargewond en 5 (2,5%) dood. De groei-indexen in Antwerpen zijn iets hoger dan in Gent, maar toch nog kleiner dan gemiddeld voor de dertien steden. In totaal heeft deze stad in 2000 nog 457 slachtoffers. Dat aantal is eerst afgenomen tot 1993, dan gestegen in 1994 en 1995 en wederom gedaald.

- ▶ Het aantal slachtoffers onder de zwakke weggebruikers is gedaald in Vlaanderen en de centrumsteden. Het aantal in Gent is veel sterker afgenomen.
- ▶ Het verloop in Gent verliep bijna continu.
- ▶ Het grootste deel van de slachtoffers is lichtgewond.

4 12 Aantal slachtoffers onder de zwakke weggebruikers, opgesplitst volgens categorie, 2000

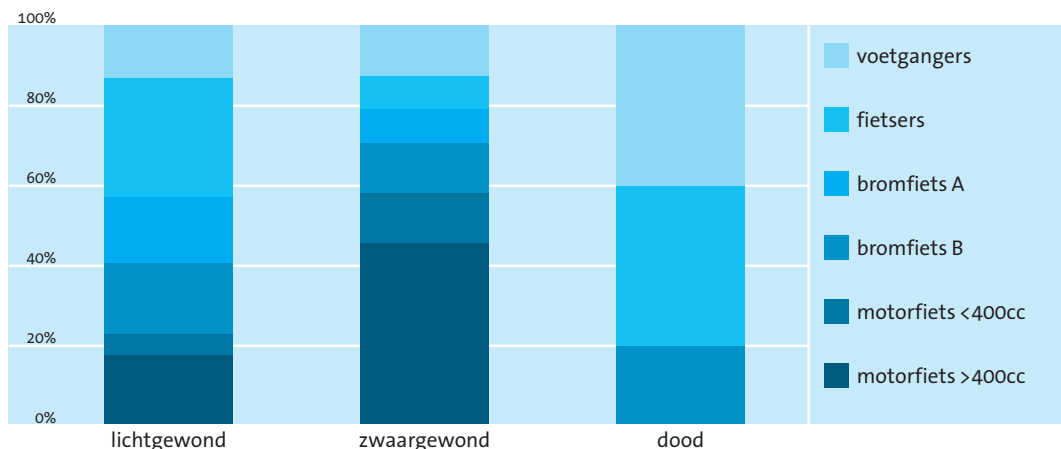
Bron: SADL

	Gent				Antwerpen			
	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal
voetgangers	2	22	3	27	8	56	18	82
fietzers	2	50	2	54	7	162	20	189
bromfiets A	0	28	2	30	0	47	4	51
bromfiets B	1	30	3	34	0	69	4	73
motorfiets <400cc	0	9	3	12	0	8	2	10
motorfiets >400cc	0	30	11	41	0	44	8	52

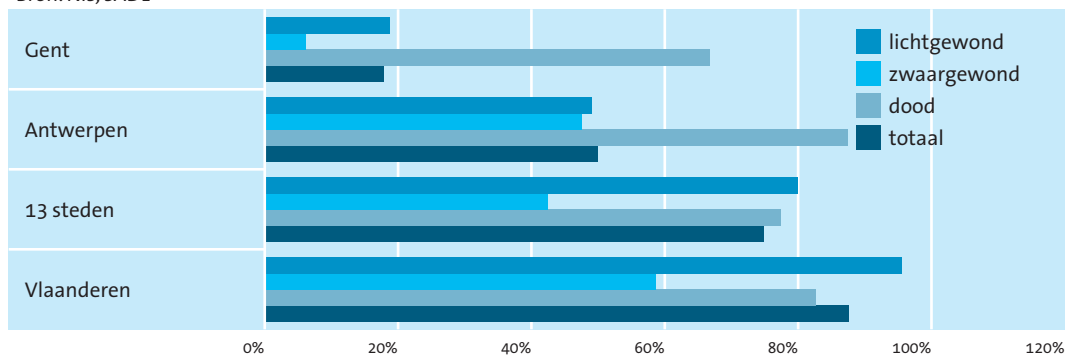
	13 steden				Vlaanderen			
	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal
voetgangers	16	450	90	556	82	1.330	331	1.743
fietzers	24	1.454	125	1.603	119	5.000	834	5.953
bromfiets A	4	987	88	1.079	14	2.666	429	3.109
bromfiets B	2	635	55	692	17	2.047	299	2.363
motorfiets <400cc	2	68	13	83	8	256	80	344
motorfiets >400cc	3	271	71	345	54	1.111	407	1.572

4 13 Aandeel van de verschillende types weggebruikers in het totale aantal slachtoffers (dood, lichtgewond en zwaargewond) in Gent, 2000

Bron: SADL

4 14 Groei-index van het aantal fietsslachtoffers, 2000 t.o.v. 1991 (1991=100)

Bron: NIS, SADL

Zwakke weggebruikers per categorie

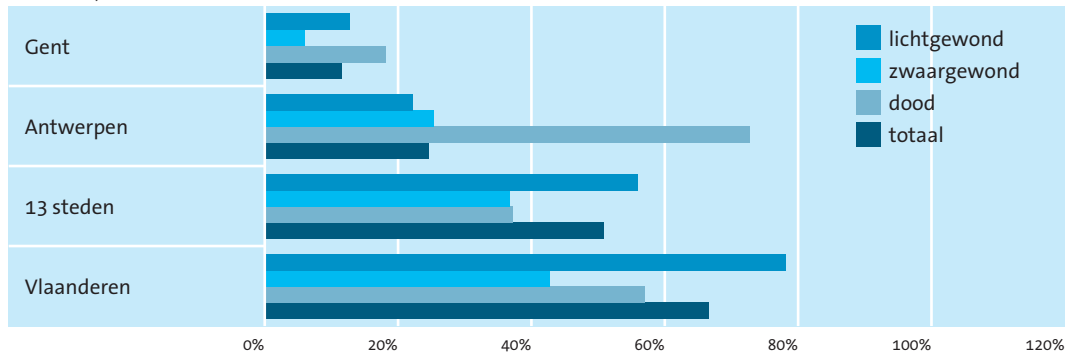
In Vlaanderen was in 2000 39% van de slachtoffers (onder de zwakke weggebruikers) fietser. 21% was bromfietser type A, gevolgd door 16% met bromfiets type B. Op de vierde plaats staan de voetgangers met 12%. Daarnaast valt nog eens 12% slachtoffers in de categorie motorfietsers. Wanneer we kijken naar het aantal doden per categorie dan zien we een andere volgorde. Er vielen in 2000 294 doden. Daarvan is nog steeds het grootste aantal fietsers, gevolgd door voetgangers. Op de derde plaats staan de motorfietsers >4000. Bij de centrumsteden staan de bromfietsers type A op de derde plaats.

In Gent vielen er 2 doden onder de voetgangers, 2 onder de fietsers en 1 bromfietser type B. In de andere categorieën vielen geen doden. Ook bij de lichtgewonden zijn het de fietsers die het meest worden geraakt. Bij de zwaargewonden is het de categorie motorfietsen >4000 die het meest getroffen werd.

We nemen de twee belangrijkste categorieën (fietsers en voetgangers) onder de loep. In de grafiek wordt de groei-index gegeven voor de *fietslchtoffers* voor Vlaanderen, de centrumsteden, Gent en Antwerpen. Ook hier zijn de indexen veruit het laagst voor Gent. Het aantal doden is het minst gedaald met 33,3%. Maar dit is nog sterk in vergelijking met de daling in de centrumsteden (22,6%). Het aantal zwaargewonden onder de fietsers is het felst gedaald in Gent (met 93,8%). In Antwerpen is het aantal zwaargewonden en doden bij de fietsers ook gedaald, maar minder sterk dan in de centrumsteden. Het totaal is daar met 50% gedaald. In Gent is het aantal fietslchtoffers in 2000 met 82% gedaald t.o.v. 1991.

4 15 Groei-index van het aantal slachtoffers bij voetgangers, 2000 t.o.v. 1991 (1991=100)

Bron: NIS, SADL

Ook bij de voetgangersslachtoffers is het aantal in de centrumsteden sterker gedaald dan in Vlaanderen. De afname was in Gent nóg sterker. Antwerpen zag zijn aantal licht- en zwaargewonden bij de voetgangers sterker dalen dan gemiddeld in een stad, maar de groei-index voor de dode voetgangers is minder sterk gedaald dan in de centrumsteden of Vlaanderen.

- ▶ Voetgangers en fietsers zijn de twee grootste categorieën bij de doden in het verkeer, zowel in Vlaanderen, de centrumsteden als Gent.
- ▶ De groei-indexen in de centrumsteden zijn kleiner dan in Vlaanderen.
- ▶ Het aantal slachtoffers is het spectaculairst gedaald in Gent.
- ▶ Antwerpen kent een minder grote afname van het dodenaantal bij de voetgangers en fietsers dan de centrumsteden of Vlaanderen.

4 16 Aantal criminele feiten, 1998–2000*Bron: APSD*

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1998	24.823	58.513	165.798	428.402
1999	26.777	57.921	172.249	426.793
2000	22.964	49.371	154.842	405.144

4 17 Criminaliteitsgraad, 1998–2000*Bron: APSD*

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1998	9,2	10,8	9,4	6,0
1999	10,0	10,8	9,8	6,0
2000	8,5	9,2	8,8	5,7

Criminaliteit

De criminaliteit in een stad wordt beschreven met behulp van het aantal criminele feiten. Om de criminaliteit te kunnen vergelijken in verschillende steden is ook de criminaliteitsgraad, of het aantal feiten gerelateerd aan de bevolking, een zinvol criterium.

Het aantal feiten dat gekend is door de politie wordt bijgehouden in een gegevensbank van de Politie Criminaliteitsstatistiek². De geregistreerde feiten behelzen niet alle feiten die effectief gebeuren. Het gaat hier dus om een fractie van de werkelijke criminaliteit. Geregistreerde feiten zijn feiten die aanleiding geven tot het opstellen van proces-verbaal (P.V.) en in een later stadium naar het bevoegde parket worden verzonden.

We moeten echter kritisch zijn bij de vergelijking van criminaliteitsstatistiek tussen verschillende steden. Bepaalde schommelingen in de cijfers hoeven niet altijd een reële daling of stijging te betekenen van het aantal gepleegde feiten. Afhankelijk van het gevoerde beleid en de prioriteiten die jaar na jaar worden gesteld, kunnen bepaalde doelgroepen geïsoleerd worden en dit kan dus leiden tot meer geregistreerde feiten. Dit is het geval bij opsporingen, alcoholcontroles, raids of strafvervolgving van bepaalde criminaliteitsvormen. Ook een pro-actieve oriëntatie van de politiedienst³ of publieke gedragswijzigingen⁴ om feiten ter kennis te brengen kunnen hun gevolgen hebben. Bovendien dienen we er ook rekening mee te houden dat sommige gemeenten de gegevens van de vereenvoudigde P.V.'s⁵ niet overmaken aan de federale politie, wat ook tot vertekeningen kan leiden. Regelmatig gebeuren er wijzigingen in de manier waarop misdrijven ingedeeld worden in welbepaalde rubrieken. De cijfers van 1999 en 2000 zijn onderling vergelijkbaar, waardoor we bij de bespreking van de criminaliteit naar hoofdrubrieken enkel werken met deze gegevens.

Aantal geregistreerde feiten

In Vlaanderen werden er in 1998 428.402 criminele feiten opgetekend. In 1999 waren er dat een kleine 427.000, in 2000 daalde dit cijfer nog tot ongeveer 405.000. De dertien steden vertonen meer schommelingen. In 1999 werden daar de meeste criminele feiten opgetekend. In 2000 zijn er ongeveer 155.000 feiten geregistreerd of 38% van het totaal in Vlaanderen.

Gent kent gemiddeld 24.855 criminele daden per jaar. Het was ook in 1999 dat er het meest geregistreerd werden (26.777). In 2000 werden er nog 22.964 criminele feiten geregistreerd, dit is 14,8% van het totaal in de centrumsteden. In Antwerpen zien we een daling van het aantal geregistreerde feiten van 1998 tot 2000. 31,9% (49.371) van de opgetekende feiten in de centrumsteden gebeurde in 2000 in Antwerpen.

Criminaliteitsgraad

De criminaliteitsgraad komt overeen met het aantal criminele feiten per maand per 1.000 inwoners.

Gemiddeld ligt de criminaliteitsgraad het hoogst in Antwerpen. Daar worden maandelijks 10 criminele feiten gepleegd per 1.000 inwoners. Dit is, in vergelijking met de dertien centrumsteden, veel. Gent staat op gelijke hoogte met de dertien steden. De criminaliteitsgraad is daar gemiddeld 9,2. 1999 was een minder gunstig jaar voor Gent. Zowel in Gent, Antwerpen, de dertien steden als Vlaanderen daalt de criminaliteitsgraad in 2000. Vlaanderen heeft, gerelateerd aan haar bevolking, minder criminele feiten geregistreerd dan de steden. De graad is er gemiddeld 5,9.

Graag zouden we willen weten welke feiten er precies gepleegd worden. Een fietsendiefstal is in vergelijking met een moord niet evenwaardig. Het is dus van belang om de criminaliteit naar rubriek te beschouwen en niet alleen de totale criminaliteit te bekijken. We bespreken hier achtereenvolgens diefstal en afpersing, bedrogmisdrijven tegen de eigendom, misdrijven tegen de lichamelijke integriteit, milieuovertredingen en feiten die verband houden met verdovende middelen. De cijfers voor milieuovertredingen in Vlaanderen ontbreken.

2 De cijfers van 2000 zijn nog geïntegreerde interpolitie criminaliteitsstatistiek, komende van de toenmalige gemeentepolitie, rijkswacht en gerechtelijke politie.

3 Bijvoorbeeld een grotere beschikbaarheid of andere houding van de politie.

4 Dit kan te maken hebben met het vertrouwen dat mensen in de politie stellen en met de kwaliteit van de dienstverlening aan de bevolking.

5 Een vereenvoudigd P.V. wordt opgemaakt bij o.a. beledigingen, opzettelijke beschadigingen en vernielingen door onbekende daders, diefstallen zonder verzwarende omstandigheden door onbekende daders, ... Ze worden (in normale omstandigheden) in een algemeen overzicht naar het parket verzonden, en worden wel opgenomen in de tellingen.

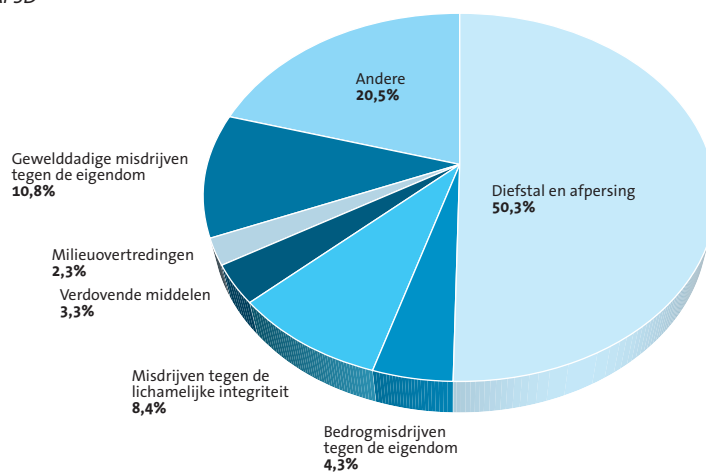
4 18 Aantal criminele feiten per hoofdrubriek, 1999, 2000

Bron: APSD

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaanderen
1999				
bedrogmisdriven tg de eigendom	1.272	1.926	9.761	27.380
diefstal en afpersing	13.542	33.169	88.128	191.767
misdaad tg de lichamelijke integriteit	2.447	4.352	13.290	32.866
milieuovertredingen	717	1.213	3.264	
verdovende middelen	727	2.471	6.732	24.387
gewelddadige misdrijven tg eigendom	2.882	5.728	19.127	52.209
2000				
bedrogmisdriven tg de eigendom	984	1.419	7.935	23.799
diefstal en afpersing	11.561	33.976	85.278	192.645
misdaad tg de lichamelijke integriteit	1.940	2.418	10.147	28.134
milieuovertredingen	525	195	1.699	
verdovende middelen	766	1.749	5.996	22.514
gewelddadige misdrijven tg eigendom	2.490	4.516	16.619	48.052
andere	4.698	5.098	27.168	

4 19 Criminele feiten volgens hoofdrubriek in Gent, 2000

Bron: APSD

4 20 Criminaliteitsgraden volgens hoofdrubriek, 1999, 2000

Bron: APSD

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaanderen
1999				
bedrogmisdriven tg de eigendom	0,5	0,4	0,6	0,4
diefstal en afpersing	5,0	6,2	5,0	2,7
misdaad tg de lichamelijke integriteit	0,9	0,8	0,8	0,5
milieuovertredingen	0,3	0,2	0,2	
verdovende middelen	0,3	0,5	0,4	0,3
gewelddadige misdrijven	1,1	1,1	1,1	0,7
2000				
bedrogmisdriven tg de eigendom	0,4	0,3	0,5	0,3
diefstal en afpersing	4,3	6,3	4,9	2,7
misdaad tg de lichamelijke integriteit	0,7	0,5	0,6	0,4
milieuovertredingen	0,2	0,0	0,1	
verdovende middelen	0,3	0,3	0,3	0,3
gewelddadige misdrijven	0,9	0,8	0,9	0,7

Criminaliteit naar hoofdrubriek

Diefstal en afpersing

In totaal werden er in 2000 in Gent 11.561 diefstallen en afpersingen gepleegd, waarvan het overgrote gedeelte diefstallen waren. Dit is minder dan het jaar voordien waarin 13.542 feiten werden geregistreerd. 462 (4%) feiten werden met geweld gepleegd, de overige zonder geweld. De fiets wordt het meest gestolen in Gent. In 2000 werden maar liefst 1.538 fietsen gejat (waarbij drie daders op heterdaad betrapt werden), 730 winkels bestolen en 525 auto's als gestolen opgegeven. Ook voor je bromfiets koop je beter een goed slot: 553 P.V.'s werden hiervoor opgesteld.

Van alle geregistreerde criminele feiten in Gent is 51% diefstal of afpersing. Dit is vergelijkbaar met de centrumsteden (54%). De criminaliteitsgraad voor diefstal en afpersing daalde van 5 naar 4,3 in 2000. In de centrumsteden is deze nog 4,9. In Vlaanderen ligt de criminaliteitsgraad voor diefstal (2,7) veel lager dan in de steden. In tegenstelling tot Vlaanderen is die wel gedaald in de steden. Antwerpen heeft een criminaliteitsgraad van 6,2 in 1999, die nog stijgt tot 6,3 in 2000. Daar is 69% van het aantal geregistreerde feiten een diefstal of een afpersing.

Gewelddadige misdrijven tegen de eigendom

Brandstichting, vernieling en vernieling door ontploffing, beschadiging en vandalisme op voertuigen en andere roerende goederen behoren tot gewelddadige misdrijven tegen de eigendom. In Vlaanderen werden er in 2000 48.052 feiten in dit verband opgetekend, waarvan 16.619 (34,6%) in een van de centrumsteden plaatsgrepen.

Ook in Gent staan gewelddadige misdrijven op de tweede plaats na diefstal en afpersing. In 2000 werden daar 2.490 misdrijven van dit type gepleegd, waarbij vandalisme op voertuigen het vaakst (1.250) voorkwam. Zoals in de centrumsteden maakt dit soort misdrijven 11% van het totaal uit. T.o.v. 1999 is het aantal feiten afgenomen in zowel Vlaanderen, de centrumsteden als Gent en Antwerpen. De criminaliteitsgraad in Gent en Antwerpen komt sterk overeen met die van de dertien steden. In Vlaanderen ligt de criminaliteitsgraad voor dit soort feiten iets lager.

Bedrogmisdrijven tegen de eigendom

Bedrogmisdrijven houden inbreuken in i.v.m. de staat van faillissementen, misbruik van vertrouwen, oplichting en bedriegerij, heling en verduistering en bedrieglijke vernietiging en verduistering. In Vlaanderen zijn er in 2000 zo een 23.800 feiten geregistreerd. De criminaliteitsgraad voor deze misdrijven is er 0,3. De graad is er gedaald t.o.v. 1999. 33% van al deze misdaden greep plaats in een van de dertien steden.

In 2000 is ongeveer 4% van de criminele feiten in Gent een bedrogmisdrijf tegen de eigendom, in aantal zijn dat er 984. In de centrumsteden is het 5%. De criminaliteitsgraad bedraagt in Gent 0,4. Hij is kleiner dan de criminaliteitsgraad in de centrumsteden, maar groter dan die in Vlaanderen. T.o.v. 1999 zijn de bedrogmisdrijven in aantal gedaald in Gent, Antwerpen en in de centrumsteden als geheel.

Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit

De misdaden tegen de lichamelijke integriteit staan jammer genoeg op de derde plaats. Dit item wordt onderverdeeld in heel wat verschillende vormen. Zo is er moord, doodslag, opzettelijke slagen en verwondingen binnen en buiten de familie, verkrachting met en zonder dood tot gevolg, aanranding met en zonder geweld en onopzettelijke slagen en verwondingen.

In de dertien steden valt 7% van alle feiten onder deze categorie. Ongeveer 10.150 dergelijke misdaden werden er gepleegd in 2000. Dit is zoals bij de vorige misdrijven een daling t.o.v. 1999. De criminaliteitsgraad is er 0,6. In Gent zijn er 1.940 dergelijke misdaden gepleegd in 2000 (criminaliteitsgraad = 0,7), gerelateerd aan de bevolking is dit iets meer dan in een gemiddelde stad in Vlaanderen. Het grootste deel hiervan zijn opzettelijke slagen en verwondingen buiten en binnen de familie (samen 1.621). In Antwerpen werden er 2.418 feiten geregistreerd, in verhouding is dit 5% van het totaal, terwijl dat 8% is in Gent. 19% van de feiten in de centrumsteden gebeurde in Gent, 24% greep plaats in Antwerpen.

Milieuovertredingen

Hoewel het aantal milieuovertredingen in Gent in 2000 laag ligt (525), maakt dit toch een groot deel uit (31%) van het aantal milieuovertredingen in alle centrumsteden van Vlaanderen. In 1999 was dit aandeel nog 22%. Ter vergelijking: in Antwerpen werden in 2000 maar 195 overtredingen vastgesteld. De criminaliteitsgraad ligt dan ook hoger in Gent dan in Antwerpen of de dertien steden samen.

Verdovende middelen

De enige misdrijven die meer werden geregistreerd in Gent in 2000 dan in 1999 zijn feiten die te maken hebben met verdovende middelen. Dit kan gebruik, in- en uitvoer of bezit van drugs beteken. In 2000 zijn er 766 P.V.'s opgesteld. Dat maakt 3% uit van het totaal. De criminaliteitsgraad is er 0,3 en is te vergelijken met die van Antwerpen, Vlaanderen en de centrumsteden als geheel. De politie in Antwerpen stelde in 2000 in dit verband opmerkelijk minder feiten vast dan in 1999.

4 21 Voorkomen van een algemeen onveiligheidsgevoel, opgesplitst volgens frequentie, uitgedrukt als een % van de respondenten, 1997, 1998, 2000

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

		Gent	Antwerpen	Vlaanderen
1997	altijd	2,5	4,8	1,9
	vaak	5,1	9,5	5,1
	soms	23,5	27,5	19,6
	zelden	32,8	26,5	29,2
	nooit	36,2	31,7	44,2
1998	altijd	1,8	4,8	2,1
	vaak	7,0	11,8	5,7
	soms	23,3	31,8	20,9
	zelden	31,2	24,8	27,1
	nooit	36,7	26,9	44,2
2000	altijd	2,8	4,7	2,0
	vaak	10,8	13,4	8,3
	soms	27,8	32,0	26,9
	zelden	31,5	27,8	32,3
	nooit	27,2	22,3	30,5

Eigen beleving

De gegevens die hier zijn weergegeven, zijn afkomstig uit de Veiligheidsmonitor. Met deze monitor tracht men zowel op nationaal als op lokaal niveau onderzoek te doen naar de onveiligheid, de criminaliteit en de kwaliteit van de politiezorg. De cijfers dateren van 1997, 1998 en 2000. Aan elke monitor is een uitvoerige enquête voorafgegaan, gebaseerd op een steekproef van ongeveer 6.000 personen. Naast de buurtproblemen (die later aan bod komen) wordt er gepeild naar de onveiligheid en het slachtofferschap. Deze drie modules schetsen immers een beeld van de onveiligheids- en criminaliteitsfenomenen in de bevraagde geografische entiteiten van de Veiligheidsmonitor. Ze zijn sterk gelieerd met elkaar.

Algemeen onveiligheidsgevoel

In deze paragraaf willen we de eigen beleving van de burgers weergeven. Hoe veilig voelen mensen zich in hun omgeving en heeft een bepaalde omgeving invloed op het gedrag van de bewoners? In de Veiligheidsmonitor tracht men te peilen naar de eigen (veiligheids)beleving van de bewoners door hen vragen voor te leggen over het onveiligheidsgevoel enerzijds en door anderzijds te peilen of ze een bepaald mijdingsgedrag hebben t.o.v. bepaalde situaties. De respondenten werd de vraag gesteld: 'Gebeurt het dat u zich onveilig voelt?' De antwoordcategorieën hierop varieerden van altijd, soms, zelden tot nooit. We kijken hier niet naar de redenen voor dit onveiligheidsgevoel.

In Vlaanderen voelt ongeveer 2% van de ondervraagde bevolking zich altijd onveilig. Dit percentage is doorheen de jaren nagenoeg niet veranderd tot licht gestegen. Het aantal respondenten dat zich daarentegen vaak onveilig voelt, is gestegen. In 1997 was dat nog 5%, in 2000 8,3%. Ook de groep die zich soms onveilig voelt, groeit aan van 19,6 naar 26,9%. Het meest opvallend is wel de groep die zegt nooit last te hebben van een onveilig gevoel. Tussen 1998 en 2000 is het percentage aanzienlijk gedaald, van 44% naar 30,5%.

Voor Gent zien we ongeveer dezelfde evolutie. De groep die zich altijd onveilig voelt, is iets gegroeid in 2000 (tot 2,8%) na een daling in 1998 (die zich niet voordeed bij de Vlaamse respondenten). Ook steeg het percentage bij de ondervraagden die zich soms onveilig voelen, maar nog meer bij hen die zich vaak overmand voelen door een onveiligheidsgevoel. We kunnen hier zelfs van meer dan een verdubbeling spreken (van 5,1% in 1997 naar 10,8% in 2000). In 2000 zeggen minder ondervraagde Gentenaren dat ze zich nog nooit onveilig hebben gevoeld. Algemeen gesteld is de groep die zich in 1997 nooit of zelden onveilig voelde 10% kleiner geworden, ten voordele van hen die zich altijd of vaak (6%) of soms (4%) zo voelden.

Het percentage Antwerpenaren dat altijd overmand wordt door een onveiligheidsgevoel, is nog groter (4,7 à 4,8%) dan in Gent en Vlaanderen. De verdeling altijd&vaak, soms en zelden&nooit onveilig is respectievelijk 18,1%, 32% en 50,1% in 2000. In Gent is dit respectievelijk 13,6%, 27,8% en 58,7%.

- ▶ Algemeen zien we een stijging van de respondenten in Vlaanderen die zich altijd, vaak of soms onveilig voelen. Er is een dalend aandeel dat zich nooit onveilig voelt.
- ▶ Gent en Antwerpen vertonen dezelfde evolutie. In deze steden, en voornamelijk in Antwerpen, is het onveiligheidsgevoel scherper aanwezig.

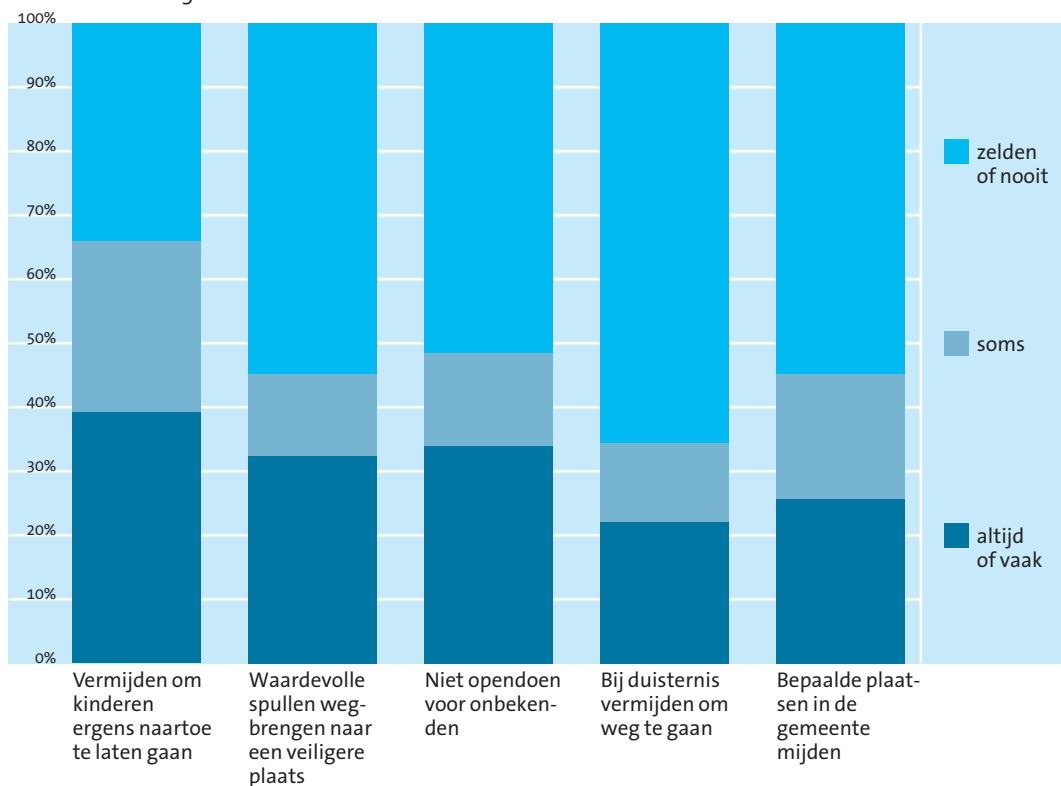
4 22 Voorkomen van mijdingsgedrag, opgesplitst volgens frequentie, uitgedrukt als een % van de respondenten, 2000

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

		Bij duisternis vermijden om weg te gaan	Niet opendoen voor onbekenden	Bepaalde plaatsen in de gemeente mijden	Vermijden om kinderen ergens naartoe te laten gaan	Waardevolle spullen wegbrengen naar een veiligere plaats
Gent	altijd of vaak	22,1	33,9	25,7	39,2	32,4
	soms	12,2	14,6	19,4	26,8	12,8
	zelden of nooit	65,7	51,6	55,0	34,1	54,8
Antwerpen	altijd of vaak	25,3	36,4	29,7	52,8	30,2
	soms	15,5	18,7	22,8	21,6	15,0
	zelden of nooit	59,2	44,8	47,6	25,6	54,8
Vlaanderen	altijd of vaak	16,5	25,9	12,9	34,9	30,9
	soms	12,4	20,0	13,2	27,4	15,7
	zelden of nooit	71,1	54,2	73,9	37,7	53,4

4 23 Voorkomen van mijdingsgedrag in Gent, opgesplitst volgens frequentie en uitgedrukt als een % van de respondenten, 2000

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

Mijdingsgedrag

Met de module 'mijdingsgedrag' in de Veiligheidsmonitor wil men nagaan of de burgers in een bepaalde situatie hun normaal gedrag zouden wijzigen. De respondenten krijgen volgende situaties voorgeschoteld:

- Bij duisternis vermijden weg te gaan
- Niet opendoen voor onbekenden
- Bepaalde plaatsen in de gemeente mijden
- Kinderen niet toelaten ergens naartoe te gaan
- Waardevolle spullen naar een veiligere plaats te brengen

Ook hier weer kunnen de antwoorden variëren van altijd, vaak, soms, zelden tot nooit.

Bij duisternis vermijden weg te gaan

Vlaamse respondenten vertonen dit mijdingsgedrag steeds minder. Waar in 1997 nog ongeveer 15% altijd thuisbleef wanneer het donker was, is dat in 2000 nog maar een kleine 9%. De groep mensen die bijna nooit thuisblijven bij duisternis, groeit nog aan in Vlaanderen.

Onder de Gentenaren geldt dezelfde evolutie voor diegenen die zeggen altijd dit mijdingsgedrag te vertonen. Bij de groep die nooit dergelijk gedrag heeft, zien we echter een ander verloop. Deze daalt immers van 60% in 1999 naar een kleine 53% in 2000. De tussengroep die vaak, soms en zelden thuisblijft 's nachts, groeit dus iets aan. Antwerpen is met Gent te vergelijken, alleen is het mijdingsgedrag (mensen die altijd of vaak thuisblijven) (25,3%) daar groter dan in Gent (22,1%) of Vlaanderen (16,6%).

In 2000 vertoont de meerderheid (66%) van de ondervraagde Gentenaren niet of weinig dit mijdingsgedrag, 12% soms en 22% altijd of vaak. Vergeleken met de andere situaties zeggen Gentenaars het minst angst te hebben om bij duisternis het huis te verlaten. Ook de Antwerpse respondenten zeggen dat ze het minst dit mijdingsgedrag vertonen. In Vlaanderen staat 'bij duisternis vermijden weg te gaan' op de vierde plaats met 16,5%.

Niet opendoen voor onbekenden

Dit mijdingsgedrag is bij de Vlaamse respondenten sterk gedaald. Ongeveer 40% deed nooit open voor onbekenden in 1997 en 1998, maar in 2000 is dat nog maar 16%. Er is wel een stijging van mensen die dit soms doen. Het percentage dat in 1997 bijna nooit dit mijdingsgedrag toonde voor onbekenden is stabiel gebleven in 1998 (ongeveer 40%). In 2000 mijdt 54% de bevolking nooit of zelden onbekenden.

De situatie in Gent is te vergelijken met die in Vlaanderen. Waar in 1997 en 1998 43 à 44% van de Gentse respondenten dit mijdingsgedrag vertoonde, is dit in 2000 tot de helft (22%) gedaald. Dit blijft nog steeds meer dan in Vlaanderen. De grootste stijging deed zich voor bij mensen die maar zelden de deur gesloten houden. In 1998 was dit nog 7%, in 2000 maar liefst 19% van de Gentenaars. Een kleine 33% vertoont dit mijdingsgedrag helemaal niet in 2000.

In 2000 is dit mijdingsgedrag in Gent al bij al nog erg hoog. Het staat op de tweede plaats na 'kinderen niet toelaten ergens naartoe te gaan'. In Vlaanderen staat het op de derde plaats. Ongeveer een derde (34%) van de Gentenaars zegt nog steeds niet open te maken voor onbekenden. In Antwerpen is dat 36%.

4 24 Voorkomen van mijdingsgedrag, opgesplitst volgens frequentie en uitgedrukt als een % van de respondenten, 1997, 1998, 2000

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

Bij duisternis vermijden weg te gaan

	1997			1998			2000		
	Gent	A'pen	Vlaanderen	Gent	A'pen	Vlaanderen	Gent	A'pen	Vlaanderen
altijd	16,7	21,3	14,7	14,0	16,9	9,7	12,6	16,1	8,7
vaak	9,0	8,6	6,1	8,7	9,3	6,2	9,5	9,2	7,9
soms	13,2	11,1	9,7	8,3	14,7	12,0	12,2	15,5	12,4
bijna nooit	61,1	59,1	69,6			72,2			
zelden				9,1	7,6		13,1	12,5	15,9
nooit				59,9	51,7		52,6	46,7	55,1

Niet opendoen voor onbekenden

	1997			1998			2000		
	Gent	A'pen	Vlaanderen	Gent	A'pen	Vlaanderen	Gent	A'pen	Vlaanderen
altijd	44,2	51,7	39,6	43,3	50,7	39,9	22,0	26,6	15,9
vaak	8,5	6,7	9,5	8,7	7,4	6,5	11,9	9,9	10,0
soms	11,8	8,8	9,0	9,8	10,5	12,6	14,6	18,7	20,0
bijna nooit	35,6	32,8	41,9			41,0			
zelden				6,8	8,7		18,8	15,5	20,4
nooit				31,5	22,7		32,7	29,3	33,8

Bepaalde plaatsen in de gemeente mijden

	1997			1998			2000		
	Gent	A'pen	Vlaanderen	Gent	A'pen	Vlaanderen	Gent	A'pen	Vlaanderen
altijd	9,0	13,7	4,5	8,5	12,8	4,7	12,2	15,7	5,9
vaak	11,0	13,3	5,0	9,3	15,8	6,0	13,4	14,0	7,1
soms	18,8	24,4	15,7	20,3	23,5	15,2	19,4	22,8	13,2
bijna nooit	61,3	48,6	74,9			74,2			
zelden				15,3	14,4		13,8	14,6	17,1
nooit				46,6	33,5		41,2	33,0	56,9

Kinderen niet toelaten ergens naartoe te gaan

	1997			1998			2000		
	Gent	A'pen	Vlaanderen	Gent	A'pen	Vlaanderen	Gent	A'pen	Vlaanderen
altijd	25,5	33,8	22,9	29,8	27,3	20,4	19,4	26,4	13,4
vaak	18,5	26,4	22,3	20,2	17,8	18,1	19,8	26,4	21,5
soms	32,5	18,2	23,9	22,1	24,7	26,8	26,8	21,6	27,4
bijna nooit	23,6	21,6	30,9			34,8			
zelden				11,7	7,4		15,6	12,1	19,0
nooit				16,2	22,9		18,5	13,5	18,7

Waardevolle spullen naar een veiligere plaats brengen

	1997			1998			2000		
	Gent	A'pen	Vlaanderen	Gent	A'pen	Vlaanderen	Gent	A'pen	Vlaanderen
altijd	17,4	25,7	19,1	22,0	21,9	21,3	18,0	21,3	18,3
vaak	9,9	9,6	9,0	9,4	11,5	9,3	14,4	9,0	12,6
soms	16,9	16,4	18,6	17,2	15,1	16,4	12,8	15,0	15,7
bijna nooit	55,8	48,3	53,3			53,0			
zelden				6,8	6,8		11,9	10,5	12,9
nooit				44,7	44,7		42,9	44,3	40,5

Bepaalde plaatsen in de gemeente mijden

In Vlaanderen mijdt drie vierde van de ondervraagden bijna nooit een bepaalde plaats in de gemeente, althans in 1997 en 1998. In 2000 zegt 57% dit nooit en 17% dit zelden te doen. Maar een klein percentage doet dit wel en dit is met de jaren heel licht gestegen van 4,5% in 1997 naar 6% in 2000.

Gent kent een andere evolutie: in 2000 mijden meer mensen altijd of vaak bepaalde plaatsen in de gemeente, dit ten koste van hen die nooit, zelden of soms dit mijdingsgedrag vertonen. In 2000 vertoont 25,7% van de Gentenaars altijd of vaak dit mijdingsgedrag, 19,4% soms en 55% zelden of nooit. Bij de Vlamingen is dit 13%, 13,2% en 74%.

In Gent en Antwerpen staat deze situatie op de vierde plaats, in Vlaanderen op de vijfde plaats. Er is een opmerkelijk verschil tussen de steden en Vlaanderen. In de steden zijn er proportioneel meer mensen die een bepaalde plaats mijden dan in geheel Vlaanderen.

Kinderen niet toelaten ergens naartoe te gaan

In 1997 liet in Vlaanderen een evenredig percentage zijn kinderen altijd (23%), vaak (22%) of soms (24%) niet toe om ergens naartoe te gaan. Een iets grotere groep (31%) had hier bijna nooit problemen mee. In 1998 was er een iets grotere differentiatie tussen de kleiner wordende groepen die altijd of vaak dit mijdingsgedrag vertoonden en de groter wordende groepen die soms of bijna nooit dergelijk gedrag vertoonden. In 2000 is dit mijdingsgedrag opnieuw verminderd, maar toch blijft meer dan één derde op zijn hoede en ziet de kinderen liever thuis. Dit mijdingsgedrag staat op nummer één.

Dit is ook zo in Gent en Antwerpen. In Gent is ondanks de daling van dit mijdingsgedrag nog 39% van de bevolking voorzichtig (altijd of vaak mijdingsgedrag) met zijn kinderen. In 1997 was dat nog 44%. Dit is de enige van de vijf situaties in Gent waarin minder dan de helft van de bevolking (34%) zelden of nooit een probleem ziet. In Antwerpen is de vrees voor de kinderen nog meer uitgesproken. 52,8% zal zijn nakomelingen altijd of vaak verbieden weg te gaan, maar 25,6% zal dit door de vingers zien.

Waardevolle spullen naar een veiligere plaats brengen

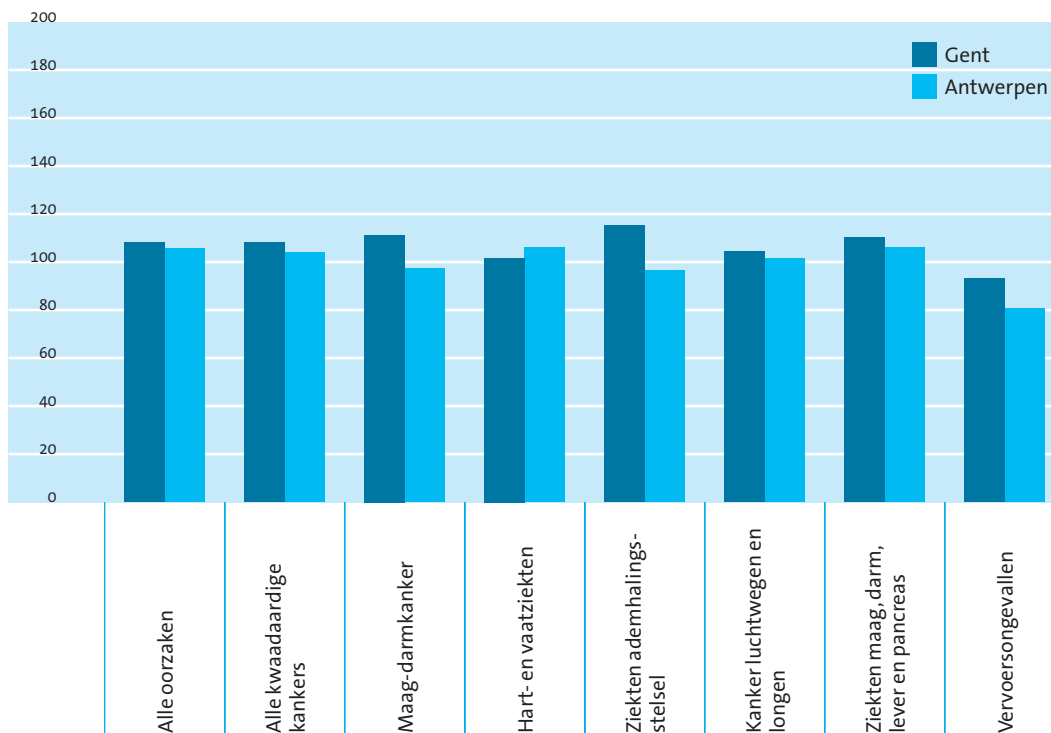
De percentages blijven nagenoeg constant onder de Vlamingen. 53% zal zijn spullen bijna nooit naar een andere plaats brengen, althans in 1997 en 1998. In 2000 zegt 40,5% dit nooit en 13% dit zelden te doen. De groep die dit soms doet, is een beetje kleiner geworden en ook zij die dit altijd deden, zijn in 2000 in aantal gedaald t.o.v. 1998.

In Gent is het percentage dat altijd of vaak (32,4%) dit mijdingsgedrag vertoont, iets hoger dan in Vlaanderen (30,9%) of Antwerpen (30,2%). Er is echter een evolutie in Gent, waarbij de groep die vaak zijn spullen wegbrengt, iets groter is geworden. Het aantal Gentenaars dat zegt soms waardevolle spullen weg te brengen, is iets gedaald. Deze situatie staat op de derde plaats, wat het mijdingsgedrag betreft.

- ▶ In elk van de vijf situaties is het mijdingsgedrag bij de respondenten in de steden Gent en Antwerpen groter dan in Vlaanderen.
- ▶ In Gent zijn er het meest mensen met mijdingsgedrag (altijd en vaak) in de situatie 'kinderen niet toelaten ergens naartoe te laten gaan'. Als we enkel kijken naar de groep die altijd dergelijk gedrag vertoont, dan staat de situatie 'niet opendoen voor onbekenden' op nummer één.
- ▶ Wat de evolutie betreft, zien we in Gent een dalende trend (kleiner wordende groep die mijdingsgedrag vertoont) bij 'niet opendoen voor onbekenden', 'kinderen niet toelaten ergens naartoe te gaan' en 'bij duisternis vermijden weg te gaan'.
- ▶ Gent vertoont in tegenstelling tot Vlaanderen een stijgende trend bij 'bepaalde plaatsen in de gemeente mijden'. Er zijn in 2000 ongeveer evenveel mensen als in 1997 die hun waardevolle spullen naar een veiligere plaats brengen.

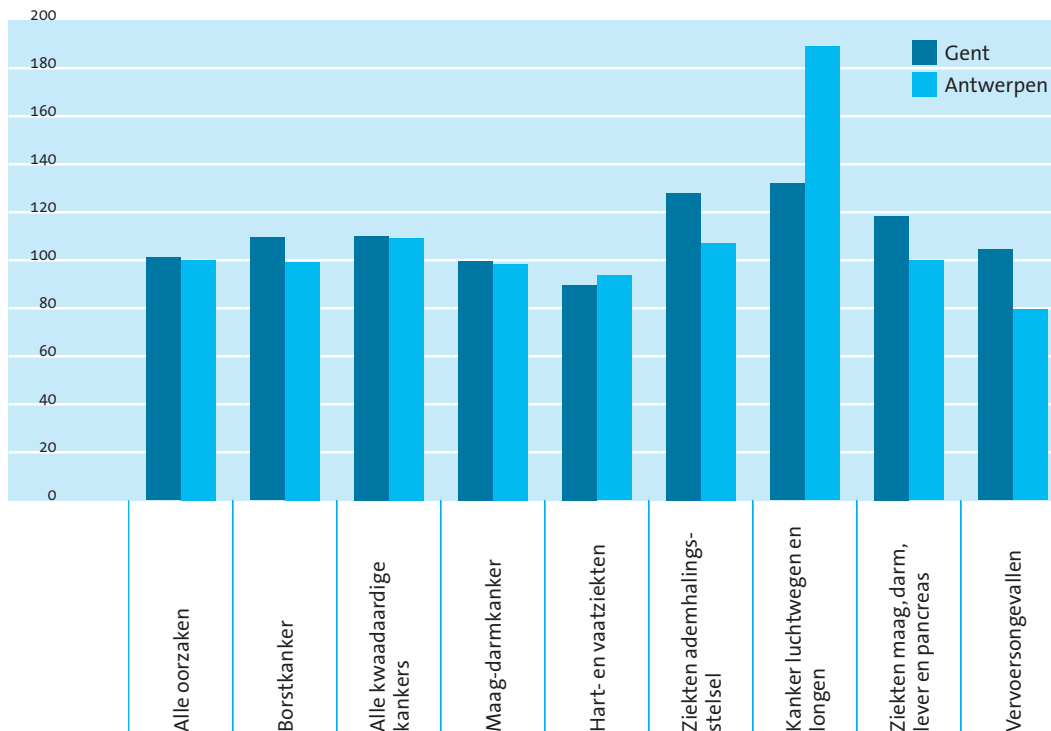
4 25 Mortaliteitsratio's voor de mannelijke bevolking voor de periode 1990-1999

Bron: WVC

4 26 Mortaliteitsratio's voor de vrouwelijke bevolking voor de periode 1990-1999

Bron: WVC

Gezondheid

Gezond zijn is een van de belangrijkste vereisten om je goed te kunnen voelen. Naast een veilige stad is een gezonde omgeving dus zeer belangrijk. Sommige milieus kunnen immers een zeker effect hebben op de gezondheid. Dit is ook afhankelijk van de tijd waarin je onderhevig bent aan bepaalde invloeden. Met de mortaliteitsratio trachten we de sterfteaantallen voor bepaalde ziekten, van verschillende regio's met elkaar te vergelijken.

Mortaliteitsratio's

De gegevens uit de tabel zijn afkomstig van de Administratie Gezondheidszorg van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Zij hanteren de indirect gestandaardiseerde mortaliteitsratio's om sterftecijfers van verschillende populaties met elkaar te vergelijken. Deze ratio geeft de verhouding weer van het sterftecijfer in een bepaalde regio (hier gemeente) tot het theoretische sterftecijfer dat men zou verwachten indien in die regio dezelfde leeftijdsspecifieke sterfte zou bestaan als in een referentieregio (hier het Vlaamse Gewest). Een getal gelijk aan 100 betekent dus dat het sterftegetal gelijk is aan het te verwachten aantal. Een getal dat kleiner is, betekent dat het waargenomen sterftegetal kleiner is dan wat we zouden verwachten. Bij een groter getal zijn er meer doden dan men zou verwachten⁶.

Voor een aantal ziekten werd de mortaliteitsratio berekend, opgesplitst volgens geslacht.

Tijdens de jaren negentig zijn er 8% meer Gentse mannen gestorven dan verwacht. Althans, dit geldt voor alle oorzaken tezamen. Enkel Genk, Aalst en Turnhout scoren in vergelijking slechter. Treden we meer in detail, dan zijn er in Gent minder mannen bij vervoersongevallen gestorven dan verwacht o.b.v. de leeftijdsspecifieke sterfte in Vlaanderen. Voor alle andere ziekten, gegeven in de tabel, vertoont Gent méér mannelijke sterfgevallen. Vooral ziekten aan het ademhalingsstelsel, maag- en darmkanker en andere ziekten aan maag, darm, lever en pancreas hebben een hoger percentage van respectievelijk 15%, 11% en 10%. Het sterfteaantal bij hart- en vaatziekten is min of meer te vergelijken met dat in Vlaanderen.

In Antwerpen zijn er 5,6% meer mannen gestorven dan verwacht. De Antwerpse man stierf minder dan verwacht aan maag- en darmkanker, ziekten aan het ademhalingsstelsel, en zoals ook in Gent, bij vervoersongevallen. In de andere situaties ligt het sterfteaantal iets hoger.

Voor vrouwen lijkt de toestand op het eerste gezicht iets gunstiger. Voor alle oorzaken tezamen viel er ongeveer 1% meer slachtoffers dan in Vlaanderen. Er zijn maar drie gemeenten die slechter scoren (Sint-Niklaas, Aalst en Turnhout). Kijken we echter naar de oorzaken afzonderlijk, dan sterven er 32% meer Gentse vrouwen aan kanker van luchtwegen en longen. Ook voor ziekten aan het ademhalingsstelsel en ziekten aan maag, darm, lever en pancreas ziet het er niet rooskleurig uit: er zijn respectievelijk 28% en 18,5% meer sterfgevallen dan in Vlaanderen. Voor ademhalingsziekten scoort Gent in vergelijking met de andere steden het slechtst. Enkel voor hart- en vaatziekten wordt er beduidend lager dan het Vlaamse gemiddelde gescoord.

Op basis van het Vlaamse gemiddelde stierven er evenveel Antwerpse vrouwen dan verwacht. De vrouwen scoorden beter dan gemiddeld voor vervoersongevallen (79,5), hart- en vaatziekten (93,6), maag- en darmkanker (98,4), borstkanker (99,3) en ziekten aan maag, darm, lever en pancreas. Bij kanker van luchtwegen en longen ligt het sterftecijfer bij de vrouw dramatisch hoog: er sterven immers 89% meer vrouwen dan verwacht.

- ▶ De mortaliteitsratio voor de Gentse man ligt voor alle kwalen hoog. Er zijn maar drie steden die slechter scoren. Ook bij de Gentse vrouwen is de sterfte groter dan in Vlaanderen.
- ▶ Zowel bij Gentse mannen als vrouwen is het sterftecijfer hoog als het gaat om ziekten aan het ademhalingsstelsel en ziekten aan maag, darm, lever en pancreas. Bij vrouwen komt daar nog kanker van luchtwegen en longen bij.
- ▶ Er is maar één oorzaak bij Gentse mannen die minder doden tot gevolg heeft dan in Vlaanderen, namelijk vervoersongevallen. Bij de vrouwen zijn dat er twee: hart- en vaatziekten en maag- en darmkanker.
- ▶ Antwerpen scoort algemeen (voor alle oorzaken) iets beter dan Gent, maar heeft een dramatisch hoog cijfer voor kanker van luchtwegen en longen bij vrouwen.

6 Een indirect gestandaardiseerde mortaliteitsratio (SMR) van een bepaalde gemeente mag alleen worden geïnterpreteerd ten opzichte van de SMR=1 die geldt voor het Vlaamse Gewest als geheel. Wanneer bijvoorbeeld 2 gemeenten respectievelijk een SMR=1,05 en SMR=1,10 hebben, betekent dit dat die gemeenten 5% en 10% meer sterfgevallen vertonen dan verwacht op basis van de leeftijdsspecifieke sterfte in Vlaanderen. Indien men een andere regio als referentieregio zou nemen (bv. België of Europa), zou men een andere waarde voor die SMR bekomen. Bovendien betekent de bovenstaande uitkomst geenszins dat het overtal van sterfgevallen in de tweede gemeente dubbel zo groot is als in de eerste gemeente. De SMR is immers een verhouding.

5 Een leefbare stad?

Wat het wonen betreft, zien we het laatste decennium zowel in Vlaanderen als in de centrumsteden een stijging van de prijzen. Dit geldt voor alle categorieën. In afnemende mate zien we stijgingen van de verkoopprijs van bouwgrond, kleine en middelgrote woningen, appartementen en ten slotte van grote woningen. Bouwgronden en grote woningen zijn duurder in de centrumsteden dan in Vlaanderen. Ook in Gent zijn de gemiddelde verkoopprijzen fel de hoogte ingegaan. De prijsstijgingen waren het grootst voor kleine en middelgrote woningen. In 2001 zijn de prijzen voor bouwgrond en grote woningen hoger in Gent dan in de centrumsteden.

De algemene score voor de netheid van de stad Gent is, volgens een studie van TestAankoop, middelmatig tot goed. Hierbij zijn de sociale wijken maar middelmatig net en scoren de residentiële wijken goed. De centrumsteden scoren over het algemeen beter.

In Vlaanderen steeg het mediaaninkomen tot 18.860 euro in 1999. In 1995 was er een algemene terugval van het mediaaninkomen. Het mediaaninkomen in Gent steeg tijdens de periode 1991–1999 feller dan in Vlaanderen, maar het inkomen is er nog steeds iets lager dan in Vlaanderen. Wat de inkomensverdeling betreft, groeit de groep met de hoogste inkomens in Vlaanderen het sterkst aan. Deze groep is ook het grootst in 1999. Ook in Gent wordt het aandeel van de hoogste-inkomensklasse in het totaal groter. Het interkwartiel verschil was er minder groot dan in Vlaanderen.

Het aantal bestaansminimumtrekkers is tussen 1991 en 2001 gestegen in Vlaanderen en de centrumsteden, maar is gedaald in Gent. Tussen 1999 en 2001 trad er opnieuw een daling op in Vlaanderen met 20%. De daling tijdens deze periode was echter sterker in de centrumsteden. Het aantal werkloze jongeren daalde in Vlaanderen, de centrumsteden en Gent.

Wat het milieu betreft, is de oppervlakte groene ruimte zowel in Vlaanderen als de centrumsteden toegenomen in 2000. De oppervlakte recreatieve ruimte is er licht afgenomen. In Vlaanderen wordt het grootste gedeelte van de oppervlakte groen ingenomen door natuur (60%). In de centrumsteden is de verdeling 49% natuur, 41% groen & park en 10% bos. Gent scoort iets minder goed: de oppervlakte groen daalt daar licht in 2000. De recreatieve ruimte blijft er wel nagenoeg constant. Slechts 1% van de groene ruimte in Gent wordt ingenomen door bos. Het aandeel groen & park is er het grootst: 55%.

Gedurende het laatste decennium zien we een continue toename van de hoeveelheid opgehaald afval in Vlaanderen. Ook in de centrumsteden nam het afval per persoon toe tot 580 kg/inwoner in 2000. In Vlaanderen werd er toen 562 kg/inw. opgehaald en in Gent 527 kg/inw. De totale hoeveelheid afval steeg wel in Gent maar er wordt meer gesorteerd dan vroeger. In Gent wordt al enkele jaren gemiddeld minder afval ingezameld dan in Vlaanderen en de centrumsteden.

Ten slotte hebben we het over de leefbaarheid in de buurten. Het grootste percentage respondenten uit Vlaanderen en de centrumsteden vindt dat onaangepaste snelheid in het verkeer vaak voorkomt. Op de tweede plaats vinden ze dat hondenpoep op straat vaak voorkomt. De percentages in de centrumsteden zijn hoger dan in Vlaanderen als het gaat om het problematische karakter van de buurtproblemen (behalve voor bedreiging). De percentages van de respondenten uit Gent zijn het grootst voor onaangepaste snelheid in het verkeer en agressief verkeersgedrag.

Met het historisch erfgoed is het goed gesteld in Vlaanderen en de centrumsteden. Minstens één derde van het historisch erfgoed in Vlaanderen en in de centrumsteden kreeg dit statuut in het laatste decennium. Algemeen zien we dat het beschermd erfgoed voornamelijk uit monumenten bestaat. 19% van het erfgoed in de centrumsteden staat op grondgebied van Gent en het telt in 2000 581 eenheden.

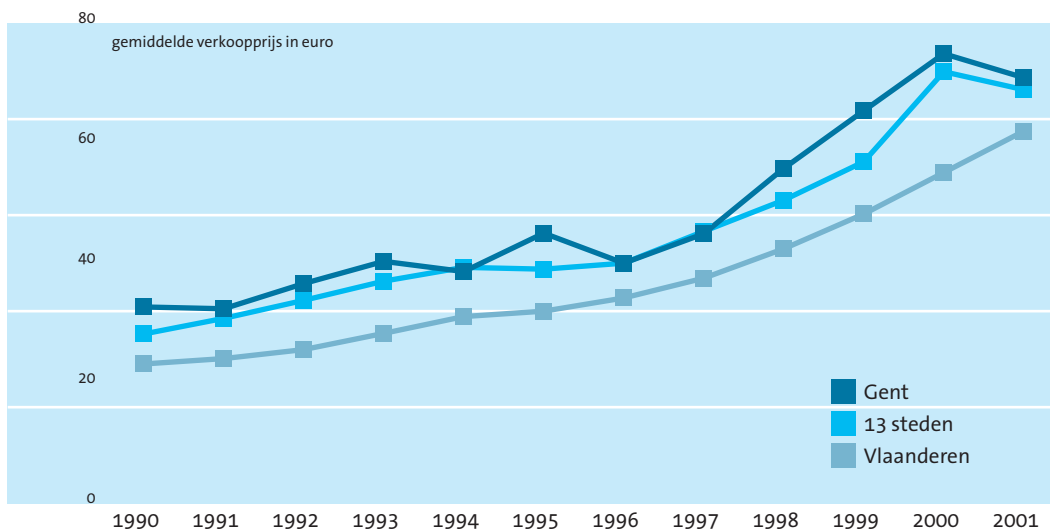
5 1 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijs van een m² bouwgrond (in euro), 1990–2001

Bron: Stadim

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1990	32,7	56,5	28,2	23,2
1991	32,4	57,6	30,8	24,1
1992	36,6	68,0	33,8	25,6
1993	40,3	74,5	37,0	28,3
1994	38,6	85,6	39,3	31,1
1995	45,0	83,7	39,0	32,0
1996	40,0	75,8	40,0	34,2
1997	44,9	77,8	45,3	37,5
1998	55,8	97,7	50,5	42,4
1999	65,4	95,8	56,9	48,2
2000	74,9	148,1	71,9	55,1
2001	70,9	97,0	68,9	62,0

5 2 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijs van een m² bouwgrond (in euro), 1990–2001

Bron: Stadim

5 3 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijs van een appartement (in euro), 1990–2001

Bron: Stadim

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1990	50.873,2	50.693,7	54.064,0	62.876,7
1991	58.997,7	54.378,3	58.044,1	63.814,8
1992	59.315,9	54.405,7	58.576,4	65.796,2
1993	52.331,9	57.554,0	60.021,0	67.959,4
1994	60.388,1	63.785,1	64.627,3	70.816,7
1995	62.185,7	64.196,4	66.823,0	74.583,7
1996	66.805,4	65.082,2	68.100,6	75.673,9
1997	70.039,1	65.126,1	68.697,5	77.008,5
1998	74.647,5	67.207,3	71.436,7	81.546,9
1999	80.353,3	71.602,9	75.670,4	85.604,3
2000	83.160,0	72.833,3	86.319,7	92.981,8
2001	85.185,1	72.546,3	89.136,4	97.082,4

Wonen

Een leefbare stad is in de eerste plaats een stad waar het goed is om te leven. Een van de aspecten van leven is, naast werken, ontspanning of cultuur, wonen. Je woonst dient natuurlijk betaalbaar te zijn. Goed wonen houdt ook in dat je je omgeving kan appreciëren. Netheid en kwaliteit van die woonomgeving en de nodige voorzieningen zijn hier belangrijke aspecten van.

We bespreken achtereenvolgens de evolutie van de prijzen op de woningmarkt en het onderhoud en de kwaliteit in de buitenruimten.

Verkooprij bouwgrond

De gemiddelde verkooprij van een m² bouwgrond is het laatste decennium erg gestegen. Zo is de verkooprij in Vlaanderen in 2001 met 167% gestegen t.o.v. 1990. De prijs voor de bouwgrond in de dertien steden in 2001 (68,9 euro) is hoger dan die in Vlaanderen (62 euro), maar de prijs is minder sterk gestegen. T.o.v. 1999 bedroeg de stijging in de 13 steden 144%. In 2001 is de bouwgrondrij in de centrumsteden voor het eerst gedaald sinds 1990. Voor zowel Vlaanderen als de dertien steden is de stijging het grootst in de tweede helft van de jaren negentig.

Gent kent een eerder matige stijging van de bouwgrondrijzen van 117% t.o.v. 1990. Deze prijsstijging gebeurde echter niet continu: 1991, 1994 en 1996 zijn gekenmerkt door een kleine daling. Zoals in de andere centrumsteden daalde in 2001 de prijs in Gent, maar hij bleef hoger dan die van de centrumsteden, namelijk 70,9 euro. Met 97 euro voor een m² bouwgrond ligt de prijs in Antwerpen veel hoger dan gemiddeld in een stad. Zelfs in het begin van de jaren negentig lag de bouwgrondrij er al erg hoog. Opvallend is wel de stijging in 2000. Toen betaalden de Antwerpenaren zelfs 55% meer voor een lapje bouwgrond dan het jaar voordien.

Verkooprij woningen

Appartementen

De gemiddelde verkooprij van een appartement is in vergelijking met die van bouwgrond minder sterk gestegen. In Vlaanderen kost een appartement in 2001 een goeie 97.000 euro of 54% meer dan in het begin van de jaren negentig. De appartementen in Vlaanderen zijn duurder dan die in de centrumsteden. In 2001 kostte een appartement in een van de centrumsteden iets meer dan 89.000 euro. De prijs is sinds 1990 met 65% gestegen, een stijging groter dan in Vlaanderen.

In Gent is een appartement in 2001 iets goedkoper dan in de centrumsteden. Dit is niet altijd zo geweest. Van 1997 tot 1999 bv. was het duurder wonen in Gent. Antwerpen heeft in vergelijking nog goedkopere appartementen dan Gent. Daar kost een appartement je in 2001 ongeveer 72.500 euro, in Gent moet je daar 85.200 euro voor neerleggen. De prijs is in Gent niet alleen hoger dan in Antwerpen, ook de prijsstijging is er groter. In Gent is er een toename van 67,4% en in Antwerpen een van 43% t.o.v. 1990.

5 4 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijs van kleine en middelgrote woningen (in euro), 1990–2001

Bron: Stadim

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1990	34.261,0	47.176,3	44.370,8	47.776,5
1991	36.278,2	50.842,1	47.362,2	51.173,7
1992	39.730,2	56.049,7	52.539,0	55.768,6
1993	46.367,1	59.452,3	56.185,6	60.196,2
1994	49.166,9	65.313,0	60.897,0	64.607,1
1995	51.973,6	66.462,6	62.195,6	67.216,6
1996	57.426,5	66.218,2	65.273,9	69.306,9
1997	58.666,7	64.102,9	65.457,0	70.767,9
1998	63.418,1	67.588,6	69.465,0	74.879,1
1999	68.513,3	71.518,1	74.843,6	80.900,1
2000	74.624,0	76.521,9	80.354,9	90.516,4
2001	75.875,0	81.934,5	85.576,5	95.692,3

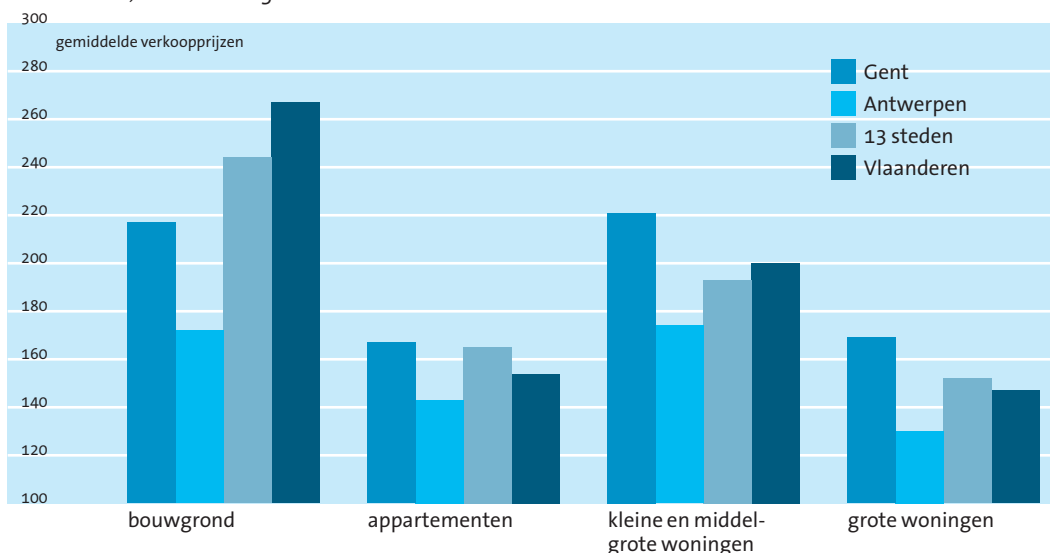
5 5 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijs van grote woningen (in euro), 1990–2001

Bron: Stadim

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1990	169.110,8	271.762,0	179.653,5	161.865,2
1991	165.123,9	243.119,6	192.624,6	164.952,2
1992	183.459,7	276.577,2	198.943,3	177.779,1
1993	178.727,0	283.237,0	207.278,1	188.608,5
1994	204.747,1	305.418,5	219.146,4	195.547,6
1995	196.051,5	388.746,1	239.122,8	206.397,0
1996	220.877,3	291.358,7	218.806,6	200.605,3
1997	222.971,0	255.411,8	218.239,1	204.257,5
1998	241.594,6	271.944,7	245.040,3	221.468,5
1999	258.815,4	304.212,6	260.311,8	248.566,3
2000	268.213,1	335.055,2	267.581,9	230.418,1
2001	285.532,3	351.974,2	272.398,6	237.462,2

5 6 Groei-index van de gemiddelde verkoopprijzen, 2001 t.o.v. 1990 (1990= 100)

Bron: Stadim, APS-bewerking

Kleine en middelgrote woningen

Gemiddeld gezien zijn de prijzen voor kleine en middelgrote woningen in Vlaanderen en de centrumsteden lager dan de prijzen voor appartementen. In Vlaanderen betaal je in 2001 gemiddeld 95.692 euro, in de centrumsteden is de prijs gemiddeld 85.577 euro. De prijzen van appartementen en van kleine en middelgrote woningen zijn doorheen de jaren naar elkaar toe gegroeid, doordat de groei-index van kleine en middelgrote woningen groter is dan die van appartementen. Voor Vlaanderen is dat een stijging van 100% (of een verdubbeling van de prijs t.o.v. 1990), voor de dertien steden is de groei-index 193, wat een stijging van 93% betekent. Ook het prijsverschil tussen Vlaanderen en de centrumsteden voor de kleine en middelgrote woningen is daarmee groter geworden. In Vlaanderen betaalde je in 2001 circa 12% meer dan in de centrumsteden, in 1990 was dat maar 7,7%.

In Gent en Antwerpen zijn kleine of middelgrote woningen goedkoper dan gemiddeld in de centrumsteden. In Gent betaal je daar in 2001 75.875 euro voor, in Antwerpen is dat 81.935 euro. De prijzen voor deze woningen zijn in Gent nochtans met 121% gestegen t.o.v. het begin van de jaren negentig. Ook in Antwerpen is de prijs fel de hoogte ingegaan, waardoor het in 2001 voordeliger is geworden om een appartement te kopen i.p.v. een kleine of middelgrote woning.

Grote woningen

Grote woningen zijn net zoals bouwgrond duurder in de steden dan in Vlaanderen. In Vlaanderen kost een grote woning in 2001 gemiddeld 237.462 euro, in de centrumsteden is dit 272.399 euro. Dit betekent dat een grote woning in de centrumsteden 15% meer kost dan in Vlaanderen (in 1990 was dat nog 11%). Ook hier zijn de prijzen de hoogte in geschoten; in 2001 betaalde je in Vlaanderen 47% meer dan in 1990, in de centrumsteden is dit 52% meer.

In het begin van de jaren negentig kon je in Gent een betere prijs vinden voor een grote woning dan gemiddeld in de dertien steden. Door de grote prijsstijging (69%) is deze situatie echter gekeerd: in 2001 betaal je nu een goeie 285.500 euro voor een grote woning, terwijl die in de dertien steden ongeveer 13.100 euro minder kost. In Antwerpen zijn de prijzen voor grote woningen al sinds het begin van het decennium erg hoog. Met een eerder geringe groei-index van 130 is de prijs voor een dergelijke woning nog steeds hoger dan gemiddeld. Je betaalde in 2001 ongeveer 29% meer voor een grote woning in Antwerpen dan in de dertien steden.

- ▶ Bouwgrond is duurder in de steden dan in Vlaanderen, dit geldt ook voor de grote woningen.
- ▶ In de centrumsteden en Vlaanderen zijn de appartementen gedurende de laatste tien jaar duurder geworden dan kleine en middelgrote woningen.
- ▶ De grootste prijsstijgingen zijn deze voor een lapje bouwgrond in Vlaanderen en de centrumsteden.
- ▶ In Gent zijn de grootste stijgers de prijzen van bouwgrond en kleine en middelgrote woningen. Toch zijn de kleine en middelgrote woningen relatief het goedkoopst.
- ▶ Voor bouwgrond en grote woningen liggen de prijzen in Antwerpen ver boven die van de dertien steden; appartementen en kleine en middelgrote woningen zijn er goedkoper dan in andere steden.

5 7 Netheid in de steden, 2001

Bron: Studie Test-Aankoop

	Gent	Antwerpen	13 steden
openbare plaatsen	7	8	8,3
betere residentiële wijk	7	5	7,4
sociale wijk	5	5	6,1
eindbeoordeling	6	5	7

1 = zeer slecht, 3 = slecht, 5 = middelmatig, 7 = goed, 9 = zeer goed, 0 = geen cijfer voorradig.

Onderhoud en kwaliteit van de buitenruimten

De netheid van de openbare ruimte is een belangrijk aspect van de leefbaarheid van een stad en de kwaliteitsbeleving van een buurt. Ook voelt men zich over het algemeen veiliger in een nette buurt.

Test-Aankoop heeft de netheid van 40 steden en gemeenten gemeten en gaf ze elk een score tussen 'zeer slecht' en 'zeer goed'. In elke gemeente werden drie soorten ruimten onderzocht: de eerste is de publieke ruimte. Zij omvat het drukste stadsdeel, de openbare plaatsen zoals het station, de parken, de belangrijkste kerken, winkelstraten en het gemeentehuis. Daarnaast komen de betere residentiële wijken en de sociale wijken aan bod. Binnen deze ruimten werd gekeken naar zwerfvuil en huisvuil, overvolle vuilnisbakken, hondenpoep, verwaarloosde plekken en leegstand en graffiti. Om uitspraken te kunnen doen over de openbare netheid werd er ook gelet op wildplakken van affiches op verlaten huizen en in openbare gebouwen, op zandhopen die achterblijven na bouwwerken, op drijvend afval in waterlopen en op geurhinder. Tevens nam Test-Aankoop contact op met de gemeentebesturen om te achterhalen hoeveel menselijke, financiële en technische middelen werden ingezet om de netheid te verzekeren.

Van de 40 steden en gemeenten die Test-Aankoop onderzocht, komt Gent op de 6de-laatste plaats en Antwerpen op de 3de-laatste plaats. Een van de oorzaken is de grootte van het grondgebied. Afhankelijk van de bevolkingsdichtheid moeten grotere gemeenten in verhouding meer inspanningen leveren om hetzelfde netheidsniveau te halen dan kleinere gemeenten. De algemene score voor Gent is tussen middelmatig en goed, die van Antwerpen is middelmatig. Maken we de score op voor de dertien steden, dan scoort Gent gemiddeld goed. Voor de sociale wijken scoort Gent middelmatig. De openbare plaatsen en de betere residentiële wijken zien er goed uit. In Antwerpen zien zelfs de betere residentiële wijken er maar middelmatig uit, terwijl de stad veel aandacht schenkt aan de openbare plaatsen. In Antwerpen is het voorkomen van hondenpoep echter problematisch, aldus Test-Aankoop.

- ▶ De netheid in Gent is in vergelijking met andere steden en gemeenten maar zus en zo.
- ▶ De sociale wijken scoren middelmatig, de residentiële wijken goed.

Gent startte in het kader van een SIF-project met de actie 'propere wijken'. Ten aanzien van het hondenbeleid, graffiti, sluikaffichage en dierlijk afval worden er middelen ingezet om hier en daar verbeteringen aan te brengen. Zo werden in enkele wijken (Rabot, Bloemekenswijk, Brugsepoort en Muide–Meulenstede) sensibiliseringscampagnes opgezet en installeerde men verschillende (in totaal 46) hondentoiletten en 5 losloopweiden. Begin 2003 zijn er in Gent al 112 hondentoiletten. Er is ook een anti-graffiti project gestart om graffiti uit het straatbeeld te verwijderen.

5 8 Evolutie van het mediaaninkomen (in euro), 1991–1999

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	Vlaanderen
1991	15.458,6	15.158,7	15.954,4
1992	16.621,3	16.130,4	17.181,5
1993	17.055,1	16.460,1	17.637,6
1994	17.575,7	16.574,2	18.083,8
1995	17.479,0	16.422,9	17.977,2
1996	17.702,1	16.628,7	18.098,7
1997	16.537,0	16.864,2	18.314,4
1998	16.797,3	17.233,6	18.626,7
1999	17.196,4	16.603,9	18.859,7

Inkomen

Na de prijzen op de woningmarkt te hebben besproken, kunnen we deze vervolgens vergelijken met het inkomen van de stadsbewoners. Het is ook belangrijk om de inkomensverdeling en de spreidingsmaten te kennen in de stad. Hoe is het bv. gesteld met de laagste-inkomensgroepen zoals de leefloners en de werkloze jongeren? Alle inkomensgroepen dienen immers aan hun trekken te komen.

Het inkomen wordt besproken aan de hand van het mediaaninkomen. Vervolgens schenken we aandacht aan de verhouding tussen de verschillende inkomensgroepen en komen er enkele spreidingsmaten aan bod. Ten slotte gaan we dieper in op de leefloontrekkers en de werkloze jongeren.

Mediaaninkomen

Het mediaaninkomen is het inkomen (per aangifte) van de middelste waarneming bij rangschikking volgens toenemend of afnemend inkomen. Deze waarde ligt meestal iets lager dan die van het gemiddelde inkomen. Deze beschrijvende maat wordt immers sterk beïnvloed door de extreme hoge of lage inkomens¹.

Voor we met de bespreking van de cijfers kunnen van start gaan, dienen we op te merken dat er een groot verschil is in het aantal aangiften in Gent tussen 1996 en 1997. Dit is niet toevallig. Vanaf 1997 is men overgegaan op een ander informatiesysteem voor de registratie van de gegevens, wat het verschil verklaart. Dit heeft eveneens invloed op het mediaaninkomen. We kunnen hierdoor geen uitspraak doen over de evolutie tussen 1991 en 1999. We kunnen wel de trends nagaan binnen de eerste (1991–1996) en tweede (1997–1999) periode afzonderlijk omdat deze wel te vergelijken zijn. Om de cijfers met die van Vlaanderen te kunnen vergelijken, moeten we ook daar de twee perioden afzonderlijk beschouwen.

In Vlaanderen stijgt het mediaaninkomen van 1991 tot 1996, ondanks de terugval in 1995, geleidelijk met 13,4%. In dezelfde periode stijgt het mediaaninkomen in Gent met 14,5%, wat meer is dan in Vlaanderen. Antwerpen kent in deze periode een stijging van 9,7%. Het mediaaninkomen in 1996 is dan in Vlaanderen 18.099 euro, in Gent 17.702 euro en dat van Antwerpen bedraagt 16.629 euro. Van 1997 tot 1999 kent Gent opnieuw een stijging van het mediaaninkomen met 4%. Deze is wederom sterker dan de toename in Vlaanderen op deze drie jaar (3%). Ondanks deze sterke stijging in Gent is het mediaaninkomen hoger in Vlaanderen. In 1999 is het mediaaninkomen in Gent een kleine 17.200 euro, in Antwerpen 16.600 euro en in Vlaanderen 18.860 euro.

- ▶ Het mediaaninkomen is hoger in Vlaanderen dan in Gent en Antwerpen.
- ▶ In 1995 is er een algemene terugval van het mediaaninkomen.
- ▶ Het mediaaninkomen stijgt zowel in Vlaanderen als in de steden.
- ▶ De groeicoëfficiënt in Gent is hoger dan in Vlaanderen.

¹ In Vlaanderen zijn het de extreem hoge inkomens die de scheefheid naar rechts doen overhellen.

5 9 Evolutie van het totale aantal aangiften, 1991–1999

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1991	98.819	209.842	647.784	2.412.463
1992	98.672	207.223	644.844	2.402.741
1993	99.243	206.061	644.491	2.418.806
1994	97.021	202.708	639.734	2.416.327
1995	101.640	212.877	674.064	2.543.445
1996	102.550	212.466	680.557	2.597.836
1997	114.159	213.002	699.339	2.652.404
1998	117.108	214.374	711.331	2.705.386
1999	118.735	232.533	737.830	2.770.243

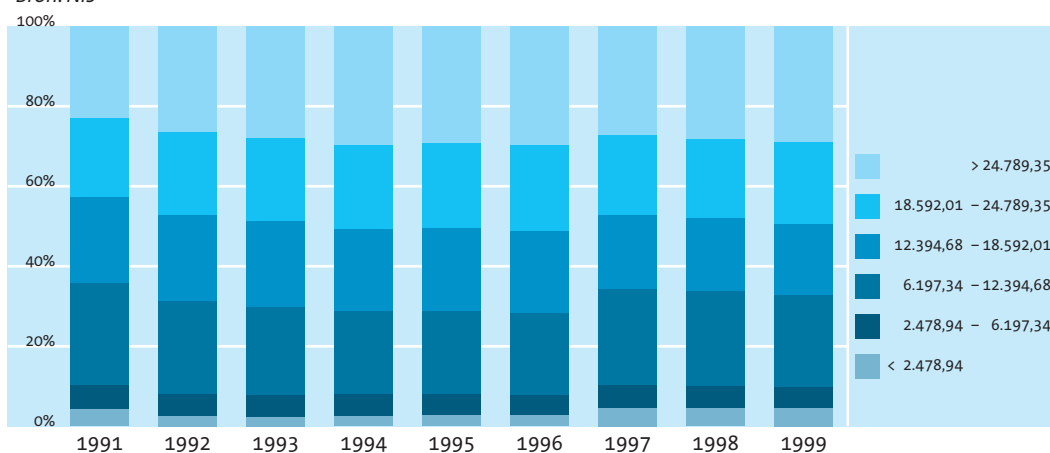
5 10 Aantal aangiften per inkomensgroep, Gent, 1991–1999

Bron: NIS

	< € 2.479	€ 2.479 – 6.197	€ 6.197 – 12.395	€ 12.395 – 18.592	€ 18.592 – 24.789	> € 24.789
1991	4.186	6.029	25.044	21.345	19.327	22.888
1992	2.514	5.363	22.870	21.353	20.264	26.308
1993	2.336	5.340	21.904	21.138	20.679	27.846
1994	2.326	5.416	20.258	19.722	20.511	28.788
1995	2.756	5.377	21.048	21.210	21.470	29.779
1996	2.763	5.231	20.897	21.035	22.050	30.574
1997	5.212	6.551	27.391	21.116	22.592	31.297
1998	5.264	6.441	27.777	21.333	23.411	32.882
1999	5.458	6.054	27.497	20.988	24.259	34.479

5 11 Aandelen per inkomensklasse (in euro), Gent, 1991–1999

Bron: NIS

Inkomensverdeling

De inkomens (per aangifte) worden onderverdeeld in zes klassen van <2.479 euro tot >24.789 euro. Per groep wordt dan gekeken wat het aandeel is van de specifieke inkomensgroep in het totale aantal aangiften. Op die manier trachten we de inkomensverdeling te schetsen.

Bij de weergave van het aantal aangiften per inkomensgroep van 1991 tot 1999 merken we op dat er sinds 1997 opmerkelijk meer aangiften zijn van de drie laagste-inkomensklassen. De overgang op een ander informatiesysteem heeft vooral invloed gehad op de drie laagste-inkomensklassen.

Van het totale aantal aangiften in 1991 (98.819) behoort 10% tot de twee laagste- en 43% tot de twee hoogste-inkomensklassen. De grootste groep (47%) is de middenklasse. In de eerste periode van 1991 tot 1996 zijn het voornamelijk de twee hoogste-inkomensklassen die toenemen. Dit met 33,6% voor de hoogste en 14,1% voor de tweede hoogste inkomens. De groepen tot 6.197 euro en tot 12.395 euro nemen af in omvang. De laagste-inkomensklasse neemt eerst in omvang af tot 1994, waarna er een stijging optreedt. Deze stijging trad ook op in de tweede periode (1997–1999), tot 5.458 aangiften in 1999. De groep tot 6.197 euro werd wederom iets kleiner tot 6.054 aangiften in 1999. Opvallend is ook hier weer de aangroei van de twee hoogste-inkomensgroepen. De grootste stijging doet zich voor bij de >24.789 euroverdieners, meer bepaald een stijging van 10% aangiften van 1997 tot 1999. Van de 118.735 aangiften in Gent in 1999 behoort uiteindelijk 10% (zoals in 1991) tot de laagste klasse. De middenklasse die in 1991 het grootste aandeel had, vormt in 1999 41% zodat het grootste aandeel nu toekomt aan de twee hoogste-inkomensgroepen (49%).

In Vlaanderen zien we een gelijkaardige toename in de twee hoogste-inkomensklassen. In de hoogste groep zien we de sterkste stijging van het aandeel: van 24,6 naar 34%. Het aandeel van de vier andere klassen daalt t.o.v. 1991. Wel dienen we op te merken dat het aandeel van de groep <2.479 euro stijgt t.o.v. 1992 maar in 1999 nog steeds lager is dan het niveau van 1991. Een zelfde situatie vinden we in de centrumsteden.

- ▶ In Vlaanderen groeit de groep met de hoogste inkomens het sterkst. Deze groep is ook het grootst.
- ▶ In Gent wordt het aandeel van de grootste-inkomensklasse in het totaal groter, ten nadele van de middenklasse. Het aandeel van de kleinste inkomens blijft onveranderd.

5 12 Evolutie van het interkwartiel verschil (in euro), 1991–1999

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	Vlaams Gewest
1991	13.507,7	12.612,8	13.976,2
1992	14.553,8	13.564,7	15.260,3
1993	15.057,1	13.887,0	15.783,4
1994	15.741,2	14.586,1	16.527,1
1995	15.560,3	14.283,6	16.507,2
1996	15.721,4	14.303,5	16.705,5
1997	15.922,2	14.566,2	17.156,7
1998	16.100,7	14.858,7	17.536,0
1999	16.514,7	14.962,9	17.964,8

5 13 Evolutie van de interkwartiele coëfficiënt, 1991–1999

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	Vlaams Gewest
1991	87,4	83,2	87,6
1992	87,6	84,1	88,8
1993	88,3	84,4	89,5
1994	89,6	88,0	91,4
1995	89,0	87,0	91,8
1996	88,8	86,0	92,3
1997	96,3	86,4	93,7
1998	95,8	86,2	94,1
1999	96,0	90,1	95,3

Spreidingsmaten

Interkwartiel verschil

Deze maat geeft de inkomensspreiding rond de mediaan weer. Van de aangiften die 50% (25%+ en 25%-) rond de mediaan beslaan, gaan we het verschil na tussen het hoogste en het laagste inkomen. Hoe kleiner het verschil, hoe dichter de inkomens de mediaan benaderen.

Het interkwartiel verschil is in Vlaanderen, op het jaar 1995 na, continu gestegen met de jaren. Het groter worden van deze maat houdt in dat het verschil tussen hogere en lagere inkomens groter wordt en er een groter wordende ongelijkheid optreedt in Vlaanderen. Het interkwartiel verschil nam met 19,5% toe van 13.976 euro in 1991 tot 16.706 euro in 1996 en met 4,7% van 17.157 euro in 1997 tot 17.965 euro in 1999. Het mediaaninkomen nam in die tijd toe met respectievelijk 13,4% en 3%.

In Gent treedt dit verschijnsel ook op. Het interkwartiel verschil nam toe met 16,3% van 1991 tot 1996 en met 3,7% in de periode 1997–1999. De toename is kleiner dan in Vlaanderen in de twee periodes. Met een interkwartiel verschil van 17.965 euro is de ongelijkheid in Vlaanderen nog iets groter dan in Gent waar het verschil in 1999 16.515 euro was. Antwerpen heeft in 1999 een interkwartiel verschil van 14.963 euro.

- ▶ Het interkwartiel verschil neemt toe, zowel in de steden als in Vlaanderen.
- ▶ De toename van het inkomensverschil was minder groot in Gent dan in Vlaanderen.

Interkwartiele coëfficiënt

Dit is de verhouding tussen het interkwartiel verschil en het mediaaninkomen. Bij een waarde van 100 is het verschil tussen de 25% hoogste en 25% laagste inkomens gelijk aan de mediaan. Deze maat brengt het mediaaninkomen mee in rekening waardoor we met zekerheid kunnen zeggen of de inkomensverschillen al dan niet groter worden.

Over de hele lijn zien we in Vlaanderen een stijgende interkwartiele coëfficiënt. Hij nam toe van 87,6 in 1991 tot 95,3 in 1999. In 1999 benadert hij met een waarde van 95,3 de 100.

Ook in Gent is de interkwartiele coëfficiënt gestegen in de eerste periode (1991–1996) tot een hoogtepunt van 89,6 in 1994. Tussen 1994 en 1996 daalt hij. De coëfficiënt vertoont vanaf 1997 schommelingen. Hij daalt in 1998 en stijgt weer tot 96 in 1999. Hij is dan groter dan de waarde in Vlaanderen.

- ▶ De ongelijkheid blijft in Vlaanderen toenemen met de jaren.
- ▶ In Gent vertoont de interkwartiele coëfficiënt meer schommelingen.

5 14 Evolutie van het aantal bestaansminimumtrekkers, 1991–2001

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1991	2.827	4.995	12.527	21.900
1992	2.819	4.329	12.065	21.643
1993	2.914	4.354	12.218	22.109
1994	3.060	4.953	13.652	24.592
1995	3.326	5.524	14.995	26.799
1996	3.288	5.900	15.667	28.060
1997	3.389	6.204	16.120	29.217
1998	3.568	6.416	16.464	29.487
1999	3.488	6.634	16.488	29.394
2000	3.473	6.169	15.598	27.659
2001*	2.598	5.060	12.737	23.538

*aantal op 28 augustus (en niet op 1 januari)

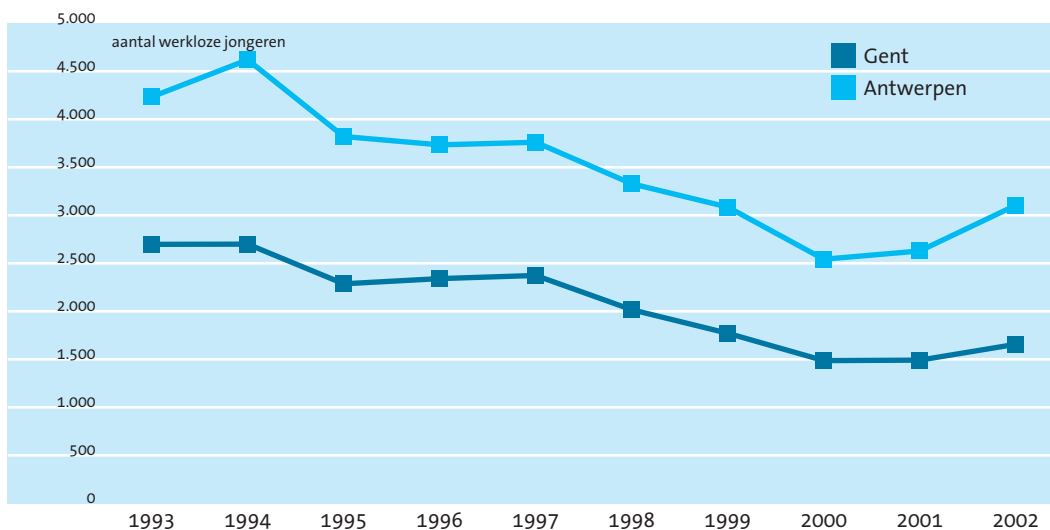
5 15 Evolutie van het aantal werkloze jongeren <25 jaar, 1993–2002

Bron: NIS

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1993	2.697	4.233	13.272	39.579
1994	2.699	4.619	13.739	40.749
1995	2.286	3.820	11.331	34.021
1996	2.340	3.733	11.425	33.635
1997	2.373	3.760	11.190	32.072
1998	2.016	3.328	9.455	25.997
1999	1.771	3.085	8.752	23.824
2000	1.486	2.542	7.059	18.309
2001	1.491	2.628	7.227	17.929
2002	1.656	3.104	8.670	22.680

5 16 Evolutie van het aantal werkloze jongeren <25 jaar in Gent en Antwerpen, 1993–2002

Bron: NIS

Leefloners (bestaansminimumtrekkers)

Het bestaansminimum, dat sinds 1 oktober 2002 leefloon is geworden, is een sociale uitkering die een minimuminkomen waarborgt aan personen met weinig of geen bestaansmiddelen. Het bedrag is afhankelijk van de categorie waartoe de leefloner behoort (samenwonend, alleenstaand, alleenstaand met kinderen of samenwonende echtgenoten)².

² In 1991 varieerde dit van € 297,5 (12.001 Bf) tot € 595 (24.001 Bf). In 2000 schommelde dit bedrag tussen € 359,6 (14.507 Bf) en € 719,3 (29.015 Bf).

In Vlaanderen is het aantal leefloners continu gestegen van 21.643 in 1992 naar 29.487 in 1998. Daarna is dit aantal op vier jaar tijd (van 1999 tot 2001) gedaald met 20% tot 23.538 leefloners in 2001. De sterkste afname deed zich voor in 2001. De centrumsteden behaalden een hoogtepunt in 1999 met 16.488 leefloontrekkers. Dit aantal is tot 2001 ook fors gedaald met 22,7%. Het aantal leefloontrekkers is in de centrumsteden sterker gedaald dan in Vlaanderen en dit op een kortere periode. 54% van de bestaansminimumtrekkers leeft in een van de dertien steden in 2001. De scherpe daling in 2001 heeft te maken met de economische groei. In dat jaar zijn er ook minder werklozen.

In Gent treedt er een gelijkaardig patroon op. Eerst stijgt het aantal leefloners tot in 1998, waarna het ook weer fors daalt. In Gent is het op vier jaar tijd gedaald met 27%, in Antwerpen op drie jaar tijd met 23,7%. In 2001 telt Gent nog 2.598 dossiers of 20% van alle bestaansminimumtrekkers in de dertien steden. Antwerpen telt er dan nog 5.060, wat met 40% van het totaal in de centrumsteden overeenkomt. Het aantal dossiers in Gent is in 2001 gedaald tot onder het niveau van 1991.

- ▶ In Gent steeg het aantal leefloners tot in 1998. Daarna daalde dit aantal fors.
- ▶ De daling is sterker in de steden dan in Vlaanderen.

Werkloze jongeren

Hiermee bedoelen we de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen jonger dan 25 jaar.

We zien dat, na het hoogtepunt in 1994, het aantal werkloze jongeren in Vlaanderen daalde. Desondanks krijgen we toch opnieuw een toename in 2002. In tien jaar tijd daalde het aantal werklozen van 39.579 naar 22.680, een daling van 43% t.o.v. 1993.

In de centrumsteden zien we weer een stijging van de werkloze jongeren sinds 2001 en dit vinden we ook terug bij de steden Gent en Antwerpen. Het aantal is in Gent gedaald met 39% t.o.v. 1993, in Antwerpen is de daling kleiner met 27%. Dit is te verklaren door de stijging van het aantal werkloze jongeren gedurende de twee laatste jaren. In Antwerpen nam het aantal feller toe dan in Gent. In de centrumsteden was die toename nog sterker. In aantal heeft Gent in 2002 nog 1.656 werkloze jongeren, Antwerpen telt er zo goed als het dubbele, maar heeft natuurlijk ook ongeveer een dubbel aantal inwoners. In totaal woont 38% van de werkloze jongeren in 2002 in een van de dertien centrumsteden. In 1993 was dat maar 33,5%.

- ▶ In Vlaanderen is, na een grote systematische afname, het aantal werkloze jongeren in 2002 opnieuw gestegen.
- ▶ In de steden is deze stijging vroeger ingezet, reeds in 2001.
- ▶ De toename van het aantal werkloze jongeren was minder sterk in Gent dan gemiddeld in een stad.

5 17 Aantal ha groene en recreatieve ruimte, 1999–2000

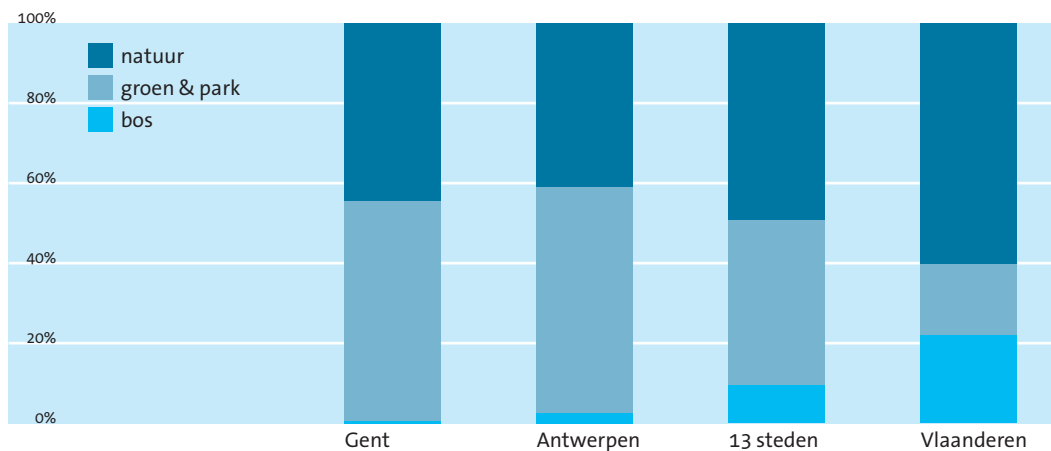
Bron: AROHM

		Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaanderen
natuur	1999	757,7	1.438,5	8.847,2	115.567,9
	2000	751,0	1.452,3	8.886,9	117.751,4
groen & park	1999	937,7	2.006,0	7.541,1	35.111,3
	2000	936,7	2.015,6	7.469,1	34.571,2
bos	1999	6,4	86,5	1.614,1	43.376,5
	2000	7,9	88,3	1.732,7	43.430,5
totaal	1999	1.701,8	3.531,0	18.002,4	194.055,7
	2000	1.695,6	3.556,1	18.088,6	195.753,1

		Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaanderen
recreatief groen	1999	194,1	541,1	2.636,1	17.944,1
	2000	193,6	538,5	2.548,7	15.087,0

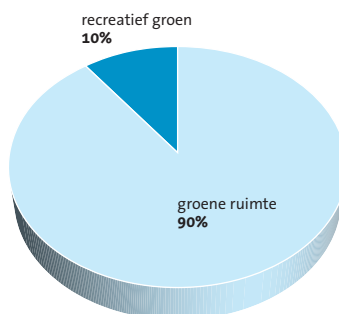
5 18 Verdeling van de groene ruimte in bos, natuur en park, 2000

Bron: AROHM

5 19 Aandeel recreatieve en groene ruimte in het totaal, Gent, 2000

Bron: AROHM

Milieu

Groene ruimte en recreatief groen

Tot de groene ruimte behoren natuur, groen & park en bos. Elk van deze items is nog eens opgedeeld. Zo behoren natuurgebied (met of zonder wetenschappelijke waarde) en bijzonder natuurgebied tot het item natuur. Bos kan zo opgedeeld worden in bosgebied met of zonder ecologisch belang en uitbreidingsgebied voor bos. Tot groen & park rekenen we niet enkel groengebieden en parkgebieden, maar ook koppelingsgebieden, bufferzones en speelbossen en -weiden. Tot recreatief groen rekenen we alle dag- en verblijfsrecreatiegebieden, gebieden voor jeugdcamping en (toeristische) recreatieparken, golfterreinen en reservegebieden voor recreatie.

De cijfers voor 1999 en 2000 werden berekend door een doorsnede te maken van het gewestplan met de gemeentegrenzen. Op die manier worden alle verschillende items (die vermeld staan op het gewestplan) op het grondgebied van de gemeente berekend. We moeten hier wel bij vermelden dat het hier niet over de eigenlijke groene ruimte en recreatieve ruimte gaat, maar wel over de gewenste ruimte. Dat is immers waar het gewestplan voor staat. De cijfers kunnen sterk verschillen van de werkelijke groene en recreatieve ruimte.

Vlaanderen heeft in 2000 in totaal 195.753 ha groen, dit is ongeveer 1.700 ha meer dan het jaar voordien. De grootste oppervlakte hiervan wordt ingenomen door natuur (117.751 ha of 60%). Bos neemt 22% in beslag en de overige 18% is groen & parkgebied. De oppervlakte natuur en bos is t.o.v. 1999 toegenomen, groen & park is gedaald. Dit geldt ook voor de centrumsteden. De verdeling is er echter anders: 49% natuur, 41% groen & park en 10% bos. De centrumsteden hebben in 2000 in totaal 18.089 ha groen, wat ongeveer 9% uitmaakt van het totale groen in Vlaanderen.

Gent heeft in 2000 een oppervlakte groen van 1.696 ha op een totale oppervlakte van 15.618 ha. Dit is ongeveer 11% groene ruimte. Gent heeft in vergelijking met de centrumsteden slechts een klein aandeel bos (1%), maar een groter aandeel groen & park (55%). Enkel de oppervlakte bos is t.o.v. 1999 gestegen. Ook de totale oppervlakte groen is gedaald. De oppervlakte recreatieve ruimte is nagenoeg even groot gebleven, in tegenstelling tot in de centrumsteden. Ze beslaat in 2000 194 ha. Globaal gezien is 10% van de ruimte recreatief groen en 90% overige groene ruimte.

- ▶ De totale oppervlakte groene ruimte nam toe in Vlaanderen tussen 1999 en 2000, het recreatief groen nam af. Hetzelfde geldt voor de centrumsteden.
- ▶ In Gent daalt de oppervlakte groene ruimte en blijft de hoeveelheid recreatief groen nagenoeg constant.

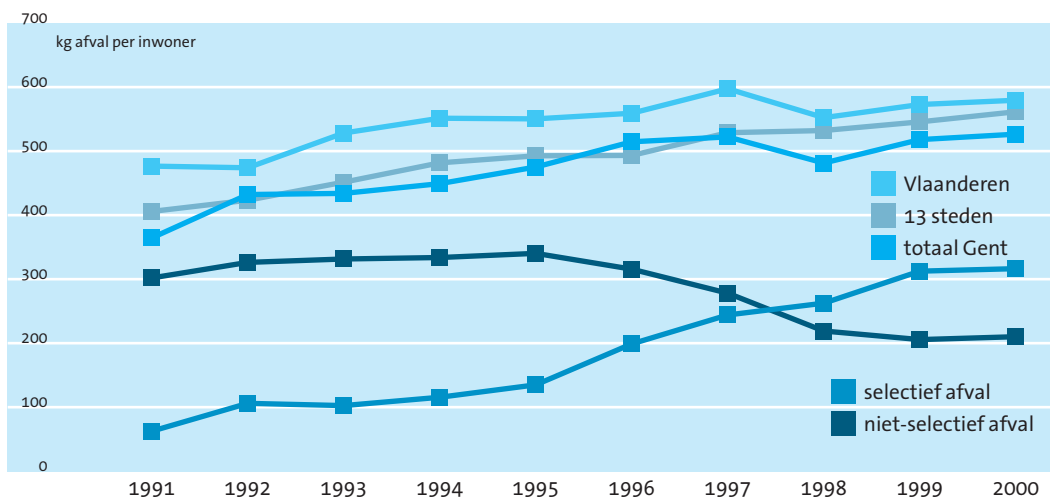
5 20 Evolutie van de totale hoeveelheid (selectief en niet-selectief) ingezameld huishoudelijk afval (kg/inw.), 1991-2000

Bron: OVAM

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaams Gewest
1991	364,4	526,8	476,6	405,8
1992	432,2	458,1	474,0	423,3
1993	434,0	601,5	528,3	451,5
1994	449,2	612,2	551,4	481,7
1995	475,2	587,0	550,4	492,7
1996	514,6	624,6	559,2	493,3
1997	522,2	688,8	597,4	528,8
1998	481,4	560,8	552,3	532,2
1999	518,0	614,7	572,8	545,7
2000	526,5	623,3	579,5	561,5

5 21 Evolutie van de hoeveelheid ingezameld selectief en niet-selectief afval in Gent en de totale hoeveelheid afval in Gent, de 13 steden en Vlaanderen (kg/inw.), 1991-2000

Bron: OVAM

Afval

Het huishoudelijke afval kan ingedeeld worden in twee groepen, nl. het selectief en het niet-selectief huishoudelijke afval. De eerste groep omvat glas, papier & karton, kunststoffen, metalen, GFT (groente-, fruit- en tuinafval), bouw- en sloopafval, houtafval, kringloopvuil, tot en met klein gevaarlijk afval (KGA). Tot het niet-selectief afval behoort het algemene huisvuil, het grofvuil en het gemeentevuil (straatvuil, veegvuil, marktafval, opruiming van sluikstorten, zwerfvuil e.d.). Deze huishoudelijke afvalstoffen worden via de gemeenten ingezameld.

De tabel geeft de evolutie weer van de totale hoeveelheid (selectief en niet-selectief) ingezameld huishoudelijk afval van 1991 tot 2000 in kg per inwoner voor Gent, Antwerpen, de 13 centrumsteden en voor Vlaanderen. In 2000 werd er 562 kg afval per inwoner ingezameld in Vlaanderen. We zien een continue toename van de hoeveelheid ingezameld afval in Vlaanderen. In 2000 werd er 38% meer huishoudelijk afval ingezameld dan in 1991. Hetzelfde geldt voor de centrumsteden. Er wordt daar nog meer afval ingezameld per persoon. In 2000 werd er in de steden 580 kg per inwoner opgehaald, maar de toename per persoon is minder groot (22%) dan in Vlaanderen.

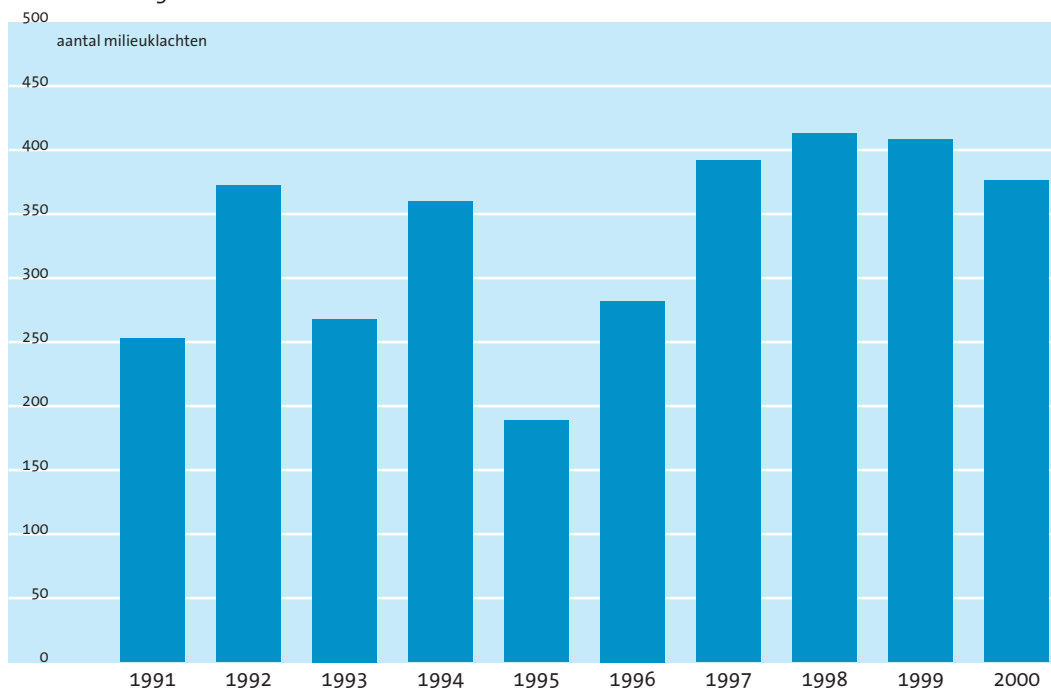
Ook in Gent stijgt de totale hoeveelheid ingezameld huishoudelijk afval. Met een stijging van 44,5% t.o.v. het begin van de jaren negentig heeft Gent gemiddeld toch minder afval per persoon (471,8 kg) dan Vlaanderen en de dertien steden. In 2000 haalde men 527 kg afval op per persoon. In Antwerpen is dat heel wat meer, namelijk 623 kg per persoon.

De grafiek toont ook het selectief en niet-selectief afval van Gent afzonderlijk. De hoeveelheid selectief afval steeg, in de eerste helft licht, vanaf 1996 veel sterker. De hoeveelheid niet-selectief afval steeg licht tot 1996 en daalde daarna fors. Het selectief afval nam meer toe (met 406%) dan het niet-selectieve afval daalde (30%). Dit zorgt ervoor dat de totale hoeveelheid geproduceerd huishoudelijk afval blijft toenemen. Het afval wordt wel meer gesorteerd dan vroeger. Vanaf 1998 is de hoeveelheid selectief afval groter dan de hoeveelheid niet-selectief.

- ▶ De totale hoeveelheid huishoudelijk afval blijft met de jaren toenemen in Gent, de centrumsteden en Vlaanderen.
- ▶ De hoeveelheid die opgehaald wordt in Gent is per persoon gemiddeld lager dan die in de centrumsteden en Vlaanderen. Antwerpen heeft meer afval per inwoner.
- ▶ Van 1991 tot 2000 is het selectief inzamelen van afval in Gent gestegen met 406%, de hoeveelheid niet-selectief afval is gedaald met 30%.

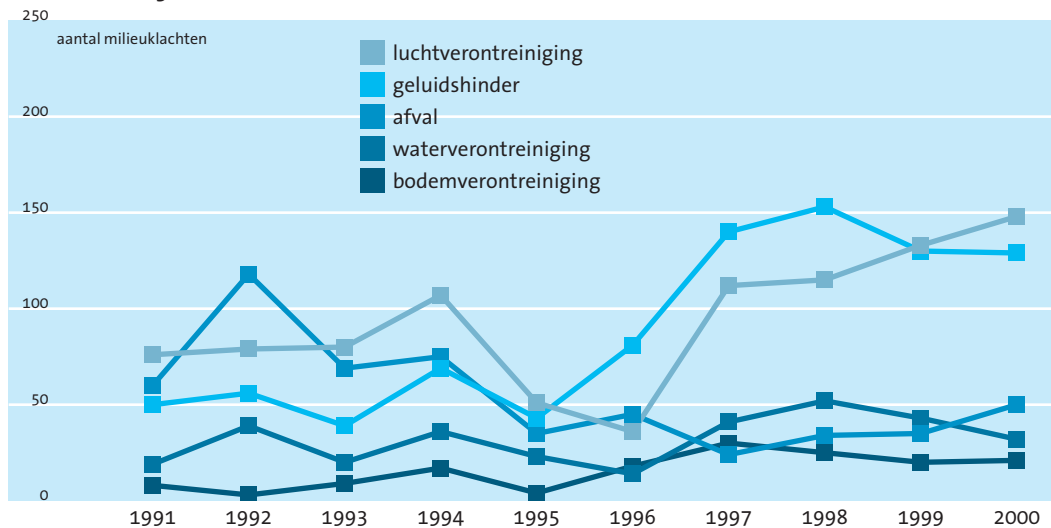
5 22 Evolutie van het totale aantal milieuklachten in Gent, 1991-2000

Bron: Jaarverslagen Gent

5 23 Evolutie van het aantal milieuklachten rond luchtverontreiniging, geluidshinder, afval, waterverontreiniging en bodemverontreiniging, Gent, 1991-2000

Bron: Jaarverslagen Gent

Milieuklachten

De dienst Leefmilieu en Natuurontwikkeling inventariseert jaarlijks het aantal klachten dat betrekking heeft op zijn domein. Enerzijds kijken we naar het totale aantal klachten, dat een indicatie geeft van de (on)tevredenheid rond milieuonderwerpen. Anderzijds wordt het totale aantal klachten onderverdeeld in verschillende rubrieken. De belangrijkste zijn luchtverontreiniging, geluidshinder, waterverontreiniging, bodemverontreiniging, afval en ook wel problemen rond milieuvergunningen. Zo kunnen we nagaan of er zich een verschuiving voordoet van milieuproblemen doorheen de tijd.

In de grafiek van de evolutie van het totale aantal milieuklachten merken we een toename van het aantal milieuklachten tijdens de periode 1997–1999. In 2000 lijkt dat aantal terug te dalen. 1995 wordt gekenmerkt met het minst klachten over het milieu. In de eerste helft van de jaren negentig zijn er grote schommelingen. In 2000 zijn er 376 klachten binnengekomen, dit is een stijging van 99% van het aantal klachten t.o.v. 1995, maar een stijging van 49% t.o.v. 1991.

Luchtverontreiniging

Van 1991 tot 1994 vertoont de grafiek een stijgend verloop, maar hij daalt plots in 1995 en 1996. Het aantal klachten omtrent luchtverontreiniging is sinds 1997 erg gestegen. In 1991 waren er 76 klachten, in 2000 zijn dat er 148, bijna het dubbele. Ze maken in 2000 39% uit van het totale aantal klachten. Het grootste deel hiervan handelt over de geurhinder. Geurhinder of stank is niet zozeer bedreigend voor de bevolking, maar tast het algemene welbevinden in de stad aan. De hinder wordt veroorzaakt door meststoffen, oplosmiddelen, rottend organisch afval, lozingen in het oppervlaktewater en emissies afkomstig van andere productieprocessen. Andere, meer toxische stoffen, zijn vaak geurloos en zijn moeilijker rechtstreeks door de bevolking te bepalen. Zij worden wel vaak opgemeten, het overschrijden van de normen kan hier dus ook een indicatie zijn voor luchtverontreiniging. Normen voor geurhinder staan nog niet op punt.

Geluidshinder

Ook het aantal klachten over geluidshinder is sinds 1997 erg de hoogte ingegaan en overtrof het aantal klachten over luchtverontreiniging. In 1998 hadden 153 klachten op 413 een verband met geluidshinder. In 1999 en 2000 daalde dat aantal weer een beetje. In 1991 klaagden er 50 ontevreden mensen in dit verband, in 2000 waren dat er 129. Dit betekent toch een stijging van 158% t.o.v. het begin van het decennium.

Geluidshinder kan veroorzaakt worden door wegverkeer, spoorverkeer, industrie, luidruchtige recreatie en burenlawaai. Voor enkele bronnen is er een richtwaarde voor geluid opgericht, zoals voor industriegebieden. In de kanaalzone blijkt dat deze richtwaarde overdag overschreden wordt zodat de kwaliteit van de omliggende woonkernen wordt aangetast. Ook nabij de autosnelwegen en het station zijn hoge waarden opgemeten. Veel hinder is ook te wijten aan de cafés, evenementen en fuiven, die in de week druk bezocht worden door studenten en in het weekend door de feestgrage werkende mens. Voor de Gentse Feesten wordt er een speciale politieverordening gemaakt.

Afval

Van 1991 tot 1994 was het aandeel van het aantal klachten over afval in het totaal belangrijk, dit is vanaf 1995 gedaald en bleef dan ongeveer stabiel. Vanaf 1998 is er weliswaar een lichte stijging. 1992 was het topjaar voor dit aspect, want 118 klachten van de 372 (32%) handelden toen over afval. In 2000 zijn dat er nog 50 van de 376 (13%) en staat afval na lucht en geluid op de derde plaats.

Er zijn verschillende milieuproblemen aan afval verbonden zoals de emissie van milieugevaarlijke stoffen naar bodem, lucht en water, het ruimtebeslag dat afval (in de vorm van storten bv.) met zich meebrengt en de geur- en lawaaihinder. De mens zal in de stad eerder de geur- en lawaaihinder ondervinden maar ook het zwerfvuil en overvolle vuilbakken die, zoals we eerder gezien hebben, storend werken op de kwaliteit en netheid van de buurten.

Waterverontreiniging

Het aantal klachten dat met water verband houdt, schommelt doorheen de tijd. In 1997, 1998 en 1999 stond water op de derde plaats, met als topjaar 1998. Toen waren er 52 klachten. In 2000 is het aantal weer gedaald.

Waterverontreiniging kan zich voordoen zowel in het grondwater als in het oppervlaktewater. Door rechtstreekse inbreng van vreemde stoffen in de waterhoudende lagen of te grote onttrekking van grondwater kunnen problemen optreden. De indicator hiervoor is de putwaterkwaliteit. Mensen die niet met het waternet in verbinding staan, staan rechtstreeks in contact met dit putwater. Van de milieuproblemen van het oppervlaktewater zijn de lozingen (van huishoudelijk afval, bedrijfsafval en landbouwafvalwater) de grote oorzaak. Dit kan, zoals in Gent het geval was, geurhinder met zich meebrengen, maar ook zichtbaar drijvend afval op rivieren, meren, kanalen, ..., wat dan weer de kwaliteit van de omgeving schaadt.

Bodemverontreiniging

Het verloop van het aantal klachten i.v.m. bodemverontreiniging is vergelijkbaar met dat van waterverontreiniging: het aantal klachten stijgt vanaf 1996, met een piek van 30 in 1997 en daalt daarna opnieuw tot 21 klachten in 2000.

Bodemverontreiniging treedt op wanneer er via het grondwater, of rechtstreeks, vreemde nutriënten in de bodem worden afgezet. Dit kan lokaal (bv. door een lek in een tank) of bovenlokaal gebeuren. Men spreekt van puntverontreiniging en diffuse verontreiniging. Via milieuvergunningen kunnen voorwaarden worden opgelegd om verontreiniging te voorkomen.

Andere

Andere oorzaken van klachten zijn hondenpoep, licht, trilling, algemene gezondheid, milieugevaarlijke stoffen en vergunningen. Bij vergunningen gaat het over het algemeen over milieuvergunningen.

Een aantal van deze klachten heeft te maken met de leefomgeving van de bewoners. Een wijk of buurt dient leefbaar te blijven en zoals we ook in het volgende deel zullen zien, heeft dit niet enkel met leefmilieu te maken. Veiligheid (zowel in het verkeer als thuis) is minstens even belangrijk als het uitzicht van de omgeving.

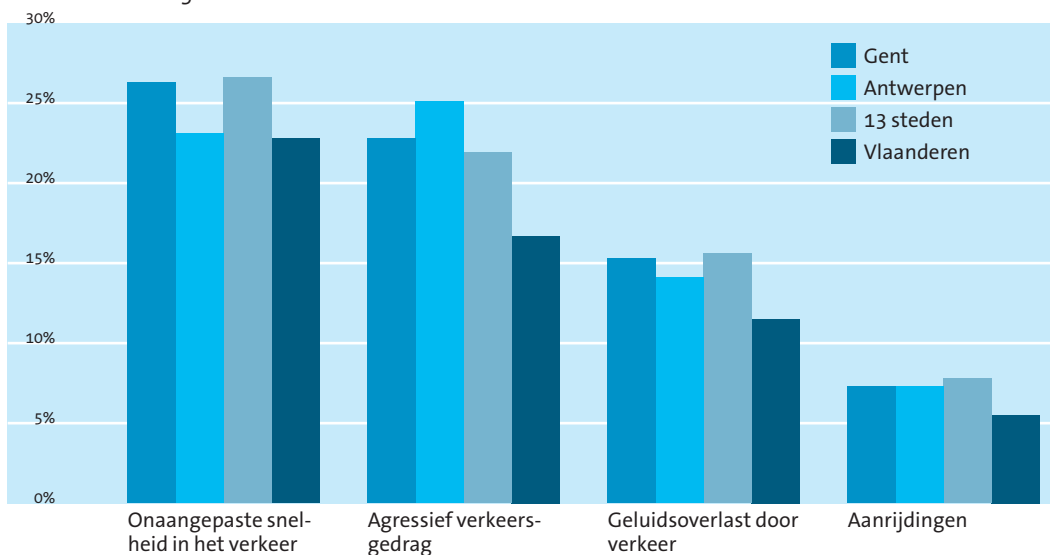
5 24 Verkeersproblemen: percentage van de respondenten dat zegt dat de voorgelegde situatie vaak voorkomt, 1997-1998

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

		Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaanderen
Onaangepaste snelheid in het verkeer	1997	44,6	39,7	38,6	41,6
	1998	41,5	44,3	44,4	42,1
Agressief verkeersgedrag	1997	31,2	32,0	34,3	25,4
	1998	29,8	31,0	30,1	23,1
Geluidsoverlast door verkeer	1997	26,3	29,8	30,2	21,1
	1998	27,8	29,6	28,1	24,5
Aanrijdingen	1997	18,2	15,5	11,9	10,3
	1998	11,2	13,9	12,8	10,9

5 25 Verkeersproblemen: percentage dat het item helemaal als een probleem beschouwt, 2000

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

Leefbaarheid van wijken en buurten

De gegevens die hier zijn weergegeven, zijn afkomstig uit de Veiligheidsmonitor. Met deze monitor tracht men zowel op nationaal als op lokaal niveau onderzoek te doen naar de onveiligheid, de criminaliteit en de kwaliteit van de politiezorg. De cijfers dateren van 1997, 1998 en 2000. Aan elke monitor is een uitvoerige enquête voorafgegaan, gebaseerd op een steekproef van ongeveer 6.000 personen. Met de module 'buurtproblemen' tracht men a.d.h.v. meningen van de bewoners probleembuurten in kaart te brengen. De respondenten worden geconfronteerd met zeventien situaties die zich in hun buurt kunnen voordoen. In de enquête van 1997 en 1998 werd gepeild naar de frequentie van voorkomen van een bepaalde situatie in hun buurt. De respondenten kunnen antwoorden van 'komt vaak voor', 'komt soms voor' tot 'komt bijna nooit/ nooit voor'. In de enquête van 2000 peilde men naar *de mate* waarin de situatie *als een probleem werd ervaren*. De antwoorden hier gingen van 'helemaal wel', 'eerder wel', 'eerder niet' tot 'helemaal niet'. De module buurtproblemen kijkt niet enkel naar criminele situaties, maar wil ook situaties mee in rekening brengen die de omgeving, de openbare orde en de veiligheid aangaan. Het is een goede indicator om de leefbaarheid (door de ogen van de buurtbewoners) te beschrijven.

De analyse gebeurt op basis van telkens vier verschillende situaties die in vier grote groepen ondergebracht zijn, meer bepaald verkeer, verloedering, vermogensdelicten en dreiging. De bespreking hier gebeurt ook op basis van deze vier groepen.

Verkeer

De verkeerssituaties die aan de respondenten zijn voorgelegd, betreffen 'aanrijdingen', 'agressief verkeersgedrag', 'geluidsoverlast door verkeer' en 'onaangepaste snelheid in het verkeer'.

41,6% van de bevraagde Vlamingen in 1997 en 42,1% in 1998 vindt dat onaangepaste snelheid in het verkeer vaak voorkomt. Daarnaast vindt ongeveer één vierde van de ondervraagde Vlamingen dat agressief verkeersgedrag vaak voorkomt, in de steden is dat zelfs 34% in 1997 en 30% in 1998. Over het algemeen hebben we, wat de verkeerssituaties betreft, een grotere frequentie van voorkomen in de steden dan in Vlaanderen.

Voor 27% van de ondervraagden in de centrumsteden is te snel rijden een probleem in 2000, voor 22% is agressief verkeersgedrag een probleem en 16% heeft last van geluidsoverlast door verkeer. Voor Vlaanderen zijn deze percentages iets kleiner. Onaangepaste snelheid in het verkeer vormt zowel voor de stedelingen als voor de Vlamingen het grootste probleem van alle voorgelegde situaties.

Ook meer dan 40% van de ondervraagde Gentenaren zag de onaangepaste snelheid in het verkeer als meest voorkomend probleem. De frequentie van voorkomen van agressief verkeersgedrag en geluidsoverlast is volgens de Gentenaren iets lager dan volgens de bewoners van de andere centrumsteden. Opmerkelijk is wel de hogere frequentie (18%) van de aanrijdingen in 1997.

Voor respectievelijk 26% en 23% van de respondenten uit Gent is onaangepaste snelheid en agressief verkeersgedrag een probleem in 2000. Beide situaties staan bovenaan de lijst.

- ▶ Onaangepaste snelheid komt volgens Vlamingen en stedelingen het vaakst voor.
- ▶ Een groter percentage stedelingen dan Vlamingen beweert dat de voorgelegde verkeerssituaties helemaal een probleem vormen.
- ▶ Onaangepaste snelheid en agressief verkeersgedrag vormen het eerste en tweede belangrijkste probleem volgens de bevraagde Gentenaars.

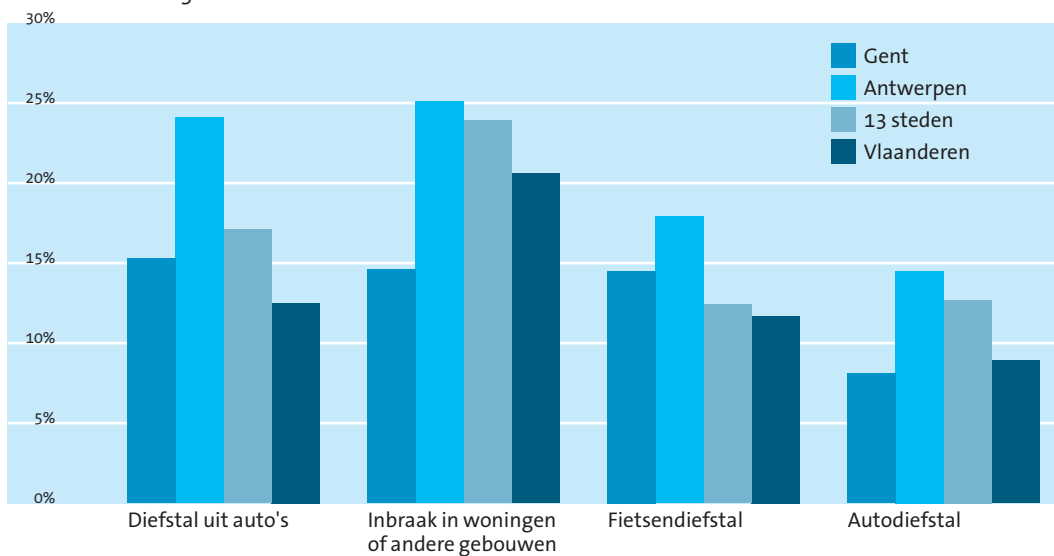
5 26 Vermogensdelicten: percentage van de respondenten dat zegt dat de voorgelegde situatie vaak voorkomt, 1997-1998

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

		Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaanderen
Fietsendiefstal	1997	27,0	24,6	11,5	15,1
	1998	23,0	24,0	17,5	16,1
Diefstal in woningen of andere gebouwen	1997	13,2	26,7	18,7	24,6
	1998	10,1	26,7	19,9	23,4
Diefstal uit auto's	1997	8,4	26,4	13,2	9,5
	1998	11,4	21,2	14,3	9,0

5 27 Vermogensdelicten: percentage dat het item helemaal als een probleem beschouwt, 2000

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

Vermogensdelicten

Diefstal uit auto's, fietsendiefstal en inbraak in woningen of andere gebouwen behoren tot de vermogensdelicten en werden in 1997 en 1998 als situatie voorgelegd in de enquête. In 2000 kwam daar autodiefstal bij. 25% van de ondervraagde Vlamingen vindt in 1997 dat inbraak vaak voorkomt. Inbraak staat hiermee op de vierde plaats van voorkomen. In 1998 is dit percentage iets kleiner nl. 23%. Fietsendiefstal komt, aldus de ondervraagden, vaker voor dan diefstal uit auto's in Vlaanderen. Wat de centrumsteden betreft, zegt 19% dat inbraak vaak voorkomt in 1997 en 1998 (het staat op de vijfde plaats).

Inbraak vormt voor één vijfde van de ondervraagde Vlamingen echter een groot probleem in 2000 en staat over alle rubrieken heen op de tweede plaats (met 21%) na onaangepaste snelheid in het verkeer. Ondanks de mate van voorkomen, vormt diefstal uit auto's in 2000 een iets groter probleem dan fietsendiefstal in Vlaanderen (respectievelijk vierde en zesde plaats in de rangschikking). Een groter percentage stedelingen dan Vlamingen vindt dat inbraak (24%), diefstal uit auto's (17%) en autodiefstal (13%) een probleem vormen.

Bij nader inzien blijkt dat het voorkomen van diefstal uit auto's verschilt van stad tot stad, althans volgens de bewoners. In 1997 vindt 8% van de Gentenaren dat zulke diefstallen vaak voorkomen, terwijl 26% dat in Antwerpen vindt. In 1998 is dat respectievelijk 11% en 21%. Dat verschil geldt ook voor inbraken: een kleiner percentage Gentenaars dan Antwerpenaars vindt dat inbraken in woningen vaak voorkomen. Fietsendiefstal komt veel vaker voor dan inbraak en diefstal volgens de Gentse respondenten.

Inbraak vormt voor minder mensen in Gent (15%) dan in Antwerpen (25%) een probleem. In 2000 ervaart 8% van de Gentse bevolking autodiefstal als een probleem, dit is minder dan in de centrumsteden, waar 13% dit als een probleem ervaart.

- ▶ Minder respondenten uit de centrumsteden vinden dat inbraken vaak voorkomen dan Vlaamse respondenten dat vinden. Inbraken vormen wel voor meer stedelingen een probleem.
- ▶ Stedelingen hebben meer de indruk dat diefstal uit auto's vaak voorkomt dan Vlamingen.
- ▶ In Gent vormen inbraken en diefstallen uit auto's voor minder mensen een probleem dan in Antwerpen en de centrumsteden. Fietsendiefstallen komen volgens de Gentse respondenten vaker voor dan volgens de respondenten uit de centrumsteden.

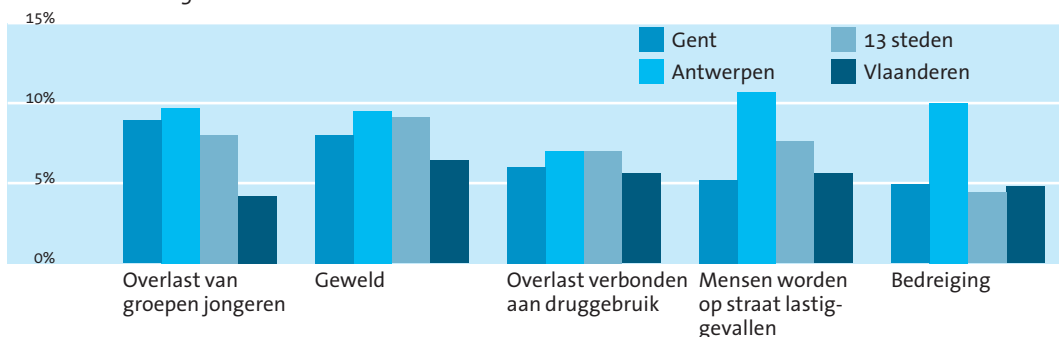
5 28 Bedreiging: percentage van de respondenten dat zegt dat de voorgelegde situatie vaak voorkomt, 1997–1998

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

		Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaanderen
Overlast van groepen jongeren	1997	9,4	15,9	10,6	5,3
	1998	9,8	13,6	9,4	6,2
Dronken mensen op straat	1997	7,4	8,7	8,1	6,6
	1998	6,5	7,7	5,4	4,8
Geweld	1997	4,0	7,5	4,8	2,3
	1998	4,0	5,8	5,2	2,7
Mensen worden op straat lastiggevallen	1997	2,8	6,7	3,1	1,8
	1998	2,2	6,5	2,5	1,6
Bedreiging	1997	2,5	7,0	3,7	2,2
	1998	2,8	5,7	2,8	2,3

5 29 Bedreiging: percentage dat het item helemaal als een probleem beschouwt, 2000

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

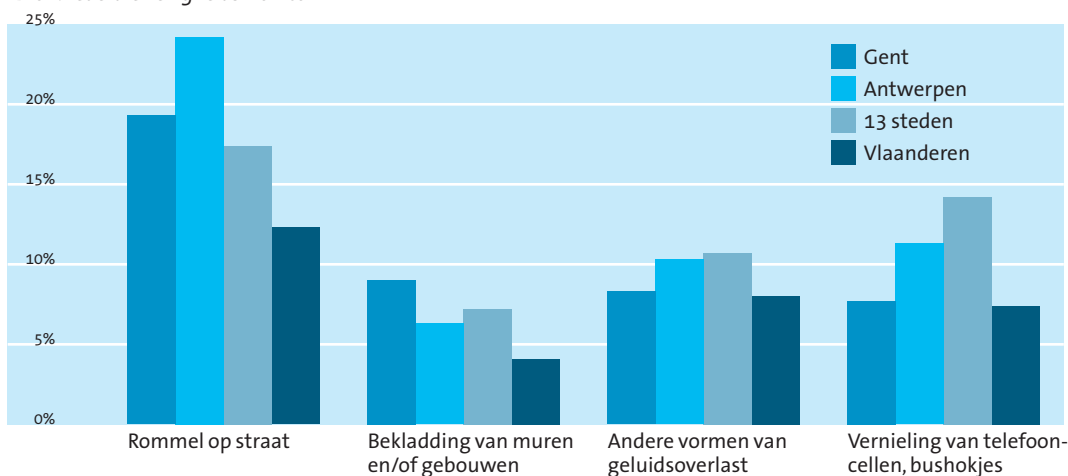
5 30 Verloedering: percentage van de respondenten dat zegt dat de voorgelegde situatie vaak voorkomt, 1997–1998

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

		Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaanderen
Hondenpoep op straat	1997	44,7	60,6	34,6	28,8
	1998	41,1	56,7	37,5	26,6
Rommel op straat	1997	29,7	29,7	23,3	15,3
	1998	23,3	32,5	23,8	16,6
Andere vormen van geluidsoverlast	1997	16,5	11,4	16,4	11,5
	1998	13,2	16,7	13,4	11,8
Bekladding van muren en/of gebouwen	1997	12,6	9,7	6,6	3,2
	1998	11,2	6,5	7,4	3,7
Vernieling van telefooncellen, bushokjes	1997	9,8	8,9	12,3	4,7
	1998	7,1	10,4	11,6	6,6

5 31 Verloedering: percentage dat het item helemaal als een probleem beschouwt, 2000

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

Bedreiging

Items die behoren tot 'bedreiging' zijn bedreiging zelf, geweld, lastig gevallen worden op straat, overlast van groepen jongeren en dronken mensen op straat. Dit laatste werd in 2000 vervangen door overlast verbonden aan druggebruik. Deze situaties 'komen minder frequent voor' dan verkeersproblemen en vermogensdelicten volgens de bewoners uit Vlaanderen en de centrumsteden. Ze vormen ook voor minder mensen een probleem. Er worden algemeen meer stedelingen met dit soort buurtproblemen geconfronteerd dan Vlamingen. Het voorkomen van overlast door groepen jongeren en dronken mensen op straat vormt in vergelijking met de andere situaties, voor meer Vlamingen en stedelingen een probleem. De frequentie van geweld stijgt nog in 1998.

In 2000 vormt geweld (in vergelijking met de andere situaties) voor meer mensen een probleem (van bedreiging). Dit is voor 6% in Vlaanderen en 9% in de centrumsteden.

Ook in Gent is overlast van jongeren en dronken mensen op straat respectievelijk de meest en tweede meest voorkomende situatie van het buurtprobleem bedreiging. In 1997 zijn alle voorgedede items minder voorkomend in Gent dan in de centrumsteden, aldus de respondenten. In 1998 geldt dat enkel voor geweld en mensen die op straat worden lastig gevallen.

Voor 9% van de mensen in Gent vormt overlast van jongeren een probleem in 2000, voor geweld is dat 8%. Gentenaren worden ook geconfronteerd met overlast verbonden aan druggebruik, voor 6% van hen is dit een probleem.

- ▶ Bedreiging komt minder frequent voor en vormt voor minder respondenten een probleem dan verkeersproblemen of vermogensdelicten in Vlaanderen en de centrumsteden.
- ▶ Meer mensen vinden dat geweld vaak voorkomt in 1998 dan in 1997 en in 2000 vormt het het grootste probleem van bedreiging voor de Vlaming en de stedeling.
- ▶ Meer Gentenaars ervaren de overlast van jongeren als een buurtprobleem dan geweld.

Verloedering

Problemen van verloedering zijn hondenpoep, bekladding van gebouwen en/of muren, geluids-overlast, rommel op straat en vernieling van telefooncellen en bushokjes. De tweede meest frequente situatie van allemaal is hondenpoep op straat, zowel in Vlaanderen als in de centrumsteden, aldus de respondenten. Meer dan één vierde van de Vlamingen erkent dit, bij de stedelingen is dit meer dan één derde. Ook hier weer worden de stedelingen meer geconfronteerd met verloedering.

In 2000 werden de respondenten niet met dit item geconfronteerd en kunnen we niet uitmaken voor hoeveel % dit ook echt een probleem vormt.

In Antwerpen staat hondenpoep zelfs op de eerste plaats wat het voorkomen betreft (volgens 61% van de respondenten in 1997 en 57% in 1998). In Gent vond 45% van de respondenten dat ook in 1997. In 1998 was dat 41% en stond het met weinig verschil op de tweede plaats. Daarnaast vindt 30% van de ondervraagde Gentenaren in 1997 dat rommel op straat vaak voorkomt. Alle vormen van verloedering komen in Gent minder vaak voor in 1998 dan in 1997.

Voor 19% van de Gentse respondenten vormt rommel op straat een probleem in 2000. Dit staat zelfs op de derde plaats. Vergelijken we Gent met de centrumsteden, dan vormt geluidsoverlast en vernieling van telefooncellen en bushokjes voor minder respondenten uit Gent dan uit de centrumsteden een probleem in 2000.

- ▶ In Vlaanderen en de centrumsteden wordt hondenpoep na onaangepaste snelheid in het verkeer het meest ervaren als probleem.
- ▶ Stedelingen worden vaker geconfronteerd met verloedering dan Vlamingen algemeen.
- ▶ Het percentage Gentenaars dat vindt dat verloedering vaak voorkomt, daalt.
- ▶ Hondenpoep en rommel op straat komen nog vaak voor volgens de Gentenaren. Rommel op straat vormt het derde grootste probleem.

5 32 Evolutie van de totale bevolking in % (1999–2002) in Gentse statistische sectoren, als kansarm gedefinieerd in 1996 (Atlas achtergestelde buurten in Vlaanderen en Brussel (MVG, 1996))

Bron: NIS, APS-bewerking

Legende	
stadsgroei = 1,0%	
	evolucie is gelijk of groter dan stadsgroei (12)
	evolucie is kleiner dan stadsgroei (5)
	geen kansarme buurt volgens Atlas Kesteloot (MVG, 1996) (188)

ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
administratie Planning en Statistiek

Evolutie in de statistische sectoren die in 1996 als kansarm zijn gedefinieerd

(MVG, Kesteloot, Atlas van de achtergestelde buurten in Vlaanderen en Brussel)

Een positieve evolutie van de algemene bevolking verwijst naar een herstelde algemene aantrekkingskracht: als er meer mensen in de stad blijven om te wonen, betekent dit dat het er (opnieuw) goed is. In het voorbije decennium was er immers een systematische daling waarneembaar, niet alleen ten gevolge van een algemene vermindering van de gezinsgrootte, maar ook omdat de stad als minder aantrekkelijk voor effectief wonen en leven ervaren werd. De vraag is dus: zijn er tekenen van een trendbreuk? Een demografisch herstel wordt algemeen gezien als bewijs van een algemene revitalisering van de stad. De evolutie in het algemene bevolkingsaantal is een geschikte indicator. Nemen we daarbij de evolutie van het gemiddelde inkomen per aangifte, dan krijgen we een idee of de demografische heropleving samengaat met meer koopkrachtige inwoners, wat in voorkomend geval als een extra bewijs voor de 'economische' revitalisering geduid wordt. Door beide indicatoren op wijkniveau te koppelen, kan vastgesteld worden in welke mate verouderde buurten deelnemen aan dit stedelijk herstel.

Totale bevolking

Het totale aantal bewoners in de 17 statistische sectoren die in 1996 door de Vlaamse overheid op basis van de Atlas Kesteloot als kansarm zijn gedefinieerd, is sinds 1999 gestegen van 37.088 naar 37.754 (cijfers 1 januari 1999 en 2002). Weliswaar slechts een minimale groei van 1,8% maar toch betekenisvol vermits de totale bevolking in de volledige stad Gent een kleinere groei kende (namelijk 1%, van 224.074 naar 226.220 inwoners). Bijgevoegde kaart geeft aan dat vijf van die statistische sectoren in die periode nog een daling van hun totale bevolking kenden: Muide, Groendreef, Tolhuis, Rooigem en Rabot-Station. De grootste bevolkingsgroei situeert zich in de statistische sectoren Scheldeoord en Briel. Het Scheldeoord herpakt zich zeer duidelijk na de periode van leegstand en verbouwing van de jaren '90.

Gemiddeld inkomen per aangifte in de personenbelasting

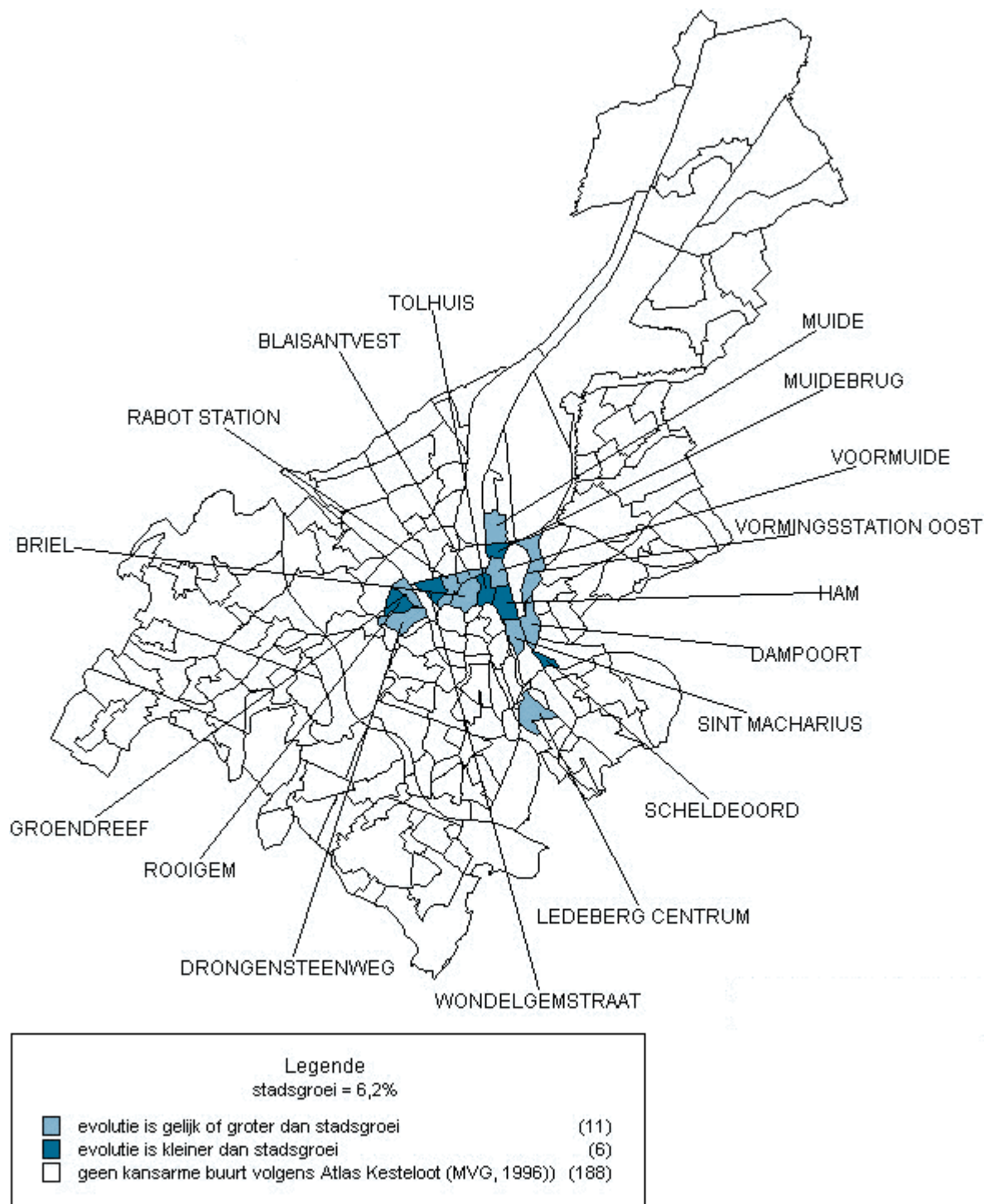
Ten opzichte van 1997 is het gemiddeld fiscaal inkomen per aangifte in de stad Gent gestegen met 6,2%. In 7 van de 17 kansarme sectoren ligt de groei lager. Houden we rekening met de recente groei tussen 1999 en 2000, dan kan gesteld worden dat eigenlijk maar 4 sectoren een tragere groei kennen dan de stadsgroei: Scheldeoord (voornamelijk bejaarden en sociale-woningbewoners met laag inkomen), Wondelgemstraat, Tolhuis en Rooigem. Bij vergelijking van 1997 en 2000 zijn de sterkste groeiers (meer dan 7%) de sectoren Voormuide, Briel, Muidebrug, Dampoort, Muide, Vormingsstation Oost en St.-Macharius.

Bevolking en fiscaal inkomen gecombineerd

Op de derde kaart is aangegeven hoe slechts 2 sectoren op geen van beide indicatoren een positieve groei (= gelijk of hoger dan stadsgroei) kennen, namelijk Rooigem en Tolhuis. In 8 sectoren is op beide de groei hoger dan de stadsgroei: Drongensesteenweg, Ledeberg-Centrum, Sint-Macharius, Dampoort, Vormingscentrum Oost, Voormuide, Blaisantvest, Briel. In de 7 overige sectoren is er enkel een bevolkingsgroei of enkel een groei van het gemiddeld fiscaal inkomen per aangifte.

5 33 Evolutie van het gemiddelde inkomen per aangifte (1999–2000) in Gentse statistische sectoren, als kansarm gedefinieerd in 1996 (Atlas achtergestelde buurten in Vlaanderen en Brussel (MVG, 1996))

Bron: NIS, APS-bewerking

ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
administratie Planning en Statistiek

5 34 Evolutie van de bevolking in % (1999–2002) en het gemiddelde inkomen per aangifte (1999–2000) in Gentse statistische sectoren, als kansarm gedefinieerd in 1996 (Atlas achtergestelde buurten in Vlaanderen en Brussel (MVG, 1996))

Bron: NIS, APS-bewerking

Legende	
stadsgroei bevolking = 1,0% en stadsgroei inkomen = 6,2%	
	evolutie bevolking en gemid. fiscaal inkomen per aangifte groter dan stadsgroei (8)
	enkel groei bevolking groter dan stadsgroei (4)
	enkel gemiddeld fiscaal inkomen groter dan stadsgroei (3)
	evolutie bevolking en fiscaal inkomen per aangifte kleiner dan stadsgroei (2)
	geen kansarme buurt volgens Atlas Kesteloot (MVG, 1996) (188)

ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
administratie Planning en Statistiek

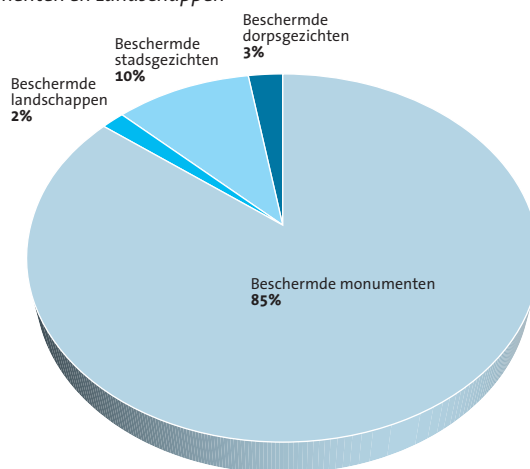
5 35 **Overzicht van het cultureel erfgoed, 2000**

Bron: AROHM, Afdeling Monumenten en Landschappen

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaanderen
Beschermd monument	497	983	2.688	6.790
Beschermde landschappen	10	30	108	268
Beschermde stadsgezichten	59	23	142	965
Beschermde dorpsgezichten	15	7	69	658
Roerend patrimonium	0	2	2	6
Totaal	581	1.045	3.009	8.687

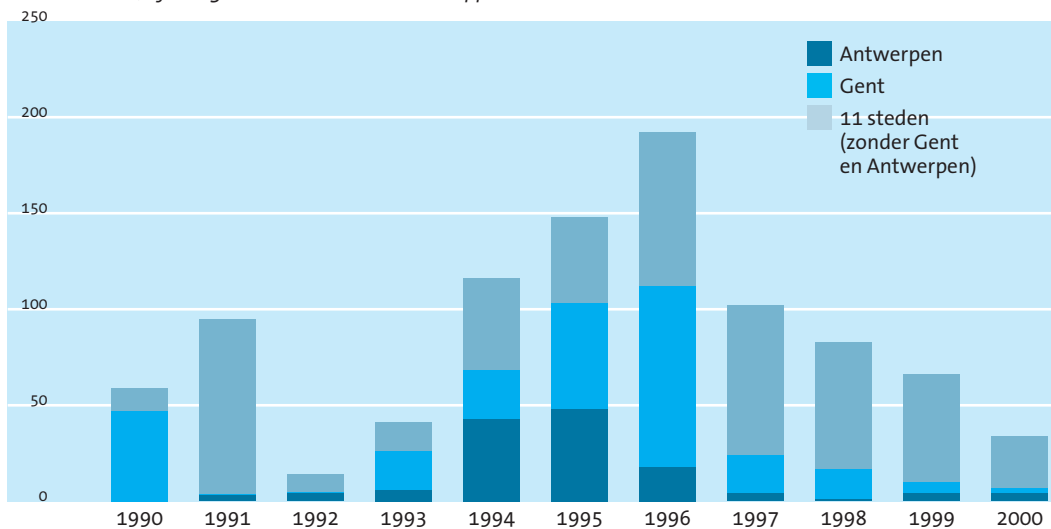
5 36 **Aandeel van de verschillende categorieën cultureel erfgoed in Gent, 2000**

Bron: AROHM, Afdeling Monumenten en Landschappen

5 37 **Toename van het cultureel erfgoed, 1990–2000**

Bron: AROHM, Afdeling Monumenten en Landschappen

Cultureel erfgoed

Onder cultureel erfgoed verstaan we beschermde dorps- en stadsgezichten, beschermde landschappen en beschermde monumenten. De gegevens zijn afkomstig van het departement Leefmilieu en Infrastructuur, afdeling Monumenten en Landschappen en dateren van 31 december 2000. Voor recentere ontwikkelingen verwijzen we naar de elektronisch te raadplegen databank³.

³ <http://www.monument.vlaanderen.be>

In Vlaanderen zijn er eind 2000 8.687 eenheden beschermd cultureel erfgoed. Het grootste gedeelte hiervan (78%) zijn beschermde monumenten. De centrumsteden tellen 3.009 beschermde eenheden, dit is 34,6% van het totaal in Vlaanderen. Ook hier bestaat het grootste deel uit beschermde monumenten.

19% van het cultureel erfgoed in de centrumsteden staat op het grondgebied van Gent. In aantal zijn dit er 581. 85% hiervan, meer nog dan in Vlaanderen, zijn beschermde monumenten. 10% zijn beschermde stadsgezichten. Gent heeft beduidend meer stadsgezichten dan Antwerpen waar maar 2,2% van het totaal cultureel erfgoed beschermd stadsgezicht is.

Het overzicht van de jaarlijkse aangroei van het cultureel erfgoed maakt duidelijk dat vooral in de helft van de jaren '90 het erfgoed een enorme toename kende. Vooral Gent draagt hiertoe bij. In 1996 telde Gent 94 van de 192 nieuwe eenheden cultureel erfgoed. Antwerpen kreeg er vooral in 1994 en 1995 bij. Ten opzichte van het jaar 1990 heeft Gent een enorme toename gekend van zijn totaal cultureel erfgoed. Sindsdien zijn er maar liefst 288 eenheden bijgekomen.

- ▶ De laatste tien jaar is het cultureel erfgoed in Gent erg toegenomen, vooral in het midden van de jaren '90.
- ▶ Het grootste gedeelte hiervan zijn beschermde monumenten, zoals ook in Vlaanderen en de centrumsteden.

6 Een leidinggevende stad?

Wat het onderwijs betreft, trekken de centrumsteden jongeren uit de omliggende omgeving aan om te participeren in het onderwijs dat zij aanbieden. Gent trekt meer jongeren aan dan de centrumsteden. Deze aantrekkingskracht is nog gestegen, in tegenstelling tot in Vlaanderen. De participatie in het schooljaar 2000–2001 was het grootst voor de 16 en 17-jarigen.

Gent biedt ook heel wat instellingen voor het hoger onderwijs aan. Het aantal studenten aan de Gentse universiteit is hierbij voortdurend gestegen. In Vlaanderen is het aantal universitaires iets gedaald. Van de 56.118 universitaires in Vlaanderen in 2000–2001 kwam 4,3% uit Gent. Dit aandeel is wel licht gedaald, ook t.o.v. de centrumsteden. Er zijn meer Gentse vrouwen dan mannen die universitaire studies doen. Het aantal hogeschoolstudenten in Vlaanderen is iets gestegen. Het aandeel van de Gentenaars aan hogescholen is lager dan het aandeel aan de universiteiten.

De Gentse economie boerde goed in de periode 1996–1998. De toegevoegde waarde steeg in die periode in Gent met 9%. De toegevoegde waarde in de centrumsteden en Vlaanderen nam in die periode toe met respectievelijk 4,6% en 4,8%. Ook de omzet kende een scherpe stijging met 18,4% in Gent. Dit is ook opmerkelijk meer dan in Vlaanderen (4,1%). In de centrumsteden daalde de omzet met 1%. De investeringen daalden in zowel Gent, de centrumsteden als Vlaanderen. Gent kende hier de kleinste afname. Het aandeel van de toegevoegde waarde en de omzet van Gent in het totaal van de centrumsteden is hierbij gestegen.

Het economische belang van de haven wordt bepaald aan de hand van maritieme diensten, industriële activiteiten en overheidsactiviteiten. De toegevoegde waarde in de Vlaamse havens is in 2000 toegenomen met 23% t.o.v. 1991. In Gent is ze ook toegenomen (24%), ze werd er voornamelijk in de industrie gerealiseerd. De totale werkgelegenheid in de Gentse haven nam af met 0,6%. De afname was minder sterk dan in de Vlaamse havens waar de totale werkgelegenheid daalde met 15%. Het aandeel van de Gentse haven in de totale hoeveelheid investeringen is 25%. De investeringen zijn licht gestegen voor de Gentse haven. In de Vlaamse havens zijn ze afgenomen. In 2001 werd er in Gent 23,5 miljoen ton goederen in zeeschepen overgeslagen. Het grootste deel hiervan is droog massagoed. Het totale maritieme verkeer is wel iets afgenomen t.o.v. 1991. In de Vlaamse havens is dit met 17,4% gestegen. Het aantal schepen dat aanmeerde daalde, de totale brutotonnage is over dezelfde periode gestegen.

6 1 School enrolment rate in % voor het schooljaar 2000–2001, opgesplitst volgens leeftijd

Bron: Departement Onderwijs, APS-bewerking

	Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaanderen
totaal 12–18-jarigen	163,9	110,3	157,7	91,4
12-jarigen	123,5	75,2	116,3	78,0
13-jarigen	157,8	107,9	150,5	94,8
14-jarigen	172,1	115,5	162,8	96,3
15-jarigen	171,7	118,1	167,1	95,0
16-jarigen	178,5	122,8	174,2	93,2
17-jarigen	180,2	122,3	175,2	91,2

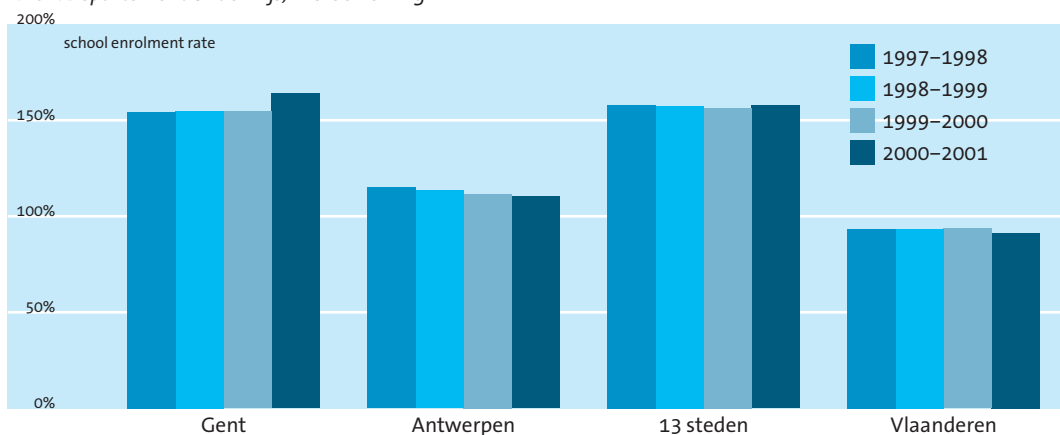
6 2 School enrolment rate in %, opgesplitst volgens type onderwijs, schooljaar 1997–1998 tot 2000–2001

Bron: Departement Onderwijs, APS-bewerking

		Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaanderen
totaal	1997–1998	154,4	114,9	158,1	93,3
	1998–1999	154,9	113,5	157,5	93,3
	1999–2000	154,6	111,6	156,4	93,6
	2000–2001	163,9	110,3	157,7	91,4
voltijds secundair	1997–1998	145,4	108,3	149,3	89,4
	1998–1999	146,0	106,8	148,5	89,3
	1999–2000	145,8	104,8	147,4	89,5
	2000–2001	154,9	103,3	148,3	87,2
deeltijds beroeps (14–18-jarigen)	1997–1998	3,1	2,4	2,9	1,0
	1998–1999	3,0	2,6	2,9	1,1
	1999–2000	3,0	2,8	2,9	1,1
	2000–2001	4,5	4,4	4,9	1,7
buitengewoon secundair	1997–1998	5,9	4,2	6,0	2,9
	1998–1999	5,9	4,1	6,1	2,9
	1999–2000	5,8	4,0	6,2	3,0
	2000–2001	6,0	4,1	6,2	3,1

6 3 Evolutie van de school enrolment rate (%) van de 12–18-jarigen, schooljaar 1997–1998 tot 2000–2001

Bron: Departement Onderwijs, APS-bewerking

Onderwijs

Secundair onderwijs

School enrolment rate

Met de school enrolment rate willen we de participatie van jongeren aan het (middelbaar) onderwijs nagaan. De school enrolment rate is de verhouding van de schoolgaande jongeren (per leeftijd of type onderwijs) tot de bevolking van dezelfde leeftijd¹. Als deze ratio groter is dan 100, dan trekt een stad meer jongeren aan dan ze eigenlijk herbergt, waardoor de stad een zekere centrumfunctie uitoefent t.o.v. zijn omgeving.

¹ Voor het schooljaar 2000–2001 neemt men de bevolking op 1/1/2001. Tot de schoolgaande jongeren behoren in deze definitie de leerlingen van 12 tot en met 17 jaar, de noemer is dan ook de bevolking van 12 tot en met 17 jaar.

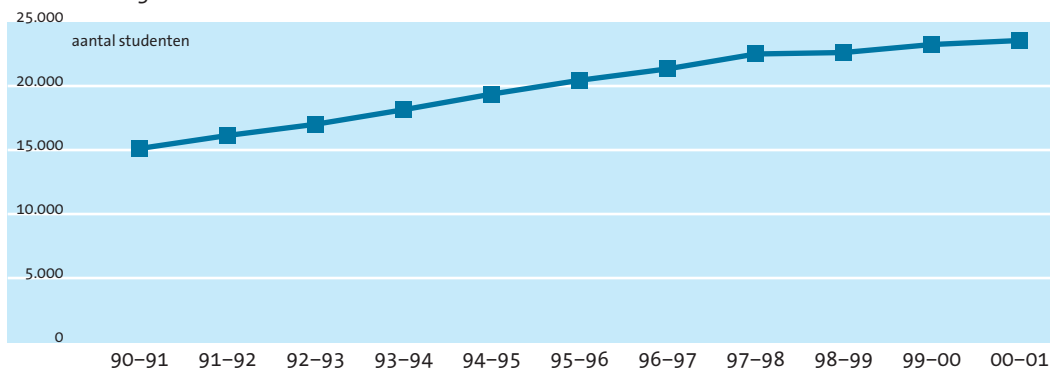
Voor het totaal van de 12 tot 18-jarigen heeft Vlaanderen een participatie van 91,4% in 2000–2001. Dit is een kleine daling ten opzichte van de schooljaren voordien. Dit betekent dat er minder jongeren participeren aan het secundair onderwijs dan er jongeren van die leeftijd zijn in Vlaanderen. Dit heeft zo zijn oorzaken. Ten eerste zijn er kinderen die nog in het lager onderwijs zitten, maar die de 12 jaar reeds hebben bereikt. Ten tweede worden de jongeren in privéscholen niet meegeteld in de school enrolment rate. Er is ten derde een zekere 'outflow' van Vlaamse jongeren naar het Franstalig onderwijs, deze is groter dan de 'inflow' van Franstalige jongeren in het Nederlandstalig onderwijs.

De totale school enrolment rate in de dertien steden is groter dan 100%, namelijk 157,7%; dit houdt dus in dat deze steden jongeren van buitenaf aantrekken. De school enrolment rate is nog gestegen t.o.v. het schooljaar 1999–2000. De participatie in Gent (163,9%) is groter dan in Antwerpen (110,3%), en groter dan het gemiddelde van de steden. In Gent is die bovendien gestegen met 9,3%punt tegenover het schooljaar 1999–2000, in Antwerpen lichtjes gedaald met 1,3%punt.

In de verdeling volgens leeftijd zien we dat de 12-jarigen in Vlaanderen maar voor 78% participeren aan het secundair onderwijs. Dit lage percentage heeft voornamelijk te maken met de voornoemde bemerking i.v.m. 12-jarigen in het primair onderwijs. Uit de cijfers blijkt dat de 14-jarigen in Vlaanderen de grootste participatiegraad hebben (96,3%). Daarna daalt de graad met de leeftijd. Voor de steden merken we een ander verloop: daar hebben we de grootste participatiegraden bij de 16 en 17-jarigen. Ook naar leeftijd onderverdeeld heeft Gent een grotere school enrolment rate dan Antwerpen of de centrumsteden.

Verdeeld naar type heeft Vlaanderen een participatiegraad van 87,2% voor het voltijds secundair onderwijs in 2000–2001. De school enrolment rates voor het deeltijds en het buitengewoon secundair zijn laag omdat er maar een klein aantal jongeren uit de beschouwde leeftijdscategorieën aan deze onderwijstypes deelneemt. De participatiegraad in het voltijds secundair is gedaald in Vlaanderen t.o.v. 1999–2000; die in het deeltijds beroeps en buitengewoon secundair is gestegen. Ook hier weer is de participatiegraad voor de verschillende types (voltijds, deeltijds beroeps en buitengewoon secundair) groter in de centrumsteden dan in Vlaanderen. Dit is respectievelijk 148,3%, 4,9% en 6,2%. De school enrolment rate in Gent en de dertien steden in het algemeen is voor het voltijds secundair gestegen, in Antwerpen nam hij af, net als in Vlaanderen.

- ▶ De totale school enrolment rate (12 tot 18-jarigen) nam toe in Gent, in tegenstelling tot die in Vlaanderen.
- ▶ De participatie per leeftijd en per schooltype is groter in de centrumsteden dan in Vlaanderen.
- ▶ Voor het schooljaar 2000–2001 is in Gent, zoals in andere steden, de participatiegraad het hoogst bij de 16 en 17-jarigen. Gent heeft daarbij een grotere participatie dan de centrumsteden en Antwerpen.

6 4 Evolutie van het aantal studenten aan de Universiteit Gent (cijfers op 30 september), schooljaar 90-91 tot 00-01Bron: www.rug.be**6 5 Aantal studenten aan de Universiteit Gent naar afkomst, schooljaar 2001-2002 (situatie op 14/5/2002)**Bron: www.rug.be

	kotstudenten		pendel- studenten	wonende te Gent en omstreken	onbekend	totaal
	privé	home				
1ste cyclus	4.983	522	3.559	1.172	714	10.950
2de cyclus	4.842	364	2.773	944	226	9.149
aanvullende opleidingen	467	113	386	145	54	1.165
doctoraatsstudenten	573	23	659	410	5	1.670
andere					1.106	1.106
totaal	10.865	1.022	7.377	2.671	2.105	24.040

6 6 Aantal personen die hogere studies begonnen aan een hogeschool of een universiteit, naar woonplaats en geslacht

Bron: Departement Onderwijs

			Gent			
			Antwerpen	13 steden	Vlaanderen	
Hogeschool	1999-2000	totaal	2.953	4.956	20.691	98.536
		mannen	1.393	2.158	9.642	45.747
		vrouwen	1.560	2.798	11.049	52.789
	2001-2002	totaal	3.003	5.251	21.117	99.339
		mannen	1.417	2.304	9.698	45.775
		vrouwen	1.586	2.947	11.419	53.564
Universiteit	1999-2000	totaal	2.526	3.239	13.868	56.740
		mannen	1.213	1.610	6.687	26.508
		vrouwen	1.313	1.629	7.181	30.232
	2000-2001	totaal	2.427	3.220	13.656	56.118
		mannen	1.144	1.581	6.506	25.656
		vrouwen	1.283	1.639	7.150	30.462

6 7 Aandeel van de studenten in het hoger onderwijs naar woonplaats in de centrumsteden, opgesplitst volgens geslacht

Bron: Departement Onderwijs

			Gent		
			Antwerpen	13 steden	
Hogeschool	1999-2000	totaal	14,3	24,0	100
		mannen	14,4	22,4	100
		vrouwen	14,1	25,3	100
	2001-2002	totaal	14,2	24,9	100
		mannen	14,6	23,8	100
		vrouwen	13,9	25,8	100
Universiteit	1999-2000	totaal	18,2	23,4	100
		mannen	18,1	24,1	100
		vrouwen	18,3	22,7	100
	2000-2001	totaal	17,8	23,6	100
		mannen	17,6	24,3	100
		vrouwen	17,9	22,9	100

Hogere studies

- 2 Vlerick Hogeschool,
Katholieke Hogeschool Gent,
Katholieke Hogeschool
voor Gezondheidszorg
Oost-Vlaanderen, Katholieke
Hogeschool St.-Lieven,
Mercator Hogeschool provincie
Oost-Vlaanderen, Hogeschool
Gent, Artevelde Hogeschool
waaronder sinds het schooljaar
2001–2002 ook volgende
scholen deel van uitmaken:
Katholieke Hogeschool
voor Lerarenopleiding en
Bedrijfsmanagement
Oost-Vlaanderen, Sociale
Hogeschool KVMW Gent en
Hogeschool voor Economisch
en Grafisch Onderwijs (EGON).

Er zijn heel wat inrichtingen in Gent waar studenten terecht kunnen voor hoger onderwijs. Er is een grote universiteit (Universiteit Gent) en er zijn 10 hogescholen² gevestigd in de stad. Gent is daarmee een van de grote onderwijssteden in Vlaanderen.

De cijfers van het Departement Onderwijs zijn de hoofdinschrijvingen van zowel het hogeschool onderwijs als het universitair onderwijs. Meer specifiek zijn dit de ingeschrevenen voor de basisopleidingen en de initiële lerarenopleiding voor het hogeschool onderwijs en de ingeschrevenen voor de basisopleidingen voor het universitair onderwijs.

Universiteit

De Rijksuniversiteit van Gent werd opgericht in 1817 door Koning Willem I. Deze universiteit kreeg in 1991 de nieuwe naam Universiteit Gent. Er zijn nu ruim 130 vakgroepen aanwezig, verdeeld over elf faculteiten. Ze bieden in elk van de wetenschappelijke disciplines hoogstaande en door onderzoek ondersteunde opleidingen aan. Het aantal studenten steeg gestaag van 15.119 in het schooljaar 1990–1991 naar 23.555 in 2000–2001. Dit betekent een groei van 55,8%. De centrumfunctie die Gent onderhoudt via de onderwijsfunctie, is duidelijk uit de tabel af te leiden. In het schooljaar 2001–2002 waren er een goeie 24.000 studenten aan de universiteit. Ongeveer 2.700 daarvan wonen te Gent of omstreken. Het grootste deel is dus afkomstig van elders en blijft in Gent als kotstudent, of pendelt heen en weer. Ongeveer de helft van de studenten in het schooljaar 2001–2002 (49%) zit op een privékot of in een home. 30,7% zijn pendelstudenten.

In het schooljaar 1999–2000 kwamen er 2.526 van de 56.740 universitaire in Vlaanderen uit de stad Gent. Dit is 4,5%. In 2000–2001 waren dat er iets minder (2.427), maar ook in Vlaanderen gingen er toen minder mensen aan de universiteit studeren (56.118). Het aandeel van de Gentenaars lag toen op 4,3%. Ook het aandeel t.o.v. de centrumsteden is lichtjes gedaald in 2000–2001 (van 18,2% naar 17,8%). Er zijn meer vrouwen (52,9%) dan mannen uit Gent die universitaire studies volgen.

Hogeschool

Er zijn in Vlaanderen in het schooljaar 2001–2002 99.339 hogeschoolstudenten. Dit aantal is een stijging met 803 studenten t.o.v. 1999–2000. Ongeveer 21% van de hogeschoolstudenten komt uit een centrumstad. Daar volbrengen, evenals in Vlaanderen, meer vrouwen hogere studies dan mannen. In 2001–2002 zijn er ongeveer 3.000 Gentse hogeschoolstudenten, dit is 3% van het totaal in Vlaanderen. Dit ligt iets lager dan het aandeel van de Gentenaars die aan een universiteit studeren. Hetzelfde zien we bij de centrumsteden. Het aandeel van Gent in het totaal van de centrumsteden is kleiner voor hogescholen (14,2%) dan voor universiteiten (17,8%).

Er zijn meer hogeschoolstudenten dan universiteitsstudenten in Gent in 1999–2000. In totaal kiest 53,9% voor een hogeschool en 46,1% voor een universiteit. In de centrumsteden liggen deze verhoudingen enigszins anders: 59,9% kiest voor een hogeschool en 40,1% gaat verder studeren aan een universiteit.

- ▶ Het aantal hogeschoolstudenten steeg in de steden en in Vlaanderen tussen 1999–2000 en 2001–2002.
- ▶ Er was een afname van het aantal universiteitsstudenten in Vlaanderen en de steden tussen 1999–2000 en 2000–2001.
- ▶ Er studeren meer vrouwen dan mannen verder.
- ▶ Gent kent een hoger percentage universiteitsstudenten dan de centrumsteden of Vlaanderen.

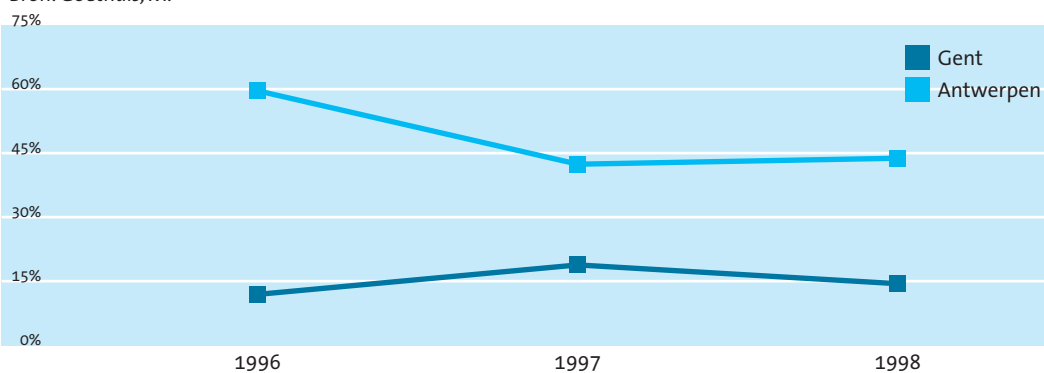
6 8 Bedrijfseconomische slagkracht (in 1.000 euro), 1996–1998

Bron: Goethals, M.

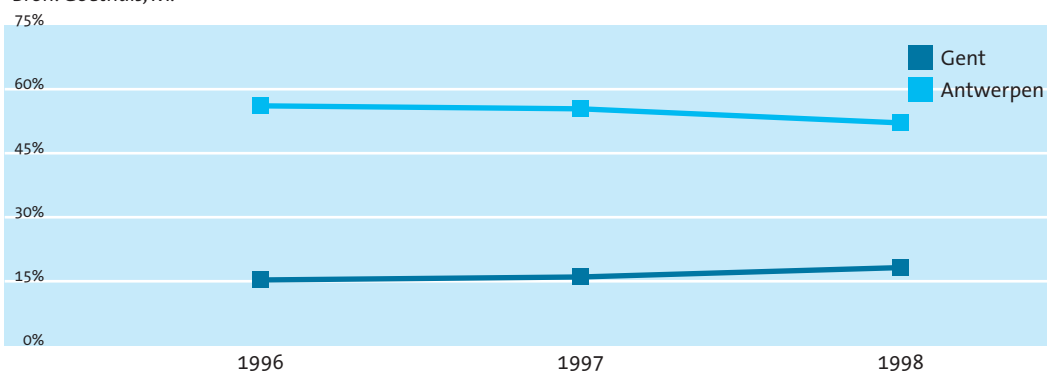
		Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaanderen
investeringen	1996	566.839,4	2.848.497,5	4.778.730,9	10.862.635,0
	1997	658.570,3	1.480.263,5	3.494.832,6	8.601.277,5
	1998	508.026,8	1.540.669,4	3.520.687,9	8.805.057,8
omzet	1996	13.424.047,6	49.352.646,1	88.002.486,8	200.405.716,2
	1997	14.406.386,8	49.816.059,7	89.847.785,1	206.401.632,3
	1998	15.890.893,4	45.425.456,4	87.163.225,3	208.674.415,8
bruto toegevoegde waarde	1996	2.628.751,8	8.896.804,3	16.876.848,8	39.376.430,7
	1997	2.628.563,1	9.019.723,6	17.136.929,5	40.130.597,0
	1998	2.866.404,2	9.126.338,6	17.644.938,3	41.268.713,8

6 9 Aandeel van de omvang van de investeringen in het totaal van de centrumsteden, in %, 1996–1998

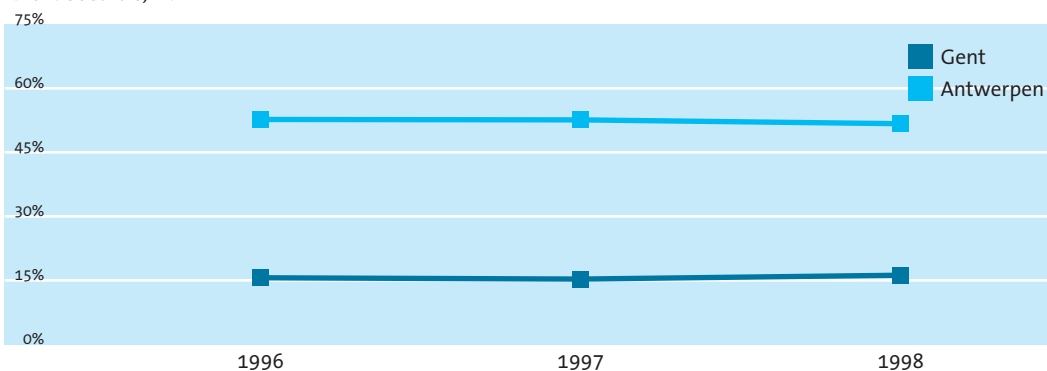
Bron: Goethals, M.

6 10 Aandeel van de omzet in het totaal van de centrumsteden, in %, 1996–1998

Bron: Goethals, M.

6 11 Aandeel van de toegevoegde waarde in het totaal van de centrumsteden, in %, 1996–1998

Bron: Goethals, M.

Economie

Bedrijfseconomische slagkracht

De bedrijfseconomische slagkracht wordt berekend a.d.h.v. de investeringen, de omzet en de toegevoegde waarde van een bedrijf. Deze cijfers worden door de Nationale Bank van België op basis van de jaarrekeningen bijgehouden. Aangezien niet alle bedrijven verplicht zijn hun jaarrekeningen neer te leggen, kunnen we enkel besluiten trekken over deze die dit wel moeten doen.

Toegevoegde waarde

De toegevoegde waarde is de waarde die de onderneming of de overheid toevoegt aan de inputs van grondstoffen en hulpstoffen. Het is dus het verschil tussen de waarde van de geproduceerde goederen of diensten en de waarde van de in het productieproces gebruikte goederen en diensten.

De bruto toegevoegde waarde is gestegen met 4,8% in Vlaanderen tussen 1996 en 1998. In 1998 is deze waarde ongeveer 41,3 miljard euro. 42,8% daarvan of 17,6 miljard euro wordt in een van de dertien steden gerealiseerd. Ook daar is er tijdens dezelfde periode een toename (4,6%) van de waarde op te merken. Het aandeel in het totaal van Vlaanderen is nagenoeg niet veranderd.

Wat Gent betreft, zien we in 1997 een lichte afname, maar in 1998 een sterke toename van de toegevoegde waarde. In totaal nam ze in de periode 1996–1998 toe met 9%. In 1998 betreft het een waarde van 2,9 miljard euro. Het aandeel van Gent in het totaal van de dertien steden is gestegen van 15,6% in 1996 naar 16,2% in 1998. Antwerpen heeft echter het grootste aandeel in het totaal van de centrumsteden, het is gedaald over dezelfde periode van 52,7% naar 51,7%. In 1998 is er in Antwerpen een waarde gerealiseerd van 9,1 miljard euro, 2,6% meer dan in 1996.

- ▶ De bruto toegevoegde waarde in Gent kende een grote toename. Ook het aandeel in de totale toegevoegde waarde in de centrumsteden is vergroot.

Omzet

De omzet is het bedrag van de verkoop van goederen en levering van diensten aan derden.

De totale omzet van de ondernemingen in Vlaanderen die hun jaarrekeningen hebben voorgelegd, bedraagt in 1998 208 miljard euro. De omzet is gestegen met 4,1% t.o.v. 1996. In de centrumsteden is de omzet daarentegen gedaald met 1%. In 1997 was hij echter nog gestegen t.o.v. het jaar voordien. De steden zagen hun aandeel in de totale omzet in Vlaanderen dalen van 43,9% in 1996 naar 41,8% in 1998.

Ondanks de daling van de omzet in de dertien steden nam deze in Gent toe met 18,4% tot 15,9 miljard euro in 1998. Het aandeel van deze stad in de totale omzet van de dertien bedraagt dan 18%. Voor de daling in de centrumsteden is Antwerpen echter het meest verantwoordelijk. Daar is de omzet gedaald met 8% t.o.v. 1996. Het aandeel van Antwerpen in de totale omzet van de centrumsteden is daarmee gedaald van 56% naar 52%.

- ▶ Ondanks de daling van de omzet in de dertien centrumsteden is die van Gent in dezelfde periode toegenomen. Vlaanderen kent ook een toename van de omzet.

Investeringen

Investeringen zijn de aankopen van nieuwe duurzame kapitaalgoederen³ door een onderneming of een overheid. De mate van investeren geeft een indicatie van het geloof van een onderneming in de toekomst.

Zowel in Vlaanderen, de centrumsteden als Antwerpen werd er in 1997 minder geïnvesteerd dan in 1996, en vervolgens in 1998 weer meer dan het jaar voordien. Algemeen namen de investeringen in de gehele periode af met respectievelijk 18,9%, 26,3% en 45,9%. In Antwerpen namen ze dus bijna met de helft af. Gent heeft een ander verloop als we de investeringen bekijken. Daar is meer geïnvesteerd in het jaar 1997 en weer minder in 1998. Uiteindelijk komt het neer op een afname van 10,4%, de kleinste afname in vergelijking met de drie andere gebieden. Gent is verantwoordelijk voor 14,4% van de investeringen in alle centrumsteden.

- ▶ Zowel in Vlaanderen, de centrumsteden als Antwerpen en Gent nemen de investeringen af. Gent kent hierbij de kleinste afname.

³ Bijvoorbeeld bedrijfsgebouwen, machines en gereedschappen.

6 12 Toegevoegde waarde (in miljoen euro) voor de haven van Gent, opgesplitst naar sector, en voor de haven van Antwerpen en de Vlaamse havens, 1991–2000

Bron: Jaarverslag 2001 Vlaamse Havencommissie, SERV

	haven- diensten	industrie	publieke sector	Gent totaal	Antwerpen totaal	Vlaamse havens totaal
1991	223,2	1.678,2	60,5	1.961,9	5.266,0	8.129
1992	218,4	1.534,0	58,7	1.811,1	5.649,7	8.346
1993	227,2	1.564,5	55,3	1.847,0	5.403,7	8.104
1994	267,0	1.846,3	75,2	2.188,5	5.907,9	8.975
1995	256,4	1.896,6	49,4	2.202,4	5.928,8	9.027
1996	255,0	1.885,9	52,9	2.193,8	6.062,9	9.107
1997	289,3	1.902,0	48,0	2.239,3	6.351,4	9.412
1998	301,9	2.069,4	52,0	2.423,3	6.455,4	9.776
1999	232,4	2.001,9	43,6	2.277,9	6.040,8	9.226
2000	254,3	2.146,1	40,9	2.441,3	6.597,0	9.977

6 13 Aantal werknemers in de haven van Gent, opgesplitst naar sector, en in de haven van Antwerpen en de Vlaamse havens, 1991–2000

Bron: Jaarverslag 2001 Vlaamse Havencommissie, SERV

	haven- diensten	industrie	publieke sector	Gent totaal	Antwerpen totaal	Vlaamse havens totaal
1991	3.050	22.795	1.060	26.905	66.469	112.184
1992	2.969	22.328	1.053	26.350	63.081	107.745
1993	2.912	21.466	897	25.275	60.919	103.813
1994	2.800	21.236	856	24.892	60.297	102.298
1995	2.687	21.011	804	24.502	57.398	98.668
1996	2.484	22.104	817	25.405	55.970	97.039
1997	2.972	22.477	932	26.381	56.244	97.572
1998	2.952	22.425	968	26.345	56.188	96.525
1999	3.023	22.613	946	26.582	54.544	95.337
2000	3.165	22.767	817	26.749	54.751	95.331

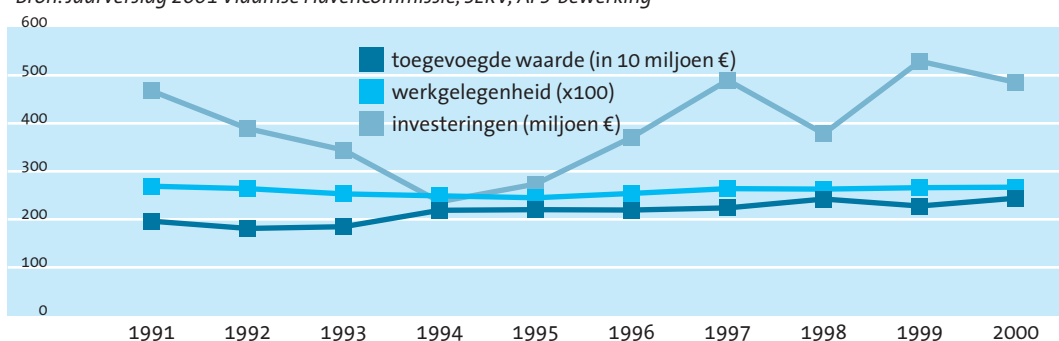
6 14 Investeringen (in miljoen euro) in de haven van Gent, opgesplitst naar sector, en in de haven van Antwerpen en de Vlaamse havens, 1991–2000

Bron: Jaarverslag 2001 Vlaamse Havencommissie, SERV

	haven- diensten	industrie	publieke sector	Gent totaal	Antwerpen totaal	Vlaamse havens totaal
1991	79,4	362,8	25,4	467,6	2.080,3	2.818,4
1992	37,9	323,4	27,8	389,1	1.881,7	2.582,7
1993	53,8	264,2	26,2	344,2	1.441,8	2.131,8
1994	41,5	165,8	29,4	236,7	118,5	1.559,8
1995	39,6	197,6	36,4	273,6	1.133,7	1.796,6
1996	47,1	289,5	34,4	371,0	1.375,0	2.057,7
1997	38,8	405,4	45,5	489,7	1.208,7	1.983,2
1998	38,1	293,3	46,9	378,3	1.294,9	1.916,2
1999	64,7	438,2	26,5	529,4	1.186,4	2.005,3
2000	39,4	419,4	26,5	485,3	1.190,3	1.930,3

6 15 Evolutie van de toegevoegde waarde, werkgelegenheid en investeringen in de haven van Gent, 1991–2000

Bron: Jaarverslag 2001 Vlaamse Havencommissie, SERV; APS-bewerking

Haven van Gent

4 Het Lievekanaal in 1251 van Gent naar Damme mondde uit in het Zwin dat verzandde. De in 1547 gegraven Sassevaart verloor zijn betekenis toen de Westerschelde voor alle verkeer gesloten was gedurende de Godsdienstoorlogen. Het kanaal Gent – Brugge – Oostende in de 17de eeuw kende nog maar weinig activiteit na het wegvallen van de handelsprivileges.

5 De nationale bank van België, die het economisch belang van de zeehavens uitwerkte, onderscheidt in de groep (maritieme) diensten volgende ondernemingen: scheepsagenten en expediteurs, goederenbehandelaars, zeevaart- en binnenvaartrederijen, wegvervoerbedrijven en overige diensten. In de groep industriële ondernemingen worden volgende rubrieken onderscheiden: energie, petroleum, chemische nijverheid, scheepsbouw/herstellingen, automobielnijverheid, elektronica, metaalverwerkende nijverheid, visserij, voedingsnijverheid en andere industrie. Tot de overheidsdiensten behoren federale, gewestelijke, provinciale en stedelijke overheden.

Na een aantal vergeefse pogingen in het verleden⁴ om een verbinding met de Noordzee te maken, werd de basis van de huidige haven slechts gelegd in 1822. Toen werden de plannen voor het graven van een nieuw kanaal ondertekend en in 1827 begon men onder bewind van Willem I, Koning der Nederlanden, met het graven ervan. Gedurende de jaren werd het kanaal verder uitgediept voor grotere schepen en uitgebreid voor de toenemende havenactiviteiten. In 1968 werd de nieuwe zeeluis ingehuldigd. In 2000 beslaat de Gentse haven 4.393 ha waarvan 616 ha wateroppervlakte.

Economisch belang

Het economische belang van een haven wordt bepaald aan de hand van de activiteiten van de maritieme diensten, industriële activiteiten en overheidsactiviteiten⁵. Het wordt uitgedrukt in termen van toegevoegde waarde, werkgelegenheid en investeringen.

De **toegevoegde waarde** is de waarde die de onderneming of de overheid toevoegt aan de inputs van grondstoffen en hulpstoffen.

In de tabel is de toegevoegde waarde gegeven van 1991 tot 2000, voor Gent opgesplitst per sector. We zien dat de totale waarde gestegen is. Dit is echter niet continu gebeurd, in 1992, 1996 en 1999 daalde deze lichtjes t.o.v. het jaar voordien. In 2000 is de toegevoegde waarde voor de Gentse haven 2.441 miljoen euro. Dit betekent een stijging met 24% in vergelijking met 1991. Opgesplitst naar sector zien we dat het vooral de industrie is waar de toegevoegde waarde gerealiseerd is (87,9% in 2000). De havendiensten en de publieke sector maken respectievelijk 10,4% en 1,7% uit van het totaal in 2000. De stijging van de totale waarde staat bijna volledig op naam van de industriële activiteiten. De industrie kent een toename van 27,9%. Ook de havendiensten kennen een stijgende trend tot in 1999 waar deze sector een belangrijke afname van de toegevoegde waarde kende. Deze sector stijgt in totaal met 14%. De publieke sector kent een dalende trend (-32%).

In het geheel van de Vlaamse havens (Antwerpen, Gent, Oostende, Zeebrugge) heeft Antwerpen het grootste aandeel (66,1%), gevolgd door Gent met 24,5. Beide hebben een belangrijke functie als industriehaven.

De totale **werkgelegenheid** in de Gentse haven nam af van 1991 tot 2000. Vooral in de eerste helft van de jaren negentig daalde het aantal tewerkgestelden continu, in de tweede helft steeg het weer tot 26.749 eenheden in 2000. De daling t.o.v. 1991 bedraagt 0,6%. 85,1% van de jobs in 2000 zijn gesitueerd in de industrie, 11,8% in havendiensten en nog eens 3,1% in de publieke sector. Het aantal werknemers in de industrie kent eenzelfde verloop als dat van het totaal. Het aantal daalt daar met 0,1%. De werkgelegenheid in de publieke sector ging erop achteruit met 23%, de grootste afname van de drie sectoren. Enkel bij de havendiensten is het aantal werknemers gestegen van 3.050 naar 3.165, of een stijging van 3,8%.

Van de totale werkgelegenheid in de Vlaamse havens is 57,4% voor de haven van Antwerpen en 28,1% voor de Gentse haven.

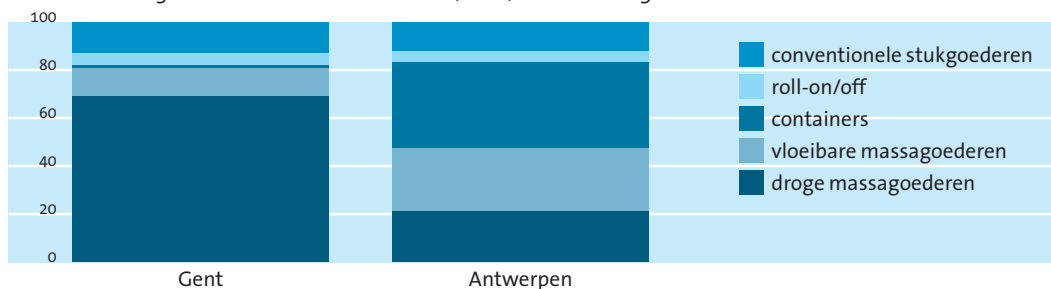
Investerings zijn de aankopen van nieuwe duurzame kapitaalgoederen door een onderneming of een overheid.

In 2000 werd er 485,3 miljoen euro in de Gentse haven geïnvesteerd. Dit is 3,8% meer dan in 1991, maar dit is niet continu gebeurd. Tot 1994 zag de haven zijn investeringen dalen, dan tot 1997 weer stijgen en vervolgens afwisselend dalen en weer stijgen. Het grootste deel van de investeringen heeft plaatsgevonden in de industrie (86,4% in 2000). Deze sector investeerde in 2000 15,6% meer dan in 1991. De sector van de havendiensten heeft heel wat schommelingen ondergaan als het over investeringen gaat. De algemene trend is echter dalend. In 2000 is het aandeel in het totaal 8,1%, in 1991 was dat nog 17%. De publieke sector maakt 5,5% uit van het totaal. Deze sector investeerde het meest in 1998 (46,9 miljoen euro); in 1999 en 2000 is dit teruggelopen tot 26,5 miljoen euro.

De totale investeringen in de vier Vlaamse havens daalden met 888 miljoen euro. Gent maakt 25% uit van dit totaal in 2000. Antwerpen heeft het grootste aandeel, namelijk 61,7%.

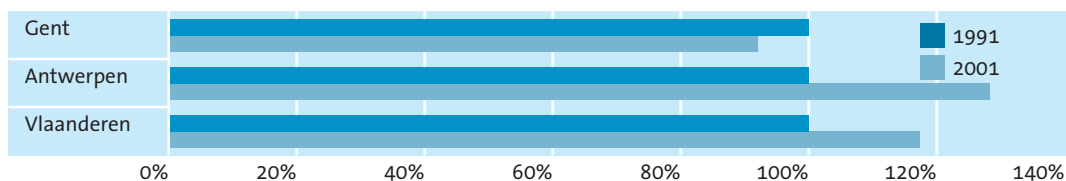
6 16 Maritiem verkeer, 2001

Bron: Jaarverslag 2001 Vlaamse Havencommissie, SERV; APS-bewerking

6 17 Maritiem verkeer, groeicijfers t.o.v. 1991

Bron: Jaarverslag 2001 Vlaamse Havencommissie, SERV; APS-bewerking

6 18 Trafiek naar vervoerscategorie, haven van Gent, 2001

Bron: Jaarverslag 2001 Vlaamse Havencommissie, SERV

	lossingen	ladingen	totaal
containers (in aantal eenheden)	4.022	5.800	9.822
droog massagoed (in 1000 ton)	14.452	1.751	16.203
vloeibaar massagoed (in 1000 ton)	2.167	651	2.818
containers (in 1000 ton)	53	97	150
roll-on/off (in 1000 ton)	620	552	1.172
conventioneel stukgoed (in 1000 ton)	2.381	732	3.113
totaal (in 1000 ton)	19.673	3.783	23.456

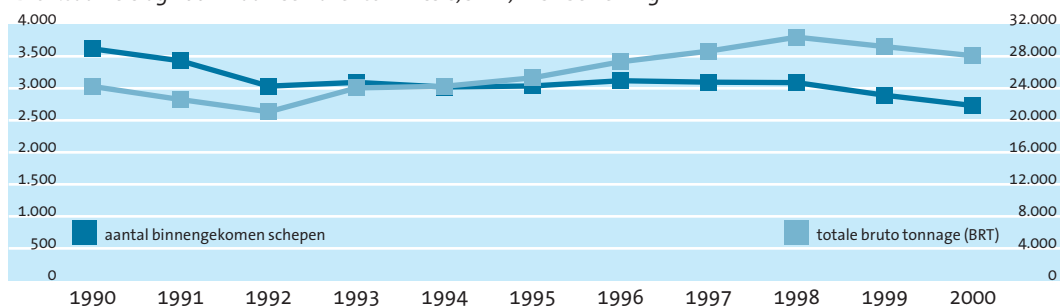
6 19 Trafiek naar goederencategorie (in 1.000 ton), haven van Gent, 2001

Bron: Jaarverslag 2001 Vlaamse Havencommissie, SERV

	lossingen	ladingen	totaal
landbouwproducten	522	141	663
voedingsproducten en veevoeder	4.159	556	4.715
vaste minerale brandstoffen	4.406	142	4.548
petroleum en petroleumproducten	1.884	447	2.331
ertsen en mineraalresiduen	3.703	780	4.483
producten van de metaalindustrie	2.135	712	2.847
ruwe mineralen en bouwmaterialen	642	24	666
meststoffen	699	68	767
chemische producten	664	255	919
overige goederen	859	657	1.516
totaal	19.673	3.782	23.455

6 20 Aantal binnengekomen schepen en totale brutotonnage (BRT), Gent, 1990-2000

Bron: Jaarverslag 2001 Vlaamse Havencommissie, SERV; APS - bewerking

- ▶ De toegevoegde waarde in de Gentse haven is gestegen. De industrie maakt het grootste deel hiervan uit.
- ▶ De werkgelegenheid daalt in de vier Vlaamse havens. De daling is het kleinst in Gent.
- ▶ In Gent stijgen de totale investeringen ondanks de dalende trend in Vlaanderen. De haven-diensten investeren minder dan in 1991.

Maritieme statistieken

In totaal werd er in Gent in 2001 23,5 miljoen ton goederen in zeeschepen overgeslagen (**totaal maritiem verkeer**). Het grootste deel hiervan waren droge massagoederen (16,2 miljoen ton of 69%), gevolgd door conventionele stukgoederen (3,1 miljoen ton, 13%) en vloeibare massagoederen (2,8 miljoen ton, 12%). Maar 0,9% werd d.m.v. containers verscheept. Dit in tegenstelling met Antwerpen dat het grootste deel van zijn goederen overslaat met containers (46,4 miljoen ton). Ook droge en vloeibare massagoederen worden veelvuldig overgeslagen in Antwerpen. Het grootste gedeelte van het totaal maritiem verkeer zijn lossingen (83,9%), de overige 16,1% zijn ladingen. Voor droog en vloeibaar massagoed, roll-on/off en conventionele stukgoederen zijn er telkens meer lossingen dan ladingen. Bij de containers wordt er meer geladen (97.000 ton) dan gelost (53.000 ton).

Het totaal maritiem verkeer (ladingen en lossingen) is gedaald in Gent t.o.v. 1991. Zoals we in de tabel met de groeicijfers zien, is het gedaald met 7,9%. Voor Antwerpen en ook voor het totaal van de Vlaamse havens zien we een stijging van het maritiem verkeer. Antwerpen kent een groei van 28,3%, Vlaanderen groeit met 17,4%.

Naar **goederencategorie** zien we dat voedingsproducten & veevoeder, vaste minerale brandstoffen en ertsen en mineraalresiduen het meest worden gelost. Dit is respectievelijk 21,1%, 22,4% en 18,8% van alle lossingen. De drie categorieën die het meest worden opgeladen in Gent zijn ertsen (20,6%), producten van de metaalindustrie (18,8%) en overige goederen (17,4%).

Wat het **aantal binnengekomen schepen** in Gent betreft, zien we een dalende trend (24,5%). In 1991 voeren nog 3.617 schepen Gent binnen, dit aantal daalde fel in 1992 en 1993 waarna het aantal schepen jaarlijks niet veel varieerde. Vanaf 1998 daalt het aantal continu tot 2.731 in 2001.

De **totale brutotonnage** (BRT of BT) van de aangekomen schepen toont een ander verloop. In 2001 kwam 28,1 miljoen ton aan in Gent. Dit is 15,8% meer dan de 24,2 miljoen ton die in 1991 aanmeerde. Enkel in 1992 en 1993 zien we een daling, en ook in 2000 en 2001. We zien dus dat terwijl het aantal schepen daalde, de totale brutotonnage stijgt. Dit heeft te maken met het feit dat de gemiddelde scheepsgrootte ook stijgt.

- ▶ Het totaal maritiem verkeer is afgenomen.
- ▶ Het aantal binnengekomen schepen is gedaald, de brutotonnage is gestegen in Gent.

7 Een participatieve stad?

De sp.a is de grootste partij in Gent en heeft die plaats gedurende de jaren kunnen behouden. De grootste afname van het aantal zetels staat op naam van de CD&V. Het Vlaams Blok kende in de periode 1988–2000 de grootste toename van het percentage stemmen. Mensen stemmen over het algemeen in afnemende mate blanco voor de Senaat, de Kamer en dan de gemeenteraadsverkiezingen. Enkel in 1994 werd er meer blanco gestemd voor de gemeenteraad in Gent. We zien in Vlaanderen, de centrumsteden en Gent een terugval van het percentage blanco stemmen. In het algemeen wordt er minder blanco gestemd in de centrumsteden dan in Vlaanderen. In Gent is het percentage blanco nog kleiner voor Kamer en Senaat, niet voor de gemeenteraadsverkiezingen. Op de gemeenteraad na telt Gent ook meer geldige stemmen dan de centrumsteden of Vlaanderen voor Kamer en Senaat. Het percentage geldige stemmen is wel licht gedaald voor Kamer en Senaat ondanks het kleiner wordende percentage blanco stemmen.

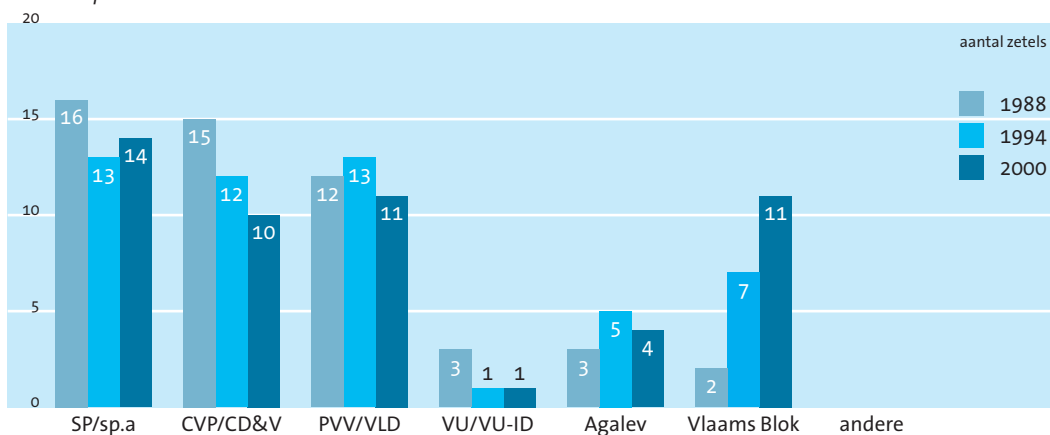
In de periode 1999–2001 werden er in Gent 48 hoorzittingen georganiseerd voor de bevolking. De hoorzittingen werden onder meer gewijd aan het verkeer, wateroverlast en de heraanleg van straten of pleinen. Via de Actie Samenspraak hebben de bewoners ook inspraak in stedelijke projecten.

Wat de tewerkstelling in de stedelijke diensten betreft, gaat de verdeling tussen man en vrouw ongeveer gelijk op. In 2001 is 49,7% vrouw en 50,3% man. Er zijn nog wel het meest mannen tewerkgesteld op niveau A, maar ook op niveau D waar 69% man is. Op de andere niveaus werken dan weer meer vrouwen. Er participeren ook veel vrouwen aan het schepencollege, de gemeenteraad en de OCMW-raad. In het schepencollege en de OCMW-raad is de verhouding zo goed als fifty-fifty, in de gemeenteraad zetelen er in 2000 40% vrouwen. Het aantal is vooral in het schepencollege gestegen t.o.v. 1994.

7 1 Percentage stemmen per partij voor de gemeenteraadsverkiezingen in Gent, 1988, 1994 en 2000Bron: <http://www.vub.ac.be/POLI/elections>

gemeenteraadsverkiezingen Gent % stemmen

	1988	1994	2000
SP/sp.a	27,7	21,8	25,1
CVP/CD&V	26,8	21,6	17,9
PVV/VLD	21,7	21,7	21
VU/VU-ID	8	4	4
Agalev	7,4	9,8	9,1
Vlaams Blok	5,2	12,7	19,5
andere	3,3	8,5	3,4

7 2 Zetelverdeling voor de gemeenteraadsverkiezingen in Gent, 1988, 1994 en 2000Bron: <http://www.vub.ac.be/POLI/elections>

Participatie

Samenstelling gemeenteraad

In de tabel wordt het percentage van de stemmen gegeven die de verschillende politieke partijen hebben behaald bij de gemeenteraadsverkiezingen in 1988, 1994 en 2000. Enkel de zes grootste partijen werden weergegeven; de kleinere partijen zijn ondergebracht onder 'andere'. In 1994 behaalden zij samen 8,5% van de stemmen, dit is meer dan de 4% die VU/VU-ID dat jaar behaalde. In 2000 daalde hun aandeel tot 3,4%, het percentage dat ze ook in 1988 behaalden.

De sp.a (voordien SP) is de grootste partij in Gent. In 1988 behaalde deze partij 27,7% van de stemmen, wat goed was voor 16 zetels. De CVP (later CD&V) behaalde 26,8% van de stemmen en de derde grootste partij was de PVV (later VLD) met 21,7% van de stemmen. Ze behaalden respectievelijk 15 en 12 zetels in de gemeenteraad.

In 1994 valt het aantal stemmen van de twee grootste partijen in 1988 wat terug. Met 21,8% van de stemmen behaalt de SP nog nipt de eerste plaats vóór de PVV/VLD (21,7%) en de CVP (21,6%). Deze partijen verliezen stemmen die ten goede komen aan de drie, in 1988, kleinste partijen (Agalev, Vlaams Blok en andere). SP en CVP verliezen beide drie zetels in de gemeenteraad. Ook VU/VU-ID verliest twee zetels. De grootste stijger is het Vlaams Blok dat van 5,2% naar 12,7% stijgt. Deze partij behaalt dan 7 zitjes in de gemeenteraad, 5 meer dan in 1988. Ook het percentage stemmen stijgt voor Agalev van 7,4 naar 9,8%.

In 2000 behaalt de SP 25,1% van de stemmen. Ze is nog steeds de grootste partij met 14 zetels in de gemeenteraad. De VLD behaalt 21% van de stemmen, gevolgd door het Vlaams Blok met 19,5%. Beide krijgen ze 11 zetels in de gemeenteraad. Voor het Vlaams Blok zijn dit er vier meer dan in 1994. De VLD verliest er twee, net als CD&V. VU-ID en Agalev behalen respectievelijk 4% en 9,1% van de stemmen. Dit is vergelijkbaar met het percentage in 1994.

- ▶ De sp.a is de grootste partij in Gent en is dat doorheen de jaren gebleven.
- ▶ De grootste afname van het percentage stemmen en het aantal zetels staat op naam van de CD&V. Het Vlaams Blok kent de grootste toename.

7 3 Evolutie van het aantal blanco stemmen voor de gemeenteraad, Kamer en Senaat (%)*Bron: Buelens, J.*

		Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaanderen
Gemeenteraad	1994	4,9	4,8	4,7	4,3
	2000	3,7	2,7	3,5	3,9
Kamer	1991	4,5	3,8	5,3	5,5
	1995	4,6	3,4	5,4	6,5
	1999	3,8	3,3	4,5	5,2
Senaat	1991	5,2	4,0	5,8	6,8
	1995	4,8	3,7	5,7	7,4
	1999	4,0	3,3	4,6	5,3

7 4 Evolutie van het aantal geldige stemmen voor de gemeenteraad, Kamer en Senaat (%)*Bron: Buelens, J.*

		Gent	Antwerpen	13 steden	Vlaanderen
Gemeenteraad	1994	86,6	83,2	86,3	89,1
	2000	87,2	85,4	87,2	89,7
Kamer	1991	88,2	87,9	87,9	87,9
	1995	86,4	84,4	85,8	86,0
	1999	87,0	84,2	86,3	86,9
Senaat	1991	87,5	87,6	87,3	87,4
	1995	86,3	84,2	85,4	85,1
	1999	86,9	84,3	86,2	86,8

Aantal blanco en ongeldige stemmen

1 Onder onregelmatigheden vallen aantekeningen op het biljet of verandering van vorm of afmetingen van het biljet.

Een stembiljet waar geen stem op uitgebracht werd, is een blanco stem. Naast blanco stemmen zijn er nog andere ongeldige stemmen. Dit zijn onder andere de biljetten waarop een stem verkeerd werd uitgebracht of waarop er onregelmatigheden¹ werden aangebracht.

In Vlaanderen is het aantal blanco stemmen voor de gemeenteraadsverkiezingen gedaald van 4,3% in 1994 naar 3,9% in 2000. Ook voor Kamer en Senaat is het percentage blanco stemmen gedaald in 1999 t.o.v. 1991. In 1995 zijn er echter meer blanco's uitgebracht. Per stemming zijn er meer blanco stemmen voor de Senaat dan voor de Kamer. In 1999 zijn dit er nog respectievelijk 5,3% en 5,2%. Voor de dertien steden zien we ongeveer hetzelfde verloop. In 1995 is het percentage voor Kamer en Senaat echter gelijkaardig aan 1991, wat in Vlaanderen niet het geval was. Het percentage blanco stemmen ligt algemeen lager dan in Vlaanderen, op de gemeenteraadsverkiezingen in 1994 na.

Gent telt 3,8% blanco stemmen voor de Kamer en 4% voor de Senaat in 1999. De cijfers liggen iets lager dan in de centrumsteden algemeen. Dit geldt niet voor de blanco stemmen voor de gemeenteraad waar Gent iets hoger scoorde (3,7% t.o.v. 3,5% in de dertien steden in 2000). Ook Antwerpen telt algemeen een kleiner percentage blanco stemmen dan de centrumsteden, maar ook dan Gent. In 2000 was dat 2,7% voor de gemeenteraad, in 1999 3,3% voor zowel Kamer als Senaat.

Over de geldigheid kan gezegd worden dat Vlaanderen voor de gemeenteraadsverkiezingen het grootste percentage geldige stemmen vertoont. In 2000 was dat 89,7%, een stijging t.o.v. 1994. Er zijn meer ongeldige stemmen voor de Kamer en de Senaat dan voor de gemeenteraad. Vlaanderen en de centrumsteden tellen daar per stemming ongeveer een gelijk percentage ongeldige stemmen.

De cijfers van Gent zijn te vergelijken met deze van de centrumsteden in het algemeen. Het aantal geldige stemmen is gedaald in Gent voor Kamer en Senaat, maar gestegen voor de gemeenteraadsverkiezingen. In 2000 was het percentage geldige stemmen 87,2% voor de gemeenteraad en in 1999 was dat 87% voor de Kamer en 86,9% voor de Senaat. Opvallend zijn de relatief lage waarden voor Antwerpen terwijl deze stad ook een laag aandeel in blanco stemmen scoorde. Dit houdt in dat Antwerpen een groter aandeel andere (dan blanco) ongeldige stemmen heeft.

- ▶ In Antwerpen komen het minst blanco stemmen voor, maar is de geldigheid het laagst.
- ▶ Het percentage blanco stemmen daalt in Gent voor de gemeenteraad, Kamer en Senaat maar het aantal geldige stemmen stijgt enkel voor de gemeenteraad. Dit is ook zo in de centrumsteden.
- ▶ Vlaanderen heeft het grootste percentage blanco stemmen, maar ook de hoogste geldigheid.

7 5 Evolutie van het aantal informatievergaderingen en hoorzittingen in Gent, 1999–2001*Bron: jaarverslag 2000, website Gent 2001*

	1999	2000	2001
infovergaderingen	6	8	9
hoorzittingen	9	9	7
totaal	15	17	16

7 6 Aantal informatievergaderingen en hoorzittingen volgens onderwerp, 2000, 2001*Bron: jaarverslag Gent, 2000; website Gent*

	2000		2001	
	infovergaderingen	hoorzittingen	infovergaderingen	hoorzittingen
verkeer (plan, openbaar vervoer)		4		4
heraanleg straten		2	1	1
aanleg groene ring		1		
aanpassingswerken Ottenstadion		1		
bouw scoutslokaal		1		
wateroverlast	4		1	
huisvestingsproject	2			
muziekforum	1			
voetbalmanifestatie	1			
structuurschets, BPA			1	2
nieuwbouw			2	
buurtcomité			1	
riolering			1	
bodemverontreiniging			1	
collectorenwerken Leie			1	

Hoorzittingen en informatievergaderingen

De hoorzittingen en informatievergaderingen worden georganiseerd door de dienst Voorlichting. In totaal werden er door deze dienst al 48 zittingen georganiseerd op drie jaar tijd (1999–2001). Voor elke hoorzitting maakt de dienst speciale folders of bewonersbrieven op. In 2000 werden er 57.450 folders verspreid voor 17 zittingen. Toen woonden 2.170 Gentenaars een hoorzitting of infovergadering bij.

In 2000 werden er vier hoorzittingen gewijd aan het verkeer. Hierbij kwamen onder meer verkeersleefbaarheidsplannen en een studie rond het openbaar vervoer ter sprake. Twee hoorzittingen gingen over de heraanleg van bepaalde straten. Ook in 2001 kwamen deze onderwerpen meermaals aan bod. Vier van de acht infovergaderingen in 2000 behandelden de wateroverlast. In 2001 kwamen er verschillende onderwerpen aan bod in de infovergaderingen. Dit kon gaan van de wijziging van een Bijzonder Plan van Aanleg (BPA), rioleringswerken en bodemverontreiniging tot het voorstel van nieuwbouwprojecten.

Hoorzittingen zijn niet het enige kanaal om de dialoog met bewoners aan te gaan. Actie Samenspraak organiseert de inspraak ook via gesprekken met buurtleden en bewonersgroepen, schriftelijke rondvragen, mondelinge rondvragen en doe-momenten.

In 2001 zorgde Actie Samenspraak in 16 van de 25 Gentse gebieden voor inspraak. 7 van de 11 leden van het College van burgemeester & schepenen gingen rechtstreeks de samenspraak met bewoners aan. Deze samenspraak gebeurde in het kader van stedelijke projecten en naar aanleiding van vragen vanuit bewonersgroepen. Rond 30 stedelijke projecten werd via Actie Samenspraak de mening van de bewoners gevraagd.

Los van de dienst Voorlichting en Actie Samenspraak traden nog andere diensten – zij het minder uitgebreid – in dialoog met bewoners: dienst Leefmilieu en Natuurontwikkeling in het kader van milieuvergunningen, dienst Stedenbouw en Ruimtelijke planning in verband met het Ruimtelijk Structuurplan Gent en de Stedelijke Buurtcentra, ...

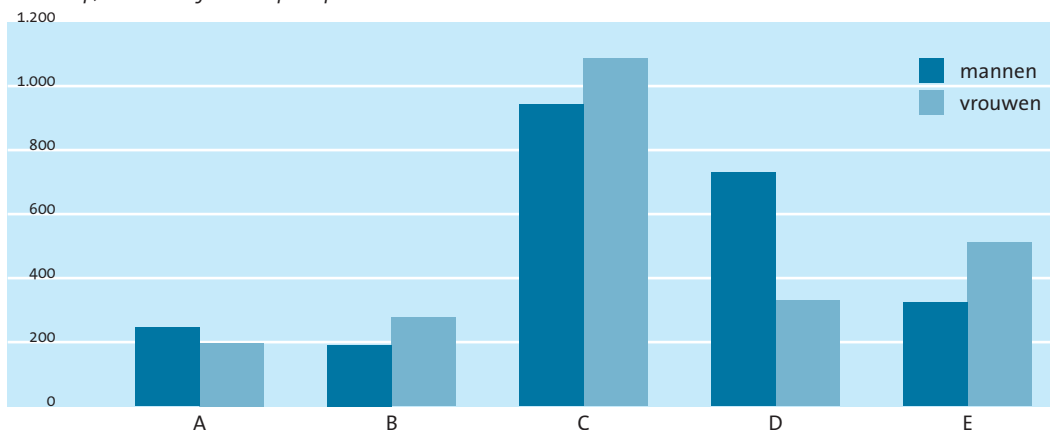
7 7 Tewerkstelling in stedelijke diensten, opgesplitst volgens geslacht en niveau, Gent, 2001

Bron: Cip, centraal informatiepunt personeelsbeleid

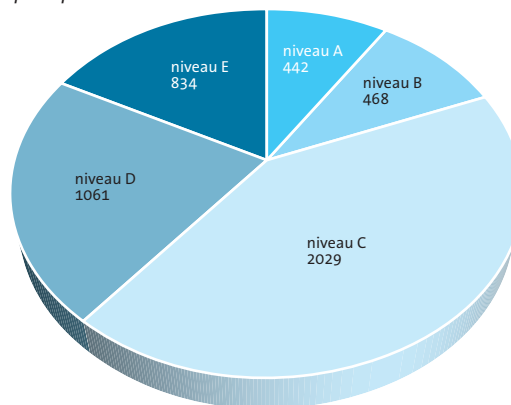
		mannen	vrouwen	totaal
niveau	A	245	197	442
	B	191	277	468
	C	943	1086	2029
	D	731	330	1061
	E	323	511	834
	totaal	2433	2401	4834

7 8 Aantal mannen en vrouwen in stedelijke diensten, opgesplitst volgens niveau, Gent, 2001

Bron: Cip, centraal informatiepunt personeelsbeleid

7 9 Aantal tewerkgestelden in stedelijke diensten, opgesplitst per niveau, Gent, 2001

Bron: Cip, centraal informatiepunt personeelsbeleid

7 10 Evolutie van het aantal vrouwelijke leden van het schepencollege, de gemeenteraad en de OCMW-raad in Gent, 1994, 2000

Bron: jaarverslagen Gent, Stadsinfo 2002-2003

		totaal	vrouwen	aandeel
schepencollege	1994	11	2	18,18
	2000	11	5	45,45
gemeenteraad	1994	51	14	27,45
	2000	51	20	39,22
OCMW-raad	1994	15	7	46,67
	2000	15	8	53,33

Vrouwen in stedelijke diensten

Tot 2000 werden in Gent geen cijfers bijgehouden volgens geslacht. Vanaf 2001 werd die onderverdeling wel gemaakt. We maken ook een onderscheid naar niveau zodat we ook na kunnen gaan hoe het gesteld is met het aandeel van vrouwen in leidinggevende functies.

In 2001 werken er 4.834 mensen in stedelijke diensten (uitgezonderd onderwijzend personeel). Hiervan is 49,7% vrouw en 50,3% man. Qua samenstelling is dit bijzonder goed verdeeld. Het grootste deel van de tewerkgestelden (42%) werkt op niveau C, gevolgd door niveau D (21,9%). Er zijn 442 (9,1%) tewerkgestelden op niveau A. Hiervan is nog steeds het grootste gedeelte (55,4%) man. Op niveau B, C en E werken dan weer meer vrouwen dan mannen. Het grootste verschil tussen mannen en vrouwen doet zich voor op niveau D waar de mannen ongeveer 69% van de plaatsen innemen.

- ▶ Algemeen is de man/vrouw-samenstelling fifty-fifty in het totaal van de tewerkstellingen in stedelijke diensten.
- ▶ Op niveau A werken er nog steeds iets meer mannen dan vrouwen.
- ▶ Het grootste verschil situeert zich op niveau D, waar 69% man is.

Verkozen vrouwen

In deze paragraaf gaan we na in welke mate vrouwen participeren in stedelijke bestuursdiensten en het OCMW.

Het schepencollege telt 11 leden (de stadssecretaris en de adjunct-secretaris niet meegerekend). In 1994 was maar 18% hiervan vrouw, wat overeenkomt met 2 vrouwen op 11. Dit aandeel is gestegen tot 45%, of 5 vrouwen op 11, waarmee de verdeling hier dus ongeveer evenredig is.

Iets minder goed is het gesteld met het aandeel vrouwen in de gemeenteraad in 2000. Daar is minder dan de helft van de leden vrouw. Hoewel reeds in 1994 14 op 51 vrouw was, en de gemeenteraad dus beter scoorde dan het schepencollege in die tijd, is dit in 2000 maar een kleine 40% of 20 op 51.

Het grootste aandeel vrouwen vinden we in de OCMW-raad. In 1994 waren er 7 vrouwelijke leden op 15. Dit steeg nog tot 8 op 15 in 2000, waarmee ze de meerderheid haalden.

- ▶ Zowel in het schepencollege, de gemeenteraad als de OCMW-raad is het aandeel vrouwen gestegen.
- ▶ Het schepencollege en de OCMW-raad hebben een zo goed als gelijke man/vrouw-samenstelling.
- ▶ In de gemeenteraad zetelen er bijna 40% vrouwen.

Verklarende woordenlijst

Een bruisende stad?

Geboortesaldo

Het aantal geboortes per 1000 inwoners over een periode van één kalenderjaar.

Sterftesaldo

Het aantal overlijdens per 1000 inwoners over een periode van één kalenderjaar.

Natuurlijke aangroei

Het geboortesaldo, verminderd met het sterftesaldo.

Migratiesaldo

Het aantal inwijkingen verminderd met het aantal uitwijkingen per 1000 inwoners over een periode van één kalenderjaar.

Groene druk

De verhouding tussen het aantal 0 tot 19-jarigen en het aantal 20 tot 59-jarigen. Het is een indicatie voor de verhouding tussen de actuele en de toekomstige beroepsbevolking.

Grijze druk

De verhouding tussen het aantal 60-plussers en het aantal 20 tot 59-jarigen.

Afhankelijkheidsratio

Geeft de verhouding weer tussen het aantal 0 tot 19-jarigen plus het aantal 60-plussers, en de actieve bevolking (20 tot 59-jarigen).

Doorstromingscoëfficiënt

Geeft de verhouding weer tussen het aantal jongeren (10 tot 24 jaar) en het aantal ouderen (50 tot 64 jaar).

Conveniencegoederen

Goederen die zeer frequent aangekocht worden, zoals algemene voeding.

Shoppinggoederen

Goederen zoals kleding, huishoudartikelen, parfumerie, geschenkartikelen, artikelen voor doe-het-zelf, sport en vrije tijd.

Specialtygoederen

Goederen zoals meubelen, elektro en juwelen.

Een veilige en gezonde stad?

Verkeersdode

Elke persoon die binnen de 30 dagen na een verkeersongeval waarin hij betrokken geraakte, overlijdt.

Zwaargewonde

Elke persoon die in een verkeersongeval gewond geraakt en waarbij een opname van meer dan 24 uur in een ziekenhuis noodzakelijk is.

Lichtgewonde

Elke persoon die in een verkeersongeval gewond geraakt zonder dood of opname van meer dan 24 uur in een ziekenhuis tot gevolg.

Ernstigheidsgraad

Deze graad meet het aantal doden en zwaargewonden per 100 verkeersslachtoffers.

Zachte weggebruikers

De fietsers, de voetgangers, de bestuurders van bromfietsen van het A- en B-type en de bestuurders van motorfietsen van zowel minder als meer dan 400 cc.

Criminaliteitsgraad

Deze graad beschrijft het gemiddelde aantal criminale feiten per 1000 inwoners per maand.

Diefstal en afpersing

De categorie diefstal en afpersing omvat zowel diefstallen zonder als met geweld en bedreiging. Diefstallen zonder geweld worden opgedeeld in gewone diefstal, zakkenrollerij, huisdiefstal en gebruiksdiefstal. Huisdiefstal is de gewone diefstal maar met een bijkomend element. De dader pleegt namelijk de diefstal in dienstverband (als bediende, dienstbode of werkman) in de woning waar hij werkt of waar hij zijn werkgever vergezelt. Bij een gebruiksdiefstal wordt de diefstal gepleegd om het gestolen goed te gebruiken. Beullens, M., Devroe, E., Ponsaers, P., *Een vergelijkend jaaroverzicht van de criminaliteit in 1996–1997*, op basis van geïntegreerde interpolitiële criminaliteitsstatistiek (GICS), handboek Politiediensten, dossier, uitgeverij Kluwer, 1998.

Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit

Hieronder vallen opzettelijke en onopzettelijke slagen en verwondingen, aanrandingen van de eerbaarheid, verkrachtingen, moord en doodslag.

Bedrogsmisdrijven tegen de eigendom

Onder deze misdrijven vallen verduistering en bedrieglijke verberging, oplichting en bedriegerij, misbruik van vertrouwen en aanverwante misdrijven, heling, postcheque zonder dekking, bankbreuk en misbruik van voorkennis.

Milieuovertredingen

Onder deze rubriek vallen de overtredingen op het vlak van afvalstoffen, geluidshinder, water, lucht-ruim en algemene preventie.

Verdovende middelen

Het gaat hier om bezit, gebruik en handel in verdovende middelen. Bij bezit gaat het zowel om onrechtmatig bezit als om aanschaffing door vervalsing van geneeskundige voorschriften. Het gebruik slaat niet enkel op de eigen persoon. Gebruik in groep, maar ook het gebruik voor anderen vergemakkelijken, aanzetten tot gebruik en onrechtmatig gebruik. Onder in- en uitvoer, fabricatie en handel vallen zowel in- en uitvoer zonder machtiging, onwettige bewerking en vervaardiging als verkopen zonder machtiging en vereniging of overeenkomst voor de zwendel.

Mijdingsgedrag

Mensen die we omschrijven als mensen met mijdingsgedrag zijn degenen die in een bepaalde situatie altijd of vaak mijdingsgedrag vertonen. Degenen die we omschrijven als mensen zonder mijdingsgedrag zijn degenen die zelden of nooit een situatie proberen te vermijden.

Veiligheidsmonitor

Het belangrijkste onderzoek dat peilt naar de gevoelens van onveiligheid. Dit bevolkingsonderzoek werd op initiatief van de Minister van Binnenlandse Zaken uitgevoerd door de Algemene Politie-eenheden, afdeling Politiebeleidsondersteuning, in samenwerking met de provinciegouverneurs. De resultaten die hier gebruikt worden, vloeien voort uit de telefonische enquêtes van 1997, 1998 en 2000. De federale enquêtes omvatten telkens een steekproef van 6.000 mensen. Deze steekproef is representatief voor de Belgische bevolking van 15 jaar en ouder.

Mortaliteitsratio

Een waarde van 100 geeft aan dat er tijdens de aangegeven periode in de aangegeven stad evenveel waargenomen sterfgevallen waren door een bepaalde ziekte als men verwacht op basis van de gegevens van het Vlaamse Gewest. Er werd gestandaardiseerd voor leeftijdsstructuur.

Een leefbare stad?

Mediaaninkomen

Het inkomen van de middelste waarneming na rangschikking volgens toenemend inkomen.

Interkwartiel verschil

Het verschil tussen het hoogste en het laagste inkomen van de aangiften die 50 % rond de mediaan beslaan. Deze maat geeft een idee van de spreiding van de inkomens rond de mediaan.

Interkwartiele coëfficiënt

De verhouding tussen het interkwartiel verschil en de mediaan.

Bestaansminimum (of leefloon)

Een sociale uitkering die een minimuminkomen waarborgt aan personen met weinig of geen bestaansmiddelen. Het bedrag is afhankelijk van de categorie waartoe de leefloontrekker behoort (samenwonend persoon, alleenstaand persoon, alleenstaand persoon met kinderen of samenwonende echtgenoten).

Een leidinggevende stad?

School Enrolment Rate

Deze ratio meet de verhouding van de schoolgaande jeugd in de scholen van de stad tegenover het aantal schoolplichtige jongeren in een stad. Wanneer deze ratio groter is dan 100 betekent dit dat veel jongeren van buiten de stad in de centrumstad onderwijs komen volgen.

Omzet

Het resultaat van de verkoop van goederen en/of diensten aan derden in het kader van de normale activiteiten van het bedrijf.

Toegevoegde waarde

Theoretisch gezien is de toegevoegde waarde het verschil tussen de waarde van de productie (omzet) en die van de intermediaire verbruiken, ofwel de waarde van de geproduceerde goederen en diensten verminderd met de waarde van de in het productieproces gebruikte goederen en diensten. De toegevoegde waarde laat toe de bijdrage van ondernemingen aan de nationale welvaart te meten.

Bibliografie

Inleiding

- Ruimtelijk Structuurplan Gent:
Gent Gisteren, Gent Vandaag, Gent Morgen.
Uitgegeven door de Stad Gent, Dienst Stedenbouw en Ruimtelijke Planning
- Dominique, D.,
De pre-industriële Vlaamse stad: een sociaal-economische survey: interne differentiatie te Gent en te Kortrijk op het einde van de 18de eeuw,
Acta geographica Lovaniensa 28, KUL, 303p
- Decavele, J., Balthazar H., Boone, M., Coppejans-Desmedt, H., Van Caenegem, R.C., Geens, G., 1989,
Gent: apologie van een rebelse stad: geschiedenis, kunst, cultuur,
Mercatorfonds Antwerpen, 446p
- Vrielinck, S.,
De territoriale indeling van België 1795–1963,
Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2000
- Bevolkingscijfers 1800–1961: Vrielinck, S.,
De territoriale indeling van België 1795–1963,
Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2000
- Bevolkingscijfers 1961–2001: NIS
- Bevolkingscijfer 1976: Dienst Bevolking stad Gent
www.gent.be

Bereikbare stad

- Ruimtelijk Structuurplan Gent:
Gent Gisteren, Gent Vandaag, Gent Morgen.
Uitgegeven door de Stad Gent, Dienst Stedenbouw en Ruimtelijke Planning
- Mobiliteitsplan Gent binnenstad,
Dienst Mobiliteit stad Gent
- De Lijn Oost-Vlaanderen
- Parkeerbedrijf Gent
- LIN Vlaanderen, Afdeling Verkeerskunde
- Dochy, S., Labis, S., Studie *Test-Aankoop*,
Het gemeentelijk gemis, oktober 2000 nr 436
- Stadsgids Gent 2001–2002, Stad Gent, Dienst Voorlichting
- Jaarverslagen Gent
- Goubin, E., Maris, U., Steyaert, J.,
Digitale overheden, tussen wensdroom en realiteit,
Katholieke Hogeschool, Mechelen, 2001
<http://www.vlaanderen.be>
<http://www.gent.be>

Bruisende stad

- Bevolkingsgegevens NIS
- Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Planning en Statistiek: stativaria 24: In- en uitwijkingen in Vlaamse steden en gemeenten, juni 2000
- RSZ tewerkstellingscijfers
- Stad Gent, Dienst Economisch Ontwikkeling en tewerkstelling, Socio-economisch profiel van Gent en zijn pendelgewest, 1998
- Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, GOM Oost-Vlaanderen en Economische Raad Oost-Vlaanderen, Sociaal-economische situatieschets Oost-Vlaanderen, Gent, 2001
- Viona, WAV, De arbeidsmarkt in de provincie Oost-Vlaanderen, jaarboek 2000
- Stad Gent, Dienst Economie, Werkgelegenheid en Externe relaties, Detailhandelsatlas Gent, 1997
- Graydon
- Toerisme Vlaanderen
- Jaarverslagen Gent
- Departement Cultuur, Recreatie en Welzijn, stad Gent
- WVC, Administratie Cultuur
- Colpaert, J. et al, EHSAL

Veilige en gezonde stad

- Verkeersgegevens, NIS
- Zwakke weggebruikers 2000: SADL (Spatial Application Division Leuven)
- Zwakke weggebruikers 1991–1999: Mobiliteitscel
- Criminaliteitsstatistieken 1998, 1999: APSD (Algemene Politie-eindienst)
- Bogaerts, S., Scharff, P.,
De Veiligheidsmonitor 1998: beschrijving van de federale bevraging.
Handboek politiediensten, Kluwer Editoriaal
- Federale Veiligheidsmonitor 1997, 1998, 1999 – APSD
- WVC
- Elektronische sterfte-atlas van Vlaanderen (1990–1999):
www.wvc.vlaanderen.be
- Politiële criminaliteitsstatistieken 2000: www.poldoc.be

Leefbare stad

Jaarverslagen Gent

Stad Gent, Dienst Leefmilieu en natuurontwikkeling,
Milieubeleidsplan stad Gent 1998–2002

Federale veiligheidsmonitor 1997, 1998, 2000

Cijfers Stadim (verkoopprijzen woningen, bouwgrond)

Cijfers NIS (inkomensgegevens, bestaansminimum,
werkloze jongeren)

Cijfers OVAM (Openbare Afvalstoffenmaatschappij)

AROHM (Afdeling monumenten en Landschappen)

Debourse, X., Heyerick, A.,
Enquête over de netheid van steden en gemeenten,
Test-Aankoop magazine, januari 2001 nr 439

AROHM (cijfers groene en recreatieve ruimte)
(Departement Leefmilieu en Infrastructuur LIN)

www.monument.vlaanderen.be

www.gent.be

Leidinggevende stad

Departement Onderwijs

Goethals, M.

Sociaal-economische Raad Vlaanderen,
Jaarverslag 2001 Vlaamse Havencommissie, 2002

Het economisch belang van de haven van Gent, boekjaar
1999, Studie uitgegeven door de Nationale Bank van België,
februari 2001

www.rug.ac.be

www.havengent.be

Participatieve stad

Samenspraak in 2001, Actie Samenspraak, Stad Gent, 2002

Buelens, J., Vrije Universiteit Brussel

Jaarverslagen Gent

CIP, Centraal Informatiepunt Personeelsbeleid, Stad Gent

Stadsinfo 2002–2003, Stad Gent

www.vub.ac.be

www.gent.be

Project Stedenbeleid

Administratie Binnenlandse Aangelegenheden
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

Administratie Planning en Statistiek
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

